

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 295,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 93,700
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 56,300

Summa kronor 445,000;

dels ock till Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 445,000.

[11.] 9. Statistiska centralbyrån: Omkostnader, förslagsanslag. Statistiska centralbyråns omkostnadsanslag är i riksstaten för budgetåret 1942/43 uppfört med 163,300 kronor.

Gällande omkostnadsstat för statistiska centralbyrån har fastställts den 22 maj 1942 (statsliggaren sid. 366). Därvid har för sjukvård m. m. samt reseersättningar upptagits 7,300 respektive 200 kronor. För bränsle, lyse och vatten har beräknats tillhopa 13,500 kronor, varav för verksamheten i allmänhet avses 6,000 kronor, för 1940 års allmänna folkräkning 7,000 kronor och för 1942 års valstatistik 500 kronor. För övriga expenser har upptagits tillhopa 62,800 kronor, varav högst 31,000 kronor får användas för verksamheten i allmänhet, högst 30,000 kronor för 1940 års allmänna folkräkning samt högst 1,800 kronor för 1942 års valstatistik. För publikationstryck har upptagits 87,000 kronor. I omkostnadsstaten är upptagen en särskild uppbörds-post, försäljningsmedel för publikationer, utgörande 7,500 kronor.

Statistiska centralbyrån har i sin skrivelse den 29 augusti 1942 angående medelsbehovet för nästa budgetår föreslagit att posterna till sjukvård m. m. och reseersättningar skola upptagas till oförändrade belopp.

Expensposten har föreslagits sänkt från 76,300 kronor till 49,000 kronor, vilket sammanhänger med att folkräkningen beräknats pågå endast under en del av nästa budgetår. Å andra sidan har tillkomsten av centrala bilregistret verkat i stegrande riktning. Medelsbehovet för bränsle, lyse och vatten har beräknats till sammanlagt 9,000 kronor, varav för verksamheten i allmänhet 8,000 kronor, innebärande en höjning med 2,000 kronor med hänsyn till belastningen under budgetåret 1941/42, och för folkräkningen 1,000 kronor. För övriga expenser har beräknats sammanlagt 40,000 kronor, varav 37,500 kronor avses för verksamheten i allmänhet och 2,500 kronor för 1940 års allmänna folkräkning. Ökningen av medelsbehovet till verksamheten i allmänhet har till 4,500 kronor motiverats med upprättandet av centrala bilregistret och till återstoden, 2,000 kronor, med den allmänna prisstegringen.

För posten till publikationstryck har centralbyrån räknat med en höjning till 93,000 kronor. Av sistnämnda belopp ha 63,000 kronor beräknats för verksamheten i allmänhet, innebärande en ökning med 3,000 kronor på grund av stegrade tryckningskostnader, och 30,000 kronor för folkräkningen.

Uppbördsposten försäljningsmedel för publikationer har beräknats till 8,000 kronor.

Vid bifall till de framställda förslagen skulle anslagets slutsumma utgöra 141,500 kronor.

Mot statistiska centralbyråns beräkningar beträffande anslagsposterna till sjukvård m. m. och reseersättningar samt i fråga om det för särskilda uppbördsmedel upptagna beloppet har jag intet att erinra. *Departements-
chefen.*

Med hänsyn till de under föregående punkt förordade begränsningarna i folkräkningsprogrammet torde expenskostnaderna för folkräkningen bli lägre än vad centralbyrån ursprungligen beräknat. I den mån dylika kostnader skulle uppstå, torde de alltjämt böra bestridas från förevarande anslag. Dessa kostnader torde emellertid icke vara av den storleksordning att någon hänsyn till dem behöver tagas vid beräkningen av medelsbehovet för expenser. Med denna utgångspunkt beräknar jag för bränsle, lyse och vatten 7,000 kronor och för övriga expenser 36,000 kronor.

Kostnaderna för publikationstryck påverkas endast i ringa mån av förslaget om begränsning av planen för folkräkningen. Jag förordar, att anslagsposten, som av centralbyrån föreslagits till 93,000 kronor, upptages till 90,000 kronor.

Omkostnadsanslagets slutsumma bör följaktligen bestämmas till $(7,300 + 200 + 7,000 + 36,000 + 90,000 - 8,000 =) 132,500$ kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 132,500.

[12.] 10. **Statistiska centralbyrån: Bibliotekets underhåll, reservationsanslag.** I sin förut omförmälda skrivelse den 29 augusti 1942 har statistiska centralbyrån gjort framställning om att ifrågavarande anslag, vilket i gällande riksstat är upptaget under benämningen Statistiska centralbyrån: Bibliotekets underhållande, måtte i riksstaten för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 3,000 kronor.

Med biträdande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Bibliotekets underhåll* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,000.

[13.] 11. **Riksräkenskapsverket: Avlöningar, förslagsanslag.** Riksräkenskapsverkets avlöningsanslag är i riksstaten för budgetåret 1942/43 uppfört med 695,000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 22 maj 1942 fastställt personalförteckning för riksräkenskapsverket (statsliggaren sid. 366). Vidare har Kungl. Maj:t den 23 maj 1941 fastställt följande avlöningsstat för riksräkenskapsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 480,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 123,000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 92,000
Summa kronor 695,000.	

Under rubriken Riksräkenskapsverket: Förstärkning av riksräkenskapsverkets administration m. m. har därjämte för budgetåret 1942/43 anvisats ett obetecknat krisanslag av 110,000 kronor, varav 105,000 kronor för avlöningar och 5,000 kronor för omkostnader. Av avlöningskostnaderna under detta anslag motsvara 71,500 kronor lönekostnaderna, utom rörligt tillägg, för förstärkning av revisionspersonalen med 8 befattningshavare i amanuensgraden och 14 i biträdesgraden, varjämte något över 1,000 kronor beräknats för vissa vikariatsersättningar. Omkring 22,000 kronor ha avsetts till bestridande av kostnaderna, utom rörligt tillägg, för dels partiell tjänstledighet åt tillförordnade byråchefen å ämbetsverkets budgetbyrå m. m., dels ock anställande å byrån av 1 befattningshavare i amanuensgraden och 2 i biträdesgraden. Till dessa extra avlöningskostnader av i runt tal 95,000 kronor komma kostnader för rörligt tillägg, beräknade till sammanlagt 10,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1942 har riksräkenskapsverket gjort framställning om medel för budgetåret 1943/44. Därvid har föreslagits, att avlöningsanslaget skall höjas till 726,000 kronor och att krisanslaget skall upptagas med oförändrat belopp, 110,000 kronor, beräknat efter samma grunder som för innevarande budgetår.

Till stöd för den begärda höjningen av avlöningsanslaget har ämbetsverket åberopat den alltjämt fortgående ökningen av verkets arbetsuppgifter. Det för budgetåret 1941/42 inkommande räkenskapsmaterial avseende länen och försvarsväsendet hade ökat i betydande grad jämfört med tidigare budgetår, och även arbetet med den ämbetsverket åliggande upplysningsverksamheten hade stegrats. Antalet skrivelser i upplysningsärenden utgjorde sålunda under budgetåret 1941/42 ej mindre än 324, avseende 394 frågor, medan antalet under budgetåret 1940/41 stannat vid 94 skrivelser angående 140 frågor. Vissa nya arbetsuppgifter vore vidare att emotse. Sålunda komme räkenskapsgranskningen beträffande folkskoleväsendet att bli särskilt tidskrävande till följd av att nya avlöningsreglementen för folkskoleväsendet trätt i kraft från och med innevarande budgetår. Förstatligandet av domsagoförvaltningen och vägväsendet förväntades därjämte, ehuru åtgärderna ännu ej genomförts, komma att medföra en viss ökning i verkets arbetsbelastning redan nästa budgetår.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har beräknats höjd med 26,000 kronor till 506,000 kronor. Omkring 14,000

kronor av denna höjning betingas av att ämbetsverket förutsatt, att två revisorstjänster i lönegrad A 21, vilka för närvarande hållas vakanta, skulle med hänsyn till räkenskapsmaterialets starka tillväxt från och med budgetåret 1943/44 få tillsättas på förordnande med vikariatslön samt att jämväl vid därav föranledda förordnanden på revisionsassistenttjänster skulle få utgå vikariatslön. Återstoden av höjningen, 12,000 kronor, förklaras av att medelsbehovet på ordinarieposten för nästa budgetår beräknats med utgångspunkt från nuvarande förhållanden och för den skull innefattar lönerna för 5 revisionsassistenttjänster, medan vid beräkningen av anslaget för löpande budgetår detta antal på grund av motsedda vakanser och ledigheter uppskattats till endast 3.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har av riksräkenskapsverket föreslagits till samma belopp som för innevarande budgetår, 123,000 kronor.

Kostnaderna för rörligt tillägg å avlöningsanslaget ha beräknats till 97,000 kronor, eller 5,000 kronor mera än för löpande budgetår.

I fråga om personalförteckningen har ämbetsverket endast föreslagit den ändringen, att antalet å övergångsstat uppförda revisorer i lönegraden A 22 på grund av avgång minskas från nuvarande 19 till 17.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör, *Departement-
chefen.* oavsett den av riksräkenskapsverket berörda frågan om vissa vikariatslöneförordnanden, beräknas till något högre belopp än för innevarande budgetår. Höjningen torde kunna begränsas till 10,000 kronor, varigenom posten kommer att uppgå till 490,000 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde bära upptagas till oförändrat belopp 92,000 kronor. Riksräkenskapsverkets förslag i fråga om avlöningskostnaderna i övrigt finner jag mig kunna godtaga såväl vad beträffar förevarande anslag som krisanslaget.

Den föreslagna ändringen av personalförteckningen tillstyrker jag. I samband därmed bör en i särskild vid personalförteckningen fogad anmärkning intagen föreskrift om att 19 revisorstjänster å ordinarie stat må tillsättas endast i den mån revisorer å övergångsstat avgå från sina befattningar, ändras att avse allenast 17 revisorstjänster.

Jag får alltså under denna punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig angivna ändringar i personalförteckningen för riksräkenskapsverket;

dels ock godkänna följande avlöningsstat för riksräkenskapsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 490,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal..	» 123,000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 92,000

Summa kronor 705,000;

dels ock till Riksräkenskapsverket: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av .. kronor 705,000.

[14.] **12. Riksräkenskapsverket: Omkostnader, förslagsanslag.** Riksräkenskapsverkets anslag till omkostnader är i riksstaten för budgetåret 1942/43 upptaget med 113,000 kronor. Såsom nämnts under föregående punkt har därjämte 5,000 kronor av ett särskilt krisanslag stått till ämbetsverkets förfogande för bestridande av omkostnader.

Gällande omkostnadsstat har av Kungl. Maj:t fastställts den 22 maj 1942 (statsliggaren sid. 367). I staten ingå en post till **expenser** å 98,500 kronor och en post till publikationstryck å 10,000 kronor. Av expensposten må till bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk förslagsvis 7,500 kronor samt till övriga **expenser** högst 28,000 kronor för eget behov och förslagsvis 63,000 kronor för annat än eget behov. Under särskilda uppbördsmedel är i staten upptagen en inkomstpost för försålda blanketter m. m. å 5,500 kronor.

Av krisanslaget ha 1,000 kronor avsetts för sjukvård m. m., 1,500 kronor för reseersättningar och 2,500 kronor för övriga **expenser** för eget behov.

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1942 har *riksräkenskapsverket* framlagt förslag till beräkning av medel till omkostnader för nästa budgetår såväl under omkostnadsanslaget som under krisanslaget.

Utgifterna för bränsle, lyse och vatten ha därvid beräknats stiga till 10,000 kronor.

Med hänsyn till beräknade prisstegringar å maskiner och skrivmaterialier samt till sannolik ökning av kostnaderna för städning, transport av räkenskaper m. m. har verket beräknat ett ökat medelsbehov till övriga **expenser**. Under omkostnadsanslaget har sålunda för eget behov räknats med ett utgiftsbelopp av 31,000 kronor och för annat än eget behov ett belopp av 75,000 kronor. Vid beräkning av expensbehovet har hänsyn icke tagits till de kostnader för flyttning, möbler m. m., som kunna föranledas av upplåtande av nya tjänstelokaler för verket vid Birger Jarlstorg nr 7 och 9.

Kostnaderna för publikationstryck ha beräknats stiga till 12,000 kronor.

De särskilda uppbördsmedlen ha upptagits till 6,000 kronor.

Omkostnaderna under krisanslaget ha beräknats till samma totalbelopp och med samma fördelning å olika poster som för innevarande budgetår.

Med hänsyn till belastningssiffrorna för sistförflutna budgetår synes motiverat att företaga en uppräkningsvis beräknade utgiftsposterna till bränsle, lyse och vatten och till övriga expenser för annat än eget behov, beträffande den förra från 7,500 kronor till 9,000 kronor och beträffande den senare från 63,000 kronor till 75,000 kronor. Någon höjning av den för löpande budgetår till 28,000 kronor maximerade utgiftsposten till övriga expenser för eget behov anser jag mig däremot icke böra tillstyrka. Anslagsposten till publikationstryck torde jämväl kunna upptagas med oförändrat belopp.

*Departement-
chefen.*

De särskilda uppbördsmedlen böra, såsom riksräkenskapsverket förordat, beräknas till 6,000 kronor.

Övriga poster å omkostnadsstaten, beträffande vilka riksräkenskapsverket icke ifrågasatt några ändringar, böra beräknas till oförändrade belopp. Dessamma gäller i fråga om den i krisanslaget ingående medelsanvisningen till omkostnader.

Därest den planerade inflyttningen i nya lokaler skulle komma till stånd under nästa budgetår, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva överskridande av expensposten för oundgänglig nyanskaffning.

Under denna punkt får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Riksräkenskapsverket: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 126,000.

[15.] **13. Riksräkenskapsverket: Förstärkning av riksräkenskapsverkets administration m. m.** I enlighet med vad som anförts under de båda närmast föregående punkterna bör till förstärkning av riksräkenskapsverkets administration m. m. för budgetåret 1943/44 anvisas ett obetecknat anslag, upptagande 105,000 kronor för avlöningar och 5,000 kronor för omkostnader. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Riksräkenskapsverket: *Förstärkning av riksräkenskapsverkets administration m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 110,000.

[16.] **14. Statens lönenämnder: Avlöningar, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 81,000 kronor.

Från och med budgetåret 1941/42 sker medelsanvisningen till allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd från gemensamma anslag under sjunde huvudtiteln. Ordföranden i allmänna lönenämnden är ordförande jämväl i försvarsväsendets lönenämnd. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 28 juni 1941 skola sekreterargöromålen hos försvarsväsendets lönenämnd tills vidare, utan särskild ersättning, bestridas av sekretariatet hos allmänna lönenämnden, där ej för beredningen av visst ärende finnes erforderligt att anlita särskilt biträde.

Den 22 juni 1939 har Kungl. Maj:t fastställt personalförteckning för all-

männa lönenämnden, vilken förteckning jämlikt beslut den 28 juni 1941 skall gälla tills vidare (statsliggaren sid. 368). Därjämte har Kungl. Maj:t den 22 maj 1942 fastställt följande avlöningsstat för statens lönenämnder, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor 45,200
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 31,300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4,500
Summa kronor 81,000.	

I en den 25 augusti 1942 dagtecknad promemoria från *allmänna lönenämnden* har hemställts, att förevarande anslag måtte upptagas till 82,200 kronor. Därvid har anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppförts med oförändrat belopp, medan för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med hänsyn bland annat till löneklassuppflyttningar beräknats ett till 32,000 kronor höjt belopp. Till rörligt tillägg har beräknats 5,000 kronor mot för löpande budgetår beräknade 4,500 kronor.

*Departements-
chefen.*

För egen del vill jag förorda, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp. Jag förutsätter därvid, att den nuvarande icke-ordinarie-posten skall kunna rymma jämväl kostnaderna för de ifrågavarande löneklassuppflyttningarna.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lönenämnder: Avlöningar* för budgetåret
1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 81,000.

[17.] **15. Statens lönenämnder: Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 7,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 22 maj 1942 fastställt omkostnadsstat för statens lönenämnder (statsliggaren sid. 369).

Anslaget torde, på sätt föreslagits i den under punkt 16 omförmälda promemorian från allmänna lönenämnden, för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lönenämnder: Omkostnader* för budgetåret
1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7,000.

[18.] **16. Statens krisrevision: Avlöningar, förslagsanslag.** Under rubriken Statens krisrevision äro för det löpande budgetåret uppförda två förslagsanslag, ett å 280,000 kronor till avlöningar och ett å 40,000 kronor till omkostnader.

Beträffande de för krisrevisionen gällande föreskrifterna angående ersättning till ordförande, ledamöter, sakkunniga och befattningshavare hänvisas till statsliggaren sid. 369—370.

Krisrevisionen består av 8 ledamöter och en rådgivande sakkunnig. En av ledamöterna, tillika ordförande, tjänstgör såsom verkställande ledamot. Krisrevisionens kansli förestås av en kanslichef. Kanslipersonalen är fördelad på en kansliavdelning och fyra revisionsavdelningar. På den *första* revisionsavdelningen verkställs formell och saklig granskning av de centrala krisorganens räkenskaper och handläggas i övrigt ärenden av företrädesvis kameral natur. Granskningsarbetet på *andra* avdelningen, som har karaktären av stickprovskontroll av militärmyndigheternas förvaltning, är företrädesvis inriktat på allmänna utredningar och undersökningar rörande ändamålsenligheten av vidtagna förvaltningsåtgärder ur teknisk, ekonomisk och organisatorisk synpunkt. På en *tredje* avdelning granskas med ledning av infordrade upphandlingsrapporter mera betydande upphandlingar, som företagits av de militära myndigheterna, luftskyddsinspektionen samt krigsmateriel- och verkstadsnämnderna, företrädesvis sådana, som icke varit underkastade prisgranskning genom industrikommissionens prishyrå. På *fjärde* avdelningen slutligen företagas speciella utredningar, företrädesvis i sådana vid granskningen uppkommande anmärkningsärenden, där anledning finnes till antagande att ämbetsman gjort sig skyldig till brott eller visat vårdslöshet eller försummelse i sitt ämbete.

I skrivelse den 3 september 1942 har *statens krisrevision*, under förutsättning att revisionens verksamhet kommer att bibehållas i sin nuvarande omfattning, uppskattat medelsbehovet för avlöningar under budgetåret 1943/44 till 335,000 kronor, därav 50,000 kronor till arvoden åt ordföranden och ledamöterna, 245,000 kronor till avlöningar åt revisionens tjänstemän samt 40,000 kronor till ersättning åt experter och sakkunniga. Omkostnadsanslaget har av krisrevisionen föreslagits till 55,000 kronor, varav 25,000 kronor för reseersättningar och 30,000 kronor för expenser.

Krisrevisionens beräkningar, som innebära en höjning av avlöningsanslaget med 55,000 kronor och av omkostnadsanslaget med 15,000 kronor, anser jag mig böra godtaga. Departement-
chefen.

Under denna punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens krisrevision: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 335,000.

[19.] 17. **Statens krisrevision: Omkostnader, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens krisrevision: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 55,000.

[20.] **18. Valutakontoret: Avlöningar, förslagsanslag.** Under rubriken Valutakontoret äro i gällande riksstat upptagna två förslagsanslag, nämligen ett å 400,000 kronor till avlöningar och ett å 80,000 kronor till omkostnader.

Enligt den av 1942 års riksdag godkända planen för fördelning mellan valutakontoret och riksbanken av kostnaderna för valutakontorets avdelning i Förenta staterna (prop. nr 174; skriv. nr 129) skall riksbanken helt bekosta avlöning, traktamenten och representationsbidrag till avdelningens chef ävensom bestrida utgifterna för av honom och hans familj företagna resor till Förenta staterna, medan övriga kostnader skola till en tredjedel täckas av riksbanken och till två tredjedelar gäldas från anslagen till valutakontoret.

Av avlöningsanslaget för innevarande budgetår ha 310,000 kronor beräknats för avlöning till personal i Sverige och 90,000 kronor för täckande av valutakontorets andel i avlöningskostnaderna för avdelningen i Förenta staterna. Avlöningskostnaderna i Sverige ha beräknats fördela sig på följande sätt:

Arvoden till styrelsens ledamöter	kronor	600
» » revisorerna	»	2,400
Avlöningar till tjänstemän från riksbanken		55,000
» » tjänstemän från affärsbankerna	»	100,000
» » övriga tjänstemän		150,000
Ersättningar till sakkunniga	»	2,000.

Av omkostnadsanslaget ha 50,000 kronor beräknats för verksamheten i Sverige och återstoden avsetts för omkostnader i Förenta staterna.

I skrivelse den 4 september 1942 har *valutakontorets styrelse* gjort framställning angående medelsbehovet för budgetåret 1943/44. Därvid har avlöningsanslaget föreslagits höjt till 410,000 kronor, varav 90,000 kronor beräknats för andel i kostnaderna i Förenta staterna. Med hänsyn till ovissheten om den framtida utvecklingen av betalningsförhållandena med utlandet hade styrelsen, enligt vad i skrivelsen anföres, vid bedömningen av medelsbehovet för nästa budgetår utgått från nuläget. Utgifterna för tiden 1 juli—30 september 1942 pekade med hänsyn till kristilläggets stegring i riktning mot ett överskridande av avlöningsanslaget för innevarande budgetår med omkring 10,000 kronor.

I fråga om omkostnaderna för nästa budgetår kunde man enligt valutakontorets mening räkna med ett från 80,000 kronor till 75,000 kronor minskat medelsbehov. Jämväl dessa kostnader hade beräknats med utgångspunkt från nuläget. Såvitt för närvarande kunde bedömas, syntes för innevarande budgetår uppkomma en besparing å de beräknade omkostnaderna i Sverige med 10,000 kronor. Däremot vore knappast någon besparing att vänta å utgifterna i Förenta staterna. Sistnämnda utgifter borde för nästa budgetår med hänsyn till prisstegringen beräknas till ett 5,000 kronor högre belopp än för löpande budgetår.

*Departements-
chefen.*

Kostnaderna för valutakontorets verksamhet äro avsedda att täckas med avgifter, som med stöd av kungörelsen den 25 februari 1940 (nr 126) uttagas vid försäljning i vissa fall av utländska betalningsmedel och utländska fordringar. Intäkten av dylika avgifter ingår med ett till 600,000 kronor beräknat

belopp i den å riksstatsförslagens inkomstsida upptagna posten Vissa licensavgifter m. m.

Att i nuvarande läge erhålla några säkra hållpunkter för en beräkning av valutakontorets utgifter under nästa budgetår är med hänsyn till ovissheten om utvecklingen av betalningsförhållandena med utlandet icke möjligt. Under sådana omständigheter kan jag godtaga den av styrelsen för valutakontoret föreslagna utgångspunkten för beräkning av medelsbehovet. Med den osäkerhetsmarginal, som beräkningarna inrymma, synes anledning dock knappast föreligga att höja avlöningsanslaget från 400,000 kronor till 410,000 kronor. Jag tillstyrker alltså, att avlöningsanslaget bibehålles oförändrat.

Omkostnadsanslaget torde i enlighet med styrelsens förslag böra upptagas till 75,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Valutakontoret: Avlöningar* för budgetåret 1943/44
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 400,000.

[21.] **19. Valutakontoret: Omkostnader, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag under föregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Valutakontoret: Omkostnader* för budgetåret 1943/44
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 75,000.

C. Skatte- och kontrollväsen.

[22.] **1. Tullverket: Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen, förslagsanslag.** Under rubriken Tullverket äro i riksstaten för innevarande budgetår uppförda tre förslagsanslag, nämligen ett å 944,000 kronor till avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen, ett å 17,050,000 kronor till avlöningar till befattningshavare å tullstaten samt ett å 1,800,000 kronor till omkostnader.

I skrivelse den 30 september 1942 angående tullverkets medelsbehov för budgetåret 1943/44 har generaltullstyrelsen föreslagit, att för sagda budgetår skulle anvisas under generaltullstyrelsens avlöningsanslag 920,000 kronor, under tullstatens avlöningsanslag 16,935,000 kronor och under omkostnadsanslaget 1,800,000 kronor.

De i samverkan med besparingsberedningen bedrivna, för riksdagen tidigare anmälda organisationsundersökningarna inom tullverket (jfr prop. nr 165/1942) ha numera slutförts och jämte särskilda, likaledes på besparingsberedningens föranstaltande igångsatta sakkunnigutredningar resulterat i ett flertal i särskilda promemorior avgivna förslag. I avvaktan på slutligt ställningstagande till förslagen och med hänsyn till önskvärdheten av att vid be-

dömande av anslagsbehovet för nästa budgetår ännu någon tid ha kunnat följa utvecklingen inom verkets arbetsområde torde anslagen till tullverket i riksstatsförslaget böra upptagas med endast beräknade belopp, varvid de av generaltullstyrelsen föreslagna anslagsbeloppen kunna godtagas som preliminära.

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Tullverket: Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 920,000.

[23.] 2. **Tullverket: Avlöningar till befattningshavare å tullstaten, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag under föregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Tullverket: Avlöningar till befattningshavare å tullstaten* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 16,935,000.

[24.] 3. **Tullverket: Omkostnader, förslagsanslag.** Med åberopande av vad jag anfört under punkten 22 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Tullverket: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1,800,000.

[25.] 4. **Kontrollstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** Under rubriken Kontrollstyrelsen äro i riksstaten för innevarande budgetår uppförda fyra förslagsanslag, nämligen ett till avlöningar å 442,000 kronor, ett till omkostnader å 67,800 kronor, ett till kontroll å tillverkningsavgifter å 250,000 kronor samt ett till granskning av systembolagens ekonomiska förvaltning å 78,500 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1942 har kontrollstyrelsen gjort framställning i fråga om medelsbehovet för budgetåret 1943/44. Styrelsen erinrar om det av särskilda sakkunniga inom finansdepartementet den 30 juni 1942 avgivna utlåtandet med alternativa förslag till ändrad organisation av kontrollstyrelsen. I avvaktan på prövningen av förslagen har styrelsen vid anslagsberäkningen för budgetåret 1943/44 utgått från oförändrad organisation. Styrelsen har med denna utgångspunkt beräknat avlöningsanslaget till 411,000 kronor samt de övriga tre anslagen till samma belopp som för innevarande budgetår.

Frågan om kontrollstyrelsens organisation är i första hand beroende av

ställningstagandet till ett av besparingsberedningen avgivet förslag till besparings- och rationaliseringsåtgärder inom rusdrycksförsäljningens område. Först i anslutning därtill kan prövas vilket av föreliggande alternativa förslag till organisation av kontrollstyrelsen, som bör tillerkännas företräde.

I avvaktan på den slutliga prövningen av dessa spörsmål förordar jag, att ifrågavarande fyra anslag upptagas med allenast beräknade belopp i rikstatsförslaget, därvid de belopp, som kontrollstyrelsen föreslagit, synas kunna godtagas.

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kontrollstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 411,000.

[26.] 5. **Kontrollstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag under närmast föregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kontrollstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 67,800.

[27.] 6. **Kontrollstyrelsen: Kontroll å tillverkningsavgifter, förslagsanslag.** Åberopande vad jag anfört under punkten 25 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kontrollstyrelsen: Kontroll å tillverkningsavgifter* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 250,000.

[28.] 7. **Kontrollstyrelsen: Granskning av systembolagens ekonomiska förvaltning, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 25 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kontrollstyrelsen: Granskning av systembolagens ekonomiska förvaltning* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 78,500.

[29.] 8. **Mynt- och justeringsverket: Avlöningar, förslagsanslag.** Förevarande anslag är för budgetåret 1942/43 uppfört med 482,300 kronor.

Kungl. Maj:t har den 23 maj 1941 fastställt personalförteckning för mynt- och justeringsverket (statsliggaren sid. 381).

Vidare har Kungl. Maj:t den 22 maj 1942 fastställt följande avlöningsstat för verket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	102,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	41,300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> . .	»	63,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	26,300
5. Avlöningar till verkmästare, förmän och arbetare, <i>förslagsvis</i>	»	250,000
Summa kronor		482,600.

Särskilda uppbördsmedel:

Ombudsarvoden	kronor	300
Nettoutgift kronor		482,300.

Av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skall bland annat utgå arvode å 5,100 kronor åt en biträdande justerare och arvoden å 3,800 kronor åt två biträdande justerare.

I skrivelse den 31 augusti 1942 har *mynt- och justeringsverket* framlagt förslag rörande beräkning av medelsbehovet under budgetåret 1943/44.

I skrivelsen har hemställts, att den av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga föreslagna uppflyttningen av en förste ingenjörsbefattning i lönegraden A 26 till byrådirektörsbefattning i lönegraden A 28 måtte genomföras. Härvid har åberopats, att allmänna lönenämnden tillstyrkt förslaget samt att enligt verkets mening fullgoda motiv för uppflyttningen föreläge med hänsyn till arbetets omfattning, kraven på vetenskaplig kompetens i befattningen samt innehavarens ställning såsom myntdirektörens ställföreträdare.

Vidare har verket hemställt, att årsarvodena till vid verket anställda biträdande justerare måtte höjas, ett arvode till 6,000 kronor och de två andra till 4,800 kronor.

Vad beträffar anslagsbehovet har verket beräknat posten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* till 105,000 kronor med hänsyn, bland annat, till förslaget om lönegradsuppflyttning för en förste ingenjörsbefattning.

Posten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, har i anslutning till förslaget om arvodeshöjning upptagits till 44,200 kronor mot 41,300 kronor för innevarande budgetår.

Posten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* har på grund av personalminskning med en tjänsteman i lönegraden Ex 20 beräknats sänkt från 63,000 kronor till 57,800 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg ha beräknats till 25,000 kronor.

Posten till *avlöningar till verkmästare, förmän och arbetare* har med hänsyn till den forcerade mynttillverkningen föreslagits höjd från 250,000 kronor till 275,000 kronor.

Inkomstposten för *särskilda uppbördsmedel* har upptagits med oförändrat belopp, 300 kronor.

Enligt verkets förslag skulle alltså avlöningsanslaget upptagas till (105,000 + 44,200 + 57,800 + 25,000 + 275,000 — 300 =) 506,700 kronor.

I förra årets statsverksproposition ansåg jag mig icke böra för det dåvarande tillstyrka förslaget om uppflyttning av en förste ingenjörsbefattning till byrådirektörstjänst. Några skäl till ändrat ståndpunktstagande synas mig icke nu föreligga. Departements-
chefen.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra upptagas till oförändrat belopp.

Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om arvodeshöjningar som i rådande läge måste iakttagas kan jag icke förorda någon höjning av arvoden till biträdande justerarna. I enlighet härmed anser jag jämväl anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, böra upptagas till oförändrat belopp.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör kunna begränsas till 57,000 kronor.

För rörligt tillägg bör, såsom verket föreslagit, beräknas 25,000 kronor.

Behov kan för nästa budgetår förväntas föreligga att liksom för närvarande driva mynttillverkningen i större skala än eljest. Med hänsyn härtill bör posten till avlöningar till verkmästare, förmän och arbetare i enlighet med verkets förslag höjas med 25,000 kronor till 275,000 kronor.

De särskilda uppbördsmedlen böra beräknas till oförändrat belopp.

Avlöningsanslaget bör följaktligen bestämmas till $(102,000 + 41,300 + 57,000 + 25,000 + 275,000 - 300 =)$ 500,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för mynt- och justeringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 102,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 41,300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 57,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 25,000
5. Avlöningar till verkmästare, förmän och arbetare, <i>förslagsvis</i>	» 275,000

Summa kronor 500,300.

Särskilda uppbördsmedel:

Ombudsarvoden kronor 300

Nettoutgift kronor 500,000;

dels ock till Mynt- och justeringsverket: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 500,000.

[30.] **9. Mynt- och justeringsverket: Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag är för budgetåret 1942/43 bestämt till 72,500 kronor.

Kungl. Maj:t har den 22 maj 1942 fastställt omkostnadsstat för mynt- och justeringsverket, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1942/43 (statsliggaren sid. 382). Omkostnadsstaten upptager bland utgifterna en post till expenser å 45,000 kronor, varav 35,300 kronor beräknats till bränsle, elektrisk kraft och belysning samt 9,700 kronor till övriga expenser.

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1942 har *mynt- och justeringsverket* med hänsyn till övertidsarbete, skiftkörning och ökade bränslepriser räknat med en ökning till 40,000 kronor av medelsbehovet för bränsle, elektrisk kraft och belysning. Under framhållande att medelsanvisningen till övriga expenser under de två sista åren varit alltför begränsad, har verket föreslagit, att till detta ändamål för nästa budgetår beräknas ett till 11,000 kronor förhöjt belopp. Då övriga poster beräknats till oförändrade belopp, har omkostnadsanslaget upptagits till 78,500 kronor.

I sin förenämnda skrivelse har verket vidare framhållit, att den forcerade driften medförde stark förslitning av verkets maskinella utrustning, varför en del nyanskaffningar kunde beräknas bli erforderliga under kommande år. Med anledning härav har föreslagits anvisande av ett engångsanslag av 25,000 kronor för ifrågavarande ändamål. I en sedermera under hand ingiven promemoria har myntdirektören anfört i huvudsak följande.

Någon specificerad uppställning över de ändamål, vartill ett engångsanslag skulle användas, kunde icke nu upprättas. Emellertid borde framhållas att en av verkets myntpressar vore anskaffad redan 1857. Den vore numera egentligen avsedd att stå i reserv för extraordinära behov men måste till följd av den nuvarande myntbristen kontinuerligt användas. Till följd av sin gammalmodiga konstruktion och ringa präglingshastighet kunde den icke anses tillfredsställande och borde snarast möjligt ersättas med en ny präglingsmaskin. Liknande förhållanden gällde vissa pressar för utstansning av mynt. Då verket till följd av omöjligheten att nu kunna erhålla bindande kostnadsanbud eller leveranser icke kunde fastställa kostnadernas storlek, borde de beräknade 25,000 kronorna ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att användas efter särskild framställning av verket.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till den forcerade mynttillverkningen finner jag i likhet med mynt- och justeringsverket, att anslagsposten till *expenser* bör höjas till 51,000 kronor, varav 40,000 kronor böra avses för bränsle, elektrisk kraft och belysning och högst 11,000 kronor för övriga expenser.

Övriga poster i omkostnadsstaten böra i enlighet med verkets förslag upptagas till oförändrade belopp.

På grund av det ovisa läge, vari frågan om engångsanskaffning av maskiner åt myntverket befinner sig, anser jag mig icke böra förorda, att medel nu äskas av riksdagen för ifrågavarande ändamål. Därest så trängande behov av

maskinanskaffning framdeles skulle uppkomma, att riksdagens prövning icke hinner avvaktas, torde desamma få tillgodoses med anlitande av till Kungl. Maj:ts förfogande eljest stående medel.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 78,500.*

[31.] **10. Avsättning till bankinspektionens fond, förslagsanslag.** De å inkomsttiteln »Bidrag till bank- och fondinspektionen» inflytande intäkterna böra över tre särskilda, å sjunde huvudtiteln uppförda avsättningsanslag omföras till bankinspektionens fond, fondinspektionens fond och jordbrukskassetillsynens fond. Avsättningsanslagen böra för nästa budgetår anvisas med 75,000 kronor till bankinspektionens fond, 15,000 kronor till fondinspektionens fond och 40,000 kronor till jordbrukskassetillsynens fond.

Beträffande anslagen till avsättning till fondinspektionens fond och till jordbrukskassetillsynens fond gör jag hemställan under närmast följande punkter. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till bankinspektionens fond för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 75,000.*

[32.] **11. Avsättning till fondinspektionens fond, förslagsanslag.** Med åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fondinspektionens fond för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av .. kronor 15,000.*

[33.] **12. Jordbrukskassetillsynen: Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond.** Med hänvisning till vad under punkten 31 anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbrukskassetillsynen: Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 40,000.*

[34.] **13. Jordbrukskassetillsynen: Förstärkning av jordbrukskassetillsynens fond.** De på tillsynen över jordbrukskasserörelsen belöpande kostnaderna för bank- och fondinspektionens organisation och verksamhet ha för budgetåret 1942/43 beräknats till i runt tal 60,000 kronor, varav jordbrukskasserörelsen bidrager med 35,000 kronor och återstående 25,000 kronor gäldas från ifrågavarande anslag.

Jämväl för budgetåret 1943/44 uppskattar jag ifrågavarande kostnader till 60,000 kronor. Då, enligt vad som förordas under punkten 31, jordbruks-

kasserörelsens bidrag för nästa budgetår bör utgöra 40,000 kronor, kan medelsanvisningen under förevarande anslag begränsas till 20,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbrukskassetillsynen: Förstärkning av jordbrukskassetillsynens fond* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 20,000.

[35.] **14. Avsättning till sparbanksinspektionens fond, förslagsanslag.** Förevarande anslag, avseti för omföring av det å inkomsttiteln »Bidrag till sparbanksinspektionen» inflytande beloppet till sparbanksinspektionens fond, är i riksstaten för budgetåret 1942/43 uppfört med ett belopp av 100,000 kronor.

Då omförmälda inkomsttitel för nästkommande budgetår beräknats till 105,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till sparbanksinspektionens fond* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 105,000.

[36.] **15. Tillsyn över sparbankernas förvaltning, förslagsanslag.** Från förevarande anslag, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 200,000 kronor, avföras utgifterna för den verksamhet, som utövas av de allmänna ombuden för sparbankerna. Jämlikt stadgande i 63 § lagen om sparbanker den 29 juni 1923 erlägga sparbankerna årligen särskilda bidrag till bestridande av ifrågavarande kostnad. Nämda bidrag, vilka redovisas under den å riksstatens inkomstsida upptagna titeln »Bidrag för tillsyn över sparbankerna» äro så avvägda, att de täcka hela kostnaden för de allmänna ombuden.

Under erinran att nämnda inkomsttitel för nästa budgetår beräknats till 210,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillsyn över sparbankernas förvaltning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 210,000.

[37.] **16. Stämpelomkostnader, förslagsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1942/43 anvisats ett förslagsanslag av 285,000 kronor.

Vad angår medelsbehovet under nästa budgetår har generalpoststyrelsen uppskattat postverkets direkta kostnader under budgetåret till 104,710 kronor och den postverket tillkommande ersättningen för stämpelväsandets handhavande till 184,000 kronor, sammanlagt avrundat till 290,000 kronor. Det belopp, som utbetalas av andra myndigheter än generalpoststyrelsen, har beräknats till 15,000 kronor. Sammanlagda utgiftsbeloppet å förevarande

anslag skulle sålunda under nästa budgetår komma att uppgå till 305,000 kronor.

Med hänsyn härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stämpelomkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 305,000.

[38.] **17. Kostnader för årlig taxering, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår bestämt till 5,400,000 kronor.

Särskilda sakkunniga, som med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallats för utredning av beskattningsmyndigheternas organisation m. m., ha den 25 november 1942 avgivit betänkande med förslag till ändrad organisation av beskattningsnämnderna och förstärkning av landskontorens arbetskraft m. m. (SOU 1942: 49).

Innan ställning tagits till detta förslag, synes icke möjligt att närmare bedöma medelsbehovet å förevarande anslag. Ett genomförande av förslaget, helt eller delvis, skulle medföra avsevärt ökade taxeringskostnader men kan även föranleda en överflyttning av kostnader från detta anslag till anslagen till länsstyrelserna. Under sådana förhållanden finner jag riktigast, att anslaget preliminärt beräknas till oförändrat belopp.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kostnader för årlig taxering* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 5,400,000.

[39.] **18. Särskild ersättning för debitering av värnskatt, förslagsanslag.** Till ifrågavarande ändamål är å riksstaten för budgetåret 1942/43 uppfört ett förslagsanslag av 100,000 kronor. Från anslaget skall bestridas ersättning, varom förmäles i 6 § kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 548) med tillämpningsföreskrifter till förordningen samma dag (nr 547) om värnskatt för budgetåret 1942/43.

Då finansplanen för budgetåret 1943/44 förutsätter, att värnskatt uttages även nämnda budgetår, torde medel böra beräknas till förevarande ändamål. I avvaktan på närmare övervägande av ersättningsgrunderna torde ifrågavarande anslag lämpligen böra upptagas i riksstatsförslaget med beräknat belopp lika med det för innevarande budgetår anvisade. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Särskild ersättning för debitering av värnskatt* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

[40.] **19. Särskild ersättning till indrivningsförrättare, förslagsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har å riksstaten för ettvarvt av budgetåren 1940/41—1942/43 anvisats 150,000 kronor. Från anslaget skall bestridas ersättning för indrivning av utskylder i vissa fall, då indrivningsavgift ej skall utgå. Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1941/42 till närmare 425,000 kronor. Den höga belastningen läser bero på de omfattande militärinkallelserna i förening med en ökning av antalet skattskyldiga på restlängd. Emellertid torde belastningen småningom sjunka. En av anledningarna här till är, såsom i 1942 års statsverksproposition framhållits, upphörandet av landsfiskalernas rätt till ifrågavarande ersättning. Vidare kan nämnas, att jämlikt kungörelsen den 18 december 1942 (nr 957) ifrågavarande ersättning såvitt angår kronoutskylder sänkts från fem till fyra procent. Innan närmare erfarenhet vunnits angående dessa omständigheters inverkan på belastningen, möta vissa svårigheter att bedöma anslagsbehovet för budgetåret 1943/44. Därest man räknar med inkallelser i ungefär nuvarande omfattning men å andra sidan tar hänsyn till den minskning i belastningen som bör bli följden av nyssnämnda förhållanden, synes anslaget kunna beräknas till 200,000 kronor.

Under åberopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskild ersättning till indrivningsförrättare* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 200,000.

[41.] **20. Kostnader i anledning av avtal med främmande stat om handräckning i beskattningsärenden, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag, vilket i riksstaten för budgetåret 1942/43 är uppfört med 1,000 kronor, torde för nästkommande budgetår böra äskas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader i anledning av avtal med främmande stat om handräckning i beskattningsärenden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000.

[42.] **21. Observations- och uppbördsprocenter m. m., förslagsanslag.** Av anslaget till observations- och uppbördsprocenter m. m., vilket för innevarande budgetår är bestämt till 12,000 kronor, utgå anmärkningsarvoden till advokatfiskalerna vid hovrätterna, aktoratsarvode åt förste advokatfiskalen i kammarkollegiet samt upptäckare av falsk myntning tillkommande belöning.

Anslaget torde böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Observations- och uppbördsprocenter m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 12,000.

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter**m. m.**

[43.] **1. Ersättning till städerna för mistad tolag, förslagsanslag.** Förslagsanslaget till ersättning till städerna för mistad tolag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 6,000,000 kronor.

Storleken av det för budgetåret 1943/44 erforderliga anslaget beror väsentligen av tulluppbörden under innevarande budgetår. Enligt inom finansdepartementet verkställd överslagsberäkning torde anslaget böra upptagas med ett till 5,000,000 kronor sänkt belopp.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till städerna för mistad tolag* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 5,000,000.

[44.] **2. Städens friheter, förslagsanslag.** Förslagsanslaget till städens friheter torde i riksstaten för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp, 40,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Städens friheter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 40,000.

[45.] **3. Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.** Till ifrågavarande ändamål bör liksom för innevarande budgetår anvisas ett anslag av 3,100,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 3,100,000.

[46.] **4. Vederlag för nedlagda utskänkingsrättigheter, förslagsanslag.** Förevarande anslag är för innevarande budgetår bestämt till 14,000 kronor. Anslaget torde för nästa budgetår böra bestämmas med ledning av belastningen under budgetåret 1941/42, som var 12,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vederlag för nedlagda utskänkingsrättigheter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 12,000.

[47.] **5. Ersättning för skattefrälseräntor, förslagsanslag.** Förevarande anslag utgör för innevarande budgetår 18,000 kronor. Med hänsyn till avvecklingen av skattefrälseräntorna är en nedgång av medelsbehovet att förvänta. Med ledning av belastningen under budgetåret 1941/42 bör anslaget kunna begränsas till 5,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för skattefrälseräntor* för budgetåret 1943/
44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5,000.

[48.] **6. Bidrag till skattetyngda kommuner, förslagsanslag.** Under en följd av år ha till utjämning av det kommunala skattetrycket understöd lämnats åt synnerligt skattetyngda kommuner. Utdelningen av understöden regleras genom en förordning av den 16 december 1927 (nr 462).

Från och med budgetåret 1940/41 skola utgifterna för skatteutjämningen bestridas av anslag å driftbudgeten (se 1940 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, punkten 47). För sagda budgetår anvisades för ändamålet 15 miljoner kronor, för budgetåret 1941/42 16.5 miljoner kronor samt för innevarande budgetår 20 miljoner kronor.

Från anslaget bestridas jämväl de kostnader för räkenskapsgranskning och undersökning av kommunernas ekonomiska förvaltning samt för förstärkning av organisationen för beredning av ärenden angående skatteutjämningsunderstöd, som tidigare bestritts från skatteutjämningsmedlens fond.

Beträffande medelsbehovet för 1943 års utdelning av bidrag till skattetyngda kommuner har inom finansdepartementet verkställt särskild utredning med ledning av uppgifter, som införskaffats från länsstyrelserna. Enligt den approximativa beräkning, som härvid framkommit, skulle vid en understödstilldelning under år 1943 efter i huvudsak de grunder, som under senare år tillämpats, medelsbehovet kunna beräknas komma att uppgå till mellan 20 och 20.5 miljoner kronor. Vid beräkningen har hänsyn tagits till att staten jämväl under år 1943 bör lämna de hårdast skattetyngda kommunerna särskilda utjämningsbidrag efter i stort sett samma grunder som föregående år. Av nämnda belopp torde något över 100,000 kronor täckas av medel, som inflyta jämlikt 71 § kommunalskattelagen. Behovet av anslagsmedel för nästa budgetår torde kunna uppskattas till 20 miljoner kronor.

Liksom för år 1942 torde för innevarande år bemyndigande böra inhämtas av innebörd, att Kungl. Maj:t må, där så finnes av trängande behov påkallat, intill ett belopp av 500,000 kronor bevilja understöd med avvikelse från de i förordningen den 16 december 1927 (nr 462) stadgade grunderna.

Under återopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Bidrag till skattetyngda kommuner för budgetåret
1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20,000,000;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att under år 1943 av anslaget använda ett belopp av högst 500,000 kronor för beredande av understöd åt synnerligt skattetyngda kommuner med avvikelse från de i förordningen den 16 december 1927 (nr 462) stadgade grunderna beträffande dylikt understöd.

E. Diverse.

[49.] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför angående ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 525,000.

[50.] 2. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond, förslagsanslag.** Med åberopande av vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför angående ersättning till generaltullstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 45,000.

[51.] 3. **Statens intressekontor.** Jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter må statens intressekontor, som är anknutet till postgirokontoret, med medel, vilka inflyta till intressekontoret genom regelbundna avdrag å löner eller pensioner eller genom inbetalningar, ombesörja betalning av skatt samt, jämte skatt, andra mera regelbundet förekommande personliga utgifter såväl åt befattningshavare och pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst som åt andra personer.

De inkomster, med vilka kostnaderna för intressekontorets verksamhet bestridas, utgöras huvudsakligen av ränta å de i rörelsen inestående medlen, bidrag av statsmedel och avgifter från kontoinnehavare. Enligt de av 1936 års riksdag godkända grunderna för intressekontorets verksamhet bestrider staten nettokostnaden för rörelsen, såvitt angår skatteförmedlingen. Intressekontorets utgifter för andra uppdrag täckas genom avgifter.

I skrivelse den 6 oktober 1942 har *generalpoststyrelsen* avgivit redogörelse

för intressekontorets verksamhet under år 1941. Enligt redogörelsen företer verksamheten en viss ökning i förhållande till år 1940. Sålunda har antalet intressekonton ökat med 16 procent till i runt tal 68,900, antalet inbetalningar med 15 procent till inemot 1,150,000, antalet utbetalningar med 19 procent till något över 880,000 och beloppet av utbetalningarna med 34 procent till i runt tal 62.3 miljoner kronor. Av redogörelsen framgår vidare, att nettoutgifterna för år 1941 till den del de icke täckts av influtna räntor, kontoinnehavares avgifter och andra inkomster uppgått till 396,000 kronor. Av detta belopp anses emellertid 78,000 kronor hänföra sig till kontorets medverkan vid uppbörd av skatterestantier för i Stockholm mantalsskrivna personer. Denna medverkan är organiserad i ömlighet med en år 1937 mellan generalpoststyrelsen och överståthållarämbetet träffad överenskommelse och avser att bereda restskatteförda större möjlighet att avveckla sina skatterestantier.

Generalpoststyrelsen erinrar om att styrelsen i skrivelse den 31 oktober 1941 angående intressekontorets verksamhet under år 1940 beräknat nettokostnaderna för restskatteförmedlingen till överståthållarämbetet under åren 1937—1940 till sammanlagt 206,000 kronor. Styrelsen anser, att nämnda belopp jämte intressekontorets motsvarande kostnader för år 1941 bör ersättas postverket. Under hänvisning härtill hemställer styrelsen, att ersättningen måtte utgå med $(396,000 + 206,000 =) 602,000$ kronor.

Departements-
chefen.

Kungl. Maj:t har den 4 december 1942 beslutat inhämta lagrådets utlåtande över utarbetade förslag till lagstiftning i syfte att främja utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor. I samband med den slutliga behandlingen av lagförslagen bör även intressekontorets ställning i skatteförmedlingsrörelsen upptagas till omprövning. I avvaktan härpå kan anstå med avgörandet av frågan om gottgörelse åt postverket för restskatteförmedlingen inom Stockholms stad.

Under sådana förhållanden synes anslaget till intressekontoret böra upptagas med endast beräknat belopp. Preliminärt torde detsamma böra beräknas till vad som svarar mot intressekontorets nettoutgifter för år 1941 med bortseende från utgifterna för restskatteförmedlingen i Stockholm, d. v. s. till 318,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens intressekontor* för budgetåret 1943/44 beräkna ett anslag av kronor 318,000.

[52.] 4. **Bidrag till erkända skatteförmedlingskassor, förslagsanslag.** Såsom jag under föregående punkt anført, föreligga till prövning förslag i fråga om främjande av utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor. Enligt nämnda förslag skola de blivande skatteförmedlingskassorna åtnjuta statsbidrag med 25 öre för varje förmedling av å uppbördsstämman (uppbörds-

termin) förfallande utskyldsbelopp. Innan erfarenhet vunnits om den omfattning, som kassornas verksamhet kommer att få, är det givetvis vanskligt att beräkna storleken av de årliga kostnaderna för ifrågavarande bidrag. Om antalet medlemmar i kassorna under nästa budgetår uppskattas till 200,000, skulle, vid sex uppbördsstämmor (uppbördsterminer) per år, medelsbehovet med ett bidragsbelopp av 25 öre per person och uppbördsstämma utgöra 300,000 kronor för år. I avvaktan på lagstiftningsfrågans lösning bör upptagas ett preliminärt beräknat anslag å sistnämnda belopp, 300,000 kronor, för bidragens bestridande.

Med hänsyn till vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till erkända skatteförmedlingskassor* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 300,000.

[53.] **5. Staten åliggande kommunala och andra utskylder, förslagsanslag.** Till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder har riksdagen från och med år 1921 anvisat förslagsanslag å växlande belopp. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett belopp av 1,000 kronor. — I kungörelsen den 27 juni 1929 (nr 189) ha meddelats föreskrifter om anslagets användning.

Då anledning icke torde föreligga att förorda ändring av anslagsbeloppet, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Staten åliggande kommunala och andra utskylder* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,000.

[54.] **6. Bidrag till vissa internationella byråer, förslagsanslag.** Förevarande anslag är avsett för bestridande av Sveriges bidrag dels till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag, dels till upprätthållande av internationella byrån i Paris för mått och vikt, dels ock till den internationella tulltariffbyrån i Bryssel.

Å riksstaten för budgetåret 1943/44 torde böra uppföras samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, 8,000 kronor. Huruvida och i vilken omfattning anvisade medel böra tagas i anspråk torde få bli beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 8,000.

[55.] **7. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Anslaget är i gällande riksstat upptaget med 200,000 kronor. Med hänsyn till dels det forcerade utredningsarbete, som föranletts av krisläget,

dels arbetet på reformer i fråga om skatteväsendet nödgas jag denna dag i annat sammanhang hemställa om förstärkning av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till ifrågavarande ändamål med 250,000 kronor. För nästa budgetår anser jag anslaget böra upptagas till 300,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

[56.] 8. **Fortlöpande konsumtionsundersökningar, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår upptaget till 27,000 kronor. Enligt propositionen nr 264 till 1940 års lagtima riksdag, vari anslag till ändamålet första gången äskades, skola från anslaget utgå kostnaderna för ersättningar till särskild biträdespersonal hos socialstyrelsen och till ombud, som från hushållen införskaffa räkenskaper, förda enligt av socialstyrelsen meddelade anvisningar, vidare kostnaderna för blanketryck, hålkort och dylikt samt därjämte utgifter för smärre premier åt hushåll, som medverkat vid ett flertal undersökningar.

Enär undersökningarna under nästa budgetår, såvitt nu kan bedömas, torde böra erhålla ungefärligen samma omfattning som för innevarande budgetår, synes anslaget böra upptagas till oförändrat belopp.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortlöpande konsumtionsundersökningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 27,000.

[57.] 9. **Extra utgifter, reservationsanslag.** Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat upptaget med ett belopp av 30,000 kronor. För nästa budgetår torde anslaget böra fastställas till samma belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

[58.] 10. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1943/44 till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 11,000.

[59.] **11. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 240,000 kronor. Utgifterna från anslaget uppgingo under budgetåret 1941/42 till 227,094 kronor. Medelsbehovet för innevarande budgetår har beräknats med utgångspunkt från att utgifterna skola bli lägre än normalt till följd av militära inkallelser, vilken faktor jämväl påverkat nyssnämnda belastningssiffra. Då anslagsbehovet kan väntas nedgå med omkring 20,000 kronor per år och ifrågavarande faktor får antagas påverka belastningen även för nästa budgetår, synes anslaget kunna bestämmas till 220,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 220,000.

[60.] **12. Kristillägg, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför beträffande behovet av anslag å riksstaten för nästa budgetår till täckande av kostnader för kristillägg hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Kristillägg* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 3,000,000.

Sammanfattning.

Sjunde huvudtiteln slutsumma, för budgetåret 1942/43	
utgörande	kronor 70,007,800
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen	
att för budgetåret 1943/44 uppgå till	» 65,429,800
innebärande en minskning med	» 4,578,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Mats Lemne.

Register

till

Sjunde huvudtiteln för budgetåret 1943/44.

A. Finansdepartementet.

Sid.		Kronor
	Finansdepartementet:	
1	Avlöningar.....	472,000
3	Omkostnader.....	52,000
	Säger för finansdepartementet	524,000

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

	Kammarkollegiet:	
3	Avlöningar.....	395,000
6	Omkostnader.....	36,000
	Statskontoret:	
6	Avlöningar.....	604,000
9	Omkostnader.....	110,500
	Kammarrätten:	
10	Avlöningar.....	785,000
15	Omkostnader.....	30,000
15	Kammarrättens årsbok.....	5,000
	Statistiska centralbyrån:	
16	Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.....	445,000
20	Omkostnader.....	132,500
21	Bibliotekets underhåll.....	3,000
	Riksräkenskapsverket:	
21	Avlöningar.....	705,000
24	Omkostnader.....	126,000
25	Förstärkning av riksräkenskapsverkets administration m. m.	110,000
	Statens lönenämnder:	
25	Avlöningar.....	81,000
26	Omkostnader.....	7,000
	Statens krisrevision:	
26	Avlöningar.....	335,000
27	Omkostnader.....	55,000
	Valutakontoret:	
28	Avlöningar.....	400,000
29	Omkostnader.....	75,000
	Säger för allmänna centrala ämbetsverk m. m.	4,440,000

C. Skatte- och kontrollväsen.

Sid.		Kronor
	Tullverket:	
29	Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen...	*920,000
30	Avlöningar till befattningshavare å tullstaten.....	*16,935,000
30	Omkostnader.....	*1,800,000
	Kontrollstyrelsen:	
30	Avlöningar.....	*411,000
31	Omkostnader.....	*67,800
31	Kontroll å tillverkningsavgifter.....	*250,000
31	Granskning av systembolagens ekonomiska förvaltning.....	*78,500
	Mynt- och justeringsverket:	
31	Avlöningar.....	500,000
34	Omkostnader.....	78,500
35	Avsättning till bankinspektionens fond.....	75,000
35	Avsättning till fondinspektionens fond.....	15,000
	Jordbrukskassetillsynen:	
35	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond.....	40,000
35	Förstärkning av jordbrukskassetillsynens fond.....	20,000
36	Avsättning till sparbanksinspektionens fond.....	105,000
36	Tillsyn över sparbankernas förvaltning.....	210,000
36	Stämpelomkostnader.....	305,000
37	Kostnader för årlig taxering.....	*5,400,000
37	Särskild ersättning för debitering av värnskatt.....	*100,000
38	Särskild ersättning till indrivningsförrättare.....	200,000
38	Kostnader i anledning av avtal med främmande stat om hand- räkning i beskattningsärenden.....	1,000
38	Observations- och uppbördsprocenter m. m.....	12,000
	Säger för skatte- och kontrollväsen	27,523,800

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.

39	Ersättning till städerna för mistad tolag.....	5,000,000
39	Städers friheter.....	40,000
39	Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i lands- ting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljnings- medel.....	3,100,000
39	Vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter.....	12,000
40	Ersättning för skattefrälseräntor.....	5,000
40	Bidrag till skattetyngda kommuner.....	20,000,000
	Säger för ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.	28,157,000

E. Diverse.

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
41	Byggnadsstyrelsens delfond.....	*525,000
41	Generaltullstyrelsens delfond.....	*45,000
41	Statens intressekontor.....	*318,000
42	Bidrag till erkända skatteförmedlingskassor.....	*300,000

* Beräknat belopp.

Sjunde huvudtiteln.

Sid.		Kronor
43	Staten åliggande kommunala och andra utskylder.....	1,000
43	Bidrag till vissa internationella byråer.....	8,000
43	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.....	300,000
44	Fortlöpande konsumtionsundersökningar.....	27,000
44	Extra utgifter.....	30,000
44	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.....	11,000
45	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	220,000
45	Kristillägg.....	*3,000,000
	Säger för diverse	4,785,000
	Summa	65,429,800.

* Beräknat belopp.

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

VID

LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM

ÅR 1943

FÖRSTA SAMLINGEN

TREDJE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående
statsverkets tillstånd och behov: åttonde och
nionde huvudtitlarna*

Bilaga till

1943 års statsverksproposition.

Åttonde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4
januari 1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge redogör för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, och anför därvid.

I de statsverkspropositioner, som framlagts efter krigsutbrottet, ha framställningar om ökade anslag för kulturella ändamål endast undantagsvis kunnat tillstyrkas. Åttonde huvudtiteln har under denna tid måst underkastas en kontinuerlig granskning i besparingssyfte, vilken givit icke obetydliga resultat. Härutinnan får jag hänvisa till bland annat ingressen till 1940 års åttonde huvudtitel (sid. 2—4). För nästa budgetår har ett flertal myndigheter ifrågasatt höjningar av stundom betydande omfattning av de under huvudtiteln uppförda anslagen, och även för nya ändamål ha medel äskats. Mot bakgrunden av den knappa medelstilldelning, vartill tidsförhållandena tvingat, te sig de begärda anslagshöjningarna i många fall som i och för sig försvarliga. Skulle samtliga framställningar bifallits, hade huvudtitelnslutsumma för budgetåret 1943/44 måst höjas med över 21 miljoner kronor. Det statsfinansiella läget påkallar emellertid alltjämt samma återhållsamhet i medelsanvisningen som under de närmast föregående åren. Såsom chefen för finansdepartementet i annat sammanhang närmare utvecklat, har för budgetarbetet för den skull uppställts den allmänna principen, att medel icke beräknats för sådana nya civila utgiftsändamål, som icke framstått såsom helt ofrånkomliga. Denna grundsats har tillämpats jämväl på åttonde huvudtiteln.

När huvudtitelns slutsumma likväl i riksstatsförslaget utvisar en höjning med 12,2 miljoner kronor, beror detta i övervägande grad på att kristilläggsanslaget med hänsyn till redan inträffad ökning av levnadskostnaderna uppräknats med 8 miljoner kronor. Bortsett härifrån utgör huvudtitelns höjning alltså 4,2 miljoner kronor. Anmärkas må emellertid, att utanför denna summa ligga — i enlighet med det förfaringssätt, som för liknande fall i allmänhet tillämpats i det föreliggande riksstatsförslaget — vissa framställningar om anslagshöjningar, vilka vid tidpunkten för statsverkspropositionens utarbetande icke hunnit i huvudsak prövas. Beträffande de särskilda större höjningarna må framhållas, att anslagen till allmänna läroverken m. m. och folkundervisningen förete en väsentligen automatisk stegring med sammanlagt 0,4 respektive 1,5 miljon kronor; samtidigt minskas emellertid anslaget till barntillägg åt kommunalt anställda lärare med inemot 0,9 miljon kronor. Nu nämnda anslag äro i stor utsträckning endast preliminärt beräknade i avbidan på kommande särpropositioner. Sakliga nyheter innefattas i höjningen av anslagssumman under avdelningen E (universiteten, den medicinska undervisningen m. m.); denna höjning är väsentligen att hänföra till ett i huvudtiteln förebådat förslag om ökad och förbättrad utrustning vid tandläkarinstitutet (0,3 miljon kronor). För de tekniska högskolornas vidkommande föreslås en höjning av anslagen med i runt tal 0,5 miljon kronor; när jag tillstyrkt ökade medel för denna gren av den högre undervisningen, har för mig varit utslagsgivande dess stora betydelse såväl för försvaret som för folkförsörjningen. Av väsentligen samma skäl har även en ökning av anslagen till den lägre tekniska undervisningen samt yrkesutbildningen befunnits ofrånkomlig. Anslagen för sistnämnda ändamål ha preliminärt uppförts med ett belopp, som med 1,8 miljon kronor överstiger motsvarande anslag i budgeten för 1942/43; av ökningen beräknas ungefär hälften belöpa på kostnaderna för planerade kurser för utbildning av mekaniker vid flygväpnet.

För närvarande pågår ett omfattande utredningsarbete, som berör flera av de avsnitt av ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde på vilka det i nuvarande läge varit nödvändigt vidtaga beskrningar eller avvisa framställningar om anslagshöjningar. Sålunda äro under utredning eller övervägande bland annat vissa organisatoriska spørsmål och lönefrågor vid de lärda verken, frågorna om den teologiska, medicinska, socialvetenskapliga och högre tekniska utbildningens ordnande samt de grundläggande problemen och principerna för det högre och lägre allmänna skolväsendet. Även spørsmål, som beröra de kyrkliga institutionernas ekonomi, äro under övervägande. Det är att hoppas att ur detta utredningsarbete, som kan sägas i viss mån ha karaktär av planläggning för en kommande fredstid, skola framgå riktlinjerna för en sådan utformning av kulturbudgeten att flera av de angelägna uppgifter, vilka under nuvarande förhållanden måst ställas på framtiden, skola kunna tillgodoses med tillbörligt beaktande jämväl av de ekonomiska synpunkterna.

Jag övergår härefter till de särskilda anslagsäskandena.

A. **Ecklesiastikdepartementet.**

[1.] 1. **Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag, nu uppfört med 404,500 kronor, disponeras jämlikt personalförteckning och avlöningsstat, vilka införts på sid. 397 i statsliggaren för innevarande budgetår.

För ecklesiastikdepartementets vidkommande förordar jag, att en ny extra ordinarie tjänst såsom förste kanslisekreterare (Eo 26) inrättas från och med nästa budgetår. Till närmare motivering härav må följande anföras.

Den omorganisation av de ecklesiastika bostälLENs förvaltning, som genomfördes år 1932, innebar i huvudsak, att förvaltningen överflyttades från länsstyrelserna, domkapitlen och vissa centrala ämbetsverk, beträffande löneboställena vederbörande pastorat och, i fråga om allmänna kyrkohemman, till de nyinrättade stiftsnämnderna. Den sammanhållande kontrollen av den nya förvaltningens organisation har dock, i enlighet med ett av vederbörande riksdagsutskott gjort uttalande, kommit att ligga i Kungl. Maj:ts hand. Sålunda hänskjutes årligen ett stort antal ärenden, som avse löneboställEN, till Kungl. Maj:ts avgörande, vilket i avsevärd grad inverkat på arbetsbelastningen inom ecklesiastikdepartementet. Vidare framträder för ecklesiastikdepartementets vidkommande följden av den nya ecklesiastika boställslagstiftningen däri, att det uppstått ett, såsom det visat sig, permanent behov av tillgång till särskilda experter för handhavande av arbetet med den omfattande reglering inom skilda kyrkligt-ekonomiska områden, som blivit en följd av eller står i samband med den förändrade lagstiftningen. Sedan över tio år tillbaka äro sålunda två personer inom ecklesiastikdepartementet ständigt sysselsatta dels med att biträda vid handläggning av boställsärenden och dels med uppdrag i form av utredningar m. m. i samband med nyssnämnda arbete. Kostnaderna härför ha bestritts delvis av departementets kommittéanslag och delvis av kyrkofondsmedel (jfr exempelvis prop. 1935: 28 och 1942: 45). Departementets behov av att ha tillgång till denna särskilda sakkunskap kommer, såvitt nu kan bedömas, att kvarstå för överskådlig framtid. Det synes därför lämpligt, att den hittillsvarande provisoriska anordningen för förstärkning av departementets personal nu erhåller en fastare form. Såsom en åtgärd i detta syfte förordar jag, att en ny tjänst såsom förste kanslisekreterare inrättas från och med nästa budgetår. Jag förutsätter, att till innehavare av tjänsten, vilken torde böra uppföras på extra ordinarie stat, förordnas den ene av de två nämnda experterna, nämligen t. f. häradsskrivaren N.-E. Brolin. Huruvida — med hänsyn dels till att den nu utgående ersättningen åt Brolin för avstädda löneförmåner m. m. uppgår till icke oväsentligt högre belopp än det han skulle erhålla i begynnelselön såsom e. o. förste kanslisekreterare, dels till längden av Brolins hittillsvarande tjänstgöring inom ecklesiastikdepartemen-

tet — medgivande bör lämnas Brolin att vid tillträddandet av tjänsten placeras i högre löneklass än begynnelselöneklassen torde få ankomma på Kungl. Maj:ts prövning i vanlig ordning.

Vid bifall till vad jag förordat erfordras en höjning av ecklesiastikdepartementets avlöningsanslag med i runt tal 10,500 kronor, varav 1,500 kronor för rörligt tillägg. Någon ändring i övrigt beträffande detta anslag ifrågasätter jag icke. Jag vill dock i detta sammanhang framhålla, att det sedan lång tid tillbaka finnes ett starkt och med varje år alltmera framträdande behov av att ecklesiastikdepartementet i likhet med åtskilliga andra departement med motsvarande arbetsbelastning utrustas med en särskild lagbyrå. Med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden har jag emellertid icke velat för närvarande föreslå upprättande av en sådan byrå.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för ecklesiastikdepartementet uppföra ytterligare en befattning såsom förste kanslisekreterare i lönegraden Eo 26;

dels godkänna följande avlöningsstat för ecklesiastikdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24,000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	200,000
3. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t	»	1,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	140,500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	49,500
Summa kronor		415,000;

dels ock till *Ecklesiastikdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 415,000.

[2.] 2. **Ecklesiastikdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.** Beträffande detta anslag, nu 49,700 kronor, ifrågasätter jag för nästa budgetår icke någon förändring. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ecklesiastikdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 49,700.

B. Arkiv, bibliotek och museer.

[3.] 1. Riksarkivet: *Avlöningar, förslagsanslag*. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 284,300 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat hänvisas till statsliggaren sid. 398 f.

Vid 1942 års riksdag beslötos på förslag av besparingsberedningen vissa besparingsåtgärder beträffande riksarkivet. Härom hänvisas till punkten 3 i 1942 års åttonde huvudtitel. Åtgärderna inneburo *dels* vakanssättning tills vidare av en ledig förste arkivariefattning, *dels ock* indragning av en amanuensfettning vid första inträffande ledighet.

Riksarkivet har nu anmält, att en amanuensfettning blivt ledig genom att dess innehavare utnämnts till ordinarie andre arkivarie. Riksarkivet ifrågasätter inga andra förändringar beträffande anslagsmedlen till riksarkivets egentliga personal än som följer av amanuensfettningens indragning. Däremot har riksarkivet ansett, att de under riksarkivets avlöningsanslag beräknade anslagsmedlen för avlöning åt fil. doktorn Toni Schmid borde överföras till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens stat.

Anslagsmedlen för avlöning åt filosofie doktorn Toni Schmid överflyttades av 1942 års riksdag från kungl. bibliotekets till riksarkivets stat. Samtidigt hade riksdagen att taga ställning till ett av besparingsberedningen framlagt förslag om indragning av dessa avlöningsmedel, vilket förslag jag för egen del icke ansett mig kunna biträda.

I 1942 års åttonde huvudtitel (sid. 38 f.) anförde jag följande beträffande doktor Schmid:

Besparingsberedningen har föreslagit indragande av de för avlöning åt doktor Schmid avsedda anslagsmedlen. Schmid åtnjuter — utan att innehava extra ordinarie anställning — arvode, motsvarande lön enligt lönegraden Eo 16. Avlöningen utgår för närvarande med 6,414 kronor (= 18 löneklassen) jämte rörligt tillägg och kristillägg.

1940 års lagtima riksdag framhöll, att med hänsyn till Toni Schmidts kvalifikationer och arten av hennes arbetsuppgifter frågan om beredande av en fastare anställning åt henne borde tagas under förnyat bedömande. Med hänsyn till detta uttalande förordade jag i 1941 års åttonde huvudtitel (sid. 14), att Schmid från och med budgetåret 1941/42 skulle erhålla lön såsom extra ordinarie befattningshavare i lönegraden Eo 16. Riksdagen framförde icke någon erinran häremot. För att icke föregripa behandlingen av besparingsbe-

redningens ifrågavarande förslag har emellertid ännu icke fattats något beslut om förändring av Schmidts löneställning.

Utan att ingå på ett närmare bedömande av det värde, som Schmidts undersökningar må ha för den historiska forskningen, anser jag mig dock böra framhålla, att värdet icke torde böra underskattas. De källor för kännedom om våra medeltida förhållanden, som finnas bevarade till vår tid, äro icke flera än att de alla förtjäna tillvaratagas och bearbetas. Det hittills vunna resultatet av Schmidts undersökningar torde tillfullo ha bekräftat, att ifrågavarande, hittills obeaktade arkivmaterial genom det pågående uppordningsarbetet blivit ett värdefullt tillskott till källorna för vårt vetande om medeltida kultur. Redan i och för sig torde alltså kunna sägas, att ett fortsatt statsunderstöd till förevarande ändamål är befogat. Givetvis måste det därvid vara ett önskemål, att undersökningarna fortsättas av den person, som ägnat mer än ett decennium däråt och därvid förskaffat sig en speciell förtrogenhet med materialet, utarbetat lämpliga arbetsmetoder och genom lång specialutbildning gjort sig särskilt skickad att handhava undersökningarna. Den speciella karaktären hos de arbetsuppgifter, varåt Schmid ägnat sig, skulle säkerligen därjämte försvåra för att icke säga omöjliggöra för henne att, därest arbetet nu avbrötes, förskaffa sig annan anställning. På anförda skäl och med hänsyn jämväl till den ståndpunkt 1940 års lagtima riksdag intog i ämnet, har jag icke ansett mig kunna förorda bifall till besparingsberedningens ifrågavarande förslag. Å andra sidan torde för närvarande icke böra vidtagas några åtgärder för beredande av en fastare anställning åt Schmid.

För egen del ifrågasatte jag icke någon överflyttning av avlöningsmedlen från kungl. bibliotekets stat. Riksdagen anförde emellertid vid behandlingen av riksarkivets avlöningsstat följande:

I detta sammanhang har riksdagen till behandling upptagit frågan om fortsatt beviljande av anslagsmedel till avlöande av fil. doktorn Toni Schmid. Besparingsberedningen har föreslagit, att de av Schmid bedrivna undersökningarna tills vidare skulle anstå. Ett tillfälligt avbrytande av arbetet syntes enligt besparingsberedningens mening icke spoliära värdet av det av Schmid hittills utförda arbetet. Riksdagen bestrider icke den av beredningen sålunda uttalade uppfattningen, men anser sig liksom departementschefen likväl icke kunna för närvarande godtaga besparingsberedningens förslag. Detta ställningstagande från riksdagens sida har främst betingats av den ståndpunkt 1940 års lagtima riksdag intog i fråga om Schmidts anställningsförhållanden och den omständighet att Schmid på grund av den speciella arten av hennes arbetsuppgifter, därest de nuvarande undersökningarna avbrytas, svårigen kan skaffa sig annat arbete. Riksdagen vill emellertid framhålla, att Schmidts arbete från början var upplagt på tämligen kort sikt och avsett att i främsta rummet koncentreras på en inventering och katalogisering av det förefintliga utredningsmaterialet. Under årens lopp synes emellertid en förskjutning i Schmidts verksamhet hava ägt rum mot en i samband med registreringsarbetet fortlöpande mera ingående vetenskaplig bearbetning av materialet. Ehuru det visserligen ligger i sakens natur, att inventeringsarbetet icke kan bedrivas utan ett samtida forskningsarbete, måste likväl materialets registrering och katalogisering allttjämt böra fastslås som den huvuduppgift, för vilken Schmid tilldelats understöd av statsmedel. Schmid har nu bedrivit sina undersökningar under en tidrymd av över tio år, och det synes riksdagen böra klar-

göras inom vilken tid inventeringsarbetet kan beräknas bli slutfört. Riksdagen förutsätter, att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag lämnar riksdagen närmare redogörelse i ämnet. I avvaktan härpå har riksdagen ansett, att Schmid, på sätt departementschefen föreslagit, bör bibehållas vid sin nuvarande löneställning. Då Schmid's arbete emellertid är förlagt till riksarkivet och det under detta ämbetsverk lydande kammararkivet har det synts riksdagen mest ändamålsenligt, att hon kommer att administrativt sortera under riksarkivet och ej såsom hittills under kungl. biblioteket. Riksdagen har därför ökat riksarkivets anslagsposter till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg med för Schmid's avlönande enligt nu gällande grunder erforderliga belopp eller i avrundade tal respektive 6,400 kronor och 1,000 kronor, medan enahanda minskning vidtagits med avseende å kungl. bibliotekets motsvarande anslagsposter.

Med anledning av vad riksdagen anfört rörande de av Schmid bedrivna undersökningarna anbefallde Kungl. Maj:t den 12 juni 1942 riksarkivet att inkomma med redogörelse för undersökningarnas fortgång, innefattande jämväl utredning rörande den tid, inom vilken det egentliga inventerings- och registreringsarbetet kunde beräknas bli slutfört. Av den redogörelse, som numera inkommit i berörda hänseende, inhämtas bland annat:

Toni Schmid anför i huvudsak följande:

Enligt det av Kungl. Maj:t givna uppdraget innebär arbetet en noggrann undersökning och katalogisering av de medeltida pergamentsomslag, som till större delen utgöra band till 1500- och 1600-tals räkenskaper i riksarkivet och kammararkivet. Undersökningen och katalogiseringen tillgår på följande sätt. Över de undersökta handlingarna föras två register. Det ena är ett löpande register. I detta antecknas omslagen, det ena efter det andra, så som de komma i följd tillsammans med de handlingar som äro bundna i dem.

Det andra registret är ett kortregister. Ett kort skrives i regel för varje fragment. Ett omslag består ofta av två sammanhängande blad ur en och samma bok eller av flera blad eller delar av blad, av vilka omslaget är hopstytt eller hopklistrat. Dessa kunna vara blad ur olika codices. I så fall skrives ett kort för varje fragment eller omslagsdel. Detta kort skall upplysa om omslagets text samt sätta forskaren istånd att endast med ledning av detsamma kunna beställa handlingen. På kortet uppgivas till höger upptill de nödvändiga arkivaliska signaturerna. Hela det återstående utrymmet på kortet gäller endast omslaget. De omfatta författarnamn och boktitel eller huvudord, tillkomsttid och tillkomstområde samt en kort beskrivning av utseende, bladantal, skrift- och nöttyp etc. I förekommande fall meddelas del och kapitel av ett verk.

Kortregistret är upplagt alfabetiskt efter författarnamn eller, då det är fråga om anonyma arbeten, efter huvudord. I kortregistret sammanföres kort för de pergamentsomslag, vilka — innan de blivit »omslag» — varit blad i en och samma medeltida bok. På så sätt återställas medeltidsböckerna i kortregistret, och medelst detta kan en rekonstruerad bok, som är fördelad på många handlingar i olika bibliotek, arkiv och museer, rekvireras. Det som nu sagts rör huvudkortet. Förutom dessa huvudkort, ett för varje pergamentsfragment, innehåller kortregistret hänvisningskort. Om exempelvis en av de rekonstruerade medeltidsböckerna innehåller arbeten av flera författare eller

flera olika arbeten av en och samme författare, utskrives hänvisningskort för de olika författarna, respektive arbetena.

För att denna katalog över pergamentsomslagen skall kunna skrivas, måste omslagen bestämmas. De äro blad ur böcker, lösrivna ur sitt sammanhang. På dem står ingen av de uppgifter som måste stå på ett katalogkort, inga författarnamn, inga boktitlar, ingen tillkomstort. Allt detta måste utvinnas ur texten, ur skriften, i förekommande fall med stöd av notskriften och ornamentiken. Givetvis står heller icke på omslagen vilka som höra ihop, det vill säga vilka pergamentsomslag som en gång varit blad i en och samma medeltidsbok. De äro nu spridda på många olika håll och måste bestämmas genom jämförelser omslagen emellan, var helst dessa befinna sig. På detta sätt måste vart och ett av omslagen undersökas. Utan dessa undersökningar bleve katalogen ej korrekt, ej fullständig och utan värde för framtida forskning.

De hittills mer eller mindre fullständigt rekonstruerade böckerna omfatta praktiskt taget alla områden av medeltidslitteraturen: teologi, juridik, naturvetenskap inklusive medicin, encyklopedier, filosofi, språkvetenskap m. m. Det är ett stort, värdefullt och till stor del unikt bokmaterial. Det berikar vår kunskap om andligt liv och andlig verksamhet i det medeltida Sverige. Det klarlägger Sveriges andliga förbindelser under i synnerhet den äldre medeltiden. Det ger bidrag till Sveriges historia. Under de senare åren har materialet allt mera börjat utnyttjas av svenska och utländska forskare.

Arbetet har nu pågått under tretton år. Resultaten äro i dag kända och erkända. Slutförandet är en tidsfråga. Givetvis kan endast en slutförd katalog, en rekonstruktion som är så fullständig den kan bli och på vilken man kan bygga vidare, anses tillfredsställande. En sannolikhetsberäkning ger vid handen att hittills omkring femtontusen fragment eller en dryg tredjedel av materialet är katalogiserad. Mänskligt att döma kan arbetet slutföras av den som utför det under den tid som — åter mänskligt att döma — återstår för henne att utföra det. Med slutförandet menas en fullständig katalogisering och en tryckfärdig katalog.

Förutsättning härför är att arbetet får utföras under drägliga och betryggande villkor. Under många år har bristen på utrymme varit hindrande. Upprepade framställningar om ett handbibliotek ha avslagits. Nödvändig, icke tillgänglig litteratur har måst anskaffas på min bekostnad. De flesta av de för arbetet nödvändiga resorna ha likaså fått företagas på min egen bekostnad. Tekniska undersökningar och experiment har jag delvis bekostat själv.

Katalogen över pergamentsfragmenten är allmänt tillgänglig. Det säger sig själv att begagnandet kräver vissa förkunskaper.

Katalogens upprättande kräver noggranna vetenskapliga undersökningar. Forskningen är icke betjänt med kataloglappar, på vilka som uppslagsord stå svävande och onöjaktiga uppgifter såsom »en sångbok» eller »en teologisk avhandling». De böra vara noggranna. Detta kräver forskningsarbete och tid.

En del av texterna finnas ej utgivna i moderna tryck, endast i inkunabler. Jämförelserna måste då utföras där texterna finnas tillgängliga. En del av texterna tillhör arbeten som icke någonsin blivit tryckta. De finnas blott i handskrifter. Sådana måste jämföras med handskrifterna där dessa finnas. Många som måste genomgå finnas endast utomlands. Därför måste studieresor göras och en omfångsrik och tidskrävande korrespondens föras med forskare i in- och utlandet. En del av texterna äro unika. Detta gäller framför allt de svenska liturgiska, även andra liturgiska böcker. För att bestämma

dessas ha undersökningar måst utföras, som delvis också offentliggjorts. Dessa ha gjorts och skrivits på fritid och under semestern. De ha i hög grad främjat katalogiseringsarbetet.

Riksarkivet anför för egen del:

Riksarkivet har tidigare många gånger inför Kungl. Maj:t varit i tillfälle att i princip vitsorda det utomordentliga värdet av detta stora för medeltidsforskningen så viktiga katalogiseringsarbete, som doktor Schmid utför. De goda resultaten äro av experter i in- och utland erkända, och det skulle utan tvivel innebära en mycket stor förlust, om arbetet nu måste avbrytas eller fortsättas i stympat skick. Mot uppläggningsen av arbetet och genomförandet av detsamma torde, i den mån riksarkivet förmår bedöma frågan, i stort sett inga vägande anmärkningar kunna göras, även om det måste beklagas, att det sprängt den ungefärligen beräknade tidsramen. Inventeringen, identifieringen och katalogiseringen, som enligt sakens natur förutsätter ofta mycket ingående undersökningar, ha alltid, såvitt man kan se, varit huvudsak, och de forskningar som gjorts ha tjänat det nyss nämnda egentliga ändamålet enligt de av Kungl. Maj:t givna direktiven. Att doktor Schmid på fritid kunnat bedriva forskningar utöver denna ram och meddelat resultaten i diverse uppsatser har självklart varit till gagn för saken. Någon omläggning av arbetet nu i syfte att för tidsbesparings skull beskära katalogens uppgifter anser sig riksarkivet sålunda icke kunna förorda.

Rörande tiden för arbetets fullbordande vill riksarkivet blott hänvisa till doktor Schmidts egen kalkyl. Man får sålunda praktiskt taget räkna med att detta registrerings- och katalogiseringsarbete kommer att upptaga doktor Schmidts tid under de tjugo år, som hon synes anslå därtill före pensionsålderns inträde. Det torde vara tillbörligt, att under sådana förhållanden, ifall Kungl. Maj:t medgiver arbetets fortsättande, den frågan åter tages upp, huruvida icke en fastare anställning med därmed följande säkrare framtidsutsikter bör beredas doktor Schmid. Det må därvid erinras om, att riksarkivet jämte riksbibliotekarien redan tidigare (1939) förordat, att en extra ordinarie tjänst inrättades för denna stora uppgifts skull. Med hänsyn till den nuvarande statsfinansiella situationen anser sig riksarkivet dock blott kunna föreslå inrättandet av en tjänst på extraordinarie stat i lönegrad 16.

Emellertid är, såsom riksarkivet och riksbibliotekarien förut gjort gällande, egentligen varken riksarkivet eller kungl. biblioteket rätt forum för ledande av ett registreringsarbete av här ifrågavarande art. Något intresse av rent *arkivalisk* art är ingalunda anknutet till det av doktor Schmid bedrivna arbetet. Därför anser riksarkivet det vara uppenbart, att fortsättandet och slutförandet av här berörda registreringsarbete, bäst och naturligast anknytes till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, en mening som för övrigt delas av doktor Schmid. Det är bland annat uppenbart att hennes i och för sig rimliga önskemål om anskaffandet av ett handbibliotek helst bör förverkligas under denna förutsättning, eftersom riksarkivets bibliotek står ganska främmande för förvärv av böcker, som behandla medeltida liturgi, naturvetenskap, filosofi o. s. v. Nämnda akademi med sina moderna resurser och lokaler lär också långt bättre än riksarkivet kunna tillgodose hennes önskemål i fråga om tekniska undersökningar och experiment.

Som av det sagda framgår, ser sig alltså riksarkivet icke i stånd att framlägga någon ny plan för doktor Schmidts arbete, som torde böra fortsättas såsom hittills.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har icke velat motsätta sig riksarkivets förslag om överflyttning av doktor Schmid på akademiens stat. Akademien anför:

Akademien har tidigare förklarat sig icke kunna tillstyrka doktor Schmid uppförande å akademiens stat. Akademien är alltså icke övertygad om att hennes anställning bättre och naturligare anknytes till akademien än till riksarkivet, den institution som har att förvara och vårda materialet för doktor Schmid undersökningar och i vars lokaler hennes arbete måste huvudsakligen vara förlagt. Då emellertid såväl riksarkivet som, efter vad akademien har sig bekant, doktor Schmid själv anser hennes överflyttning till akademiens stat vara synnerligen önskvärd, vill akademien ej motsätta sig sådan överflyttning.

Vad slutligen angår doktor Schmid avlöningsförmåner torde akademien i största allmänhet få erinra därom att det arbete, som utföres av doktor Schmid, är av synnerligen kvalificerad natur. Det måste därför anses vara rimligt att doktor Schmid beredes en mot arbetets krävande art bättre svarande avlöning än den nuvarande. Därigenom skulle också vinnas större säkerhet för att arbetet skall kunna fullföljas och avslutas av den person, som genom vetenskapliga studier, under många år förvärvat rutin och ihärdig flit visat sig äga alldeles särskilda förutsättningar att genomföra arbetet.

Sakkunniga angående löneställningen för de vetenskapligt utbildade tjänstemännen vid de s. k. »lärda verken» har beretts tillfälle att yttra sig beträffande de löne- och pensionsförmåner, som borde tillerkännas doktorn Schmid, därest en personlig tjänst funnes böra inrättas åt henne. De sakkunniga anför:

Av de till remissen fogade handlingarna framgår, att det arbete, som utföres av doktorn Schmid, är av synnerligen kvalificerad natur, och att fullbordandet av detsamma enligt den plan, som därvid följes, torde komma att kräva återstoden av hennes tjänstetid fram till uppnådd pensionsålder. Vitterhetsakademien, till vars stat doktorn Schmid eventuellt kommer att överflyttas från riksarkivet, har förklarat sig anse det rimligt, att hon beredes en mot arbetets art bättre svarande avlöning än den nuvarande.

Doktorn Schmid åtnjuter för närvarande arvode med belopp motsvarande lön enligt 18 löneklassen jämte rörligt tillägg och kristillägg. Kungl. Maj:t har den 6 november 1942 medgivit, att hon i fråga om rätt till semester och sjukvårdsersättning likställes med extra ordinarie tjänsteman. Under sin anställning vid kungl. biblioteket har hon inom lönegrad Eo 16 steg för steg uppflyttats från löneklass 14 till löneklass 18. Hennes begäran att uppflyttas till löneklass 19 från och med den 1 juli 1942 har med hänsyn till hennes ställning som arvodist icke av Kungl. Maj:t bifallits.

För egen del har doktorn Schmid anhållit att få en löneställning motsvarande en andre arkivaries.

Efter övervägande av nu anförda omständigheter ha de sakkunniga funnit skäligt att, för den händelse doktor Schmid anses böra beredas en med pensionsrätt förenad personlig tjänst, hon placeras i lönegraden Eo 19 med därmed förenade förmåner, däribland pension. Hon skulle i så fall till en början inträda i den löneklass — den 18:e — som hon för närvarande innehar, och kunna avancera till den 22 löneklassen. Hennes placering bleve densamma som de högst avlönade amanuenserna vid de s. k. lärda verken för närvarande åtnjuta.

I det föregående har jag lämnat en redogörelse för de av fil. doktor Toni Schmid bedrivna undersökningarna i anledning av 1942 års riksdags hemställan om utredning härom. Utredningen synes ha klargjort, att det svårligen låter sig göra att begränsa undersökningarna till en inventering och katalogisering i trängre bemärkelse, eftersom en för framtidens forskare användbar katalog icke synes kunna uppgöras utan omfattande och tidskrävande undersökningar av kvalificerad art. Den vetenskapliga bearbetningen, som skett, har doktor Schmid, enligt vad som uppgives, fullgjort på fritid och torde för övrigt, såsom i utredningen framhållits, ha varit till gagn för katalogiseringsarbetet. Utredningen synes härutöver ha klargjort, att fullbordandet av inventeringen och katalogiseringen enligt den plan, som för närvarande följes, är ett arbete, som torde komma att kräva doktor Schmidts arbetskraft under åtminstone ytterligare ett par årtionden.

Någon väsentlig omläggning av det arbetsprogram, som doktor Schmid numera följer, synes icke böra komma till stånd. Därest arbetet över huvud taget skall fullföljas, bör det enligt den uppfattning om arbetets art, som jag med ledning av den nu föreliggande utredningen kunnat bilda mig, fortgå i enlighet med den av doktor Schmid följda planen. Vad åter angår frågan om arbetets fullföljande, vill jag hänvisa till vad jag i fjol anförde beträffande detta spörsmål. Den uppskattning av undersökningarnas betydelse för svensk historieforskning, varåt jag då gav uttryck, har jag desto mindre anledning att frångå, som numera såväl riksarkivet som vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien ånyo vitsordat arbetets stora betydelse för svensk medeltidsforskning.

Då sålunda enligt min mening ifrågavarande undersökningar böra av doktor Schmid fullföljas i huvudsak enligt de riktlinjer, efter vilka arbetet nu pågår, synes det mig riktigast, att frågan om att bereda henne fastare anställningsförhållanden upptages till definitivt avgörande. Jag erinrar om att redan 1940 års riksdag intog denna ståndpunkt, men att avgörandet av detta spörsmål hittills fått vila med hänsyn till att frågan om undersökningsarbetets fullföljande upptagits till diskussion. Enligt min mening bör denna fråga lösas så att doktor Schmid beredes en med pensionsrätt förenad personlig tjänst. Frågan om vilken lönegrad som därvid bör komma till användning är ännu icke färdigberedd, men jag förutsätter, att denna fråga skall kunna underställas 1944 års riksdag.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit finner jag mig böra förorda, att de för avlöning åt doktor Schmid erforderliga anslagsmedlen hädanefter inräknas i avlöningsstaten för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum. Riksarkivets avlöningsanslag bör således minskas med 7,400 kronor, varav 1,000 kronor för rörligt tillägg.

Beträffande riksarkivets avlöningsanslag ifrågasätter jag för övrigt icke någon annan ändring än en minskning av icke-ordinarieposten och anslags-

posten till rörligt tillägg med 6,900 kronor respektive 1,100 kronor, tillhoppa 8,000 kronor, i runt tal motsvarande avlöningen åt en amanuens i lönegraden 18 löneklassen 20. Anslaget bör sålunda uppföras med (284,300 — 7,400 — 8,000 =) 268,900 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 152,800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 81,300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 34,800
Summa kronor 268,900;	

dels ock till Riksarkivet: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 268,900.

[4.] 2. Riksarkivet: **Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 67,000 kronor och disponeras jämlikt en i statsliggaren å sid. 399 intagen omkostnadsstat. *Riksarkivet* har för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med 18,800 kronor, fördelade på följande sätt:

Sjukvård m. m. (nu <i>förslagsvis</i> 1,500 kronor)	kronor 1,500
Bränsle och lyse (» » 35,500 »)	» 14,500
Övriga expenser (» 27,200 kronor)	» 2,800
Summa kronor 18,800.	

Till stöd för den begärda anslagshöjningen har riksarkivet anført:

De faktiska utgifterna för *sjukvård* under det gångna budgetåret 1941/42 ha belöpt sig till icke mindre än 4,121 kronor 82 öre. Avrundningen nedåt har skett, emedan det kan antagas, att ifrågavarande budgetår i förvarande avseende blivit onormalt hårt belastat. Utgifterna för *bränsle och lyse* utgjorde under budgetåret 1941/42 49,470 kronor 86 öre samt under närmast föregående budgetår 35,483 kronor 99 öre (1940/41) och 26,333 kronor 84 öre (1939/40). Än vidare ha öknings synts oundvikliga i vad angår delposterna under *övriga expenser* för renhållning och städning samt andra ändamål, den senare innefattande bland annat allehanda transporter inom staden. I renhållning och städning inbegripas avlöningarna till den personal, som utför arbetet, med de tid efter annan höjda tilläggen (kristillägg, rörligt tillägg). Vidare kan påpekas, att riksarkivet nyligen nödgats övertaga icke mindre än tre av räkenskaper fyllda magasin, med de utgifter en nödtorftig skötsel av dem innebär. Allbekant är ju, hur transportkostnader liksom kostnader för allsköns material oavslåeligt ökas. Det ena som det andra synes väl motivera en moderat höjning av den samlade summan till övriga

expenser från nuvarande 27,200 till förslagsvis 30,000 kronor, d. v. s. med 10 procent (2,800 kronor).

Jag tillstyrker bifall till riksarkivets förslag om höjning av anslagsposten till sjukvård m. m. med 1,500 kronor. Beträffande bränsleposten synes det tillräckligt med en höjning med 4,500 kronor till 40,000 kronor. I övrigt kan jag icke tillstyrka någon höjning av anslaget, vilket alltså torde bära höjas med $(1,500 + 4,500 =) 6,000$ kronor till $(67,000 + 6,000 =) 73,000$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Riksarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 73,000.

[5.] 3. **Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten, reservationsanslag.** Detta anslag utgick under budgetåret 1939/40 med 12,000 kronor men har från och med budgetåret 1940/41 sänkts till 1,500 kronor, vilket belopp i första hand disponeras för inköp av tryckta arbeten. Till sistnämnda ändamål disponerades före budgetåret 1940/41 ett belopp av 2,000 kronor. *Riksarkivet* har hemställt om anvisande av oförändrat anslag, 1,500 kronor, för nästa budgetår.

Jag biträder riksarkivets förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 1,500.

[6.] 4. **Riksarkivet: Bokbindning och konservering av arkivalier, reservationsanslag.** Detta anslag har sedan budgetåret 1938/39 varit uppfört med nedan angivna belopp:

Budgetår:	Kronor:
1938/39	23,300
1939/40	26,000
1940/41	24,500
1941/42	25,500
1942/43	25,500

Den år 1940 företagna sänkningen möjliggjordes huvudsakligen därav, att en av riksarkivets bokbindare överflyttades till annan statsinstitution (krigsarkivet). Höjningarna åren 1939 och 1941 föranleddes av stegrade arbetslöner och materialpriser.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juli 1923 äger riksarkivet för renovering i dess bokbinderi mottaga arkivalier, tillhörande andra statliga eller kommunala verk och institutioner, ävensom för detta ändamål anställa erforderlig personal, dock under villkor, att samtliga kostnader för sådant arbete

skola gäldas av den, för vilken arbetet utförts. Inkomsterna av denna verksamhet tillgodoföras anslaget såsom särskilda uppbördsmedel.

Vid avgång av fast anställd personal får enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1939 ny sådan personal icke anställas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Under det sistförflutna budgetåret voro i bokbinderi- och konserveringsverkstaden anställda en förman samt tre manliga och fem kvinnliga arbetare med kollektivavtalsreglerade löner. För innevarande budgetår har arbetsstyrkan minskats med en, sedan förmannen avgått med pension och en av arbetarna befordrats till förman. Trots detta har, med hänsyn till inträffad ytterligare stegring i arbetslönerna och inför ovissheten om, huruvida index-tilläggen komme att stiga än ytterligare, någon anslagsminskning icke vidtagits för innevarande budgetår (jfr 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 18).

Riksarkivet har för nästa budgetår hemställt om anvisande av oförändrat belopp, 25,500 kronor, och därvid anfört:

I vad gäller frågan om en ytterligare beskärning av arbetskraften, synes riksarkivet i första hand ha att taga hänsyn till det föreliggande konserveringsbehovet och finner då, att de anspråk, som ställas på bokbinderi- och konserveringsanstalten, äro så stora, att personalen, om anstalten väl skall kunna fylla sina uppgifter, icke ytterligare bör minskas. Om beställningsarbetenas omfattning kan visserligen intet bestämt sägas vid budgetårets början, och fara föreligger, att de kunna komma att avtaga, i den mån den ekonomiska krisen skärpes. Ännu under det gångna budgetåret voro emellertid beställningsarbetena så pass omfattande, att en minskning av personalen för deras skull icke är motiverad.

Under innevarande budgetår uppnår en av de kvinnliga arbetarna 60-årsåldern och blir därmed pensionsmässig. Denna arbetare är en av konserveringsanstaltens skickligaste, och därest normala tider rätt, skulle riksarkivet utan tvekan ha låtit anstå med entledigandet i enlighet med § 7 av kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 695). Att låta denna kvinnliga arbetare kvarstå i tjänst är så mycket mer berättigat, som hon icke kan komma i åtnjutande av full pension enligt 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare.

Då hänsyn såväl till de föreliggande arbetsuppgifterna som till personalen sålunda avgjort tala för att en ytterligare beskärning av arbetskraften icke företages, har riksarkivet ansett sig böra i statförslaget upptaga anslaget för bokbindning och konservering av arkivalier till oförändrat belopp av 25,500 kronor.

Departementschefen.

En av de hos riksarkivet anställda bokbinderiarbeterskorna uppnår pensionsåldern vid slutet av innevarande budgetår. Jag finner icke anledning till erinran emot att riksarkivet medgiver ifrågavarande arbetare rätt att kvarstå i tjänst under nästa budgetår men förutsätter, att, därest så icke sker, ny arbetskraft icke anställs. På grund härav och med hänsyn till vad riksarkivet i övrigt anfört bör detta anslag för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksarkivet: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25,500.

[7.] 5. Landsarkiven m. m.: *Avlöningar, förslagsanslag*. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 181,500 kronor. På sätt som framgår av statsliggaren, sid. 400 f., belöper av anslaget ett belopp av 177,550 kronor på avlöningsstat för landsarkiven och länsarkivet i Östersund samt ett belopp av 3,950 kronor på övergångsstat för arkivdepån i Visby.

Såsom framgår av punkten 7 av 1942 års åttonde huvudtitel hade besparingsberedningen ifrågasatt möjligheten av *dels* en minskning av amanuenshjälpn vid landsarkiven, *dels ock* en mindre beskrining av anslagsmedlen till extra och tillfälliga biträden. Besparingsberedningen hade därvid funnit det böra ankomma på riksarkivet att vidtaga erforderliga utredningar. För egen del förklarade jag mig vara medveten om att besparingsmöjligheterna inom ramen för den nuvarande arkivorganisationen vore relativt små. Besparingsberedningens förslag borde emellertid genom riksarkivets försorg underkastas ytterligare utredning med beaktande av vad besparingsberedningen anförte. — Riksdagen förklarade sig i likhet med mig anse, att besparingsmöjligheterna i fråga om den icke-ordinarie personalen vid landsarkiven vore relativt begränsade, men framhöll, att riksarkivet vid den utredning i ämnet, som arkivet hade att verkställa, borde eftersträva att i anslutning till vad besparingsberedningen anförte söka såvitt möjligt uppnå en minskning av nu utgående anslagsmedel till ifrågavarande ändamål.

Med skrivelse den 30 september 1942 har *riksarkivet* inkommit med utredning om möjligheten att minska behovet av extra ordinarie personal vid landsarkiven. Av utredningen inhämtas:

De särskilda arkivinstitutionerna ha under innevarande budgetår följande personaluppsättning (respektive anslagsmedel för extra och tillfälliga biträden):

Arkiv	Chef, lönegrad	Andre arkivarie, lönegrad	Amanuens- personal, lönegrad	Års- anställd biträdes- personal, lönegrad	Expedi- tionsvakt, lönegrad	Vikarier, extra arbetshjälp o. dyl., kronor
Landsarkivet i Uppsala . .	1 A 27	1 A 21	1 Eo 18	1 Eo 9	1 A 6	1,494
» » Vadstena . .	1 A 27	1 A 21	1 Eo 18	1 Eo 6	1 A 6	744
» » Lund . . .	1 A 27	1 A 21	1 ¹⁾ Eo 18	1 Ex 1	1 A 6	2,449
» » Göteborg . .	1 A 27	1 A 21	1 Eo 16	1 Eo 6	1 A 6	513
» » Härnösand .	1 A 27	—	1 Eo 18	1 Eo 6	1 A 6	962
Länsarkivet i Östersund . .	1 A 22	—	—	1 Ex 6	1 A 6	619
Arkivdepån i Visby	2,500	—	—	—	950	500
						7,281

¹⁾ Deltjänstgöring.

Av beloppet 7,281 kronor belöper enligt *riksarkivet* omkring 1,640 kronor på vikariatsersättningar för nödvändiga vikariat. Av återstående cirka 5,640 kronor kommer, framhåller riksarkivet, tillhopa omkring 3,800 kronor till användning vid landsarkiven i Uppsala, Lund och Göteborg för anlåtande av akademiska extra arbetskrafter; beloppet spelar en stor roll ur den viktiga rekryteringssynpunkten. Riksarkivet understryker särskilt ett uttalande av landsarkivarien i Lund om betydelsen av anslagsmedel till extra och tillfälliga biträden för rekryteringen av banan, en synpunkt, som har sin giltighet särskilt i universitets- och högskolestäderna. Det är genom att mot arvoden ur dessa medel utföra ordnings-, förtecknings- och registreringsarbeten av olika slag och samtidigt biträda vid andra arkivgöromål, som yngre akademiker kunna dragas till banan och härvid få tillfälle att visa sin fallenhet och pröva sin håg för dess uppgifter. Ur denna »aspirantklass» framväxer sedan den krets, som efter avlagd fil. lic.- eller jur. kand.-examen når fram till amanuensanställning. Riksarkivet understryker likaledes vad landsarkivarien har att säga rörande följderna av en reduktion av amanuens tjänsten till halvtidstjänst, varvid amanuensen samtidigt skulle ha halvtidstjänst på annat håll. Han finner, att denna kombination sannolikt icke skall låta sig genomföras. Väl grundad synes också hans förmodan, att, om den dock skulle kunna realiseras, täta ombyten av personalen skulle bli följden, något som i sin ordning skulle medföra, att landsarkiven finge arbeta med oerfaren personal och att rekryteringen skulle lida avbräck. Riksarkivet finner det belopp av 3,800 kronor, som finnes tillgängligt för tillgodoseende av den viktiga rekryteringssynpunkten, vara i minsta laget. Det för extra arbetshjälp återstående belopp, som icke direkt tager sikte på det allmänna rekryteringsintresset utan betingas av arbetsuppgifter och arbetsvillkor vid de särskilda institutionerna, uppgår sålunda till allena (7,281 — 1,640 — 3,800 =) något över 1,800 kronor.

Beträffande möjligheten av att inskränka amanuenshjälpens vid landsarkiven hänvisar riksarkivet bland annat till de erfarenheter, som vid *landsarkivet i Uppsala* gjorts under den tid av åtta och en halv månad av budgetåret 1941/42, varunder andre arkivarien därstädes varit inkallad till militärtjänstgöring utan att medel funnits för anställande av någon extra arbetshjälp. Det upplyses därjämte, att under budgetåret 1940/41 landsarkivets arkivutbildade tjänstemän varit inkallade för militärtjänstgöring under tillhopa tre månader och sju dagar. Landsarkivarien har i förevarande avseende anfört bland annat:

Landsarkivets tjänstemannastab är mycket liten: av ordinarie tjänstemän finnes, förutom landsarkivarien och expeditivskanten, endast en — andre arkivarien; av icke-ordinarie tjänstemän med akademisk utbildning endast en förste amanuens. Inkallelser av dessa tjänstemän i den stora omfattning, varför i det föregående redogjorts, är fördenskul synnerligen betungande. Har landsarkivet redan i normala tider icke ringa svårigheter att fylla sina instruktionsenliga uppgifter som arkivdepå och forskningsanstalt samt lokal arkivmyndighet inom sitt distrikt, har det icke kunnat undgås, att en betydande arbetsbalans uppkommit, när arbetskrafterna nedskurits så hårt som genom inkallelserna skett. Behövlige ordnings- och förteckningsarbeten hava måst inskränkas till ett minimum. Ett avsevärt antal under kristiden inkomna, större arkivalieleveranser (inalles 1,945 vol.) hava överhuvud icke kunnat inordnas i de arkiv, dit de höra. Detsamma gäller även om ett antal mindre leveranser. De tioårsleveranser, som författningsenligt skolat infordras under 1941, hava under föreliggande omständigheter uppskjutits men skola, om och

när lugnare förhållanden inträtt, inkrävas, mottagas och inordnas. Antalet leveranspliktiga arkiv inom distriktet är mer än 700. Föreskrivna tilläggsförteckningar för perioden 1931—1940 hava endast kunnat infordras från pastorsämbetena. Granskningen av inkomna förteckningar, varav ett exemplar skall vidarebefordras till riksarkivet, har icke hittills kunnat ske.

Beträffande landsarkivens arbetsuppgifter anför *landsarkivarien i Vadstena* bland annat:

Arkivväsendet är överhuvud icke att jämföras med de andra kulturfrämjande organ, med vilka det irrationellt nog sammanföres i schemat över vårt lands administration: biblioteks- och museiväsendet. Det är alltså i första hand vad det från början varit, en gren av förvaltningen, organet för vården och tillhandahållandet av de arkivaliebestånd, som de arkivbildande myndigheterna själva sakna utrymmen för och till stor del kompetens att omhändervä. Dessa arkivbestånd kunna icke som samlingar av museiföremål, böcker eller litterära manuskript förvaras nedpackade och oåtkomliga utan skada för andra intressen än den vetenskapliga forskningens, som ju i hårda tider så gärna eftersättes; de äro även i sina äldre delar, trots alla administrativa omdaningar, alltså förvaltningens oumbärliga rustkammare, och den enskildes tillgång till dem är en med grundlags helgd omgiven medborgerlig rättighet. Med dem övertaga arkivinstitutionerna icke blott skyldigheten att vårda dem, hålla dem tillgängliga för forskare och ordna och förteckna dem till allt större överskådlighet utan också uppgiften att ur dem lämna begärda upplysningar åt domstolar och förvaltningsmyndigheter, bevis och avskrifter. Icke nog därmed: arkivväsendet har också fått sig pålagt att övervaka och i olika avseenden befordra arkivvården hos tusentals myndigheter landet runt. För landsarkivens del ha de båda sistnämnda verksamhetsgrenarna fått en omfattning, som gradvis, men i synnerhet under det senaste årtiondet, förvandlat dem från stillsamma, relativt lättskötta arkivdepåer till förvaltningskontor, som tidvis dränkas i korrespondens.

Beträffande utredningen i övrigt, vilken enstämmigt utmynnar i avstyrkande av de av besparingsberedningen ifrågasatta åtgärderna, hänvisas till handlingarna i ärendet.

I fråga om anslaget för nästa budgetår har *riksarkivet* icke ifrågasatt annan förändring än en höjning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 565 kronor.

Anslagsmedlen för landsarkiven i *Uppsala*, *Göteborg* och *Härnösand* föreslås sålunda ökade med respektive 125 kronor, 90 kronor och 100 kronor, tillhopa alltså 315 kronor, för täckande av kostnaderna för ålderstillägg. Därjämte hemställes om en ökning med 250 kronor av de för extra tjänstemän vid landsarkivet i *Lund* avsedda anslagsmedlen. Vidare anhålles, att medel måtte beredas för uppflyttning av amanuensen vid landsarkivet i *Härnösand* från 18 till 20 lönegraden; härför erfordras en anslagshöjning med allenast 100 kronor, enär landsarkivarien förklarat sig villig att vid bifall till denna framställning avstå en del av anslagsmedlen till extra arbetshjälp och dylikt. Å andra sidan förordas en minskning med 100 kronor av de för landsarkivet i *Vadstena* avsedda anslagsmedlen. Inalles erfordras alltså vid bifall till riksarkivets förslag en anslagshöjning med $(125 + 90 + 100 + 250 + 100 - 100 =) 565$ kronor.

Såsom av handlingarna i ärendet framgår har föredraganden i ärendet inom riksarkivet i afgiven reservation ansett, att riksarkivet bort förordas

en nedsättning med 250 kronor av anslagsmedlen till icke-ordinarie personal vid landsarkivet i Göteborg. Till stöd härför åberopar reservanten, att riksräkenskapsverket framställt erinran mot att viss del av dessa anslagsmedel användes för utförande av registreringsarbete för arkivets räkning på annan ort.

Departementschefen.

Såsom inledningsvis framhållits, förutsatte jag i fjol, att ytterligare utredning skulle genom riksarkivets försorg äga rum angående den av besparingsberedningen ifrågasatta minskningen av den icke-ordinarie personalen vid landsarkiven. En utförlig utredning i detta ämne har nu framlagts, och i det föregående har lämnats några utdrag ur de yttranden, som vederbörande arkivchefer avgivit i ämnet. Såväl dessa utdrag som utredningen i övrigt ger otvetydigt vid handen, att någon anslagsminskning icke gärna kan ifrågasättas utan betydande olägenheter för landsarkivens funktionsduglighet. Vid sådant förhållande anser jag mig icke för närvarande böra ifrågasätta en anslagsminskning.

Riksarkivets förslag om höjning av icke-ordinarieposten kan jag icke biträda. Den höjning, som erfordras till följd av löneklassuppflyttningar, synes kunna kompenseras genom en motsvarande minskning av de medel från ifrågavarande post, som för närvarande äro tilldelade landsarkivet i Göteborg. Dessa medel användas nämligen bland annat för vissa registreringsarbeten för Göteborgsarkivets räkning på annan ort, mot vilket förfaringsätt riktats erinran från riksräkenskapsverkets sida. För egen del finner jag icke anledning att beräkna medel för detta registreringsarbete, vilket synes böra åligga den till Göteborgsarkivet mera fast knutna personalen. Anslagsmedlen för icke-ordinarie personal vid landsarkivet i Lund synes böra höjas med 100 kronor på landsarkivets i Vadstena bekostnad. Frågan om uppflyttning av amanuensen vid landsarkivet i Härnösand från 18 till 20 lönegraden synes böra upptagas till övervägande först i samband med prövningen av det förslag rörande löneförhållanden m. m. vid de s. k. lärda verken, vilket nyligen framlagts av de för utredning av nämnda spörsmål tillkallade sakkunniga. Avlöningsstaten för landsarkiven och länsarkivet i Östersund bör alltså för nästa budgetår icke undergå någon förändring.

Även övergångsstaten för arkivdepån i Visby torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jämväl under nästa budgetår torde vaktmästaren vid arkivdepån böra åtnjuta dyrtidstillägg och kristillägg i enlighet med därför bestämda grunder.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 181,500.

[8.] 6. **Landsarkiven m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 56,000 kronor, varav för sjuk-

vård m. m. 300 kronor, för reseersättningar 2,900 kronor, för bränsle m. m. 32,490 kronor, för övriga expenser 20,000 kronor samt för övriga utgifter 310 kronor.

Reseersättningar. Det nuvarande anslagsbeloppet, 2,900 kronor, är fördelat på de olika arkivinstitutionerna på följande sätt: Uppsala 150 kronor, Vadstena 450 kronor, Lund 625 kronor, Göteborg 550 kronor, Härnösand 875 kronor, Östersund 200 kronor samt Visby 50 kronor. Landsarkivarien i *Lund* och länsarkivarien i *Östersund* ha begärt höjningar med respektive 200 kronor och 50 kronor. *Riksarkivet* tillstyrker höjning med 50 kronor för vartdera arkivet, tillhopa alltså 100 kronor. Höjningen kan emellertid, framhåller riksarkivet, kompenseras genom nedsättning med 100 kronor av Uppsalaarkivets reseanslag. Det har nämligen visat sig, att landsarkivarien i Uppsala på grund av ökade interna göromål under en följd av år icke kunnat utnyttja sitt reseanslag. Anslagspostens totalsumma skulle därför alltså bli 2,900 kronor.

Bränsle m. m. Med ledning av de faktiska utgifterna under budgetåret 1941/42 beräknar *riksarkivet* utgiftsbehovet för nästa budgetår till 37,900 kronor, vilket innebär en höjning med 5,410 kronor i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagsbeloppen.

Övriga expenser. Anslagspostens nuvarande fördelning, de av lokalarkiven begärda samt de av riksarkivet tillstyrkta höjningarna framgå av följande sammanställning:

Arkiv	Anslag		Sökt anslag kronor	Riksarkivet tillstyrker, kronor
	1939/40	1942/43		
Uppsala	3,700	3,300	3,630 (+ 330)	3,630 (+ 330)
Vadstena	3,500	3,150	3,650 (+ 500)	3,500 (+ 350)
Lund	3,400	3,050	3,400 (+ 350)	3,400 (+ 350)
Göteborg	4,900	4,400	4,800 (+ 400)	4,800 (+ 400)
Härnösand	4,400	3,850	3,850 —	3,850 —
Östersund	1,700	1,550	1,650 (+ 100)	1,650 (+ 100)
Visby	900	700	700 —	700 —
Summa	22,500	20,000	21,680 (+ 1,680)	21,530 (+ 1,530)

Av lokalarkivens motivering för de äskade anslagshöjningarna inhämtas bland annat:

Uppsala: Landsarkivarien begärde redan i fjol en anslagshöjning med 10 procent eller med 330 kronor. Denna framställning bifölls icke, men upprepas nu. Landsarkivarien framhåller, att även efter en dylik höjning skulle med hänsyn till prisstegring och omsättningsskatt en mycket betydande reell anslagsminskning kvarstå.

Vadstena: Från budgetåret 1939/40 till budgetåret 1941/42 ha utgifterna för renhållning och städning stegrats från 879 kronor till 1,059 kronor och utgifterna för skrivmaterialier m. m. från 778 kronor till 978 kronor, medan utgifterna för inköp och underhåll av möbler m. fl. inventarier nedbragts från 1,784 kronor till 662 kronor.

Lund: Renhållnings- och städningskostnaderna ha ökats med cirka 350 kronor.

Göteborg: Fast utgifterna under budgetåren 1940/41 och 1941/42 begränsats till det allra mest nödvändiga, har balans kunnat åstadkommas endast

genom att till nästa budgetår uppskjuta betalning av räkningar, som rätteligen tillhört föregående budgetår. Den allmänna prisstegringen på alla slags förnödenheter och prestationer måste med nödvändighet medföra ökade kostnader. Dessa bli mera kännbara i samma mån som förut befintliga förråd av förbrukningsartiklar måste ersättas genom nyanskaffning.

Östersund: Anslaget för budgetåret 1941/42, 1,550 kronor, har disponerats med, i avrundade tal, för renhållning och städning 977 kronor, för skrivmateriel m. m. 241 kronor, för telefon och annonsering m. m. 220 kronor, för inköp och underhåll av inventarier 60 kronor och för andra ändamål 48 kronor. Anslaget är redan nu så hårt ansträngt, att länsarkivarien t. ex. icke kunnat annonsera i tidningarna i Östersund, när länsarkivet stängts och när det åter öppnats (vikarier förordnas av sparsamhetsskäl i allmänhet icke vid ledigheter för länsarkivarien, utan då stänges arkivet). T. o. m. den regelbundna översynen av skrivmaskinerna har måst eftersättas.

Departementschefen.

I fråga om anslagsposten till reseersättningar tillstyrker jag riksarkivets förslag; posten bör sålunda uppföras med oförändrat belopp. Utgiftsposten för bränsle, lyse och vatten synes i avbidan på närmare erfarenhet av medelsbehovet icke heller behöva höjas. Beträffande utgiftsposten till övriga expenser har jag av de anförda motiveringarna blivit övertygad om att en viss anslagshöjning vore önskvärd; jag kan dock icke nu förorda en sådan. Det vill emellertid synas, som om en jämnare fördelning av anslagsmedlen mellan de olika arkivinstitutionerna borde kunna vidtagas.

Förevarande anslag bör sålunda uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 56,000.

[9.] 7. **Landsarkiven m. m.: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten, reservationsanslag.** Detta anslag sänktes för budgetåret 1940/41 från 2,200 kronor till 700 kronor och har för innevarande budgetår höjts till 800 kronor; höjningen har kommit landsarkiven i Uppsala och Vadstena tillgodo med hälften vardera. Anslagets nuvarande fördelning och de av arkivcheferna för nästa år begärda anslagsbeloppen framgå av följande sammanställning:

Arkiv	Anslag		Begärt anslag kronor
	1939/40	1942/43	
Uppsala	360	165	360 (+ 195)
Vadstena	360	165	360 (+ 195)
Lund	360	115	115 —
Göteborg	360	115	360 (+ 245)
Härnösand	360	115	150 (+ 35)
Östersund	250	75	125 (+ 50)
Visby	150	50	50 —
Summa	2,200	800	1,520 (+ 720)

Riksarkivet har på det livligaste tillstyrkt arkivchefernas framställningar om anslagshöjning, varav bland annat inhämtas:

Uppsala: Särskilt i betraktande av den starka, genom omsättningsskatten ytterligare ökade prisstegringen är anslaget otillräckligt för att någorlunda uppehålla landsarkivets referensbibliotek vid den standard, varpå allmänheten kan sägas ha berättigade anspråk.

Vadstena: Landsarkivet kan icke på ett tillfredsställande sätt gå forskare tillhanda utan att bereda dem tillgång till den viktigaste utkommande handboks- och uppslagslitteraturen. För det inre arbetet är det nödvändigt att så långt som möjligt fylla luckorna i beståndet av äldre förvaltningslitteratur m. m.

Göteborg: Då vidmakthållandet av löpande anskaffning av periodisk litteratur och fortsättningsarbeten drager ett belopp av 86 kronor 45 öre om året, återstår av anslaget icke mer än 28 kronor 55 öre för inköp av sådana handböcker, huvudsakligen av biografisk och genealogisk natur, som äro oundgängligen nödvändiga, om landsarkivet skall kunna fylla sin uppgift som forskningsanstalt.

Härnösand: Landsarkivets bibliotek är av ungt datum i jämförelse med de övriga landsarkivens. Det är under dessa första år av arkivets verksamhet kännbart, att så litet kan köpas av behövliga arbeten, sedan de periodiska publikationerna och fortsättningsarbetena betalats; för dessa åtgå 98 kronor om året.

Östersund: Erfarenheterna under budgetåren 1940/42 visa tydligt, huru anslagsminskningen hotar att helt omöjliggöra referensbibliotekets tillväxt. De anslagna 75 kronorna räcka endast till några tidskriftsserier och de viktigaste lokalhistoriska arbeten, som beröra arkivdistriktet, men ej till inköp av hela denna lokala litteratur, som måste anses vara oundgängligen nödvändig för arkivet. För arbetet inom detta och för forskningen så viktiga arbeten som svenska akademiens ordbok, svenskt biografiskt lexikon och Scandia, av vilka länsarkivet har vissa seriedelar, ha icke kunnat kompletteras.

Trots de skäl som anförts till stöd för en höjning av detta anslag, ser jag mig likväl nödsakad förorda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Det synes emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke anslaget borde jämnare fördelas mellan de särskilda arkivinstitutionerna. Denna fråga torde böra upptagas till prövning av riksarkivet.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven m. m.: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 800.

[10.] 8. **Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 37,000 kronor.

Från förevarande anslag avlönas en bokbindare vid vart och ett av landsarkiven i Vadstena, Lund och Härnösand. Landsarkivet i Uppsala har tre heltidsanställda bokbindare. I Göteborg avlönas från ifrågavarande anslag två fast anställda bokbindare och en person med timavlöning. Vid avgång

av bokbinderipersonal må ny sådan ej anställas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Såsom framgår av punkten 10 i 1942 års åttonde huvudtitel hade *bcsparingsberedningen* ansett, att en begränsning av bokbinderipersonalen borde komma till stånd så snart som möjligt. Successivt borde antalet heltidsanställda bokbindare nedbringas till en vid varje landsarkiv. *Riksarkivet* fann med hänsyn till tidsläget motiverat att godtaga en reduktion av bokbinderipersonalen i Uppsala från tre till två; reduktionen borde göras först i mån av inträffande ledighet. — För egen del fann jag mig icke beredd att taga slutlig ställning till frågan. Jag framhöll, att landsarkivarien i Uppsala ifrågasatt en koncentrerings av bokbinderiverksamheten till vissa arkiv, och förklarade mig anse, att denna utväg borde närmare undersökas av riksarkivet.

Riksarkivet har nu inkommit med utredning angående möjligheten att koncentrera landsarkivens konserveringsverksamhet.

Lokalarkivens chefer anföra i huvudsak följande.

Uppsala: Det synes önskvärt, att varje arkiv får behålla möjligheten att självt verkställa konserveringsarbete. Skola inskränkningar vidtagas, synas dessa böra ske på sådant sätt att effektiviteten, med andra ord utbytet av det reducerade anslaget, i görligaste mån bevaras. Härför synes mig konserveringsverksamhetens koncentrerings till vissa arkiv vara den förnämsta, eller kanske rättare enda utvägen. Vid landsarkivet i Uppsala behandlades under 1941 inalles 32,894 bundna och obundna blad. Vid samtliga övriga landsarkiv och länsarkivet i Östersund behandlades samma år inalles 26,984 blad. För budgetåret 1941/42 uppgick anslaget för konserveringsverksamheten vid landsarkivet i Uppsala till 13,290 kronor och vid samtliga övriga landsarkiv och länsarkivet i Östersund till sammanlagt 21,710 kronor. En koncentrerings av konserveringsverksamheten — om en sådan blir oundgänglig — synes mig lämpligast kunna ske så, att två å tre landsarkiv, länsarkivet i Östersund samt arkivdepån i Visby hänvisas att enligt en av riksarkivet fastställd plan få konserveringsarbete verkställt i riksarkivets samt de återstående landsarkivens konserveringsanstalter.

Vadstena: Landsarkivarien i Uppsala torde icke mena, att ett förbättrat arbetsresultat skulle nås genom s. k. rationalisering i form av arbetsfördelning mellan de anställda, sådan den redan praktiseras i landsarkivets i Göteborg konserveringsanstalt, ty, så vitt jag vet, arbeta de tre bokbindarna i Uppsala var för sig självständigt med såväl konservering som bindning; det skulle alltså enbart vara deras lokala sammanförande, som skulle ha så gynnsamma verkningar. För min del har jag svårt att tro något sådant. Jag håller för min del före, att den överlägsenhet i fråga om arbetsprestationens omfattning, som landsarkivarien i Uppsala tillskriver sina bokbindare, antingen är att till större delen hänföra till andra orsaker än deras placering på samma arbetsplats — i så fall närmast en överlägsen individuell skicklighet — eller också icke i verkligheten existerar, åtminstone icke i sådan grad, som de anförda siffrorna ge vid handen. Jag måste i detta sammanhang framhålla, att enbart antalet konserverade blad använts som måttstock på arbetsmängden, vilket innebär, att ombindning av arkivvolymen utan konservering, bindning för administrativa ändamål (av vederbörande verks årshandlingar, räkenska-

per och ämbetsböcker), bindning av tryckta arbeten och tillverkning av kapslar och kartonger icke tagits i betraktande. Det är fördenskull obefogat att sätta utbytet av och kostnaderna för bindings- och konserveringsverksamheten i relation till antalet konserverade blad allena. Om jag således betvivlar, att en koncentration av nämnda verksamhet skulle visa sig ekonomiskt fördelaktig, måste jag anse den så gott som omöjlig att alls genomföra i praktiken. Redan platsfrågan vållar svårigheter. Jag vill vidare påpeka några av de svåraste nackdelarna med att icke kunna utföra konserveringsarbeten med landsarkivets egen personal och i dess egna lokaler:

1. Kontrollen måste dubblas, då varken det landsarkiv, som måste sända arkivalier till ett annat för konservering, eller det senare arkivet kunde anse sig fritaget för att utföra de minutiösa kontrollåtgärder, som måste föregå och efterfölja ett konserveringsarbete och som i fråga om volymer, som måste söndertagas och ombindas, ofta ställa sig ytterst tidsödande.

2. En till konservering på annan ort bortsänd handling är undandragen forskningen i det arkiv, dit den hör, medan under nuvarande förhållanden tillgång till den är möjlig under vissa stadier i den långa konserveringsproceduren. Då av arbeteekonomiska skäl helst ett större antal volymer på en gång utlämnas till behandling, är risken för att en under arbete liggande volym skall efterfrågas av forskare icke ringa, vilket erfarenheten till fullo bestyrker.

3. Ett landsarkiv utan egen bokbindare skulle vara ur stånd att snabbt få de arkivalier behandlade, som eljest skulle kunna med mycket liten tidsspillan och kostnad sättas i användbart skick. Om detta arbete måste utföras på annan ort, skulle det kräva sådan omgång samt kostnad och tidsspillan för emballering, att det kanske i de flesta fall lämnades ogjort.

4. Arkivalier, som äro så svårt skadade, att de icke tåla transport till annan ort utan risk för sönderfall, skulle av detta skäl icke kunna komma under behandling. Detsamma torde i praktiken komma att gälla arkivalier av sådant otympligt format — halvmeter tjocka volymer och mycket stora kartor — att de icke kunna transporteras utan specialemballage.

Om en nedskärning skulle vara ofrånkomlig, bör den sålunda icke ske på annat sätt än att varje landsarkiv lämnas i besittning av minst en bokbindare.

Lund: Förslaget om en koncentreringskonserveringsverksamheten synes under inga omständigheter böra realiseras. Härvid har förbisetts den stora betydelsen av att på ort och ställe ha en bokbindare till hands, som kan förfärdiga kapslar, avpassade efter de förefintliga volymernas olika format och storlek, utföra behövliga häftningsarbeten och omedelbart — särskilt beträffande handlingar, som flitigt anlitas — reparera påträffade brister, innan ytterligare skador uppkomma. Bokbinderiverksamheten skulle förfela sitt syfte, om tillgänglig arbetskraft för dessa arbeten icke förefinnes på platsen. Att för mindre reparationsarbeten sända handlingar till annan ort, skulle för statsverket icke vara ekonomiskt fördelaktigt. Härtill komma även risker och skador av olika slag, för vilka de ofta mycket sköra handlingarna under transporter utsetts. Den riktiga utvägen för minskande av landsarkivens bokbinderi- och konserveringskostnader torde utan gensägelse vara, att föreskrift meddelas om att vid varje landsarkiv skall vara anställd endast en bokbindare, helst det aldrig beträffande dessa ämbetsverk, samtliga av ungefär lika storlek, visats, att det skulle finnas någon skiljaktighet dem emellan med avseende på behovet av bokbindare.

Göteborg: En koncentration av vissa landsarkivs konserveringsverksamhet

till annan ort skulle enligt min uppfattning för de därav berörda arkiven medföra stora olägenheter. Redan försändelserna av arkivhandlingarna måste förorsaka arkiven ett omständligt kontroll- och inpackningsarbete och utsätta de skadade och ömtåliga arkivhandlingar, varom här är fråga, för stora risker att ytterligare skadas. Härtill kommer emellertid att ett landsarkiv utan konserveringsverkstad saknar möjligheter att på tillfredsställande sätt utöva den arkivvårdande verksamhet, som instruktionsenligt åligger landsarkiven. Denna verksamhet omfattar nämligen även ombindning och konservering av skadade arkivhandlingar i de lokala myndigheternas arkiv, en arbetsuppgift, som under normala förhållanden är ganska omfattande. Men arbeten av detta slag kan ett landsarkiv icke åtaga sig utan egen konserveringsverkstad. Betages ett landsarkiv möjligheten att tillmötesgå framställningar om arkivaliekonservering från myndigheter, över vilkas arkivvård landsarkivet har den närmaste uppsikten, brytes på ett betydelsefullt område förbindelserna mellan landsarkivet och det offentliga arkivväsendet inom landsarkivdistriktet.

Härnösand: Arbetet med lagning av band och blad, häftningar av olika slag, söndertagning av band och häften för nyordning, fastsättning av lösa blad och lägg, förfärdigande av förvaringskapslar av mera komplicerad natur m. m. måste av praktiska skäl utföras i landsarkiven. Härav följer, att bokbinderiarbetet vid landsarkiven ej kan helt nedläggas och att för utförande av detsamma personal måste finnas. Expeditionsvakterna komma därvid närmast i fråga, varför viss färdighet i bokbinderiarbete måste krävas vid deras antagande, något som skulle medföra en ej önskvärd begränsning av rekryteringsmiljön. En koncentration torde dock rimligtvis medföra rationalisering och därmed förbilligande av driftkostnaderna. Å andra sidan synes samtidigt i koncentrationen från flera till ett arkiv förefinnas en tendens till ökade förvaltningskostnader. Jag syftar härmed på den omständigheten, att för närvarande landsarkivarierna var i sin stad utföra ett arbete med att leda bokbinderiverksamheten, som i huvudsaklig mån kommer att upphöra och överflyttas på en tjänsteman vid det arkiv, som har att utföra konserveringsverksamheten för sig själv och de andra. Det är rimligt, att detta arkiv anser sig behöva kompensation för detta arbete genom att dess tjänstemannapersonal förstärkes. Att avvisa ett krav i denna riktning torde bli svårt, och det är av vikt att före omorganisationens genomförande ha jämväl denna konsekvens av densamma för ögonen. Först sedan en detaljerad plan för genomförandet av den ifrågasatta koncentrationen uppgjorts under noggrant beaktande av alla moment i förbilligande och fördyrande riktning, som erbjuda sig, kan man taga en säker ståndpunkt till omorganisationen. På sakens nuvarande ståndpunkt anser jag mig ej kunna tillstyrka densamma.

Östersund: Länsarkivet intar i fråga om konserveringsverksamheten en särskild ställning så till vida att bokbindartjänsten är sammanslagen med expeditionsvaktstjänsten. En minskning av personalen vid länsarkivets bokbinderi är därför icke möjlig. En bokbindare måste efter mitt förmenande alltid finnas vid varje landsarkiv. Alla de smärre lagningar, vilka nu utföras i landsarkivens bokbinderier vid sidan av de mera omfattande konserveringarna, kunna icke rimligen utföras på något annat ställe. Inskränkningar skulle således vara möjliga endast vid de landsarkiv, som ha flera än en bokbindare. Jag vill framhålla att mina erfarenheter från landsarkivet i Uppsala, där tre bokbindare finnas anställda, gå i den riktningen, att en minskning av antalet bokbindare där till två även av andra skäl än de ekonomiska skulle vara väl motiverad. Konserveringsarbetet sysselsätter icke endast bokbindarna. Hand-

lingar och volymer, som skola konserveras, måste genomgå av någon av arkivets tjänstemän, innan de överlämnas till bokbindaren. Ordningsföljden bland bladen i den bundna volymen skall kontrolleras och ofta måste bladen folieras eller pagineras. Innehållet måste granskas, register upprättas samt rubricering och datering av volymen verkställas. Mången gång kräves också omfattande proveniensundersökningar, innan en volym kan bindas. Efter arbetet i bokbinderiet skola de konserverade arkivalierna kontrolleras. Allt detta tar en betydande tid i anspråk. Ju flera bokbindarna äro, desto längre tid komma landsarkivets tjänstemän att upptagas av detta arbete för konserveringsverksamheten, och detta arbete kan icke naturligt ansluta sig till pågående ordningsarbete, då detta icke hinner framföras så snabbt, att det kan ge bokbinderiet tillräckligt arbetsmaterial. Tre bokbindare belasta hårt arkivets verksamhet och begränsa den tid, som tjänstemännen kunna ägna åt arkivordningsarbete, en tid, som redan genom mängden av löpande ärenden är starkt inskränkt. En bokbinderipersonal av så stor omfattning som vid landsarkivet i Uppsala kräver egentligen en större tjänstemannapersonal, för att balans mellan de olika arbetsuppgifterna skulle kunna erhållas.

Visby: Att överlämna allt arbete åt en central anstalt skulle icke ens för arkivdepån, som saknar egen bokbindare, vara lämpligt eller ens möjligt. Diverse ständigt fortgående smärre lagningsarbeten ävensom all buntning måste utföras på platsen under föreståndarens omedelbara ledning. Arkivdepåns vaktmästare är kunnig såväl i lagning av handlingar (även florbearbetning) som i bokbindning och gör även fullt tillfredsställande arkivband. Dylikt arbete utföres av honom på tjänstetid utan särskild ersättning.

Riksarkivet har för egen del funnit,

att bokbinderi- och konserveringskunnig arbetskraft icke kunna avvaras vid landsarkiven utan olägenheter av så kännbar art, att de till sina verkningar skulle innebära en försämring av arkivvården vid landsarkiven;

att försändelse av skadade arkivalier till en eller flera verkstäder skulle bli synnerligen tidsödande och kostbar samt innebära stora risker för de ömtåliga handlingarna, varvid det bör beaktas, att vid utlåning från en ort till en annan just skadade arkivalier i regel icke anses böra utsättas för transportrisken;

att bindings- och konserveringsarbetet är av den art, att arbetets koncentrerering till en eller ett par gemensamma verkstäder icke i och för sig skulle innebära, att en reducering av arbetskraften kunde företagas;

att den ifrågavarande förändringens genomförande säkerligen skulle leda till resande av krav på ökat antal tjänstemän i och för lagningskontrollen vid det eller de arkiv, som finge sig bindings- och konserveringsarbetet tilldelat;

att de olägenheter och risker, som den föreslagna åtgärden skulle medföra, äro säkra och påtagliga, medan vinsten i besparingsavseende framstår såsom högst tvekelaktig.

Av dessa skäl har riksarkivet funnit sig föranlåtet att bestämt avstyrka åtgärder i frågavarande syfte. Till närmare utveckling av sin åsikt har riksarkivet anfört bland annat:

Riksarkivet får såsom sin åsikt anföra, att ett landsarkiv för att väl fylla sina funktioner bör ha omedelbar tillgång till bokbinderi- och konserveringspersonal. Det kan icke vara förenligt med god arbetsekonomi, att ett arkiv

för vissa nödvändiga lagningar av enstaka sönderrivna, nötta eller fuktskadade blad i för övrigt kanske väl bibehållna volymer eller för andra enkla arbeten, skall vara nödsakat att föranstalta om försändelser till ett annat arkiv, förknippade med hela den omständliga procedur, som hör till varje transport av arkivalier.

En koncentration av bindningsarbetet till vissa arkiv kan icke i och för sig verka arbetsbesparande. Därtill fordras nya tidsbesparande arbetsmetoder. Det som väl här närmast kunde tänkas komma i fråga vore, att man övergick till maskinteknik i stället för hantverk och tillämpade det specialiserade arbets-sätt, som inom bokbinderivärlden benämnes styckearbete. Maskinhäftning är emellertid av flera skäl icke användbar för bindning av arkivalier. Vid häftning av sådana måste bokbinderihantverkets gamla bindningsmetoder alltså tillämpas.

Lagningen av brand- och fuktskadade samt nötta blad synes icke heller i och för sig ha något att vinna på en koncentration till vissa arkiv. Bladlagningen är ett utpräglat individuellt arbete, i hög grad beroende av arbetarens skicklighet. Produktionstakten skulle icke i och för sig ökas, om arbetet koncentrerades på en eller ett par verkstäder.

Riksarkivet är för sin del benäget att tro, att den föreslagna koncentrationen skulle komma att medföra åtskilliga olägenheter till följd av att den bindande och konserverande verkstaden icke har tillgång till de på annan ort förvarade arkivserierna. Den från landsarkivens sida understrukna ytterst arbetskrävande karaktären av den kontroll, som måste företagas av tjänstemännen i fråga om lagningsarbeten, kan även riksarkivet vitsorda. Det är att förutse, att denna kontroll vid det eller de arkiv, som finge sig arbetet tilldelat, skulle utlösa krav på ökad arbetskraft. Blev landsarkivens konserveringsverksamhet förlagd till riksarkivet, skulle kontrollarbetena säkerligen komma att medföra en så kraftig ökning i dess redan förut stora arbetsbörda, att det såge sig nödsakat att ingå till Kungl. Maj:t med begäran om hithörande anslagshöjning. Även lokalsvårigheter skulle göra sig gällande.

Anslagsbehovet för nästa budgetår. Fördelningen av förevarande anslag samt arkivchefernas framställningar om anslag för nästa budgetår framgå av följande sammanställning:

Arkiv	Anslag för budgetåret 1942/43, kronor:	Arkivchefernas förslag, kronor:
Uppsala	13,440	14,178 (+ 738)
Vadstena	4,250	4,400 (+ 150)
Lund	4,110	5,200 (+ 1,090)
Göteborg	8,350	9,200 (+ 850)
Härnösand	5,050	5,500 (+ 450)
Östersund	800	800 —
Visby	1,000	1,000 —
Summa	37,000	40,278 (+ 3,278)

Av arkivchefernas framställningar, vilka tillstyrkts av riksarkivet, inhämtas bland annat:

Uppsala: Av anslagsbeloppet 13,440 kronor åtgå enligt sommaren 1942 gällande lönesatser till avlöningar 12,976 kronor 80 öre. För materiel samt underhåll av maskiner och verktyg återstår sålunda endast 463 kronor 20 öre.

fr. o. m. februari 1942 medförde de i bokbinderifacket gällande avlöningsbestämmelserna avlöningshöjningar om sammanlagt 504 kronor för år. Sedermera har ytterligare en höjning om sammanlagt 384 kronor för år inträtt. Av den sammanlagda avlöningsstegringen, eller 888 kronor för år, har en del för innevarande budgetår kompenserats genom anslagshöjning om 150 kronor, medan ingen compensation erhållits för 738 kronor. Under dessa förhållanden är en ny anslagshöjning oundgänglig, som ej kan sättas lägre än till 738 kronor.

Vadstena: Den begärda anslagshöjningen är oundgänglig med hänsyn dels till den sommaren 1942 vidtagna nya förhöjningen av avtalslönerna i bokbinderifacket, dels till behovet av förnyelse av landsarkivets obetydliga förråd av materiel. Ett före krigsutbrottet anskaffat parti lagningslöja är snart förbrukat.

Lund: Bokbindarens lön utgör jämlikt fr. o. m. sommaren 1942 gällande löneavtal 3,905 kronor 93 öre, medan anslaget för budgetåret 1942/43 utgör 4,110 kronor. För inköp av materiel m. m. återstår sålunda ungefär 206 kronor mot kalkylerade 677 kronor. Arbetslönen torde komma att stiga ytterligare, likaså materielpiserna.

Göteborg: Anslaget för innevarande budgetår, 8,450 kronor, var avsett att disponeras med 6,800 kronor för avlönande av de två fast anställda bokbindarna, med 350 kronor för ytterligare biträde, med 1,100 kronor för materiel samt med 100 kronor för titeltryckning. Arbetslönerna för de fast anställda bokbindarna stego emellertid den 1 juli 1942 med sammanlagt 320 kronor för år.

I 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 30, anslöt sig chefen för ecklesiastikdepartementet till uppfattningen, att billighetsskäl talade mot avskedande av det biträde, som sedan 1927 varit anställt vid landsarkivet och som fullgör vissa av de på expeditionsvakten ordinärt ankommande göromålen. Det belopp av 350 kronor, som enligt dispositionsplanen skulle stå till förfogande för avlöning åt detta biträde, kan icke längre disponeras för ändamålet till följd av löneökningen åt de fast anställda bokbindarna. Icke heller är det numera möjligt att ur anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal ens för någon tid avlöna ifrågavarande biträde. För budgetåret 1943/44 behöves för detta ändamål ett belopp av 850 kronor.

Härnösand: Bokbindarens avlöning steg den 1 juli 1942 till 4,626 kronor, d. v. s. 298 kronor mera än ett år tidigare. Skulle stegringen fortsätta i samma tempo, erfordras för avlöning under nästa budgetår 5,225 kronor. För material beräknas oförändrat belopp, 350 kronor. 100 kronor beräknas inflyta för beställningsarbeten. Inalles erfordras alltså för nästa budgetår (5,225 + 350 — 100 =) i avrundat tal 5,500 kronor.

Den utredning, för vilken jag i det föregående redogjort, har tagit sikte på frågan, huruvida icke landsarkivens bokbinderi- och konserveringsverksamhet lämpligen skulle kunna koncentreras till ett färre antal arkiv. Utredningen torde ha visat, att en sådan koncentreringsknappast skulle vara ändamålsenlig. Konserveringsverksamheten består nämligen till betydande del av smålagningar och andra smärre arbeten, för vilkas utförande det icke skulle vara ekonomiskt lönande att sända arkivalier till annan ort. Även andra skäl tala, såsom av utredningen framgår, för att varje arkiv får bibehålla möjligheten att själv ombesörja erforderliga lagnings- och bindningsarbeten. Frågan om en centralisering av bokbinderi- och konserveringsverk-

Departementetschefen

samheten till en eller ett par arkivinstitutioner torde därmed för närvarande få anses förfallen. Den enda framkomliga vägen för åstadkommande av besparingar inom detta område torde därför vara att inskränka antalet bokbinderiarbetare vid de landsarkiv, där flera sådana äro anställda. Såsom jag framhöll redan i fjol, torde i första hand antalet bokbinderiarbetare i Uppsala vid nästa uppkommande vakans böra inskränkas från tre till två. Föreskrift härom torde böra meddelas. Jag förutsätter härvid, att riksarkivet undersöker möjligheterna att åvägabringa en frivillig förflyttning av någon av bokbindarna i Uppsala till annan statlig arkivinstitution, därest vid denna skulle uppstå vakans, innan en sådan inträffar vid Uppsalaarkivet.

Framställningarna rörande anslagshöjning för nästa budgetår kan jag tillstyrka i den mån de äro hänförliga till redan inträffade stegringar av arbetslöner och kostnader för oundgänglig arbetsmateriel. Från denna utgångspunkt beräknar jag anslagsbehovet på följande sätt:

Uppsala	kronor 14,200
Vadstena	» 4,400
Lund	» 4,700
Göteborg	» 9,200
Härnösand	» 5,100
Östersund	» 800
Visby	» 1,000
Summa kronor 39,400.	

Härvid har jag beräknat ett belopp av 850 kronor för avlöning åt förutnämnda biträde vid landsarkivet i Göteborg.

Jag beräknar alltså anslagsbehovet för nästa budgetår till 39,400 kronor, vilket innebär en höjning med 2,400 kronor, och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 39,400.

[11.] 9. **Kungl. biblioteket: Avlöningar, förslagsanslag.** Enligt beslut vid 1942 års riksdag har katalogiseringsavdelningen vid kungl. biblioteket i besparingssyfte temporärt nedlagts och i samband därmed en extra ordinarie förste bibliotekarietjänst indragits. Tillika har avlöningen för ett extra vaktbiträde försöksvis inbesparats. Såsom ett led i tjänsteförteckningsrevisionen ha å andra sidan en redogörarbefattning och en kanslibiträdestjänst överförs från extra ordinarie till ordinarie stat samt vissa lönegradsförbättringar genomförts, bland annat uppflyttning av de tre expeditionsvakterna från lönegraden A 5 till lönegraden A 6. Avlöningsanslaget, vars disposition framgår av sid. 402 f. i statsliggaren, är uppfört med 315,200 kronor.

Riksbibliotekarien har hemställt om en anslagshöjning med 3,888 kronor.

Av detta belopp avse 1,000 kronor respektive 850 kronor löneklassuppflyttningar för ordinarie och icke-ordinarie personal samt 1,000 kronor uppräkningsanslagsposten till rörligt tillägg. Vidare ha beräknats 852 kronor för reglering av lönen för en extra tamburvakt och 186 kronor för uppflyttning av en expeditionsvakt från lönegraden Eo 5 till lönegraden Eo 6. I sistnämnda två hänseenden har riksbibliotekarien anfört i huvudsak följande:

Beträffande den extra tamburvakten erinrar jag om att biblioteket under veckans arbetsdagar hålles öppet för allmänheten kl. 10—21, eller elva timmar dagligen. För vakthållningen i tamburen under de fyra timmar, som överskrida den ordinarie tamburvaktens dagliga tjänstgöring, har sedan 1938 varit anställd en kvinnlig befattningshavare, vilken tillika dagligen under tre timmar varit sysselsatt med kontroll av tidningsleveranser och andra liknande ordningsarbeten. Befattningshavaren har för vakttjänstgöringen uppburit arvode med 1,440 kronor ur icke-ordinarieposten och för det andra arbetet erhållit ersättning med 720 kronor ur anslaget till bokinköp och bokbindning. Då tidningskontrollen bör betraktas som ett enklare registreringsarbete, bör gottgörelsen härför också utgå ur icke-ordinarieposten. Befattningshavaren har icke kunnat beredas någon kompensation för ökade levnadsomkostnader. Då hennes arbetsuppgifter äro av stadigvarande karaktär, synes det rimligt, att hon beredes en fastare anställning. Befattningshavaren bör därför erhålla lön efter lönegraden Ex 1, 2,292 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Som en följd av att de ordinarie expeditionsvakterna från och med innevarande budgetår uppflyttats från 5:e till 6:e lönegraden, böra även de fyra extra ordinarie expeditionsvakterna erhålla motsvarande uppflyttning. Skulle en uppflyttning av samtliga dessa tjänstemän icke anses lämplig, anser jag dock, att den äldste av dem under alla omständigheter bör uppflyttas till den högre lönegraden. Denne tjänsteman, Erik Eriksson, kom i bibliotekets tjänst 1918 och antogs till extra ordinarie expeditionsvakt 1925. Han har sålunda en lång och därtill synnerligen meriterad tjänstgöring bakom sig. Jag vill särskilt kraftigt framhålla, att hans stora nit och duglighet i tjänsten varit till största gagn för biblioteket samt att han i allo för sina arbetsuppgifter är lika kvalificerad som någon av de ordinarie expeditionsvakterna. Jag hemställer därför, att han uppflyttas till lönegraden Eo 6.

Statskontoret har anfört:

Mot riksbibliotekariens förslag, att medel skola beräknas under avlöningsanslaget till hela lönen åt ovannämnda kvinnliga befattningshavare, har statskontoret i och för sig icke något att erinra. Enligt ämbetsverkets mening bör hon dock tills vidare icke erhålla extra anställning utan avlönas som tillfällig befattningshavare med ett arvode av förslagsvis 200 kronor per månad.

Förslaget om uppflyttning av bibliotekets extra ordinarie expeditionsvakter från 5 till 6 lönegraden får statskontoret bestämt avstyrka. Som skäl för uppflyttningen av bibliotekets ordinarie expeditionsvakter återopades, att de ordinarie expeditionsvakterna vid vissa verk och institutioner hade särskilt kvalificerade arbetsuppgifter såsom konservering, bokbindning etc. (se stat. off. utr. 1941: 17, sid. 34 ff.). Denna uppflyttning kan emellertid icke enligt statskontorets mening anföras som skäl för en liknande uppflyttning av de icke-ordinarie anställningshavarna, enär genom en lämplig arbetsfördelning de mera kvalificerade göromålen torde kunna förbehållas de ordinarie expeditionsvakterna.

Departementsschefen.

Jag har icke något att erinra mot att avlöningsmedlen för ifrågavarande kvinnliga tamburvakt helt bestridas ur detta anslag. Jag tillstyrker i enlighet med statskontorets förslag, att hennes arvode beräknas till 200 kronor i månaden, d. v. s. 2,400 kronor om året. För detta ändamål torde icke-ordinarie-posten böra höjas med i runt tal 950 kronor. Däremot anser jag mig icke för närvarande kunna förorda bifall till riksbibliotekariens framställning om att de extra ordinarie expeditionsvakterna, eller i varje fall den äldste av dem, måtte liksom de ordinarie expeditionsvakterna uppflyttas från 5 till 6 lönegraden.

I övrigt biträder jag riksbibliotekariens förslag till ändringar i avlöningsstaten, vilken alltså för ovannämnda reglering av tamburvaktens löneförhållanden samt löneklassuppflyttningar och vederbörlig uppräknings av posten till rörligt tillägg bör ökas med sammanlagt 3,800 kronor till 319,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 152,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 129,000
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 38,000
Summa kronor 319,000;	

dels ock till Kungl. biblioteket: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 319,000.

[12.] 10. **Kungl. biblioteket: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 66,700 kronor, varav för bränsle, lyse och vatten disponeras förslagsvis 17,000 kronor samt för övriga expenser anvisats 26,600 kronor.

Riksbibliotekarien har hemställt om uppräknings av bränsleposten med 3,000 kronor och höjning av delposten till övriga expenser med 1,500 kronor, därvid riksbibliotekarien anför i huvudsak följande:

Delposten till bränsle, lyse och vatten överskreds avsevärt under sistförflutna budgetår till följd av den stränga vinterkylan. Då en ytterligare sänkning av den låga inomhustemperaturen icke är möjlig och bränslepriserna ej torde komma att sjunka, synes en ökning av posten ofrånkomlig.

Städningsspersonalen har under budgetåret 1941/42 beviljats löneförbättring och torde komma att framställa krav på ytterligare lönekomensation. Kostnaderna för en sådan höjning kunna beräknas till 450 kronor. Priserna för servistryck (lånekvitton, blanketter av olika slag) ha stigit, likaså ökas alltjämt priserna på katalogkort och andra för bibliotekets verksamhet nödvändiga förbrukningsartiklar. Anslaget till övriga expenser nedsattes år 1940 med 3,000 kronor och har för innevarande budgetår höjts endast med 1,500

kronor till 26,600 kronor. Trots den strängaste ekonomisering torde sist-nämnda belopp numera icke förslå till att täcka de nödvändiga utgifterna. För att delposten skall kunna räcka till har biblioteket bland annat måst avstå från en regelbunden översyn av skrivmaskinerna, en åtgärd som i längden torde medföra väsentliga olägenheter.

Belastningen på anslagsposten till bränsle, lyse och vatten uppgick för budgetåret 1941/42 till i runt tal 23,400 kronor, vilket synes böra föranleda en uppräknig av anslagsposten med 3,000 kronor till 20,000 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring beträffande omkostnadsanslaget, vilket alltså för nästa budgetår bör uppföras med $(66,700 + 3,000 =) 69,700$ kronor.

Departement-
schefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 69,700.

[13.] 11. **Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Till detta ändamål ha anvisats för budgetåren 1921/32 115,000 kronor, 1932/33 110,000 kronor, 1933/34 105,000 kronor, 1934/40 110,000 kronor (av detta belopp skulle dock 10,000 kronor, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1939, icke tagas i anspråk), 1940/41 93,500 kronor samt 1941/43 80,000 kronor (sänkningen motiverad särskilt av det nuvarande läget på den internationella bokmarknaden). *Riksbibliotekarien* har föreslagit oförändrat anslag.

Jag ansluter mig till riksbibliotekariens förslag. Med hänsyn till vad som i det föregående under punkten 11 anförts innebär detta en mindre förstärkning av förevarande anslag. Jag hemställer sålunda att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 80,000.

[14.] 12. **Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar, förslagsanslag.** 13. **Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader, förslagsanslag.** För närvarande äro dessa anslag uppförda med 42,500 kronor respektive 1,900 kronor. *Biblioteksstyrelserna* ha icke ifrågasatt någon ändring för nästa budgetår.

Då ifrågavarande anslag torde böra uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att för budgetåret 1943/44 anvisa
dels till *Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 42,500;
dels ock till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 1,900.

[15.] 14. **Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 10,800 kronor, varav för stifts- och landsbiblioteket i Linköping 6,000 kronor och för stifts- och landsbiblioteket i Skara 4,800 kronor. *Biblioteksstyrelsen i Linköping* har hemställt om höjning av bokinköpsanslaget för Linköpingsbibliotekets del med 3,000 kronor, medan *biblioteksstyrelsen i Skara* anhållit om ett anslag av 2,000 kronor för konserveringsarbeten. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt en höjning av bokinköpsmedlen för Linköpingsbiblioteket med hänsyn till dess centralbiblioteksuppgifter.

Departementschefen.

Jag ser mig icke i stånd att tillstyrka en anslagshöjning utan förordar, att anslaget bibehålles vid sitt nuvarande belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,800.

[16.] 15. **Bidrag till pedagogiska biblioteket.** Anslag till detta bibliotek uppfördes på riksstaten första gången år 1900. Alltsedan hösten 1926 har biblioteket därjämte kostnadsfritt erhållit lokaler i ämbetsbyggnaden vid Hantverkargatan i Stockholm, samma hus, i vilket skolöverstyrelsen har sina ämbetslokaler. Anslaget sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 7,000 kronor till 4,500 kronor. Samtidigt minskade Stockholms stad sitt bidrag till bibliotekets verksamhet från 2,000 kronor till 1,000 kronor. I 1941 års åttonde huvudtitel föreslogs indragning av anslaget. Riksdagen ansåg emellertid angeläget, att bibliotekets verksamhet icke nedlades. Med hänsyn härtill tilldelades biblioteket för budgetåret 1941/42 ett understöd av 4,000 kronor ur anslaget till extra utgifter, varvid förutsattes, att staden skulle lämna ett bidrag av 500 kronor. För innevarande budgetår har anslaget återuppförts i riksstaten med nämnda belopp av 4,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har i enlighet med en av bibliotekets styrelse gjord framställning hemställt om oförändrat anslag till biblioteket för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till pedagogiska biblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 4,000.

[17.] 16. **Nationalmuseet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag, som är uppfört med 239,800 kronor, disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, som återfinnas på sid. 405 f. i statsliggaren.

Museichefen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att ifrågavarande anslag måtte uppföras med 251,000 kronor, innebärande en

anslagshöjning med 11,200 kronor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän föreslås sänkt till 124,000 kronor (—3,300), medan anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg föreslås höjda till 88,600 kronor (+ 12,500) respektive 32,070 kronor (+2,000). Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, anses böra upptagas med oförändrat belopp, 6,330 kronor.

Beträffande beräkningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har museichefen anfört:

För avlöningar till ifrågavarande personal torde böra beräknas i runt tal 88,600 kronor. Härvid har jag räknat med att en amanuens och en extra museivakt, vilka nu avlönas från museets förevisningsmedel, skulle överföras till avlöningsanslaget. Ifrågavarande amanuens (von Malmberg) har i över sex år varit anställd hos museet. Hans arbetskraft erfordras emellertid för stadigvarande uppgifter, varför jag anser mig böra förorda, att medel nu beräknas under avlöningsanslaget för hans avlönande. von Malmborgs arbetsuppgifter hava varit följande: a) demonstrationer av samlingarna bland annat vid den konstopedagogiska verksamhet, museet bedriver, b) arbete på porträttarkivet, c) ordnande av museets arkiv enligt av riksarkivet givna direktiv samt skötseln och närmaste ansvaret för detta arkiv, d) föreläsningar samt e) biträde med handläggning av depositionsärenden. De arbetsuppgifter som anförtratts von Malmberg kunna icke utan men för museets övriga arbete läggas på andra befattningshavare. I det i anslagshänseende beträngda läge, vari museet befinner sig, och då museets inköpsmedel under de senaste budgetåren reducerats till ett minimum, är det föga önskvärt, att förevisningsmedlen i större utsträckning måste anlitas för bestridande av avlöningar. Dessa medel borde så vitt möjligt vara frigjorda för inköpsändamål. Jag anser därför starka skäl tala för att medel nästa budgetår beräknas under avlöningsanslaget för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande amanuens avlönande.

Min företrädare i ämbetet ansåg sig i samband med framläggandet av anslagsäskanden att föreläggas 1942 års riksdag — om ock med stor tvekan — kunna tillstyrka, att den ena av museets två extra museivaktstjänster skulle indragas. Besparingsberedningen hade föreslagit båda tjänsternas slopande. Chefen för ecklesiastikdepartementet föreslog i 1942 års åttonde huvudtitel (sid. 48 ff), att den ena av ifrågavarande tjänster skulle bibehållas. Riksdagen biträdde detta förslag. Museets vaktpersonal har under budgetåren 1941/43 minskats med dels en ordinarie förste expeditionsvaktsbefattning, dels ock en extra ordinarie expeditionsvaktstjänst, varförutom genom beslut av fjolårets riksdag en museivakt överförts på övergångsstat. Den beskrining av museets vaktpersonal, som sålunda vidtagits, synes mig hava varit alltför genomgripande. Nationalmusei uppgifter hava icke, såsom man möjligen kunnat förmoda, beskrivits genom de rådande tidsförhållandena, utan fast mer på många områden vidgats. Särskilt har utställningsverksamheten varit livligare än någonsin förut i museets historia. Denna verksamhet har emellertid även medfört ökat arbete icke minst för vaktpersonalen. Vid utställningars anordnande kräves tillgång på tillräcklig och med hängning och uppställning hemmastadd vaktpersonal. Då museet alltjämt har för avsikt att bedriva en i möjligaste mån intensiv utställningsverksamhet, har jag icke ansett mig kunna vidtaga den inskränkning i museivaktspersonalen, som

ett avskedande av en extra museivakt skulle innebära. Av museets två extra museivakter kan den ene räkna en anställningstid av 8 år och den andre av 6 år. Båda äro alltså väl förtrogna med museets arbete och ett avskedande av endera av dem vore till stor olägenhet för museets arbete. Jag har därför ansett mig böra anlita förevisningsmedlen för bestridande av kostnaderna för bibehållande i museets tjänst av ifrågavarande arbetskraft. Av skäl som jag ovan anfört borde emellertid förevisningsmedlen icke betungas med denna utgift, och har jag på grund härav vid beräkning av nu förevarande anslagspost upptagit avlöning till två museivakter i lönegraden Ex 5.

Vid nationalmuseum finnas för närvarande anställda två nattvakter, med arvoden å 2,740 kronor för år utan rätt att härå uppbära rörligt tillägg eller kristillägg. Jag får erinra därom, att nattvakten vid statens etnografiska museum, med ett årligt arvode av 2,640 kronor, genom beslut av 1942 års riksdag, på därom av Kungl. Maj:t framställt förslag (1942 års åttonde huvudtitel sid. 68 ff) erhöll extra ordinarie anställning i lönegraden Eo 5 eller samma löneställning som redan innehades av nattvakten vid naturhistoriska riksmuseet. Samma skäl, som åberopats för beredande av dylik anställning åt etnografiska museets nattvakt, tala för att nattvakterna vid nationalmuseum uppföras i lönegraden Eo 5. Jag anser mig böra framställa förslag härom. Ett bifall härtill skulle medföra en kostnadsökning av 430 kronor, fränsett rörligt tillägg och kristillägg.

Under anslagsposten till avlöning till övrig icke-ordinarie personal har vidare beräknats medel till avlönande av en person för skötande av telefonväxel i nationalmuseum. Jag har nämligen för avsikt att göra framställning om beviljande av ett anslag för införande av en telefonväxel i museet.¹

Statskontoret har erinrat, att ämbetsverket i utlåtande angående museets anslagspetita för budgetåret 1940/41 berört spörsmålet om redovisning över riksstaten av museets förevisningsmedel. Med anledning härav hade chefen för ecklesiastikdepartementet uttalat, att det av statskontoret framställda förslaget om ändrad ordning för redovisning av förevisningsmedlen borde bli föremål för omprövning i ett vidare sammanhang. Under sådana omständigheter kunde statskontoret icke förorda överflyttande av avlöningsmedel från sagda medel till avlöningsstaten utan samband med en omprövning av spörsmålet i hela dess vidd.

Departement-
schefen.

I enlighet med museichefens förslag torde anslagsposten till avlöningar till ordinarie personal böra uppföras med 124,000 kronor och anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagas till oförändrat belopp, 6,330 kronor.

Enligt stadgan för nationalmuseum må dess s. k. förevisningsmedel (d. v. s. medel som inflyta genom inträdesavgifter) användas »till samlingarnas bästa och, där så erfordras, även till täckande av möjligen uppkommande brister i de särskilda för museet anvisade anslagen». Normalt inflyter i förevisningsmedel, enligt vad jag inhämtat, omkring 10,000 å 12,000 kronor årligen. Någon fondering äger icke rum. För närvarande äro ifrågavarande inkomster

¹ En dylik framställning har sedermera gjorts.

till stor del bundna genom utgifter för avlöning åt viss personal, nämligen en amanuens och en extra museivakt. Beträffande amanuensen har jag inhämtat, att han ursprungligen anställdes för skötseln av de vandringsutställningar, för vilka ett särskilt statsanslag utgick under budgetåren 1936/40. Dessutom har till avlöning åt honom använts en del av visningsinkomsterna av vissa deponerade samlingar, främst de s. k. Gripsholmssamlingarna. Anslaget till vandringsutställningar har numera indragits, och inkomsterna för visning av depositionssamlingarna ha väsentligt nedgått. Med hänsyn härtill bestrides avlöningen åt ifrågavarande tjänsteman, vilken varit i museets tjänst i sex år, helt av förevisningsmedlen. Jag finner det i likhet med museichefen vara oegentligt, att dessa medel, vilka böra användas till samlingarnas underhåll och förkovran, skola belastas med utgifter för avlöning åt personal med stadigvarande anställning i museets tjänst. Av statsfinansiella skäl nödgas jag dock avstyrka, att för nästa budgetår medel för avlöning av nu ifrågavarande tjänsteman beräknas under avlöningsanslaget. Icke heller kan jag för närvarande tillstyrka, att medel anvisas under avlöningsanslaget för avlöning av ytterligare en extra museivakt, enär jag så sent som i fjol på besparingsberedningens, av dåvarande museichefen — ehuru med tvekan — tillstyrkta förslag förordade, att en tjänst såsom extra museivakt från och med innevarande budgetår skulle indragas.

Med hänsyn till de allmänna riktlinjerna för budgetarbetet kan jag icke för närvarande tillstyrka museichefens förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt de två nattvakterna. Då jag icke under nuvarande förhållanden är beredd att föreslå anvisande av anslag för införande av telefonväxel vid museet, beräknar jag i det följande ej heller medel till bestridande av kostnaderna för växelns skötsel.

Museichefen har beräknat anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 88,600 kronor. Denna beräkning ger mig icke anledning till annan erinran än att det beräknade beloppet med anledning av vad jag i det föregående anført bör minskas med de belopp, tillhoppa i runt tal 10,800 kronor, som avsetts för avlöning åt en amanuens, en extra museivakt och en telefonväxelskötare samt för lönereglering för nattvakterna, och sålunda upptagas till $(88,600 - 10,800 =) 77,800$ kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra beräknas till i runt tal 29,000 kronor, vilket belopp för avrundning av avlöningsanslagets slutsumma torde böra minskas till 28,870 kronor. Jag beräknar sålunda anslaget till $(124,000 + 6,330 + 77,800 + 28,870 =) 237,000$ kronor, vilket belopp med 2,800 kronor understiger det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet,
att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 124,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 6,330
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 77,800
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 28,870
Summa kronor 237,000;	

dels ock till Nationalmuseet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 237,000.

[18.] 17. **Nationalmuseet: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 49,600 kronor. Omkostnadsstaten är införd på sid. 406 i statsliggaren.

Museichefen har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår höjas med 11,700 kronor till 61,300 kronor.

Av museichefens anslagsberäkningar inhämtas följande:

Med hänsyn till belastningen på anslagsposten till sjukvård m. m. under budgetåret 1941/42, i runt tal 2,500 kronor, föreslås denna anslagspost höjd med 500 kronor till 2,000 kronor. Anslagsposten till reseersättningar, nu 1,000 kronor, anses otillräcklig och föreslås höjd till 1,500 kronor. *Museichefen* erinrar, att biljettpiserna icke oväsentligt ökats från och med den 1 juli 1942 och att även traktamentsersättningarna undergått en förskjutning uppåt från och med samma dag. Bränslekostnaderna uppgivas under budgetåret 1941/42 ha uppgått till i runt tal 44,000 kronor. Med hänsyn härtill och då någon nedgång i bränslepriserna enligt museichefens mening knappast vore att räkna med för nästa budgetår, föreslås delposten till bränsle, lyse och vatten höjd från 34,000 kronor till 40,000 kronor. För övriga expenser (nu 11,800 kronor) begäres en höjning med 4,700 kronor. Höjningen angives erforderlig för att möjliggöra anskaffningen av montrar för konstslöjdavdelningen samt avdelningarna för antik konst och ostasiatisk konst. Konstslöjdavdelningens verksamhet, anför museichefen, består i stor utsträckning i ordnandet av tillfälliga utställningar. Dessa ha emellertid kraftigt nött på museets från början otillräckliga förråd av montrar, lämpliga för dylikt ändamål. Monterbeståndet på de två övriga ovannämnda avdelningarna äro vidare i stort behov av komplettering och modernisering. I övrigt ifrågasätter museichefen icke några ändringar beträffande omkostnadsanslaget.

Statskontoret har anfört, att förslaget om höjning av den i omkostnadsstaten ingående anslagsposten till reseersättningar icke syntes böra upptagas till prövning för sig. Spörsmålet huruvida och i vilken utsträckning en ökning av sagda post borde vidtagas med hänsyn till inträdd höjning av biljettkostnader och traktamentsersättningar syntes böra göras till föremål för

överbägende i ett större sammanhang, avseende omkostnadsanslagen under samtliga huvudtitlar. Statskontoret har i nuvarande läge icke ansett sig kunna tillstyrka museichefens hemställan om höjning av delposten till övriga expenser.

I enlighet med museichefens av statskontoret därutinnan utan erinran lämnade förslag torde delposten till bränsle, lyse och vatten bära höjas till 40,000 kronor (+ 6,000 kronor). I övrigt anser jag mig icke bära tillstyrka några ändringar beträffande omkostnadsanslaget. Jag beräknar sålunda anslaget för nästa budgetår till (49,600 + 6,000 =) 55,600 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 55,600.

Departement-
schefen.

[19.] 18. **Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna, reservationsanslag.** Under budgetåren 1931/43 ha de statsanslag, som numera avföras från förevarande anslag, utgått med följande belopp:

Anslagsändamål	1931/32 Kronor	1932/33 Kronor	1933/36 Kronor	1936/37 Kronor	1937/39 Kronor	1939/40 Kronor	1940/41 Kronor	1941/43 Kronor
Ökande av vissa samlingar av konstföremål	44,500	20,500	6,500	15,000	20,000	25,000	—	—
Inlösen av svenska konstnärers arbeten	25,000	25,000	18,000	21,000	21,000	21,000	21,000	20,000
Samlingarnas vård och underhåll	11,000	11,000	10,000	10,000	11,000	13,000	6,000	5,000
Biblioteket (boksamlingen)	4,000	3,000	2,000	3,000	4,000	4,000	3,000	2,500
Materiel för förvaring av handteckningar och gravyrer	5,000	1,500	—	2,000	3,000	3,000	500	500
Konservering av handtecknings- och gravysamlingarna	5,000	5,000	2,200	2,200	3,000	1,500	2,000	1,500
Konserveringsarbeten å föremål, tillhörande statens tavel- samlingar å de kungl. slotten . . .	12,000	2,000	2,000	2,000	4,000	500	500	500
Summa kronor	106,500	68,000	40,700	55,200	66,000	68,000	33,000	30,000

Museichefen har hemställt om anslagshöjning för budgetåret 1943/44 till 51,000 kronor. Museichefen framhåller, att det varit i hög grad hämmande för museets verksamhet och utveckling, att inga medel under de tre senaste budgetåren upptagits under detta anslag till ökande av vissa samlingar av konstföremål, och föreslår, att ett belopp av 20,000 kronor ställes till förfogande för ändamålet. Beträffande övriga i ovan intagna sammanställning angivna ändamål ifrågasätter museichefen ej annan ändring än en höjning av anslagsmedlen till biblioteket med 1,000 kronor.

som medfört, att dessa icke alls eller blott delvis kunnat hållas tillgängliga för allmänheten. Sålunda har innehavaren av den ordinarie befattningen såsom förste museivakt beretts tjänstgöring i socialstyrelsen, som därvid svarar för hans avlöningsförmåner, medan den ordinarie befattningen som museivakt tills vidare hålles obesatt. Vidare har icke-ordinarieposten minskats med 4,700 kronor, avseende skrivbiträdes hjälp (2,250 kronor), vaktbiträde (1,500 kronor) och söndagsvakter (omkring 950 kronor).

Nordiska museets nämnd har på hemställan av *livrustkammarens föreståndare* för nästa budgetår föreslagit dels en minskning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med 3,000 kronor, motsvarande föreståndaren för tiden den 1 juli—den 30 september 1942 tillkommande lön, dels en höjning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 2,000 kronor för anställande av ett skrivbiträde. Vid anslagsberäkningen har hänsyn emellertid icke tagits till kostnaderna för uppehållande av föreståndartjänsten, vilken beräknades bliva ledig med utgången av september 1942 genom tjänsteinnehavarens avgång med pension.

Livrustkammarens föreståndare har anförde:

Under förutsättning att tidsförhållandena budgetåret 1943/44 gestalta sig likartade de nuvarande, torde utgifterna kunna inskränkas i samma mån som för de senaste åren varit fallet. Huru förhållandena än komma att utvecklas framtvingar dock nödvändigheten av skrivhjälp att begära en ökning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 2,000 kronor. Då samlingarna voro fördelade mellan evakueringsorten och Stockholm, kunde skrivhjälp i viss mån undvaras, då en decentraliserad expeditionstjänst ej i samma mån som en centraliserad tarvar särskilt skrivbiträde. På ingendera orten var sålunda fullt arbete för ett skrivbiträde. Sedan den 1 maj 1942 äro emellertid samlingarna återförda till Stockholm och personalen i sin helhet återsamlad dit. För tjänstens behöriga gång vid den åter centraliserade expeditionen och för att icke taga arbetstid från högre avlönad personal i anspråk för skrivarbete är fördenskull ett skrivbiträde nu nödvändigt.

I skrivelsen 1942: 8 anförde riksdagen under punkten 20, att administrationskostnaderna för livrustkammaren med dess relativt begränsade arbetsområde enligt riksdagens mening voro förhållandevis höga. En särskild utredning syntes därför vara påkallad främst i syfte att utröna möjligheten och lämpligheten av livrustkammarens anknytning i administrativt avseende till någon annan museal institution, förslagsvis statens historiska museum, varvid chefskapet för livrustkammaren kunde anförtros åt en tjänsteman i lägre lönegrad än den föreståndaren nu innehade (A 27). I avvaktan på att resultatet av ovannämnda utredning föreläge och riksdagen beretts tillfälle att taga ställning till en eventuell omorganisation av livrustkammaren, syntes föreståndartjänsten, sedan densamma under budgetåret 1942/43 blivit ledig, icke böra beklädas med ordinarie innehavare utan

allenast uppehållas på förordnande tills vidare mot åtnjutande av vederbörlig vikariatsersättning.

Genom beslut den 18 september 1942 har Kungl. Maj:t beviljat föreståndaren för livrustkammaren friherre C. O. R. Cederström avsked med utgången av september 1942 samt föreskrivit, att befattningen såsom föreståndare för livrustkammaren skall tills vidare, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, uppehållas med vikarie. Sedermera har Kungl. Maj:t den 27 november 1942 föreskrivit, att friherre Cederström, vilken förordnats att tills vidare intill utgången av juni 1943 såsom vikarie uppehålla föreståndartjänsten, skall äga uppbära ersättning härför med 350 kronor för månad räknat samt att friherre Cederström sålunda tillkommande ersättning skall utgå från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal vid livrustkammaren.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 9 oktober 1942 har jag samma dag tillkallat en sakkunnig för att inom departementet biträda med utredning rörande livrustkammarens organisation.

Departementschefen.

Enligt vad jag under hand inhämtat kan resultatet av den pågående utredningen rörande livrustkammarens organisation icke väntas föreligga i så god tid, att frågan om en eventuell omorganisation av livrustkammaren kan föreläggas 1943 års riksdag.

Vid beräkningen av livrustkammarens medelsbehov för nästa budgetår anser jag mig böra utgå från, att livrustkammarens personalorganisation med hänsyn till de säkerhetsåtgärder, som vidtagits beträffande dess samlingar, jämväl under nästa budgetår skall kunna i stort sett begränsas på sätt nu är fallet.

Under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde endast böra beräknas medel till avlönande av en livrustmästare och en åldfru. För ändamålet beräknar jag 9,400 kronor (— 2,600 kronor). Under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, nu 39,000 kronor, torde för nästa budgetår böra beräknas medel för uppehållande av föreståndartjänsten vid livrustkammaren med vikarie. För ändamålet beräknar jag med utgångspunkt från nuvarande medelsbehov ett belopp av 4,200 kronor. Denna anslagspost bör sålunda för nästa budgetår höjas med 4,200 kronor till 43,200 kronor. Inom detta anslagsbelopp bör enligt mina beräkningar kunna rymmas jämväl kostnader för erforderlig skrivbiträdeshjälp vid livrustkammaren. Skulle under nästa budgetår till vikarie på föreståndartjänsten komma att förordnas annan än den nuvarande vikarien, kan det inträffa, att icke-ordinarieposten ej förslår till bestridande av vikariatskostnaderna trots den vidtagna höjningen. Med hänsyn härtill torde nämnda anslagspost böra uppföras med ett förslagsvis beräknat belopp, varvid jag emellertid förutsätter, att för andra ändamål än vikariatsersättning åt tillförordnad föreståndare

dare må användas högst 39,000 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg beräknar jag till oförändrat belopp, 7,000 kronor. Anslaget i dess helhet beräknar jag sålunda till $(9,400 + 43,200 + 7,000 =) 59,600$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1,600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	9,400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal »		43,200
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	7,000
Summa kronor		59,600;

dels ock till Livrustkammaren: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 59,600.

[21.] 20. **Livrustkammaren: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 6,800 kronor, disponeras jämlit på sid. 407 i statsliggaren införd omkostnadsstat. Såsom av omkostnadsstaten framgår disponeras ett belopp av förslagsvis 600 kronor till reseersättningar. Härav har ett belopp av 400 kronor avsetts för inspektion och vård av de delar av livrustkammarens samlingar, som beräknades vara evakuerade under innevarande budgetår. *Nordiska museets nämnd* har anhallit om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Livrustkammarens samlingar äro numera praktiskt taget i sin helhet återförda till Stockholm. Med hänsyn härtill torde anslagsposten till reseersättningar böra minskas med 400 kronor. För närvarande är på riksstaten uppfört ett särskilt reservationsanslag av 500 kronor till »underhåll och ökande» av livrustkammarens samlingar. Jag förordar, att medel för detta ändamål, 500 kronor, anvisas under omkostnadsanslaget såsom en särskild maximerad delpost. I enlighet härmed bör omkostnadsanslaget uppföras med $(6,800 - 400 + 500 =) 6,900$ kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till Livrustkammaren: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6,900.

[22.] 21. **Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 344,800 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 408.

Vetenskapsakademien har hemställt om en anslagshöjning med 2,500 kro-

nor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har därvid upptagits till 220,800 kronor (— 2,400 kronor), anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till oförändrat belopp, 9,800 kronor, anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 72,800 kronor (+ 4,400 kronor) och anslagsposten till rörligt tillägg till 43,900 kronor (+ 500 kronor). Minskningen av förstnämnda anslagspost betingas av ändringar beträffande löneklassplacering och dylikt. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har å ena sidan ansetts böra höjas med 2,955 kronor för anställande av ett skrivbiträde i lönegraden Eo 5, med 1,140 kronor för beredande av ökade medel till avlönande av preparationsbiträde vid botaniska avdelningen, med 300 kronor till särskild gottgörelse till uppsyningsmannen för tillsyn över ämbetslokaler och städning ävensom med 805 kronor med hänsyn till ändrade löneklassplaceringar och dylikt. Vid bifall till förslaget om inrättande av en skrivbiträdesbefattning har denna anslagspost å andra sidan ansetts böra minskas med 800 kronor, motsvarande nu för skrivhjälp disponibla medel. Under nämnda förutsättning har vidare ifrågasatts, att det nu från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till ersättning åt vikarie för kamreraren under dennes semester utgående beloppet av 240 kronor kunde indragas.

Till stöd för vetenskapsakademiens framställning om höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har anförts bland annat följande:

Skrivbiträde åt intendenten och kamreraren. I vetenskapsakademiens 1939 ingivna förslag om överflyttning av naturhistoriska riksmuseets och statens etnografiska museums medelsredovisning från akademien till museerna begärdes jämte en ordinarie kamrerarejänst även en ordinarie kanslibiträdesbefattning. I stället för sistnämnda befattning beviljade emellertid 1940 års riksdag endast en höjning av anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 500 kronor för bekostande av skrivhjälp till kamreraren. Såsom museimyndigheterna från början förutsågo, har denna anslagshöjning visat sig alldeles otillräcklig. Ett belopp av 500 kronor kan omöjligen förslå till stadigvarande anställning av ett skrivbiträde med ens de enklaste kvalifikationer och aldrig så kort daglig tjänstgöring. Kamreraren kan med hänsyn till sin arbetsbörda, sina för tjänsten erforderliga kvalifikationer och det förhållandevis låga arvodet av 4,800 kronor icke rimligen åläggas enklare skrivarbeten i erforderlig utsträckning. Då icke heller intendenten har något skrivbiträde till sitt förfogande, är riksmuseet onekligen i hög grad vanlottat i ifrågavarande hänseende. Det torde utan vidare motivering vara självklart, att skötseln av icke blott de bägge museernas medelsredovisning utan även de övriga allmänna administrativa angelägenheterna och korrespondensen vid en institution av riksmuseets storlek kräver åtminstone *ett* fast anställt skrivbiträde. Detta biträde bör ha någon kunskap i bokföring och i övrigt tillräcklig förmåga att sätta sig in i museets kamerala angelägenheter för att kunna dels under kortare tid nödtorftigt sköta kamrerarens göromål, dels lämna en vikarie för denne erforderliga upplysningar. En ohållbar situation kan eljest uppstå under kamrerarens semester eller tjänstledighet, emedan det kamerala arbetet särskilt på grund av museets organisation — bland annat

uppdelningen på sju avdelningar med olika räkenskapskonton — erfordrar en förtrogenhet med förhållandena, som tager tid att förvärva. I betraktande härav vore en kanslibiträdesbefattning i enlighet med vetenskapsakademiens förslag väl motiverad. Med hänsyn till tidsläget vill emellertid intendenten för närvarande endast hemställa om inrättande av en e. o. skrivbiträdesbefattning i 5 lönegraden. Avlöningen i denna lönegrad utgör, efter avdrag av pensionsavgifter, 2,955 kronor. Då emellertid den i staten för budgetåret 1942/43 ingående posten om 800 kronor till skrivhjälp (innefattande bland annat det ovan omtalade beloppet av 500 kronor till skrivhjälp åt kamreraren) samtidigt bortfaller, skulle den erforderliga höjningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal belöpa sig till 2,155 kronor. I skrivbiträdets anställningsvillkor kunde för övrigt inrymmas skyldighet att utan särskild ersättning sköta löpande göromål under kamrerarens semester, varvid posten om 240 kronor till semestervikarie under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunde indragas. Den sammanlagda utgiftsökningen för statsverket skulle då, kristillägget oberoende, komma att belöpa sig till $1,915 + (\text{rörligt tillägg}) 465 = 2,380$ kronor.

Preparationsbiträde vid botaniska avdelningen. Ifrågavarande anslagspost har sedan budgetåret 1936/37 utgått med oförändrat belopp av 2,500 kronor. På grund av under hösten 1939 inträdda krisförhållanden hade statskontoret ifrågasatt indragning tills vidare av hela anslagsposten. Men sedan departementschefen inhämtat, att den person, som varit anställd som preparationsbiträde, vore för sin utkomst beroende av ifrågavarande arvode, ville han icke biträda statskontorets förslag. Ur de gångna årens erfarenhet har det för övrigt tydligt framgått, att ett stadigvarande biträde är nödvändigt för skötseln av avdelningens svampsamlingar, som i sitt slag höra till de mest omfattande och värdefulla, som något museum äger. Även ett mera tillfälligt tillbakasettande av deras vård vore ytterst farligt, då svampsamlingarna alldeles särskilt utsatta för insektsangrepp, som lätt kunna på kort tid leda till obotliga skador. Att riskerna verkligen förefinnas framgår av att det under senare år flera gånger varit nödvändigt att med cyanväte eller hög värme — bägge ur olika synpunkter riskfulla procedurer — behandla svampsamlingarna för att åtminstone tillfälligt hejda konstaterade insektsvärjningar. På grundval av den skisserade uppfattningen hemställde akademien för budgetåret 1940/41 om ett till 3,100 kronor förhöjt belopp av anslagsposten till preparationsbiträde, för budgetåret 1941/42 om ett till 2,975 kronor förhöjt belopp, ur vilket skulle utgå arvode åt ett e. o. arbetsbiträde i 5 lönegraden. Ingendera av dessa framställningar ledde till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. För budgetåret 1942/43 gjordes ingen hemställan om förhöjning av ifrågavarande anslagspost. Men sedan av innevarande års riksdag i ett stort antal fall ökning av anslagsposter, ur vilka arvoden utgå, blivit beviljade, bör förnyad framställning göras om höjning av den anslagspost, varom här är fråga.

Sedan december 1936 har en och samma person varit anställd vid botaniska avdelningen såsom preparationsbiträde med avlöning av nämnda anslagspost och med full daglig tjänstgöring. Avlöningen utgick först med 55 kronor per vecka, ett belopp som anpassats efter avlöningen åt de till museet hänvisade »arkivarbetarna». Det skulle emellertid inte ha varit rimligt, om en särskilt svagt avlönad befattningshavare, som är lämplig för sitt arbete, hela tiden skulle ha fått gå utan någon som helst kompensation för dyrtiden. Avlöningen har därför successivt höjts några gånger, allt fortfarande i närmaste avslutning till höjningen av den till de nyssnämnda arkivarbetarna utgående avlö-

ningen. Under budgetåret 1941/42 har den sålunda utgått med 70 kronor per vecka. Något ålderstillägg har icke kunnat beredas. Den beviljade anslagsposten har icke varit tillräcklig att täcka den till befattningshavaren utgående avlöningen. Med tidigare gällande bestämmelser kunde denna utfyllas genom semestervikariat och ur besparingar från andra poster ur anslaget för icke-ordinarie personal. Med nu gällande ändrade bestämmelser är detta ej längre möjligt. Att den nuvarande befattningshavaren kunnat få kvarstå i tjänst även under hela budgetåret 1941/42 beror uteslutande på att han kunnat förordnas till vikarie för botaniska avdelningens ordinarie museibiträde, som åtnjutit längre tids tjänstledighet. I fortsättningen kan man givetvis ej räkna med något dylikt. Ej heller är det möjligt att ur avdelningens anslagspost för verksamheten disponera medel till lönefyllnad, så starkt minskad som nämnda anslagspost blivit under de senaste åren.

Med hänsyn till nuvarande tidsläge synes en hemställan böra begränsas att gälla höjning av här ifrågavarande anslagspost till ett belopp, som motsvarar det arvode, som utgått under senaste budgetåret, alltså efter 70 kronor per vecka tillsammans 3,640 kronor. En sådan uppräknings skulle ganska exakt motsvara den kompensation för stegringen av levnadskostnaderna, som genom rörligt tillägg och kristillägg tillkommer övriga befattningshavare i statens tjänst.

Särskild gottgörelse till uppsyningsmannen för tillsyn över ämbetslokaler och städning. Enligt kungörelsen nr 384/1940 borde riksmuseets uppsyningsman vara berättigad till där omtalad gottgörelse för tillsyn över ämbetslokaler och städning. Museimyndigheterna ha emellertid icke ansett sig kunna av tillgängliga medel utbetala dylik ersättning, bland annat emedan en delvis av samma skäl föranledd underdånig framställning om ett särskilt lönetillägg av 300 kronor avstyrkts av statskontoret och icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd (jfr 1936 års statsverksproposition, bilagan 8 huvudtiteln, sid. 49 och 50). Statskontorets avstyrkande grundade sig på att de anförda skälen för särskilt lönetillägg syntes i huvudsak vara desamma som föranlett 1926 års riksdag att placera uppsyningsmannen i så jämförelsevis hög lönegrad som den 10:e. Ehuru uppsyningsmannens uppflyttning till denna lönegrad berodde även på många andra välgående omständigheter, är det otvivelaktigt att, såsom statskontoret framhåller, hänsyn därvid togs till hans tillsyn över lokaler och städning. Riksmuseets intendent anser likväl, att uppsyningsmannen är förtjänt av viss kompensation bland annat med anledning av att hans göromål ökats och att han i mycket mindre utsträckning än då lönegraden fastställdes kan erhålla tidsersättning för sitt omfattande övertidsarbete, särskilt alla söndagar. Men framförallt har tillkommit en ny omständighet, som icke förelåg vare sig vid lönegradsplaceringen eller när statskontoret avgav sitt ovannämnda yttrande. Uppsyningsmannen åtnjöt nämligen då ett särskilt arvode från byggnadsstyrelsen om 200 kronor för biträde med tillsynen av byggnaderna, bland annat beträffande snöskottning och reparationer å yttertak, fönster m. m., samt för att han vid vissa tillfällen tillhandagått av byggnadsstyrelsen utsända hantverkare med anvisningar rörande uppkomna felaktigheter m. m. Detta arvode indrogs av byggnadsstyrelsen från och med den 1 juli 1938, under det att göromålen med tillsynen, för vilken riksmuseet ansågs böra självt svara, alltjämt kvarstå och till och med ökats. Härigenom har en dugande och plikttrogen tjänsteman, som åtnjuter ovanligt liten ledighet, fått sina sammanlagda inkomster för arbetet i statens tjänst direkt minskade, sam-

tidigt som hans göromål icke minskats utan ökats. Det förefaller under sådana omständigheter skäligt att uppsyningsmannen erhåller kompensation i form av ersättning enligt ovannämnda kungörelse. Enligt denna kan dylik ersättning utgå med högst 400 kronor för tillsyn av både lokaler och städning. I betraktande av å ena sidan de omständigheter, som statskontoret anfört i sitt ovan omtalade yttrande, och å den andra den fortgående ökningen av uppsyningsmannens göromål, anser intendenten, att ersättningen bör bestämmas till 300 kronor och anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal följaktligen höjas med detta belopp.

Statskontoret har anfört följande:

Vetenskapsakademiens föreliggande förslag till avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet för budgetåret 1943/44 innebär bland annat, att medel skulle anvisas för avlöande av ett skrivbiträde i lönegraden Eo 5, vilket i första hand skulle fullgöra skrivarbete och enklare bokföringsgöromål åt kamreraren. Då — såsom akademien erinrat — frågan om ordnandet av riksmuseets medelsredovisning samt om skrivhjälp till kamreraren varit föremål för prövning så sent som vid 1940 års riksdag, kan statskontoret för sin del icke tillstyrka inrättandet av den föreslagna biträdesbefattningen. Ämbetsverket vill å andra sidan icke förneka, att vissa skäl anförts för att kamreraren förses med biträdeshjälp i något större utsträckning än vad nu är fallet. Statskontoret tillstyrker därför, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 500 kronor, vilket belopp jämte det i posten för innevarande budgetår beräknade beloppet av 800 kronor torde förslå till att avlöna ett extra skrivbiträde med halvtidstjänstgöring.

Vetenskapsakademien har vidare föreslagit höjning med 1,140 kronor av det till ett preparationsbiträde å botaniska avdelningen utgående arvode av 2,500 kronor. Då förslag om ökning av sagda arvode framförts såväl 1939 som 1940 utan att vinna tillmötesgående samt statskontoret tidigare ansett sig berättigat ifrågasätta arvodets indragning, finner sig ämbetsverket icke nu kunna förorda bifall till akademiens hemställan på denna punkt.

Statskontoret kan icke heller understödja förslaget om särskilt tilläggsarvode å 300 kronor till uppsyningsmannen. Utöver de skäl, som statskontoret 1935 anförde mot det då framförda förslaget om lönetillägg åt uppsyningsmannen, vill ämbetsverket framhålla, att det arvode å 200 kronor, som tidigare utbetalats från byggnadsstyrelsen till ifrågavarande befattningshavare såsom ersättning för tillsyn över reparationsarbetenas verkställande, grundat sig på blott en tillfällig överenskommelse med styrelsen och att följaktligen hänsyn till detta arvode icke torde hava tagits vid bestämmandet av uppsyningsmannens lönegradsplacering (jfr statsutskottets utlåtande nr 8/1926, sid. 20).

Vetenskapsakademiens förslag i övrigt med avseende å avlöningsstaten påkallar ej något uttalande från statskontorets sida.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde i enlighet med vetenskapsakademiens förslag böra uppföras med 220,800 kronor.

Departementschefen.

De skäl, som av akademien åberopats för inrättande av en skrivbiträdesbefattning vid naturhistoriska riksmuseet, finner jag bärande. De erfarenheter, som vunnits beträffande den vid 1940 års riksdag beslutade omläggningen av naturhistoriska riksmuseets medelsförvaltning, synes giva vid handen, att kamreraren icke försetts med tillräcklig biträdeshjälp. Med hänsyn till museets storlek och då intendenten tillika är avdelningsföreståndare, torde det vara erfor-

derligt, att intendenten beredes biträde med kontorsgöromål av skilda slag i större omfattning än hittills skett. Under sådana omständigheter vill jag tillstyrka akademiens förslag att anvisa medel för anställande av ett biträde för nämnda göromål med heltidstjänstgöring. Det torde därvid vara tillräckligt, att medel beräknas för anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4. Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunna i enlighet med vad av akademien ifrågasatts minskas med det till ersättning åt vikarie för kamreraren under dennes semester från denna anslagspost utgående beloppet av 240 kronor och anslagsposten böra uppföras med $(9,800 - 240 =) 9,560$ kronor.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör under samma förutsättning å ena sidan höjas med 2,781 kronor, motsvarande lönen, minskad med pensionsavdrag, till ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4, och å andra sidan minskas med nu till skrivhjälp åt kamreraren och intendenten utgående medel, tillhoppa 800 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde vidare i enlighet med akademiens förslag böra höjas med 805 kronor med hänsyn till löneklassuppflyttningar och dylikt. Däremot finner jag mig i likhet med statskontoret icke kunna understödja förslaget om anvisande av medel för arvodesförbättring åt förutnämnda preparationsbiträde eller för särskilt tilläggsarvode åt uppsyningsmannen för tillsyn över ämbetslokaler och städning. Jag beräknar sålunda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till $(68,400 + 2,781 - 800 + 805 =)$ i runt tal 71,200 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra beräknas till 43,500 kronor, vilket belopp för avrundning av avlöningsanslagets slutsumma torde böra minskas till 43,440 kronor.

Jag beräknar sålunda anslaget till $(220,800 + 9,560 + 71,200 + 43,440 =)$ 345,000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 220,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 9,560
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 71,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 43,440

Summa kronor 345,000;

dels ock till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag
 av kronor 345,000.

[23.] 22. **Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 85,300 kronor. Omkostnadsstaten är införd på sid. 409 i statsliggaren. *Vetenskapsakademien* har icke ifrågasatt annan ändring beträffande omkostnadsstaten än en sänkning av inkomstposten för ersättning för bränsle, gas och elektrisk ström m. m. med 300 kronor. Till följd härav borde omkostnadsanslaget höjas med 300 kronor.

Omkostnadsanslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 att till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 85,300.

Departement-
schefen.

[24.] 23. **Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m., reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåren 1940/42 varit uppfört med 47,000 kronor, sänktes för innevarande budgetår till 45,000 kronor. *Vetenskapsakademien* har hemställt om anslag med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Jag biträder vetenskapsakademiens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 45,000.

[25.] 24. **Statens etnografiska museum: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 55,600 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat hänvisas till sid. 410 i statsliggaren.

Vetenskapsakademien har på framställning av *museiföreståndaren* hemställt, att avlöningsanslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 56,950 kronor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har därvid upptagits till 25,800 kronor (— 100 kronor), anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 24,900 kronor (+ 1,300 kronor) och anslagsposten till rörligt tillägg till 5,800 kronor (— 300 kronor). Av den föreslagna höjningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har 462 kronor beräknats till ökning av de till visningsvakterna vid museet utgående arvoden och 848 kronor avsetts för bestridande av ersättningar under personalens inkallelse till militärtjänstgöring. Till arvode åt vikarie för värmeledningsskötaren har vidare begärts 250 kronor och till gottgörelse

åt en befattningshavare för tillsyn utom tjänstetid över museibyggnaderna m. m. 200 kronor.

Museiföreståndaren har anfört följande:

De fyra visningsvakterna böra rättvisligen erhålla arvoden lika med dem, som enligt 1939 års åttonde huvudtitel (sid. 38—39) tillerkänts motsvarande personal vid naturhistoriska riksmuseet eller 4 kronor 45 öre för en tjänstgöringsdag av tre timmar. Härför erfordras ett ökat anslag av 462 kronor, motsvarande en förhöjning av 55 öre per dag och person under 210 dagar. Höjning av dessa arvoden begärdes redan 1939 och statskontoret motsatte sig då icke denna hemställan. Ökningen synes befogad även därför, att denna personal icke åtnjutit någon som helst kompensation för dyrtiden.

Värmeledningsskötaren har utom att sköta eldningen även att tillse värme och belysning i museets byggnader, fyra större och en mindre. I värmeledningsskötarens arbete ingår även smärre reparationer och justeringar av värmeelement m. m. Värmecentralen består av fyra stora pannor. Under eldningsperioden kan han icke lämna institutionen, då bland annat cirkulationspumpen kan stanna på grund av strömavbrott, vilket hänt många gånger. Under icke eldningssäsong har han full tjänstgöring med diverse erforderliga arbeten. Det synes vara önskvärt och rättvist att han får åtnjuta ledighet varannan sö- och helgdag under eldningssäsongen. Efter 10 kronor per dag skulle ett vikariatsarvode belöpa sig till 250 kronor. Att arvodet kan sättas så lågt som 10 kronor beror på att den i museet boende vaktmästaren i så fall skulle vikariera.

Extra befattningshavaren A. Törnblom, som den 1 juli 1942 avgått med pension, har haft daglig tillsyn över museets många byggnader samt parkområdet med det där belägna tegeremonihuset. Han har även under icke tjänstetid öppnat och stängt lokalerna för hantverkare, forskare och studerande, som arbetat i museet före och efter tjänstgöringstidens slut samt på söndagar. Han har vidare även kontrollerat vissa praktiska arbeten utomhus, snöskottning m. m. Denna tillsyn skall efter 1 juli 1942 åligga antingen, och lämpligast, värmeledningsskötaren eller den i museet boende vaktmästaren. Törnblom har härför uppburit ett årligt belopp av 200 kronor. Detta arvode har hittills utgått årligen men utgår icke under budgetåret 1942/43.

Statskontoret har anfört:

Såsom i ärendet framhållits, ansåg sig statskontoret 1939 icke böra motsätta sig den då begärda arvodesökningen åt visningsvakterna, men förslaget härom liksom motsvarande förslag 1940 avstyrktes av chefen för ecklesiastikdepartementet. Vidare må erinras, att jämväl en av civilförvaltningens personalförbund hösten 1941 gjord framställning om åtgärder för ökning av visningsvakternas inkomster lämnats utan bifall. Med hänsyn till vad sålunda förekommit, finner sig statskontoret förhindrat tillstyrka akademiens nu gjorda hemställan på denna punkt.

Akademien har beräknat, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal skulle för nyss angivna ändamål behöva ökas med 462 kronor. Återstoden av det beträffande denna post begärda ökningsbeloppet (1,300 — 462 =) 848 kronor har, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, avsetts för bestridande av ersättningar under personalens inkallelse till militärtjänstgöring. Ämbetsverket vill med anledning härav erinra, att Kungl.

Maj:t genom beslut den 30 juni 1942 medgivit, att sagda anslagspost finge under budgetåret 1941/42 överskridas med högst 930 kronor för täckande av kostnader, som akademien fått vidkännas för dylika ersättningar. Om och i den mån utgifter av sådan natur komma att uppstå även under budgetåret 1943/44 torde medel för täckande av dessa utgifter böra anvisas på sätt skett under budgetåret 1941/42. Då den av akademien ifrågasatta anslagshöjningen således är obehövlig, avstyrker statskontoret bifall till förslaget härutinnan.

Därest normala förhållanden varit rådande, skulle statskontoret icke kunnat förorda anvisande av särskilda medel för att möjliggöra för värmeledningsskötaren vid museet att komma i åtnjutande av viss ledighet under sön- och helgdagar. I betraktande av det ökade bestyr med skötseln av värme-centralen, som föranledes av vedeldningen, synes det emellertid ämbetsverket rimligt, att ifrågavarande befattningshavare beredes någon lättnad i detta merarbete. Att, såsom akademien begärt, särskilda medel för ändamålet skulle äskas under avlöningsanslaget torde dock icke vara behövt, då hinder ej lär möta för akademien att här för taga i anspråk den i museets omkostnadsstat ingående delposten till bränsle, lyse och vatten.

Akademins förslag om upptagande av ett särskilt belopp av 200 kronor såsom gottgörelse för tillsynen över museibyggnaderna m. m. föranleder ej erinran från statskontorets sida. Såvitt ämbetsverket kunnat konstatera, har nämligen sagda belopp — vilket liksom tidigare torde böra inräknas i anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal — endast av förbiseende kommit att bortfalla för innevarande budgetår.

I enlighet med vetenskapsakademiens förslag torde anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra upptagas till 25,800 kronor. Jag anser mig icke heller i år kunna förorda framställningen om ökade anslagsmedel till de fyra visningsvakterna vid museet i syfte att dessa i lönehänseende skola bli jämställda med motsvarande personal vid naturhistoriska riksmuseet. I enlighet med akademiens av statskontoret tillstyrkta förslag torde under avlöningsstaten emellertid böra beräknas medel till gottgörelse åt en befattningshavare vid museet för tillsyn utom tjänstetid av museets byggnader m. m. Med hänsyn härtill torde anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra höjas med 200 kronor till 23,800 kronor. På skäl, som anförts av statskontoret, böra medel till bestridande av ersättningar under personalens inkallelse till militärtjänstgöring och till beredande av viss ledighet åt värmeledningsskötaren under sön- och helgdagar icke beräknas under avlöningsanslaget. Kostnaderna för vikarier under värmeledningsskötarens ledighet torde böra bestridas från museets omkostnadsanslag. Anslagsposten till rörligt tillägg beräknar jag till 5,400 kronor. Jag beräknar sålunda avlöningsanslaget till $(25,800 + 23,800 + 5,400 =)$ 55,000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 600 kronor.

Departement-
schefen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 25,800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 23,800
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 5,400
Summa kronor 55,000;	

dels ock till Statens etnografiska museum: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 55,000.

[26.] 25. **Statens etnografiska museum: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 25,600 kronor, varav förslagsvis 100 kronor till sjukvård m. m. och förslagsvis 16,000 kronor till bränsle, lyse och vatten samt 9,500 konor till övriga expenser. *Vetenskapsakademien* har anhållit om en anslagshöjning med 150 kronor till sjukvård m. m. och med 1,027 kronor till övriga expenser, medan delposten till bränsle m. m. föreslagits sänkt med 100 kronor. Höjningen av delposten till övriga expenser har motiverats med att under denna anslagspost nu beräknats medel till förhöjning med 23 procent av de till städerskorna utgående lönerna samt till vikariatsarvode under lagstadgad semester för städerskorna.

Departement-
schefen.

Någon förändring beträffande detta anslag synes icke behöva ifrågasättas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 25,600.

[27.] 26. **Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m., reservationsanslag.** Anslaget har år 1940 sänkts från 5,900 kronor till 2,900 kronor. *Vetenskapsakademien* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag biträder vetenskapsakademiens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,900.

[28.] 27. **Bidrag till nordiska museet.** Under en följd av år har riksdagen anslagit medel till understödjande av nordiska museets verksamhet. Efter en omreglering av anslagen vid 1929 års riksdag anvisades för budgetåren 1929/38 ett årligt anslag av 190,000 kronor. I samband med att ett dittills

av lotterimedel utgående bidrag till undersökningar av äldre svensk folkkultur och folktradition överflyttades till riksstaten, höjdes anslaget för budgetåret 1938/39 till 240,000 kronor. För budgetåret 1939/40 höjdes anslaget till 250,000 kronor för att möjliggöra anställandet av en andre intendent, tillika föreståndare för museets lappavdelning. Av besparingsskäl sänktes anslaget för budgetåret 1940/41 med 25,000 kronor till 225,000 kronor och för budgetåret 1941/42 med ytterligare 17,000 kronor till 208,000 kronor, med vilket belopp anslaget är uppfört även för innevarande budgetår. Anslaget disponeras med 178,000 kronor till bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän och med 30,000 kronor till bidrag för nämnda undersökningar. Såsom villkor för åtnjutande av anslaget gäller bland annat, att såväl de i museets tjänst anställda tjänstemän, vilka tillhöra den grupp befattningshavare, som uppehåller museets verksamhet såsom museiinstitution, som ock den vaktmästar- och eldarpersonal, vilken tjänstgör i museibyggnaden, av museet avlönas efter samma grunder, som gälla för motsvarande tjänstemän vid de statliga museerna (jfr statsläggaren sid. 410 f.).

En utförlig redogörelse för nordiska museets ekonomiska förhållanden och därmed sammanhängande spörsmål har lämnats i 1941 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, sid. 32 ff.), till vilken redogörelse torde få hänvisas.

Nordiska museets nämnd har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår. Nämnden har dock samtidigt anhållit, att till bestridande av kostnaderna för kristillägg åt befattningshavare vid museet för budgetåret 1943/44 måtte anvisas 30,000 kronor ur det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till kristillägg. Till stöd för denna framställning, som i annan form gjorts även för innevarande budgetår, har nämnden anfört i huvudsak följande:

Hela statsbidraget är att betrakta som ett anslag till avlöningar. Samtidigt som statsanslaget för budgetåret 1942/43 minskats med 42,000 kronor, ha tjänstemannaavlöningarna väsentligt ökats. Denna ökning hänför sig dels till det rörliga tilläggets stegring från 6 procent den 1 juli 1939 till 15 procent den 1 juli 1940, dels till införande från och med den 1 januari 1941 av ett särskilt kristillägg, som successivt stigit till för närvarande 16 procent. För statens verk utgår kristillägget från en särskild anslagspost under varje huvudtitel, varigenom lönestaterna för dessa verk icke belastas därmed. Nordiska museet har hittills måst bestrida kristillägget med egna medel. Det synes skäligt, att eftersom för åtnjutande av statsanslaget stadgats som villkor, att nu ifrågavarande tjänstemän vid nordiska museet skola avlönas efter samma grunder, som gälla för motsvarande befattningshavare vid de statliga museerna, staten lämnade bidrag till bestridande av utgifterna för dem tillkommande kristillägg. Dessa tillägg utgjorde för budgetåret 1941/42 omkring 20,300 kronor och beräknas för budgetåret 1942/43 uppgå till minst 35,000 kronor (16 procent).

Museets ekonomiska ställning har till följd av tidsläget de senaste åren oavlatligt försämrats. Nämnden ser sig därför nödsakad att ånyo hemställa

om ökat anslag för bestridande av de här ifrågavarande tjänstemännens löner. Den relativa skillnaden mellan det anslag, 240,000 kronor (190,000 kronor i riksstaten och 50,000 kronor av lotterimedel), som budgetåret 1929/30 utgick till museet, och det för innevarande budgetår utgående, 208,000 kronor, är redan, om man tar hänsyn till den allmänna löneökningen under mellanperioden, för museet synnerligen ofördelaktig. Den personalstat, som låg till grund för Kungl. Maj:ts förslag i ämnet till 1929 års riksdag, utökad med den enligt riksdagsbeslutet 1939 möjliggjorda andre intendenturen, skulle nu draga en kostnad av omkring 245,000 kronor. Riksdagen har visserligen alltid avböjt att binda anslaget vid en viss personalorganisation med tillhörande tjänsteförteckning; dock torde det ej kunna bestridas, att ifrågavarande tjänstemän äro att jämställa med vissa andra befattningshavargrupper med statligt reglerade löner vilka redan åtnjuta av staten helt eller delvis bestritt kristillägg, som utgår från de i riksstaten upptagna förslagsanslagen för bestridande av kristillägg. Det torde sålunda icke böra möta något hinder att kristillägg åt museets nu ifrågavarande tjänstemän får utgå på samma sätt.

Statskontoret har avstyrkt museinämndens framställning:

I 1942 års åttonde huvudtitel (sid. 73) uttalade departementschefen, att han av statsfinansiella skäl funne sig nödsakad att avstyrka då föreliggande framställning om anslagshöjning på grund av ökade lönekostnader. Med hänsyn härtill och då — såvitt statskontoret kan bedöma — vid en institution av nordiska museets omfattning möjligheter torde finnas att genom ytterligare rationaliseringsåtgärder begränsa personalkostnaderna, kan statskontoret icke tillstyrka bifall till den nu föreslagna anslagsökningen. I överensstämmelse härmed torde bidraget till nordiska museet för budgetåret 1943/44 böra utgå med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Den nuvarande formen för statens understöd åt nordiska museet beslöts av 1929 års riksdag, som avvisade ett framställt förslag om att staten skulle binda sig för viss del av organisationen. Med hänvisning till det organisatoriska och ekonomiska samband, som förefunnnes mellan museet och verksamheten på Skansen, syntes det riksdagen lämpligast, att omfattningen av statens ekonomiska understöd åt museet liksom dittills bestämdes efter en årligen återkommande prövning av vad som i betraktande av museets allmänna ekonomiska läge och föreliggande behov kunde anses skäligt och för staten med tanke på övriga anslagskrav lämpligt eller möjligt att prestera. Riksdagen förutsatte därvid, att vederbörande personal av museet avlönades efter samma grunder, som gällde för tjänstemän vid motsvarande statliga institutioner.

Sistnämnda villkor har givetvis blivit betungande för museet, som i stället för att erhålla kompensation för ökade utgifter för dyrtids- och kristillägg måst vidkännas nedskärningar av statsanslaget. I samband med en undersökning av besparingsmöjligheterna anförde jag år 1941, att någon väsentligare höjning av Skansens redan mycket stora bidrag till museet under nuvarande förhållanden knappast syntes vara att påräkna samt att museiledningen syntes ha vidtagit energiska åtgärder för att nedbringa avlöningskostnaderna.

Ehuru jag är väl medveten om att museets medelsbehov till följd av kris-tiden ökats, anser jag mig av statsfinansiella skäl icke heller i år böra tillstyrka museinämndens framställning om statsanslag för bestridande av kostnaderna för kristillägg till här ifrågakvarande personal.

Då jag vid sådant förhållande finner anslaget böra för nästa budgetår utgå med oförändrat belopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 208,000.

[29.] 28. **Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund.** Detta anslag utgick för budgetåren 1928/32 med 30,000 kronor men sänktes av statsfinansiella skäl av 1932 års riksdag till 25,000 kronor och för budgetåren 1933/35 till 22,000 kronor. Därefter har anslaget utgått under budgetåren 1935/37 med 25,000 kronor och under budgetåren 1937/40 med 27,000 kronor. För budgetåret 1940/41 sänktes anslaget av statsfinansiella skäl med 7,000 kronor till sitt nuvarande belopp, 20,000 kronor. Anslaget skall i främsta rummet användas till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden, vilkas antal skall utgöra minst två. Museet åtnjuter därjämte understöd av lotterimedel, senast med 55,000 kronor, vilket användes till amortering och förräntning enligt särskild plan av museets låneskuld.

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige har anhållit om ett till 57,000 kronor förhöjt anslag.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår framhöll föreningen den svåra ekonomiska ställning, vari museets svagt avlönade personal kommit genom krisförhållandena, och anhöll om förhöjt statsanslag för reglering av personalens löner. Då denna framställning icke bifölls, har föreningen sökt kompensera de anställda genom dyrtidstillägg med 15 procent. Levnadskostnaderna ha nu ytterligare stegrats och föreningen anhåller därför om sådan förhöjning av statsanslaget, att lönetillägget kan utgå med 43,6 procent, motsvarande dyrtids- och kristillägg till befattningshavare vid oreglerade verk. Med innevarande budgetår kommer en för reglering av museets stat avsedd dispositionsfond att vara förbrukad. För att erhålla tackning för den brist, som beräknas uppkomma i staten för nästa budgetår, hemställer föreningen om ett statsanslag av 57,000 kronor.

Vitterhets-, historic- och antikvitetsakademien har förklarat sig under vissa betingelser tillstyrka framställningen men föreslagit undersökning rörande möjligheterna att stabilisera föreningens budget.

I 1942 års åttonde huvudtitel anförde departementschefen, att vederbörande landsting och kommuner syntes böra i ökad utsträckning lämna museet ekonomiskt stöd och att det icke vore ådagalagt, att museet vidtagit alla de besparingsåtgärder, som borde vidtagas för att nedbringa utgifterna till en skälig nivå. I budgetförslaget för år 1943 har föreningen upptagit oförändrade bidrag från staden Lund, Malmöhus läns landsting och gamla sparbanken i Lund. Enligt vad akademien inhämtat har staden avslagit för-

eningens begäran om högre bidrag, medan de övriga bidragsgivarna ännu icke beslutat i saken. Av införskaffad utredning synes tillika framgå, att möjligheterna till besparingar äro praktiskt taget uteslutna vad angår lönekotot och även i övrigt synnerligen ovissa.

I det skick, vari ärendet nu föreligger, anser akademien sig icke kunna undgå att tillstyrka bifall till ansökningen, i den mån det statsfinansiella läget må göra sådant bifall möjligt och ökade bidrag ej tillflyta föreningen från den egna provinsen.

Akademien finner för sin del, att sådana ökade bidrag från kommuner och enskilda borde, i betraktande av museets höga kulturella värde för Skånelänen, kunna med fog påräknas. Men det synes uppenbart, att även ifall förhoppningen härom ginge i uppfyllelse, föreningen icke därigenom komme ur sitt ekonomiska betryck. Den föreningens gamla skuld, som enligt särskild plan amorteras och förräntas genom lotterimedel och därför hållits helt utanför budgetförslaget, uppgives av föreningen ännu uppgå till omkring 112,000 kronor. Det är tydligt, att faran för denna betungande skuldbördas tillväxt är överhängande. I denna situation torde det vara nödvändigt att undersöka vad som rimligen kan göras för att ernå en stabilisering av föreningens budget. Akademien föreslår därför, att en undersökning härom måtte av Kungl. Maj:t anförtros åt en eller flera särskilt tillkallade utredningsmän.

Departementschefen.

I föl liksom året därförut avstyrkte jag bifall till då föreliggande förslag om höjning av statsbidraget till kulturhistoriska museet i Lund under framhållande, bland annat, att jag ansåge det befogat, att de landsting och övriga kommuner, vilka ligga inom museets verksamhetsområde, i ökad utsträckning lämnade museet stöd. Så synes emellertid ännu icke ha skett. Jag finner mig icke heller i år kunna tillstyrka en höjning av statsbidraget.

Vitterhetsakademien har förordat en utredning rörande möjligheterna att mera varaktigt stabilisera föreningens budget. Jag finner det för egen del befogat, att en sådan utredning kommer till stånd; syftemålet bör därvid vara att söka skapa förutsättningar för en sund ekonomisk ställning för museet, i första hand utan att statsverket därigenom belastas med ökade utgifter för museiverksamheten. Jag har för avsikt att inom den närmaste tiden föranstalta om en sådan utredning.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av ... kronor 20,000.

[30.] 29. **Bidrag till egyptiska museet.** Under vart och ett av budgetåren 1938/40 har till museet, som tidigare understöddes med lotterimedel, utgått anslag med 20,000 kronor. För budgetåret 1940/41 sänktes anslaget av statsfinansiella skäl till 15,500 kronor, med vilket belopp anslaget sedan dess varit uppfört.

Vid museet äro anställda två museiutbildade befattningshavare med full

tjänstgöring, nämligen en föreståndare med ett arvode av 6,000 kronor och en förste assistent med ett arvode av 5,200 kronor. Arvodena ha utgått med dessa belopp, alltsedan anslag till museet för budgetåret 1938/39 för första gången uppfördes på riksstaten. Dessutom finnas anställda två museivakter med del-tjänstgöring med arvoden av respektive 1,200 kronor och 500 kronor.

Egyptenkommittén har hemställt om en anslagshöjning med 1,900 kronor för att museets befattningshavare, vilka hittills icke erhållit något dyrtidstill-lägg, skulle kunna få 15 procent lönetillägg på grund av de stegrade levnads-kostnaderna. *Statskontoret* har, under hänvisning till den år 1942 beviljade anslagshöjningen åt Cypernmuseet, icke velat motsätta sig, att bidraget till egyptiska museet uppräknas med förslagsvis 1,000 kronor för att möjliggöra en höjning av arvoden till föreståndaren och förste assistenten.

Det synes skäligt, att museets heltidsanställda tjänstemän, vilkas löner icke undergått någon ändring sedan krigsutbrottet, nu erhålla en viss dyrtidskompensation. Bidraget till museet torde därför böra höjas med ett be-lopp, som möjliggör, att föreståndarens arvode bestämmes till 6,900 kronor och förste assistentens till 6,000 kronor. För ändamålet erfordras en anslags-höjning med 1,700 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till egyptiska museet* för budgetåret 1943/
44 anvisa ett anslag av kronor 17,200.

Departe-
mentschefen.

[31.] 30. **Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndma-
terial.** Detta anslag utgick under ettvart av budgetåren 1938/40 med 15,000 kronor. Då museets omkostnader med anledning av dess flyttning till historiska museets lokaler beräknades nedgå, sänktes anslaget år 1940 till 13,200 kronor, vilket belopp anvisades även år 1941. För innevarande budget-år har anslaget höjts med 800 kronor till 14,000 kronor för att befattningsha-varna vid museet skulle erhålla någon dyrtidskompensation.

Cypernkommittén har hemställt om höjning av anslaget med 1,500 kronor. Med anledning av det statliga kristilläggets ökning har kommittén beräknat befattningshavarnas löner till följande belopp: 6,480 kronor (+ 480 kronor) för föreståndaren, 4,528 kronor (+ 328 kronor) för ritaren, tillika vaktmästare och städare, och 2,916 kronor (+ 216 kronor) för skrivbiträdet. Omkostnads-medlen ha i kommitténs statförslag på grund av prisstegringar höjts med 476 kronor.

Avlöningsförhållandena för ifrågavarande museipersonal ha sedan budget-året 1938/39 i viss mån omreglerats. Sålunda har föreståndarens arvode från och med budgetåret 1940/41 höjts från 5,000 kronor till 6,000 kronor och kanslibiträdets från och med innevarande budgetår från 2,500 kronor till 2,700 kronor. För ritare och städning beräknades i staten för budgetåret

Departe-
mentschefen.

1938/39 tillhopa 1,950 kronor. Numera utgår arvodet till ritaren, vilken tillika fullgör vaktmästargöromål, inklusive städning, med 4,200 kronor. För avlöningar disponeras alltså tillhopa (6,000 + 2,700 + 4,200 =) 12,900 kronor. Arvodesförhöjningarna, vilka givetvis icke i sin helhet haft karaktär av dyrtidskompensation, ha möjliggjorts därigenom att konservatorsbefattningen, för vilken ursprungligen beräknats ett belopp av 3,000 kronor, blivit vakant. Med hänsyn till det anförda finner jag mig icke för närvarande kunna tillstyrka en ytterligare höjning av detta anslag, vilket alltså torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 14,000.

[32.] 31. **Bidrag till musikhistoriska museet.** Alltsedan år 1907 har anslag beviljats till detta ändamål. Anslaget, som för budgetåret 1938/39 var uppfört med 11,500 kronor, höjdes år 1939 med 2,000 kronor till 13,500 kronor för att museet skulle kunna såsom extra amanuens anställa redaktören Olof Andersson. I besparingssyfte sänktes anslaget år 1940 med 2,500 kronor till 11,000 kronor, vilket belopp anvisats även åren 1941 och 1942. Anslaget skall i första hand användas till hyra och kostnader för uppvärmning och städning samt därefter för avlöning av för museets skötsel erforderlig personal.

Musikaliska akademien har för nästa budgetår hemställt

dels om 9,000 kronor i engångsanslag för bestridande av flyttningskostnader,

dels ock om ett med 5,600 kronor till 16,600 kronor förhöjt anslag till den ordinarie verksamheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas:

Flyttningskostnader. Museet är för närvarande inrymt i en förhyrd villabyggnad, Floragatan 3 i Stockholm. Hyreskontraktet utlöper den 1 oktober 1943 och enligt uppgift av styrelsen för stiftelsen musikhistoriska museet har förlängning av kontraktet ej kunnat erhållas. Museet är därför nödsakat att flytta; kostnaderna härför ha beräknats till 9,000 kronor.

Anslaget till museiverksamheten. Personalen består av en föreståndare, en assistent och en amanuens. De två förstnämnda uppgivas ha heltids-, amanuensen halvtidstjänstgöring. Arvodena äro för närvarande bestämda till 3,000 kronor för föreståndaren och assistenten samt till 2,000 kronor för amanuensen, tillhopa alltså 8,000 kronor. För nästa budgetår räknar styrelsen med följande utgifter:

Avlöningar	kronor	9,000
Hyra	»	4,000
Värme, lyse, städning m. m.	»	3,000
Allmänna kostnader för underhåll	»	2,000

Summa kronor 18,000.

Inkomsterna (inträdesavgifter) beräknas till 1,400 kronor.

Trots de skäl som anförts till stöd för en höjning av statsbidraget till musikhistoriska museet ser jag mig icke i stånd att förorda bifall vare sig till förslaget om anslag till bestridande av flyttningskostnader eller till framställningen om ökat bidrag till museiverksamheten. Anslaget torde därför böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret
1943/44 anvisa ett anslag av kronor 11,000.

C. Kyrkliga ändamål.

[33.] 1. **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar, förslagsanslag.** Ur detta anslag bestridas avlöningskostnader för den vid domkapitlen och stiftsnämnderna anställda personalen samt dessutom arvoden och andra ersättningar till vissa domkapitelsledamöter m. fl. Av dessa kostnader ankommer för närvarande på statsverket hela kostnaden för den vid domkapitlet i Stockholm avlönade personalen ävensom kostnaden för nämnda arvoden och andra ersättningar till den del, dessa ej belöpa på skoglig personal hos stiftsnämnderna, samt på kyrkofonden hela kostnaden för den skogliga personalen hos stiftsnämnderna. De kostnader i övrigt, vilka bestridas från anslaget, delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål återfinnes i form av särskilda uppbördsmedel i den för domkapitlen och stiftsnämnderna fastställda avlöningsstaten, vilken jämte därtill hörande bestämmelser är införd i statsliggaren, sid. 413 ff. Avlöningsstaten slutar på 309,800 kronor, med vilket belopp anslaget nu är uppfört.

Av *domkapitlens* och *stiftsnämndernas* anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 inhämtas följande:

I. Stockholms domkapitel. Domkapitlet har hemställt om oförändrat anslag.

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m. Avlöningar till ordinarie tjänstemän. För löneklass-uppflyttningar ha *domkapitlen i Växjö och Lund* föreslagit höjningar med sammanlagt 1,750 kronor.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. *Domkapitlen i Uppsala, Strängnäs, Växjö, Lund, Karlstad, Härnösand och Luleå* ha hemställt om höjningar med sammanlagt 2,600 kronor, avseende ålderstillägg.

Domkapitlet i Skara har anhållit, att anslagsposten måtte höjas med 2,250 kronor för anställande av ett extra ordinarie kontorsbiträde såsom biträde åt stiftsjägmästaren. Dennes arbete har enligt domkapitlet efter hand ökat så, att det icke är möjligt för honom att på tillfredsställande sätt sköta sin egentliga arbetsuppgift, nämligen övervakning och kontroll av skogsskötseln i de ecklesiastika skogarna, om han icke erhåller mera hjälp med expeditiönsarbetet. Det på domkapitelskansliet anställda extra skrivbiträdet har kunnat biträda honom endast ungefär två timmar om dagen. Domkapitlet och stiftsnämnden ha ansett det nödvändigt, att stiftsjägmästaren beredes lättnad i sitt arbete genom att ett biträde anförtros förande av rotlar, upprättande av skogsstatistik, kontroll av pastoratens redovisningar, uppgörande av avlöningslistor m. m. Med hänsyn till arbetsuppgifterna skulle biträdet placeras i lönegrad 4.

Domkapitlet i Strängnäs har hemställt om höjning av anslagsposten med i runt tal 1,500 kronor för anställande av vikarier för stiftsnotarien, kansliskrivaren och kontorsbiträdet under dessas ledigheter. Beträffande kansliskrivaren har framhållits, att denna sköter domkapitlets och stiftsnämndens räkenskaper samt uträkningen av prästerskapets löner. Då kontorsbiträdet är det enda skrivbiträdet, har domkapitlet ansett sig tvunget att anställa vikarie för henne under ledighet.

Domkapitlet i Göteborg har begärt anvisande av ytterligare 3,400 kronor för inrättande av en ny kanslibiträdestjänst i lönegrad Eo 7 (3,084 kronor) och anställande av vikarie för skrivbiträdet under dennas semester. Av de nuvarande tre biträdena är ett (kanslibiträdet) i huvudsak sysselsatt med räkenskaperna. På de övriga, ett kontorsbiträde (Eo 4) och ett skrivbiträde (Eo 2), ankommer således allt utskriftsarbete samt förande av liggare och längder av olika slag. Stiftsjägmästaren tager enligt vad domkapitlet anfört i anspråk i genomsnitt hälften av ett biträdes arbetstid. Under nuvarande förhållanden, då avverkningen ökats avsevärt, har stiftsjägmästarens arbete stegrats. I stor utsträckning ha mindre brådskande arbete måst skjutas på framtiden och amanuensen ha måst hjälpa till med diarieföring och dylikt. Domkapitlet har också betonat, att dess belägenhet i en storstad medför större antal förfrågningar från allmänheten än i en mindre stad. Vid jämförelse med andra domkapitel har domkapitlet i Göteborg funnit sig vara missgynnadt i fråga om personalens storlek.

Domkapitlet i Visby har gjort framställning om den extra ordinarie kontorsbiträdestjänstens uppflyttning från 4:e till 7:e lönegraden. Vid övriga domkapitel med undantag av det i Stockholm finnes en kansliskrivare i lönegraden A 11. Dessutom finnas vid domkapitlen i Uppsala och Lund ett kanslibiträde i lönegraden A 7 samt vid domkapitlen i Härnösand och Stockholm ett kanslibiträde i lönegraden Eo 7. Kontorsbiträdet i Visby utför samma göromål som vid andra domkapitel ankomma på kansliskrivare och kanslibiträde, medan maskinskrivning verkställes av expeditionsvakten, vilken dock har högre löneställning än kontorsbiträdet. Domkapitlet har framhållit, att kontorsbiträdestjänsten flera gånger bytt innehavare, vilket domkapitlet anser bero på den låga löneställningen.

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. *Domkapitlen i Västerås, Värje, Karlstad och Härnösand* ha begärt höjningar på grund av löneklassuppflyttningar med sammanlagt 900 kronor.

Såsom framgår av sid. 87 i 1942 års åttonde huvudtitel har riksdagen framfört tanken på att genom differentiering av domkapitelsledamöternas arvoden med hänsyn till olika föredragningskyldighet minska utgifterna för sådana arvoden. Jag framhöll i fjol, att en närmare utredning av frågan syntes erforderlig. Av uppgifter, som nu inkommit från domkapitlen, framgår emellertid, att — bortsett från den föredragningskyldighet, som sker genom preses — bestämd föredragningskyldighet, exempelvis i skolärenden, endast vid ett fåtal domkapitel regelmässigt åvilar viss ledamot. En allmän och enhetlig praxis synes sålunda icke ha utbildat sig i detta hänseende. Någon regel för arvodenas bestämmande kan därför enligt min mening icke lämpligen grundas på föredragningskyldighetens omfattning. Jag har för den skull ej ansett mig nu böra framlägga förslag i sådan riktning.

Departementschefen.

Den i avlöningsstaten för domkapitlen och stiftsnämnderna under rubriken II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m. uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde bära på grund av löneklassuppflyttningar ökas med de härför begärda beloppen, sammanlagt uppgående till omkring 2,600 kronor. Såsom jag under nästföljande punkt kommer att föreslå, bör domkapitlet i Linköping för anställande av en gårdskarll tilldelas ett belopp av 500 kronor.

Vad beträffar de av domkapitlen i Skara och Göteborg gjorda framställningarna rörande utökning av den kvinnliga biträdespersonalen vill jag vitsorda, att arbetet såväl för domkapitlen som för stiftsnämnderna i allmänhet genom olika organisationsåtgärder och kristidsförhållandena ökats sedan åren 1937 och 1938, då den nuvarande personalorganisationen bestämdes. Den stegrade skogsavverkningen synes på sina håll ha förorsakat svårigheter för den skogliga personalen att medhinna sina egentliga arbetsuppgifter. Särskilt synes disproportionen mellan arbetsuppgifterna och de tillgängliga arbetskrafterna vara påfallande stor i Skara stift; jag anser mig därför icke kunna underlåta att tillstyrka en viss förstärkning av personalen där. Domkapitlets i Skara anslag torde därför bära ökas med 2,000 kronor för anställande av ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2.

I övrigt finner jag mig icke kunna tillstyrka gjorda framställningar om höjning av den under II. uppförda icke-ordinarieposten. Denna bör enligt vad jag föreslagit höjas med sammanlagt $(2,600 + 500 + 2,000 =)$ 5,100 kronor till 142,300 kronor.

Till icke-ordinarie skoglig personal vid stiftsnämnderna bör på grund av löneklassuppflyttningar beräknas ytterligare 900 kronor. Med frånräknande av den nuvarande marginalen på vederbörande anslagspost bör densamma dock allenast uppräknas med 100 kronor till 34,400 kronor.

I övrigt torde inga ändringar bära göras i fråga om avlöningsstatens utgiftsposter. Kyrkofondens bidrag torde i enlighet med vad jag ovan föreslagit bära höjas med $(2,550 + 100 =)$ i runt tal 2,600 kronor till 465,300 kronor. Avlöningsstatens slutsumma bör följaktligen höjas med 2,600 kronor till 312,400 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*del*s godkänna följande ändringar i avlöningsstaten för domkapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas till vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel
samt stiftsnämnderna m. m.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	kronor 142,300
	Summa kronor 539,300

III. Skoglig personal hos stifts-
nämnderna m. m.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	kronor 34,400
	Summa kronor 212,200

IV. Sammanfattning.

I. Stockholms domkapitel	kronor 26,200
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	» 539,300
III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.	» 212,200
	Summa kronor 777,700

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från kyrkofonden	kronor 465,300
	Nettoutgift kronor 312,400;
<i>dels ock till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av</i>	
	kronor 312,400.

[34.] 2. Domkapitlen och stiftsnämnderna: **Omkostnader, förslagsanslag.** Ur detta anslag, som nu är uppfört med 78,600 kronor, bestridas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, utgifter för publikationstryck och hyresersättningar. Kyrkofonden bestrider hälften av de beräknade sammanlagda sjukvårds- och expenskostnaderna vid samtliga domkapitel utom Stockholms och hälften av en nu utgående hyresersättning av 4,000 kronor till Uppsala domkyrka samt hela kostnaden för sjukvård och reseersättningar m. m. vid stiftsnämnderna och hyror för tjänstelokaler åt stiftsjägmästarna i Uppsala, Västerås och Visby. Bidraget utgör nu 117,400 kronor. Anslaget disponeras jämlikt en på sid. 416 ff. i statsliggaren införd omkostnadsstat.

Av domkapitlens och stiftsnämndernas anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 inhämtas följande:

I. Stockholms domkapitel. Med anledning av domkapitlets omorganisation har dess anslag till övriga expenser för innevarande budgetår höjts till 6,000 kronor, varav 4,000 kronor må användas till anskaffande av möbler. Domkapitlet har framhållit, att sistnämnda belopp med nuvarande priser ej räcker till inköp av alla behövliga inventarier. Ytterligare erfordras en skrivmaskin och en räknemaskin. För telefon och annonsering emotses vidare väsentligt ökade kostnader. Då domkapitlet numera flyttat in i större lokaler, ha städningskostnaderna ökats. Med hänsyn härtill erfordras för nästa budgetår minst 4,500 kronor till övriga expenser. — Domkapitlet har vidare begärt höjning av anslagsposten till publikationstryck från 250 kronor till 550 kronor. De verkliga kostnaderna för ändamålet ha under budgetåret 1941/42 utgjort cirka 600 kronor, vilket belopp delvis betalats av Stockholms församlingar. Då de nytillkomna landsförsamlingarna tidigare icke bidragit till dylika kostnader, anser domkapitlet publikationstrycket helt böra bekostas av statsverket.

II. Övriga domkapitel. S j u k v å r d m. m. För detta ändamål har domkapitlet i Linköping beräknat en ökning med 250 kronor.

R e s e e r s ä t t n i n g a r. Domkapitlet i Uppsala har, under erinran att dess anslag till reseersättningar åt stiftssekreteraren enligt beslut den 13 februari 1942 fått överskridas med 110 kronor, hemställt om delpostens höjning med 60 kronor. Domkapitlet i Linköping har utan motivering begärt höjning av delposten till reseersättningar åt domkapitelns ledamöter med 100 kronor. Domkapitlet i Härnösand har anhållit om anvisande av ytterligare 400 kronor under sistnämnda delpost, enär det nuvarande beloppet på grund av biljettkostnadernas stegring och höjningen av dagtraktamentena visat sig otillräckligt.

B r ä n s l e , l y s e o c h v a t t e n. Domkapitlet i Linköping har beräknat en minskning med 100 kronor, medan domkapitlet i Strängnäs förklarat det nuvarande beloppet otillräckligt.

Ö v r i g a e x p e n s e r. Domkapitlet i Uppsala har hemställt om delpostens höjning med 1,100 kronor. De verkliga utgifterna för budgetåret 1941/42 ha utgjort cirka 7,250 kronor och ha alltså överstigit domkapitlets anslag för innevarande budgetår. Såsom skäl för höjningen åberopas den allmänna prisstegringen, de automatiskt stigande lönetilläggen till städningspersonalen samt behov av komplettering av hyllinredningen i arkivet för en kostnad av minst 500 kronor. Domkapitlet i Linköping har begärt en ökning med 500 kronor för avlöning åt en gårdsskarl. Denne har hittills avlönats ur stiftets byggnadskassa såsom ägare till domkapitelshuset, men kassans medel ha på grund av stora reparationsutgifter minskats till 1,204 kronor och lämnar därför icke längre tillgång till gårdsskarlens avlönande. Domkapitlet i Skara har under åberopande av prisstegringar äskat ytterligare 100 kronor. Domkapitlet i Växjö har hemställt om en ökning med 500 kronor på grund av stegrade kostnader för renhållning och städning. Domkapitlet i Lund har även åberopat ökade städningskostnader och prisstegringar såsom grund för en framställning om anslagshöjning med 980 kronor. Domkapitlet i Härnösand har förordat en allmän höjning av expensanslagen.

P u b l i k a t i o n s t r y c k. Domkapitlen i Uppsala, Strängnäs, Växjö och Lund ha förklarat sina anslag otillräckliga samt begärt ökning med respektive 150, 200, 200 och 100 kronor.

III. Stiftsnämnderna. *Domkapitlet i Karlstad* har hemställt om höjning av delposten till reseersättningar med 2,200 kronor på grund av de nya traktamentsbestämmelserna. *Domkapitlet i Luleå* har anhållit om ökning av samma delpost med 200 kronor till 6,000 kronor, vilket belopp motsvarar den verkliga åtgången under budgetåret 1941/42 men på grund av de förhöjda resekostnaderna befaras ändock ej räcka till.

Stockholms domkapitel har med anledning av omorganisationen flyttat från den av domkapitlet disponerade salen i Storkyrkan till en hyrd lägenhet vid Prästgatan. Det har visat sig omöjligt att med de för innevarande budgetår anvisade medlen till inköp av möbler anskaffa alla erforderliga inventarier. Till följd av lokalökningen ha också städnings- och telefonkostnaderna ökats. Med beaktande av domkapitlets ökade medelsbehov vill jag tillstyrka, att domkapitlets anslag till övriga expenser uppföres med 4,500 kronor, vilket innebär en minskning med 1,500 kronor av det nuvarande beloppet, varvid dock är att märka, att i det sistnämnda ingår ett engångsanslag på 4,000 kronor. För publikationstryck torde av skäl som domkapitlet anfört böra anvisas ytterligare 300 kronor.

Departementschefen.

Den för övriga domkapitel uppförda anslagsposten till sjukvård m. m. bör ökas med 200 kronor. Det synes ofrånkomligt, att domkapitlets anslag till reseersättningar höjes med 3,000 kronor främst med hänsyn till de från och med innevarande budgetår företagna ändringarna i resebestämmelserna. I fråga om delposten till övriga expenser kan jag icke tillstyrka någon höjning. Domkapitlet i Linköping torde böra erhålla 500 kronor för avlönande av en gårdskar, men beloppet synes böra inräknas i domkapitlets anslag till avlöningar åt övrig icke-ordinarie personal. Delposten till övriga expenser bör således uppföras med oförändrat belopp. De knappa anslagen till publikationstryck torde på grundval av erfarenheterna om minimibehovet under sistförflutna budgetår böra ökas med 600 kronor.

I fråga om stiftsnämnderna tillstyrker jag den med anledning av medelsåtgången under budgetåret 1941/42 begärda höjningen av anslagsposten till reseersättningar för stiftsnämnden i Luleå med 200 kronor. Därjämte föreslår jag, att denna anslagspost för samtliga stiftsnämnder höjes på grund av de nya bestämmelserna om resekostnads- och traktamentsersättningar och därför uppräknas med sammanlagt 7,500 kronor. I omkostnadsstaten bör vidare uppföras en ny utgiftspost, avseende vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond (1942: 232). Då fråga uppkommer om användning av sådan fond till bekostande av grundförbättring av löneboställe eller till inköp av fastighet, skall genom stiftsnämndens försorg verkställas viss utredning eller värdering. Kostnaden för dylika åtgärder gäldas ur fonden, om den avsedda placeringen kommer till stånd. I annat fall, d. v. s. då åtgärderna icke lett till resultat, bör kostnaden utgå ur ifrågavarande anslagspost, vilken torde böra för nästa budgetår uppföras med ett belopp av förslagsvis 6,000 kronor. Denna utgift bör helt falla på kyrkofonden.

Omkostnadsstatens utgiftssida bör alltså höjas med ($- 1,500 + 300 + 200 + 3,000 + 600 + 7,500 + 6,000 =$) 16,100 kronor. Härav bör ett belopp av 15,400 kronor gäldas ur kyrkofonden. Statsanslaget torde således böra höjas med 700 kronor till 79,300 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader*
för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 79,300.

[35.] 3. **Kleresistaten, förslagsanslag.** Ur detta anslag utbetalades tidigare ersättningar för vissa friheter från prästutlagor samt indelningsersättningar till vissa domkyrkosysslomän, klockare och organister ävensom till pastor primarius. Enligt beslut av 1941 års kyrkomöte och 1942 års riksdag skola från och med innevarande budgetår ur anslaget endast utgå indelningsersättningar till domkyrkosysslomän. Övriga ersättningar ha avförts ur anslaget eller indragits, dock med viss rätt för tjänstinnehavare, vilken tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, att bibehållas vid indelningsersättning, så länge han kvarstår i tjänst. Anslaget har för innevarande budgetår sänkts från 8,000 kronor till 3,400 kronor. Någon förändring av anslagsbeloppet synes icke påkallad för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kleresistaten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 3,400.

[36.] 4. **Vissa ersättningar till kyrkofonden.** Enligt lagen om kyrkofond i dess nu gällande lydelse skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med *dels* 4,627,887 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m., *dels* tillhopa 301,250 kronor för vissa tidigare av prästerskapet i territoriella pastorat åtnjutna statsanslag, *dels* ock 121,600 kronor för dylika anslag, som tillförne åtnjutits av biskopar och pastor primarius eller utgått till biskopslöneregleringsfonden. Dessa ersättningsbelopp bestridas från detta anslag, som på grund härav är uppfört med i avrundat tal 5,050,800 kronor.

Under erinran att inkomsten av prästerskapets till statsverket indragna tionde å riksstatsförslaget inräknats under inkomstiteln »Övriga diverse inkomster» med ett belopp av 85,000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret
1943/44 anvisa ett anslag av kronor 5,050,800.

[37.] 5. **Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m., förslagsanslag.** Dessa kurser inrättades i samband med införandet av lägre organistexamen och äro avsedda att främja utbildningen av kompetenta kyrkomusiker för mindre församlingar. Då organist- och kantorsbefattningarna i dylika försam-

lingar till mycket stor del äro förenade med folkskolläraryrkebefattningar, har det nämligen ansetts ligga i det allmännas intresse att möjliggöra en förhållandevis snabb och billig utbildning av blivande folkskollärare till kyrkomusiker.

Kurserna äro anordnade såsom sommarkurser, baserade på musikstudier under terminerna vid vederbörande folkskoleseminarium. För specialundervisning av organisteleverna (s. k. övertimmar) åtnjuta musikleäraren vid seminarium särskild ersättning ur anslaget till avlöningar vid folkskoleseminarierna. Utbildningen avser att sätta de i kurserna deltagande seminarieeleverna i stånd att i samband med eller kort efter folkskollärarexamen avlägga lägre organistexamen. Varje kurs får omfatta högst 12 elever. Såsom deltagare skola först ifrågakomma dels sådana elever, som i kunskap och färdighet icke kommit till högre ståndpunkt än som normalt motsvarar första årets seminarieundervisning, dels ett antal mera försigkomna, vilka kunna beräknas bli färdiga att kursåret eller nästpåföljande år avlägga lägre organistexamen. Kurserna bruka förläggas till folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå.

Musikaliska akademien utövar inseende över kurserna och fastställer timplan. För varje kurs finnes en av Kungl. Maj:t förordnad ledare, vilken uppbär arvode jämte rese- och traktamentsersättning. Undervisningen bestrides i regel vid varje kurs av två lärare (den ene vanligen musikleäraren vid vederbörande seminarium).

Examina ha under den gångna sommaren förrättats på sex orter, nämligen de fyra kursorterna samt Kalmar och Linköping. Musikaliska akademien förordnar censorer. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 17 maj 1935 äga censorerna uppbära rese- och traktamentsersättning samt särskilt arvode.

Anslaget sänktes år 1940 från 17,300 kronor till 12,500 kronor och nedsattes år 1941 ytterligare till 11,900 kronor. Minskningen har genomförts genom begränsning av undervisningstiden från 6 till 5 veckor, nedsättning av lärar- och ledararvodena samt minskning av antalet examensorter från 8 till 6.

Musikaliska akademien har — med överlämnande av kursledarnas redogörelser för kursverksamheten under sommaren 1942 — hemställt, att anslaget måtte höjas till 12,500 kronor samt att för bestridande av vissa examenskostnader måtte anslags av 200 kronor. Till stöd härför har anförts:

Under sommarkurserna 1942 framställdes från folkskoleseminarierna anspråk på ersättning för den extra städning, som förorsakades av kurserna. Akademien hemställer därför, att anslaget för att täcka oförutsedda utgifter höjes till åtminstone 12,500 kronor.

Härtill kommer, dels att domkapitlen framställa anspråk på att akademien skall tillhandahålla betyg för organist- och kantorsexamina, dels att gemensamma uppgifter för prov i harmonilära oundgängligen böra uppsättas och distribueras till de olika examensorterna. Akademien har hittills med

egna medel bekostat tryck av betyg, och några ledamöter inom akademien ha av intresse för saken utan ersättning utarbetat examensuppgifterna, under det att akademien av egna medel betalat de med distributionen förenade kostnaderna. Enär akademien dels ej kan förutsätta, att examensuppgifterna i framtiden kunna komma att utarbetas utan ersättning, och dels ej anser sig ha tillfälle att själv vidkännas utgifter för tryckning av betygsformulär och mångfaldigande och distribution av examensuppgifterna, anhåller akademien att för detta ändamål erhålla ett anslag av 200 kronor.

Departementschefen.

Belastningen på detta anslag har för budgetåret 1941/42 uppgått till i runt tal 12,130 kronor. Överskridandet torde ha förorsakats av att vissa kostnader för städning avförts från anslaget. Oundgängliga dylika utgifter torde emellertid böra bestridas ur vederbörande folkskoleseminariers omkostnadsanslag. Någon höjning av kursanslaget för detta ändamål kan jag icke tillstyrka. Icke heller anser jag mig böra förorda anvisande av särskilda medel för bestridande av de av akademien berörda examenskostnaderna. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t skall äga att vid förefallande behov på särskild framställning av akademien anvisa erforderliga medel för ändamålet, därest så visar sig påkallat; utgifterna torde i så fall böra bestridas från detta anslag.

Någon ändring av anslagsbeloppet synes icke erforderlig för nästa budgetår. I samband med behandlingen av frågan om anslag till avlöningar vid folkskoleseminarierna kommer jag att göra framställning om anvisande av medel till s. k. övertimmar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 11,900.

[38.] 6. **Lappmarks ecklesiastikverk, förslagsanslag.** 7. **Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.** Ur förstnämnda anslag, som nu är uppfört med 3,300 kronor, utgå stipendier för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift, vissa kostnader för prästerlig verksamhet bland flyttande lappar samt vissa understöd m. m. Anslag till stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, har utgått sedan år 1891. Från och med budgetåret 1923/24 har anslaget, som nu är uppfört med 3,600 kronor, disponerats till tre stipendier, vart och ett å 1,200 kronor för år. Stipendierna utdelas för tre år i sänder.

Anslaget till lappmarks ecklesiastikverk kan till följd av att vissa understödstagare avlidit minskas med 400 kronor till 2,900 kronor. Stipendieanslaget däremot torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 anvisa
 dels till *Lappmarks ecklesiastikverk* ett *förslagsanslag*
 av kronor 2,900;
 dels och till *Stipendier för utbildande vid universitet av*
präster, förtrogna med finska språket, ett anslag
 av kronor 3,600.

[39.] 8. **Kyrkors underhåll, reservationsanslag.** Av detta anslag, uppfört med 800 kronor, utgå 28 kronor till underhåll av Varnhems f. d. klosterkyrka inom Billinge kontrakt av Skara stift och 772 kronor till Visby domkyrkas iståndsättande och framtida bestånd. Det senare bidraget höjdes år 1927 från 1,000 kronor till 2,000 kronor men sänktes år 1940 till 1,500 kronor och år 1941 till det nu utgående beloppet. En utredning rörande bidragets tillkomst har lämnats på sid. 96 ff. i 1927 års åttonde huvudtitel. *Domkapitlet i Visby* har hemställt, att anslaget till Visby domkyrka ånyo måtte uppföras med 2,000 kronor. Ur anslaget skulle bekostas brandförsäkring och reparation av domkyrkans ytterdörrar. Därefter skulle återstå endast omkring 190 kronor för reparerande av vissa skador på tornens yttre träbeklädnad. Tornhuvarnas och takfallens trävirke hade befunnits vara i sådant skick, att deras nödortfiga underhåll för de närmaste åren krävde avsevärt högre anslag.

Bidraget till Visby domkyrka, vilket härrör från mitten av 1800-talet, har sin grund i att Visby stads- och landsförsamlingar till följd av kyrkans storlek och beskaffenhet få vidkännas avsevärt större underhållskostnader än andra församlingar av motsvarande storlek. Med hänsyn till vad domkapitlet anfört rörande ökat behov av medel till reparationer vill jag tillstyrka, att statens bidrag höjes med 1,200 kronor. Däremot anser jag, att kostnaderna för brandförsäkring böra åvila domkyrkoförsamlingen. I övrigt ifrågasätter jag ingen ändring i anslaget. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Kyrkors underhåll* för budgetåret 1943/44 anvisa
 ett *reservationsanslag* av kronor 2,000.

[40.] 9. **Ersättningar till kyrkor, förslagsanslag.** Detta anslag, beträffande vars tillkomst och disposition hänvisas till 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 102 ff., är nu uppfört med 180,000 kronor. Anslagsbelastningen, som länge visat en nedåtgående tendens, har de två senast förflutna budgetåren ökats, vilket förhållande sammanhänger med att de ur anslaget utgående ersättningarna till stor del bestämmas efter medelmarkegångsvärden. Då medelsåtgången under budgetåret 1941/42 utgjort omkring 193,000 kronor, torde anslaget för nästa budgetår böra uppräknas med 10,000 kronor till 190,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1943/44
 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190,000.

[41.] 10. **Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1940/41 sänktes från 7,000 kronor till 5,300 kronor, är sedan budgetåret 1941/42 uppfört med 2,000 kronor. Anslagsbelastningen har under det sistförflutna budgetåret stigit något, men med höjning av anslaget torde böra anstå tills ytterligare erfarenhet vunnits rörande belastningstendensen. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord,*
för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2,000.

D. Akademier m. m.

[42.] 1. **Bidrag till svenska akademien.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 8,300 kronor till 2,300 kronor. Det kvarstående beloppet avser att bereda akademien ersättning för vissa tillförne av ensaksböter uppburna belopp. Sådan ersättning torde böra utgå även under budgetåret 1943/44, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till svenska akademien* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 2,300.

[43.] 2. **Bidrag till vetenskapsakademien.** För närvarande utgår detta anslag med 50,300 kronor och disponeras sålunda:

1. Bidrag till uppehållande av zoologiska stationen vid Kristineberg	kronor	3,000
2. Siegbahn, K. M. G., professor i experimentell fysik, personligen:		
Lön	kronor	8,000
Ålderstillägg	»	1,000
Tjänstgöringspenningar	»	4,000
	Summa kronor	13,000
Avgår: pensionsavdrag, beräknade till	»	797
		» 12,203
3. Bidrag till driftkostnader för forskningsinstitutet för experimentell fysik vid akademien	»	35,000
	Summa kronor	50,203.

Vetenskapsakademien har anmält, att Siegbahns pensionsavgifter numera uppgå till 839 kronor 16 öre, varför posten 2 kunde sänkas till 12,160 kronor 84 öre.

Vidare har akademien hemställt om ett särskilt bidrag av 25,000 kronor för vart och ett av de tre budgetåren 1943/46 till bestridande av kostnaderna för drift av en för framställning av radioaktiva ämnen avsedd cyclotron vid forskningsinstitutet för experimentell fysik. Till stöd härför har åberopats en framställning av *professorn Siegbahn*, vari anförts:

Det årliga statsbidraget på 35,000 kronor, som beviljades av 1936 års riksdag, avser att, jämte ett av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse lämnat årligt bidrag av 55,000 kronor, täcka institutets normala driftkostnader enligt

en budget som återfinnes i 1936 års åttonde huvudtitel, sid. 80. De av tidsomständigheterna vållade betydande prisstegringarna, främst i fråga om bränslet men även för andra poster, samt ofrånkomliga kristillägg på i budgeten upptagna löner för den anställda personalen, som den senare tiden nödvändiggjort, ha starkt beskurit institutionens möjligheter att upprätthålla forskningsverksamheten i avsedd omfattning.

Alltsedan krigets början har institutet i betydande omfattning, på uppdrag av olika statliga myndigheter, tagits i anspråk för vissa laboratorieuppgifter i samband med vårt lands beredskap. Det kan nu förutses, att dessa arbeten komma att krävas åtminstone ytterligare något år. Det torde därför få anses vara ett starkt statligt intresse, att institutets arbetsmöjligheter ej ytterligare beskäras.

Utöver den verksamhet som årsbudgeten avsåg att täcka, har nu framkommit en speciell arbetsuppgift, som under dessa förhållanden ej kan bekostas med institutets starkt reducerade medel, utan påkallar ett särskilt anslag.

Med medel, som ställts till förfogande av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, utfördes kort efter det forskningsinstitutet färdigställt ett speciellt laboratorium avsett för en s. k. cyclotronanläggning. Detta laboratorium är beläget under marknivån, ett tiotal meter från institutionen, samt försett med särskilda skyddsanordningar med hänsyn till riskerna för skador genom den uppkommande strålningen. Hela den dyrbara apparaturutrustningen har också (med undantag av den 17 ton tunga magneten, som ställts till förfogande av ASEA) bekostats med medel, som Wallenbergska stiftelsen lämnat. Sedan preliminära driftsresultat förelågo, ställde samma stiftelse ett årligt anslag av 48,000 kronor till förfogande för en tid av tre år, vilken tid beräknades erforderlig för ett konstruktivt genomarbetande av den omfattande apparaturen till en driftsäker anläggning samt för utarbetandet av nödvändiga måtanordningar etc. Detta arbete har nu enligt den uppgjorda planen bragts till ett lyckligt slut, ehuru möjligheter till en ytterligare stegring av dagsproduktionen torde finnas. Experiment i detta syfte pågå. Anläggningen har nu en produktionsförmåga i fråga om framställning av radioaktiva ämnen, som motsvarar de bästa amerikanska cyclotronanläggningarna. För närvarande torde stockholmscyclotronen vara den enda i Europa (sammanlagt finnas 7 st., varav 2 i Ryssland, 2 i England, 1 i Frankrike samt 1 i Danmark), som har en tillräcklig produktionskapacitet för speciellt medicinska behandlingsförsök samt över huvud taget för experimentarbeten, som kräva starka radioaktiva preparat.

Förutom de undersökningar över de nya radioaktiva ämnenas fysiska och kemiska egenskaper, som bedrivs på institutet, är det angeläget, att dessa ämnens tekniska, biologiska och medicinska användning blir till föremål för försöksverksamhet. Beträffande den medicinska användningen kan man med stor sannolikhet förutse, att dessa radioaktiva ämnen komma att bli ett värdefullt komplement till röntgen- och radiumbehandlingen. Lovande resultat i denna riktning hava redan vunnits i Amerika. En svensk läkare, som där deltagit i detta arbete, har erhållit radioaktiva preparat för försöksbehandling av patienter vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Ett samarbete på bredare bas har planerats med radiumhemmet vid karolinska sjukhuset. För studiet av ämnesomsättningsfrågor och för biologiska undersökningar, där dessa metoder kunna förutsättas få en stor och viktig användning, ha preparat ställts till förfogande för olika forskare, och ett flertal framställningar om preparat för dylika ändamål föreligga.

Då det i alla dessa fall tills vidare gäller försöks- och forskningsverksamhet, vore det lämpligast, att kostnaderna för preparatens framställning kunde bestridas av allmänna medel, som stülles till förfogande direkt för driften av cyclotronanläggningen. Praktiskt sett skulle det nämligen ställa sig svårt att rättvist utskifta kostnaderna för preparaten på de olika forskarna, i synnerhet som även en hel del experimentarbete samtidigt kommer att utföras med cyclotronanläggningen för att höja dess produktionskapacitet.

Den största utgiftsposten för driften av cyclotronen utgöres av kostnaden för elektrisk ström, som vid full drift kan beräknas till cirka 10,000 kronor per år. Kostnaden för vätgas samt kemikalier och ersättning av likriktarrör och andra apparatdelar med begränsad livslängd bör uppskattas till 7,000 kronor per år. För övervakning av cyclotronen måste under driften två personer, en assistent och en teknisk medhjälpare, ständigt befinna sig i manöverrummet för att företaga nödvändiga regleringar etc. Om 8,000 kronor beräknas till avlöning av dessa, bli de totala driftkostnaderna för år räknat 25,000 kronor. Det förutsättes därvid, att alla ändrings- och justeringsarbeten samt arbeten för preparatens kemiska behandling, uppmätning etc. utföras av institutets ordinarie personal.

Det nu ifrågasatta extra anslaget av 25,000 kronor per år för cyclotronens drift skulle avse en treårsperiod, 1943/46, varefter frågan om den fortsatta verksamheten på detta område bör bli föremål för omprövning på grundval av de erfarenheter, som då vunnits.

Det har ovan meddelats, att Wallenbergiska stiftelsen — förutom ett betydande engångsanslag — för cyclotronanläggningen lämnat ett årligt bidrag av 48,000 kronor under en första treårsperiod. Då ett statsanslag — ävenledes för en treårsperiod — nu begäres för driften av anläggningen, sedan den blivit produktionsklar, uppehålls därmed den princip om uppdelning av kostnaderna för forskningsinstitutet på enskilda och statliga medel, som förutsattes vid institutets grundande.

Medicinalstyrelsen har för sin del funnit sig böra tillstyrka bifall till framställningen. Denna tillstyrkes även av *kanslern för rikets universitet*, som därvid åberopar följande yttrande av *lärarkollegiet vid karolinska institutet*:

Enligt professorn Siegbahns yttrande kommer det ifrågavarande beloppet att i väsentlig utsträckning användas för iordningställande av inducerat radioaktiva preparat för biologiska och medicinska prov. Med dessa kommer i viss utsträckning arbete att ske vid radiumhemmet, karolinska sjukhuset samt vid karolinska institutets radiofysiska och radiopatologiska institutioner. Lärarkollegiet anser undersökningar inom det ifrågavarande området av största betydelse och får såsom sin mening uttala, att det måste anses synnerligen önskvärt, att man även i Sverige gör ingående försök för att utröna de konstgjort radioaktiva ämnenas betydelse såsom terapeutiska medel och deras användbarhet i övrigt inom medicinen. Lärarkollegiet har av denna anledning även bifallit ansökningar om understöd från vetenskapsmän vid radiumhemmet och radiofysiska institutionen avseende arbeten inom det ifrågavarande området. Enligt beslut av den 10 september 1942 har lärarkollegiet härför ställt till förfogande sammanlagt 10,500 kronor från bröderna P. A. Ljungbergs donationsfond. Dessa arbeten äro helt beroende av att cyclotronen vid vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik är i drift, så att erforderliga radioaktiva substanser kunna erhållas.

Karolinska institutets lärarkollegium anser det därför vara av synnerlig betydelse, att för driften erforderligt belopp ställes till vetenskapsakademiens förfogande.

Departementschefen.

Staten åtog sig år 1936 att under en tioårsperiod lämna ett årligt bidrag av 35,000 kronor till driftkostnaderna vid vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik. Detta institut har sedermera utbyggt med en s. k. cyclotronanläggning för framställning av radioaktiva ämnen. Iordningställandet av anläggningen har möjliggjorts genom frikostigt understöd av en enskild stiftelse, och har denna även under de tre första åren, vilka kunna karakteriseras såsom experimentår, bekostat dess drift. Genom tillkomsten av cyclotronanläggningen, vilken numera synes i stort sett ha kommit över experimentstadiet, ha vidsträckta möjligheter öppnats för forskningsarbete, avseende såväl de radioaktiva ämnenas kemiska och fysiska egenskaper som ock deras betydelse inom medicinen. Radioterapien befinner sig som bekant i ett skede av fortgående utveckling, och för främjande av denna är det givetvis av största värde, icke minst i nuvarande läge, att det skapats möjligheter inom landet att på syntetisk väg framställa radioaktiva ämnen. Jag är därför beredd att i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna tillstyrka, att staten på i ärendet angivet sätt lämnar bidrag till driften av cyclotronanläggningen under en treårsperiod, räknat från och med budgetåret 1943/44. Bidraget synes alltså böra bestämmas till 25,000 kronor om året. Jag vill understryka, att staten vid bifall till vad jag förordat icke ikläder sig någon förpliktelse, vare sig formellt eller materiellt, att efter utgången av budgetåret 1945/46 lämna fortsatt bidrag till ifrågavarande ändamål; huruvida fortsatt statsbidrag kan komma att lämnas framdeles, bör alltså, därest sådant bidrag ifrågasättes, i sinom tid bli föremål för ny, förutsättningslös prövning.

Vetenskapsakademiens framställning i övrigt har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar alltså, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med $(50,200 + 25,000 =) 75,200$ kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till vetenskapsakademien* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 75,200.

[44.] 3. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 424,800 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat m. m. hänvisas till statsliggaren, sid. 422 f. *Akademien* har för nästa budgetår icke ifrågasatt andra ändringar beträffande ifrågavarande anslag än sådana, som betingas av motsedda löneklassuppflyttningar.

Departementschefen.

Under punkten 3 i det föregående har jag förordat, att de för fil. doktor Toni Schmidts avlöning erforderliga anslagsmedlen överflyttas från riksarki-

vets avlöningsanslag till förevarande anslag, vilket med hänsyn därtill bör höjas med 7,400 kronor, varav 1,000 kronor för rörligt tillägg. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör till följd härav höjas med 6,400 kronor och med hänsyn till löneklassuppflyttningar med ytterligare 1,100 kronor och sålunda uppföras med $(137,620 + 6,400 + 1,100 =)$ 145,120 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg beräknar jag till 57,000 kronor $(+ 1,100 \text{ kronor})$. I övrigt ifrågasätter jag icke några förändringar beträffande detta avlöningsanslag, vilket således bör höjas med inalles $(6,400 + 1,100 + 1,100 =)$ 8,600 kronor till $(424,800 + 8,600 =)$ 433,400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 225,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 6,280
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 145,120
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 57,000

Summa kronor 433,400;

dels ock till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 433,400.

[45.] 4. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader, *förslagsanslag*. Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 107,000 kronor, disponeras enligt omkostnadsstat, införd å sid. 423 i statsliggaren. Akademien har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag biträder akademiens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 107,000.

[46.] 5. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna, *reservationsanslag*. Detta anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 16,500 kronor, sänktes för budgetåret 1940/41 med 10,000 kronor till 6,500 kronor och för budgetåret 1941/42 med ytterligare 1,500 kronor till 5,000 kronor. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7,000 kronor. Hur anslaget under nämnda fyra budgetår disponerats framgår av följande sammanställning:

	1939/40 kronor	1940/41 kronor	1941/42 kronor	1942/43 kronor
1. Underhåll och ökande av de under akademins inseende ställda samlingarna	10,000	3,500	2,000	4,000
2. Underhåll och fortsättning av inredning i statens historiska museum och myntkabinettet	1,000	—	—	—
3. Vård och underhåll av antikvarisktnumismatiska biblioteket	4,000	2,000	2,000	2,000
4. Vård och underhåll av antikvarisktopografiska arkivet	1,500	1,000	1,000	1,000
Summa kronor	16,500	6,500	5,000	7,000.

Akademien har hemställt om en höjning för nästa budgetår av anslaget med 13,000 kronor till 20,000 kronor. Höjningen skulle avse posten 1. Till stöd för den begärda höjningen har akademien anfört följande:

Den höjning av anslagsposten till underhåll och ökande av de under akademins inseende ställda samlingarna från 2,000 kronor till 4,000 kronor, som beviljades för innevarande budgetår, avsåg att möjliggöra konservering av statens historiska museums stora och dyrbara samlingar av medeltida träskulptur, en av de i sin art yppersta. Enligt en företedd beräkning skulle de allra nödvändigaste konserveringskostnaderna belöpa sig till 6,000 kronor. För ändamålet skulle följaktligen behövas ytterligare (6,000 — 2,000 =) 4,000 kronor. Till följd av uppkomna prisstegringar på materialier och arbetskraft torde sistnämnda belopp icke längre vara tillfyllest för det ursprungligen avsedda konserveringsbehovet. Det föreslås emellertid att hela det återstående beloppet, 4,000 kronor, måtte ställas till förfogande för ändamålet under budgetåret 1943/44.

Konserveringen av museets dyrbara textilsamling har under senare år på grund av bristande tillgång till medel måst eftersättas. Denna konservering kan emellertid icke uppskjutas längre utan bör lämpligen komma till stånd inom den närmaste tiden, när materialet står inför nyuppställning. För att tillgodose det allra angelägnaste konserveringsbehovet kräves enligt gjorda beräkningar en medelstillgång av 6,000 kronor.

Som ovan nämnts uppgå de medel, som stå till förfogande för inköp och det regelmässiga underhållet av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar till allenast 2,000 kronor. Det torde utan vidare inses, att under nuvarande prisläge ett anslag av denna storlek icke ens tillnärmelsevis kan vara tillfyllest. För nästkommande budgetår kommer anslagsposten att

få vidkännas en ytterligare belastning. På grund av föreskrifterna i kungl. brev den 1 oktober 1919 angående stockholmsmuseernas verksamhetsområden kommer museet nämligen att från nordiska museet få mottaga ett betydande antal kyrkliga föremål, som hittills förvarats i sistnämnda museum. Kostnaderna för dessa föremåls konservering och istandsättande måste givetvis bestridas av statens historiska museum. Medelsbehovet enbart för detta ändamål har beräknats till i runt tal 20,000 kronor, därav för budgetåret 1943/44 5,000 kronor.

Akademien vill därför hemställa, att nu ifrågavarande anslagspost för underhåll och ökande av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar måtte för nästkommande budgetår få utgå med (2,000 + 4,000 + + 6,000 + 5,000 =) 17,000 kronor.

Akademien vill här icke underlåta meddela, att den utomordentligt kraftiga beskärning av statsanslagen, som akademien fått vidkännas under rådande statsfinansiella läge, helt visst skulle ha omöjliggjort några insatser av betydelse inom landets fornminnes- och kulturminnesvård, om icke avkastningen av akademiens fonder kunnat i stor utsträckning tagas i anspråk härför. År 1942 har emellertid vederbörande taxeringsnämnd för första gången förklarat huvudparten av akademiens fonder skattskyldig, varigenom även möjligheten att disponera fondernas avkastning för ifrågakomna statliga uppgifter självfallet blivit mycket beskuren. Det är under sådana förhållanden av stor vikt, att statsanslagen icke bli för snävt tilltagna.

Med hänsyn till nödvändigheten av att genom konservering bevara statens historiska museums textilsamling tillstyrker jag, att anslagsposten till underhåll och ökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna för nästa budgetår höjes med 2,000 kronor. I vidare mån anser jag mig icke kunna för närvarande förorda den av akademien begärda höjningen av denna anslagspost. I likhet med akademien ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande övriga i detta anslag ingående poster. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9,000.

[47.] 6. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken, reservationsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 24,000 kronor, varav 14,000 kronor avsetts för inventering av fornlämningar i samband med den pågående ekonomiska kartläggningen av riket genom fotografering från luften. Akademien har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 37,500 kronor till 61,500 kronor, varav 44,500 kronor för fortsättning av fornlämningsinventeringen.

Såsom chefen för jordbruksdepartementet denna dag i annat sammanhang anför, pågår för närvarande utredning rörande den ekonomiska kartläggningen, varför anslagen till detta ändamål i riksstatsförslaget uppförts med

beräknade belopp. Med hänsyn härtill torde även nu ifrågavarande anslag böra uppföras allenast med beräknat belopp och jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1943/44 beräkna ett *reservationsanslag* av . . kronor 24,000.

[48.] 7. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar.** 8. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 22,400 kronor och 5,900 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 424 f. *Akademien* har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp.

Departementschefen.

Jag ansluter mig till akademiens förslag. Museichefen, vilken åtnjuter avlöning såsom tjänsteman på indragningsstat, torde alltjämt böra komma i åtnjutande av dyrtidstillägg och kristillägg.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 anvisa

dels till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar* ett anslag av kronor 22,400;

dels ock till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 5,900.

[49.] 9. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 180,100 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat m. m. hänvisas till statsliggaren, sid. 425 f.

Akademien har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår icke ifrågasatt annan ändring beträffande förevarande anslag än en höjning med 500 kronor av den i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ingående delposten till extra vaktpersonal.

Departementschefen.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för innevarande budgetår tillstyrkte jag ett av besparingsberedningen väckt förslag av innebörd, att en ordinarie vaktmästartjänst i lönegraden A 5 skulle indragas vid första uppkommande ledighet och att i stället skulle anvisas ett belopp av 1,200 kronor för år till extra bevakningspersonal. Detta förslag vann riksdagens bifall.

Då vaktmästartjänsten beräknades kunna indragas från och med den 1 december 1942, minskades med hänsyn härtill anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med 2,200 kronor, varjämte till extra vaktpersonal anvisades 700 kronor (7/12 av 1,200 kronor). Nämnda vaktmästartjänst i lönegraden A 5 har numera indragits; anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde därför nu böra minskas med ytterligare i runt tal 1,600 kronor och anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal höjas med 500 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde böra upptagas med oförändrat belopp och anslagsposten till rörligt tillägg minskas med 200 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med $(180,100 - 1,600 + 500 - 200 =)$ 178,800 kronor, vilket innebär en anslagssänkning med 1,300 kronor. Ur personalförteckningen bör uteslutas en vaktmästartjänst i lönegraden A 5.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i det föregående angiven ändring i personalförteckningen för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

dels godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 111,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 36,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal	» 13,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 17,800
Summa kronor 178,800;	

dels ock till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 178,800.

[50.] 10. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: **Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 46,600 kronor. Såsom framgår av sid. 426 i statsliggaren disponeras av anslaget förslagsvis 30,000 kronor till bränsle, lyse och vatten samt 16,200 kronor till övriga expenser.

Konstakademien har hemställt om en anslagshöjning med 6,800 kronor, varav för bränsle, lyse och vatten 5,000 kronor samt för övriga expenser 1,800 kronor. Akademien framhåller, att utgifterna för bränsle, lyse och

vatten under budgetåret 1941/42 uppgått till i runt tal 35,000 kronor. För övriga expenser vore, anför akademien vidare, för innevarande budgetår i omkostnadsstaten upptaget ett belopp av 16,200 kronor. Med hänsyn till den stegring av dyrtidstilläggen åt städningsspersonalen, som vore att förutse, komme detta belopp säkerligen icke att visa sig tillräckligt. Akademien ansåge sig därför nödsakad att för innevarande budgetår begära en höjning av denna post med 800 kronor. En motsvarande eller än större merutgift för städningen syntes vara att vänta för budgetåret 1943/44. Endast genom den största sparsamhet och med eftersättande i hög grad av underhållet och nyanskaffningen av inventarier hade det varit möjligt att hålla expensutgifterna inom hittillsvarande ram. Med hänsyn till ovannämnda merkostnad för städning och med tanke på den allmänna prisstegringstendensen måste akademien uppskatta behovet av anslagsmedel till övriga expenser för nästa budgetår till 18,000 kronor.

Departementschefen.

Delposten till bränsle, lyse och vatten torde kunna bibehållas oförändrad under nästa budgetår. Delposten till övriga expenser, vilken till största delen avser städning och renhållning, höjdes för innevarande budgetår med 1,500 kronor med hänsyn till ökade utgifter för berörda ändamål. Med hänsyn härtill kan jag icke för närvarande tillstyrka en ytterligare anslagshöjning. Föresvarande anslag bör alltså enligt min mening för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 46,600 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *föreslagsanslag* av kronor 46,600.

[51.] 11. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 26,000 kronor till 21,000 kronor och nedsattes år 1941 ytterligare till 18,000 kronor, med vilket belopp anslaget är uppfört för innevarande budgetår.

Konstakademien har för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med 2,000 kronor. Under erinran om den avsevärda beskränning, som vidtagits beträffande ifrågavarande anslag, har akademien anfört:

Endast tack vare en reserv från tidigare år har det varit möjligt att, om ock med vissa inskränkningar, fullfölja konsthögskolans arbetsprogram. Av denna reserv återstod vid ingången av nu löpande budgetår ett belopp av cirka 2,000 kronor, vilket dock redan måst till en del anlitas för utgifter, som balanserats över från föregående år. Med tillskott av vad som återstår av denna reserv skall högskolan söka hjälpligt reda sig under det nya läroåret, men vid dess slut kan intet av de uppsparade medlen väntas finnas kvar. För budgetåret 1943/44 blir det därför nödvändigt för högskolan att åga tillgång till ett anslag, som med åtminstone 2,000 kronor överstiger an-

slagets nuvarande belopp. Det blir icke möjligt för skolan att fullgöra sin pedagogiska gärning, om medel saknas till ett effektivt bedrivande av så väsentliga delar av dess verksamhet som studium efter levande modell och undervisning i speciella ämnen av grundläggande teknisk natur, betydelsefulla ej minst för den från högskolan utgående elevens utrustning för uppgifter inom den dekorativa och monumentala konsten.

Med hänsyn till vad konstakademien anfört torde det vara erforderligt, att ifrågavarande anslag höjes med 2,000 kronor till 20,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20,000.

[52.] 12. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m., reservationsanslag.** Detta anslag minskades år 1940 i besparingssyfte med 8,500 kronor till 7,000 kronor och nedsattes år 1941 ytterligare till 4,900 kronor, med vilket belopp anslaget är uppfört för innevarande budgetår. *Konstakademien* har för nästa budgetår hemställt om oförändrat anslag.

Jag biträder akademiens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,900.

[53.] 13. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 261,200 kronor. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* framlagt följande förslag:

1) uppflyttning av sekreterartjänsten från lönegraden A 26 till lönegraden A 30;

2) reglering av arvodesbefattningen såsom direktör för musikhögskolan (arvode 11,500 kronor) till ordinarie tjänst i lönegraden C 4 (12,000 kronor), alternativt någon av lönegraderna E 3 eller E 6;

3) reglering av vissa befattningar såsom lärare med arvoden till extra ordinarie tjänster;

4) förlängning av läsåret för vissa av de biträdande lärarna från 29 till 34 veckor;

5) ökning av undervisningen i vissa ämnen.

Härutöver har akademien föreslagit, dels att anslagsmedlen till ålderstilllägg åt befattningshavarna med arvoden uppräknas med 2,600 kronor med hänsyn till belastningen, dels ock att anslagsposten till avlöningar till övrig

icke-ordinarie personal höjes med 500 kronor med anledning av förekommande löneklassuppflyttning.

Slutligen har akademien, under erinran att för vikariatsersättningar m. m. vore under anslagsposten till arvoden för närvarande uppfört ett belopp av förslagsvis 230 kronor, rörande användningen av denna anslagspost anför:

Från akademiens sida har någon ovisshet rått angående de ändamål, för vilka den under arvodesposten uppförda delposten till vikariatsersättningar m. m. må användas. Akademien har efter samråd med vederbörande inom finansdepartementet utgått från att ifrågavarande delpost är avsedd dels för vikariatsersättningar till arvodeslärare, som vikariera å ordinarie tjänst, dels ock för ersättningar till vikarie för arvodeslärare, och i enlighet därmed från ifrågavarande post bestritt dylika ersättningar beräknade efter 10 kronor för undervisningstimme. Akademien skulle emellertid finna det önskvärt, att uttrycklig föreskrift meddelas i ämnet. Ifrågavarande ersättningar — som nästan helt föranletts av militärinkallelser av arvodeslärare — ha under budgetåret 1941/42 uppgått till ett belopp av 2,932 kronor 50 öre.

Beträffande sistnämnda spörsmål har *statskontoret* anför:

Vad angår frågan om de ändamål, för vilka den under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar upptagna delposten till vikariatsersättningar bör anlitas, må erinras, att posten tillkommit allenast för beredande av ersättning åt vikarie för konservatoriedirektören (se 1935 års åttonde huvudtitel, sid. 154). För vikariatsersättningar till arvodeslärare, som vikarierar å ordinarie tjänst, och för ersättningar till vikarier för arvodeslärare torde således böra användas anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. I konsekvens härmed synes för löpande budgetår föreskrift böra meddelas, att posten i fråga må disponeras allenast för bestridande av ersättning åt vikarie för direktören. För nästkommande budgetår vill statskontoret emellertid ifrågasätta, om icke posten bör slopas, och medel för ändamålet beräknas under icke-ordinarieposten.

Beträffande de ovan under 4) och 5) redovisade anslagsäskandena inhämtas av handlingarna i huvudsak följande:

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal är för närvarande uppförd med 42,700 kronor. Ur posten må enligt Kungl. Maj:ts beslut utgå, jämte annat, högst 26,700 kronor till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen.

Akademien anför nu:

Beloppet 26,700 kronor har av akademien förutsatts skola disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med följande plan:

Biträdande lärare	kronor 19,470
Timlöner m. m. (ackompanjemang vid den reguljära undervisningen, pianostämning, pukslagning)	» 3,960
Ackompanjemang vid musikföredrag och andra utgifter för undervisningen	» 3,270
	Summa kronor 26,700.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 framhöll akademien, att det vore påkallat att vissa jämkningar företoges beträffande undervisningen genom biträdande lärare. Jämkningarna borde avse att i viss mån undanröja det vid musikhögskolan rådande oegentliga förhållandet, att läsåret för de biträdande lärarna voro 5 veckor kortare än för de ordinarie lärarna — för de förra allenast 29 veckor — vilket förhållande medförde att vissa elever erhöilo undervisning under avsevärt kortare tid än andra. För avhjälpande av denna påfallande olägenhet föreslogs följande anordning. För de biträdande lärare, beträffande vilka omständigheterna syntes påkalla ökad lästid, borde undervisningstiden utökas till vad som motsvarade 32 veckors regelbunden undervisning. För såväl dessa lärare som de övriga, vilka skulle bibehålla en lästid av 29 veckor, förutsattes läsåret skola sammanfalla med läsåret för de ordinarie lärarna, och det för läsår bestämda arvodet förutsattes utbetalas med

$$\frac{1}{34 \cdot 7} = \frac{1}{238} \text{ per dag under läsåret. Genom denna anordning skulle bland annat}$$

även vinnas den fördelen att biträdande lärare kunde utan särskild ersättning anlitas för examination av elever inom ramen för sin undervisningsskyldighet.

I yttrande över akademiens förslag avstyrkte statskontoret detsamma, bland annat under framhållande att den av akademien påtalade skiljaktigheten mellan de ordinarie och de biträdande lärarnas lästid, såvitt statskontoret kunnat finna, bestått sedan gammalt. Chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde frågan i propositionen 1942: 157 och anförde därvid, att spörsmålet borde upptagas till närmare omprövning först i samband med spörsmålet om förbättrade anställningsförhållanden för lärare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden. I enlighet härmed föranledde akademiens förslag icke för det dåvarande någon åtgärd från statsmakternas sida.

Akademien anser sig böra för nästa budgetår hemställa om genomförande av nämnda förslag utan avvaktan på ordnandet av frågan om förbättrade avlöningsförhållanden för lärare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden. Enligt akademiens uppfattning föreligger här ett så uppenbart missförhållande, att det icke bör anstå ytterligare med dess avhjälpande. I anledning av vad i ärendet tidigare förekommit vill akademien särskilt påpeka, att förslaget icke i någon mån framlagts för att förbättra avlöningsförhållandena för vissa av de biträdande lärarna utan allenast för att undanröja ett sådant oegentligt förhållande som att vissa elever behandlas sämre än andra. Akademien har icke anledning förmoda, att exempelvis vid ett allmänt läroverk en sådan anordning skulle bibehållas — även om den bestått av ålder — enligt vilken hälften eller tredjedelen av eleverna i en viss avdelning upphörde undervisas omkring 5 veckor tidigare än de återstående eleverna i avdelningen.

Utöver vad sålunda föreslås, får akademien hemställa att ifrågavarande anslagspost för budgetåret 1943/44 beräknas med utgångspunkt från en ökning av antalet veckotimmar för vissa ämnen. Till motivering härför må anföras följande.

I *oboe- och fagottspelning* finnas så gott som inga utbildningsmöjligheter i vårt land annorstädes än vid musikhögskolan. Det har också visat sig att, medan i de flesta andra ämnen de inträdessökande ha goda förkunskaper, de sökande till oboe och fagott i regel sakna sådana. Det är givet att undervisningen under sådana förhållanden kräver längre tid och de flesta elever i dessa båda ämnen ha därför måst beviljas »tilläggsterminer» utöver de sex terminer reglementet anger för utbildningen. På grund härav och för att kunna tillgodose de krav den statsunderstödda orkesterverksamheten ställer på antalet konst-

närligt välutbildade utövare på oboe och fagott, måste akademien framhålla nödvändigheten av ökad undervisningstid å dessa instrument. Tidigare har behovet av oboister och fagottister, utöver vad det varit möjligt för musikhögskolan att utbilda, kunnat tillgodoses med utländska musiker, en utväg, som under nuvarande förhållanden är stängd. Detta har haft till följd att elevernas utbildning vid musikhögskolan måst forceras och att behovet ändå icke kunnat fyllas. Det är även akademiens önskan, att behovet av utövare å dessa såväl som å övriga instrument, när normala förhållanden åter inträda, må kunna fyllas genom dem som utbildats vid musikhögskolan — och att anlitande av utländska musiker, något som visserligen kan ha sitt berättigande, dock endast i undantagsfall skall behöva förekomma. I betraktande härav anser sig akademien böra hemställa, för att i någon mån åstadkomma en förbättring av undervisningen i oboe och fagott, att densamma utökas med en veckotimme i vardera ämnet.

Undervisningen i *kontrabasspelning* omfattar för närvarande 6 veckotimmar, nämligen 4 veckotimmar, för vilka avlöningskostnaden bestrides från posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och 2 veckotimmar för vilka avlöningen bestrides från nu ifrågavarande post. Den tid som i reglementet anges vara erforderlig för en kontrabaselevs utbildning — 6 terminer — har emellertid visat sig vara alldeles för lågt tilltagen. Eleverna ha i regel erhållit »tilläggsterminer» och ofta bedrives studierna dubbla antalet terminer. Härtill kommer, att vid de olika konsertföreningarna på grund av fastställd åldersgräns ett flertal kontrabasister under närmaste tiden avgå med pension och att inom tio år ytterligare ett tiotal ledigheter beräknas uppkomma. Då privata lärare knappast finnas å detta instrument, kan det sålunda föreliggande behovet endast fyllas genom kontrabasister, utbildade vid musikhögskolan. För att rekryteringen skall möjliggöras måste antalet undervisningstimmar emellertid ökas, åtminstone med en veckotimme. Akademien utgår därför från att under ifrågavarande anslagspost behöver räknas med ersättning för 3 i stället för 2 veckotimmar.

Från här avsedda anslagspost bestredos intill år 1940 ersättningar för 2 veckotimmars *violoncellspelning* i första hand avsedd för elever i musiklärarklassen, men i anledning av de talrika militärinkallelserna nämnda år ansåg sig akademien med hänsyn till de stränga direktiven i samband med då pågående besparingsaktion kunna föreslå, att sagda undervisning tills vidare, så länge förhållandena ej ändrades, finge indragas. Akademien anser sig nu nödsakad begära medel för att återinföra denna undervisning, då numera förhållandena äro sådana att de blivande musiklärarna icke kunna erhålla tillnärmelsevis den utbildning, som måste anses såsom ett minimum.

Slutligen anser akademien erforderligt att *sångundervisning för elever som avlagt högre organistexamen och ämna avlägga högre kantorsexamen* meddelas med minst 2 veckotimmar. Vid musikhögskolan inträffar det ofta, att när en elev avlagt högre organistexamen och därefter söker inträde i kantorsklassen, han där slås ut av mera röstbegåvade medtävlare och blir nödsakad att avlägga högre kantorsexamen som privatist, vilket medför avsevärt högre kostnader för honom. Då behörighetskraven för ett flertal kyrkomusikerbefattningar äro sådana att för dem erfordras att hava avlagt såväl högre organist- som högre kantorsexamen, synes det akademien vara berättigat, att den som vunnit inträde såsom elev och avlagt högre organistexamen under alla förhållanden måtte få såsom elev avlägga högre kantorsexamen. För att bereda denna kategori av elever tillfälle härtill anser sig akademien böra hemställa om att anslag beviljas för två undervisningstimmar i *sång för kantors-*

examen för de elever, som avlagt högre organistexamen men icke kunnat beredas plats i kantorsklassen. I övriga ämnen, som ingå i högre kantorsexamen har musikhögskolan möjlighet att lämna undervisning inom ramen för de anslag, som beräknats.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer akademien sålunda, att under ifrågavarande anslagspost för budgetåret 1943/44 beräknas 22,600 kronor¹ för avlöningar till biträdande lärare. Utan väsentlig ändring i övrigt bör för »biträdande lärare och övriga utgifter för undervisningen» beräknas sammanlagt 29,800 kronor.²

Statskontoret har anförde:

Akademien har ånyo framfört sin föregående år gjorda hemställan om anvisande av medel för förlängning av de biträdande lärarnas undervisnings-skyldighet från 29 till 32 veckor för läsår. I utlåtande den 3 november 1941 uttalade statskontoret — under erinran, att den påtalade skiljaktigheten mellan de ordinarie och de biträdande lärarnas årliga lästid bestått sedan gammalt — att ämbetsverket icke kunde undgå att ifrågasätta, huruvida det finge anses oundgängligen nödvändigt att i nuvarande tidsläge vidtaga den föreslagna regleringen av undervisningsskyldigheten. Chefen för ecklesiastik-departementet ansåg för sin del, att spörsmålet borde upptagas till närmare omprövning först i samband med frågan om förbättrade anställningsförhål-landen för lärare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden. I betraktande av vad som sålunda förekommit får statskontoret avstyrka akademiens förnyade hemställan i ämnet.

Vidkommande förslaget om utökad undervisning i vissa ämnen, vilket skulle draga en kostnadsökning av över 2,000 kronor för år, måste statskontoret i nuvarande tidsläge hysa betänkligheter mot detsamma. I varje fall kan statskontoret icke tillstyrka anvisande av medel för extra sångundervisning åt elever, som avlagt högre organistexamen men icke kunnat beredas plats i kantorsklassen.

De av akademien framlagda förslagen rörande sekreterarens och direktörens löneställning har jag efter samråd med chefen för finansdepartementet ansett mig icke för närvarande böra upptaga till prövning. Detsamma gäller frågan om reglering av vissa med arvoden förenade lärarbefattningar.

Departementschefen.

Redan i fjol föreslog akademien, att den årliga lästiden för vissa biträdande lärare borde regleras, så att de elever, vilka undervisades av sådana lärare, skulle kunna erhålla lika lång årlig lästid som de, vilka undervisades av ordinarie lärare. Jag avböjde emellertid att då taga ställning till förslaget, när jag ansåg, att detta borde närmare prövas först i samband med frågan om arvodeslärarnas anställningsförhållanden. Det var min förhoppning, att sistnämnda fråga skulle kunnat lösas vid 1943 års riksdag. Detta synes emellertid icke möjligt. Spörsmålet om reglering av vissa biträdande lärares lästid bör dock enligt min mening icke ånyo uppskjutas, när den avsedda förlängningen synes vara av angelägen natur och kunna genomföras utan någon mera avsevärd merkostnad. Jag tillstyrker därför bifall till akademiens

¹ Enligt vad sedermera uppgivits, blir anslagsbehovet rätteligen 23,200 kronor.

[illegible]

nu framlagda förslag i detta hänseende. I samband härmed har det synts mig rimligt att på av akademien anförda skäl förorda bifall även till förslaget om någon förstärkning av undervisningen i oboe- och fagottspelning m. fl. ämnen. Båda dessa reformer kunna enligt akademiens förslag genomföras inom ramen för en ökning av icke-ordinarieposten med 3,700 kronor, en höjning som jag alltså förordar.

I avlöningsstaten torde för övrigt icke andra förändringar böra vidtagas än en uppräknig med 1,500 kronor av anslagsmedlen till arvodesförhöjningar med hänsyn till belastningen och en höjning av icke-ordinarieposten med 500 kronor till följd av löneklassuppflyttningar. Beträffande dispositionen av de i arvodesposten ingående anslagsmedlen till vikariatsersättningar m. m. ansluter jag mig till vad akademien anført.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 117,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 82,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 46,900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 20,600

Summa kronor 266,900;

dels ock till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 266,900.

[54.] 14. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 24,900 kronor. *Musikaliska akademien* har hemställt om uppräknig av anslagsposten till sjukvård m. m. från 200 kronor till 300 kronor samt av delposten till bränsle, lyse och vatten från 13,500 kronor till 18,500 kronor. Vidare har akademien anhållit om höjning av delposten till övriga expenser från 13,300 kronor till 14,300 kronor med anledning av att kollektivavtal ingåtts med städningspersonalen. Vidare har akademien beräknat inkomsterna av lokalhyror m. m. till 5,000 kronor, vilket innebär en höjning av det nuvarande beloppet med 2,900 kronor.

Jag kan icke för närvarande tillstyrka en höjning av anslagsmedlen till övriga expenser. Denna utgiftspost bör sålunda uppföras med oförändrat belopp, 13,300 kronor. Även sjukvårdsposten torde böra uppföras med oförändrat belopp, 200 kronor. Bränsleposten synes böra beräknas till 16,000 kronor (+ 2,500 kronor) och de särskilda uppbördsmedlen till 5,000 kronor (+ 2,900 kronor). Anslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (13,300 + 200 + 16,000 — 5,000 =) 24,500 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 24,500.

[55.] 15. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument, reservationsanslag.** Anslaget, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 9,100 kronor, sänktes för budgetåret 1940/41 med 4,800 kronor och för budgetåret 1941/42 med ytterligare 500 kronor till 3,800 kronor. Av den vidtagna beskringen belöpte 2,800 kronor på utgifter av engångskaraktär, varför den reella besparingen uppgår till 2,500 kronor. För innevarande budgetår har anslaget tillfälligt höjts med 600 kronor till 4,400 kronor för möjliggörande av utbyte av ett obrukbart musikinstrument. *Musikaliska akademien* har — med frånräknande av sistnämnda belopp — föreslagit, att anslaget uppföres med 3,800 kronor.

Jag biträder akademiens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,800.

[56.] 16. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.** Sedan budgetåret 1930/31 har detta anslag utgått med följande belopp:

1930/32	1932/33	1933/36	1936/38	1938/40	1940/42	1942/43
25,000	15,000	10,000	15,000	20,000 ¹	5,000	6,500

Enligt gällande bestämmelser kan detta anslag användas till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten.

¹ Av anslaget för budgetåret 1939/40 togs endast ett belopp av 15,000 kronor i anspråk.

Akademien har hemställt om höjning av anslaget till åtminstone 15,000 kronor. Tillika har akademien återupprepat ett tidigare framfört förslag om beviljande av hederspensioner åt vissa svenska tonsättare. *Statskontoret* har under hänvisning till det statsfinansiella läget avstyrkt ytterligare anslagshöjning.

Departement-
schefen.

Jag nödgas av statsfinansiella skäl avstyrka akademiens förslag om anslagshöjning. Anslaget torde bära uppföras med oförändrat belopp, 6,500 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag
av kronor 6,500.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[57.] 1. Universitetskanslersämbetet: *Avlöningar, förslagsanslag*. 2. Universitetskanslersämbetet: *Omkostnader, förslagsanslag*. Dessa anslag äro uppförda med 51,400 kronor, respektive 2,600 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 429 f. *Kanslern* har hemställt, att anslagen måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrade belopp.

Jag biträder kanslerns förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departem-
entschefen.

att för budgetåret 1943/44 anvisa
dels till Universitetskanslersämbetet: *Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 51,400;
dels ock till Universitetskanslersämbetet: *Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 2,600.

[58.] 3. Uppsala universitet: *Avlöningar, förslagsanslag*. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 2,010,500 kronor och disponeras på sätt som framgår av statsliggaren sid. 430 ff.

Kanslern för rikets universitet har för nästa budgetår hemställt om följande:

	Ökning respektive minskning av statsverkets kostnader, kronor
1) ändrad benämning av vissa professurer	—
2) ökning av anslaget till professor skytteanus	+ 1,800
3) ökning av lönefyllnaden till innehavaren av den Carlbergska professuren i idé- och lärdomshistoria N. J. Nordström	+ 4,000
4) inrättande av en arvodesbefattning såsom biträdande lärare i musikhistoria med musikteori	+ 8,000
5) inrättande av en personlig assistentbefattning (A 17) i mykologi åt S. Lundell (5,103 kronor jämte rörligt tillägg 831 kronor)	+ 5,900
6) amanuens i nationalekonomi	+ 1,600
7) ytterligare en amanuens vid pediatrika kliniken och polikliniken	+ 1,500
8) arvode till lärare i bokföring	+ 1,200

»Om således enligt beredningens mening det morfologiska ämnesområdet även för framtiden bör vara representerat av två professorer, torde dock en fullständig uppdelning av sagda område ej böra komma till stånd utan endast en sådan differentiering, att den ena lärostolen benämnes professor i *anatomi, särskilt makroskopisk anatomi*, och den andra lärostolen professor i *anatomi, särskilt histologi*. Av dessa professorer skall den förre svara för examensämnet anatomi, den senare för examensämnet histologi. Genom de föreslagna benämningarna å professorerna har beredningen velat giva uttryck åt den tanken, att sökande till dessa befattningar måste styrka professorskompetens i makroskopisk anatomi, respektive histologi, men att de, då denna förutsättning är för handen, få tillgodoräkna sig anatomiska specimina, som falla utom det särskilt angivna området, såsom likvärdiga med arbeten, liggande inom detta område. Då beredningen här talar om anatomiska specimina, drager beredningen så vida gränser för det anatomiska forskningsområdet, att därinom även falla, bland annat, jämförande anatomi och 'tillämpad' anatomi.»

Professuren i *pediatrik och praktisk medicin* blir ledig den 1 januari 1944 till följd av innehavarens, professorn I. Thorlings, inträde i emeritiåldern. Kungl. Maj:t har den 9 oktober 1942 förordnat, att professuren skall i vederbörlig ordning återbesättas, dock att i kungörelsen om ledigförklarandet skall intagas förbehåll om skyldighet för blivande innehavaren av densamma att underkasta sig de förändringar med avseende på professurens benämning, som Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskriva.

Större akademiska konsistoriet har hemställt om ändring av professurens benämning till »professur i pediatrik». Till stöd för framställningen har konsistoriet åberopat *medicinska fakultetens* yttrande, varav framgår, att till professurens ämnesområde numera endast hör pediatrik. Vidare erinras, att motsvarande professorer i Lund och vid karolinska institutet benämnas professorer i pediatrik. Universitetsberedningen hade i sitt betänkande förordat den ifrågasatta namnförändringen. *Kanslern* har tillstyrkt framställningen.

De båda *geologiprofessorerna* i Uppsala benämnas för närvarande »professur i geologi med petrografi och mineralogi» respektive »professur i geologi, särskilt historisk geologi». Den förra blir ledig den 1 oktober 1943 vid professorn H. G. Backlunds inträde i emeritiåldern. Den andra innehaves av professorn G. Säve-Söderbergh.

Större akademiska konsistoriet har på förslag av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* hemställt, att benämningen av de båda professorerna måtte ändras till »professur i mineralogi, petrografi och allmän geologi» respektive »professur i paleontologi och historisk geologi».

Med detta förslag sammanhänger, att konsistoriet i sina *petita* för nästa budgetår hos kanslern hemställt om utverkande av anslag för inrättande av en befattning såsom biträdande lärare i kvartärgeologi med ett arvode av 10,300 kronor. Kanslern har dock icke hos Kungl. Maj:t anhållit om anslag till detta ändamål.

Till stöd för sitt förslag om professorernas benämning anför *sektionen*:

Det vidsträckta geologiska ämnesområdet har under senare tid blivit alltmera uppdifferentierat i självständiga vetenskaper. Den nuvarande uppdelningen på två professorer är därför icke blott nödvändig, utan har i praktiken till och med visat sig otillräcklig, i det undervisning och ledande av forskningsarbetet i flera olika geologiska vetenskaper helt kräver vardera sin lärarkraft. Inom

vardera av de två skarpt skilda ämnesområdena rymmas ett flertal olika vetenskaper, inom det ena kristallografi, mineralogi, petrografi, allmän geologi och oorganisk kvartärgeologi, inom det andra paleozoologi, paleobotanik, prekvarter stratigrafi och organisk kvartärgeologi. Undervisningen i den nu ledigblivande professurens område blir också mycket betungande och kräver helt sin man, även med tillgång till stipendierad docent i ämnet och särskilda arrangemang, som möjliggöra att avlasta undervisningen i kvartärgeologi på en speciallärare. Därtill kommer ledningen av det mångsidigt specialiserade institutionsarbetet (tekniskt, instrumentellt, musealt etc.), som kräver prefektens oavslåtliga dagliga tillsyn.

Samtidigt som det geologiska forskningsarbetet starkt specialiserats, har det också ökat i både vetenskaplig och praktisk betydelse. I det förra avseendet har ämnet fått kontakt med och betydelse för ett flertal andra vetenskaper, i det senare avseendet har särskilt landets nuvarande råvaruförsörjningsläge aktualiserat geologiens betydelse, och efterfrågan på geologer för praktiskt arbete i malmletning, oljeletning etc. varit sådan, att den icke ens kunnat fullständigt täckas inom landet utan även utländska geologer måst anlitas. En utökning av den inhemska geologiens resurser för undervisning och utbildning av forskare torde därför bli nödvändig och i längden vara mycket mera ekonomiskt givande än några eventuella besparingsåtgärder.

Beträffande den ledigblivande professurens omfattning föreligga av kanslern på uppdrag av Kungl. Maj:t den 6 februari 1942 meddelade bestämmelser om fördelningen av det geologiska ämnesområdet mellan de båda professurerna vid universitetet:

»Professorn i geologi med petrografi och mineralogi undervisar och examinerar i de närmast på fysikalisk och kemisk grundval byggande delarna av examensämnet.

Professorn i geologi, särskilt historisk geologi, undervisar och examinerar i de närmast på biologisk grundval byggande delarna av examensämnet».

Då den ledigblivande professurens tidigare benämning, professor i geologi med petrografi och mineralogi, numera av flera skäl blivit olämplig (och med nu tillämpade tolkning av namntypen direkt missvisande), har redan universitetsberedningen, med instämmande i proposition 1935:142 av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, föreslagit, att denna benämning bör ändras. Universitetsberedningen föreslog därvid i analogi med benämningen på den andra geologiprofessuren i »geologi, särskilt historisk geologi», namnet »professor i geologi, särskilt petrografi och mineralogi». Dessa namn vore i och för sig mycket lämpliga men universitetsberedningen har sedermera i sin utredning (stat. off. utr. 1937:36, sid. 20) till denna namntyp knutit en tolkning, vilken medför allvarliga olägenheter och bland annat helt riskerar den åsyftade differentieringen av ämnesområdet. Beredningen hade föreslagit, att i de med denna namntyp benämnda professurerna »professorskompetens måste styrkas inom det särskilt angivna området, men att, om nämnda förutsättning är fylld, speciminering även inom andra delar av professuren räknas likvärdig med speciminering inom sagda område». Blotta kompetenskravet i den *särskilda* delen är emellertid uppenbarligen ingen tillräcklig garanti för att man icke kan få två professorer, vilkas vetenskapliga intressen och forskningar huvudsakligen äro inriktade på ett och samma kanske mycket begränsade specialområde, om sedan meriter från *hela* ämnet räknas lika för båda professurerna.

Det synes sektionen, som om dessa formella svårigheter (den reella frågan om ämnesområdets uppdelning mellan de båda professurerna är ju redan reg-

lerad genom kanslerns nyligen utfärdade bestämmelser) bäst kunde lösas genom en mindre förändring av professurernas benämning. Den nu ledigblivande professuren torde utan olägenhet kunna benämnas »professur i mineralogi, petrografi och allmän geologi». Den andra professuren skulle kunna benämnas »professur i historisk geologi». I området för denna professur ingår emellertid dels historisk geologi (i betydelsen de fossilförande formationernas stratigrafi), dels paleontologi. För bättre överensstämmelse med vanligt språkbruk bör då denna professur naturligen hellre benämnas »professur i paleontologi och historisk geologi».

Kanslern har föreslagit, att den ledigblivande professuren benämnas »professur i geologi, särskilt petrografi och mineralogi». Beträffande den andra professuren föreslår kanslern, att den nuvarande benämningen bibehålles. Kanslern anför:

Frågan om geologiprofessurernas benämning och omfattning har varit föremål för statsmakternas behandling vid 1935 års riksdag. Såsom framgår av propositionen nr 142 vid nämnda riksdag, hade universitetsberedningen föreslagit, att den ena professuren skulle benämnas professur i *geologi, särskilt petrografi och mineralogi*, eller eventuellt professur i geologi med undervisnings- och examinationsskyldighet i petrografi och mineralogi samt därmed sammanhängande delar av ämnet, medan den andra professuren borde benämnas professur i *geologi, särskilt historisk geologi och kvartärgeologi*, eller eventuellt professur i geologi med undervisnings- och examinationsskyldighet i historisk geologi och kvartärgeologi samt därmed sammanhängande delar av ämnet. Departementschefen anslöt sig till beredningens förslag beträffande först nämnda professurs benämning men ansåg att med ändringens genomförande kunde anstå, tydligen på den grund att professuren icke på åtskilliga år ännu kunde beräknas bliva ledig. För den andra professuren föreslog departementschefen benämningen professur i *geologi, särskilt historisk geologi*. Förslaget antogs av riksdagen. I departementschefens yttrande gjordes följande uttalande av principiell karaktär, som utgör en kommentar till förslaget:

»Omregleringen av professuren i Uppsala är överhuvud icke avsedd medföra att för framtiden snäva gränser dragas kring de ämnesområden, som höra till professuren. Genom den vetenskapliga forskningens utveckling kan förhållandet mellan olika vetenskapsområden undergå förskjutningar, som medföra, att hittillsvarande gränsområden få en central betydelse. Detta förhållande bör beaktas även vid professurens tillsättande. Det är angeläget att icke den ena eller andra delen av professurens område tillerkännes sådant företräde, att den mest kvalificerade sökanden utestänges på grund av den speciella inriktningen av hans forskningar. Skulle en ny innehavare av professuren stå jämförelsevis främmande för någon del av professurens område, kunna anordningar övervägas, varigenom antingen en jämkning sker beträffande den undervisningsskyldighet, som åligger de båda geologiprofessorerna, eller ock docent eller annan yngre forskare övertager visst undervisningsområde.»

Då matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid Uppsala universitet nu upptagit frågan om de bägge professurernas benämning, är dess framställning närmast föranledd därav att den nuvarande professuren i geologi med petrografi och mineralogi kommer att bli ledig år 1943 med innehavarens inträde i pensionsåldern. Tiden är alltså inne för en ändring av denna professurs titel. Sektionen har emellertid icke föreslagit den benämning, som förutsattes i 1935 års proposition, utan i stället upptagit benämningen »professur i mineralogi, petrografi och allmän geologi». Samtidigt har sektionen föreslagit en ändring

i den 1935 beslutade benämningen för den andra professuren, som enligt sektionens mening bör kallas »professur i paleontologi och historisk geologi».

För egen del hyser jag betänkligheter mot sektionens förslag, särskilt i vad avser den sistnämnda professuren. Förslaget synes sikta mot en blivande tredelning av ämnesområdet med kvartärgeologin såsom föremål för en tredje professur, en utvidgning som icke för närvarande kan ställas i utsikt. Dessutom ha tillräckliga skäl icke anförts för en ändring i det så nyligen, efter vidlyftiga utredningar, fattade beslutet om ifrågavarande professors omfattning och titel. Vad angår den andra professuren, vore det väl i och för sig föga att invända mot den benämning, sektionen nu förordar. I sak skiljer den sig ej mycket från den i 1935 års proposition föreslagna. Om professuren benämnes »professur i mineralogi, petrografi och allmän geologi» enligt sektionens förslag, kunde det dock befaras att meriter inom andra delar av geologin ansåges överhuvud ej böra vid professurens tillsättande beaktas. För övrigt framgår av föreskrifter, fastställda av mig den 6 februari detta år, att innehavaren av professuren i fråga skall undervisa och examinera i de närmast på fysikalisk och kemisk grundval byggande delarna av examensämnet.

Ökning av anslaget till professor skytteanus. I avlöningsstaten för Uppsala universitet är uppfört ett belopp av 5,000 kronor, därav lön 1,000 kronor och tjänstgöringspenningar 4,000 kronor, till »1 professor i vältalighet och statskunskap, skytteanus». I en i avlöningsstaten intagen anmärkning (statsliggaren, sid. 433) anges, att professor skytteanus dessutom från avkastningen av riksrådet Skyttes donation uppbär lön, beräknad till 7,000 kronor, däri inbegripen fri bostad i skytteanska huset, sistnämnda förmån uppskattad till 1,000 kronor.

Till och med budgetåret 1940/41 utgick dessutom av statsmedel ett anslagsbelopp av 1,785 kronor i »ersättning till riksrådet Skyttes donation för indragen spannmålsindelnings». Detta belopp utgick ur ett särskilt anslag, benämnt Uppsala universitet: Vissa ersättningar, vilket för budgetåret 1940/41 var uppfört med 6,400 kronor. Från anslaget utgick dessutom dels s. k. humlegårdersättning, att redovisas till universitetets ålderstilläggsfond (235 kronor), dels ock ersättning till denna fond för indragen ved in natura (4,350 kronor). Såsom framgår av 1941 års åttonde huvudtitel, sid. 74, har kanslern för rikets universitet i sina anslagsäskanden för budgetåret 1941/42 utgått från att de utgifter, som bestredos från anslaget, i fortsättningen skulle bestridas av universitetets egna tillgångar, varvid eventuellt reservfonden skulle anlitas. Mot detta förslag förklarade jag mig icke ha något att erinra. Då även riksdagen anslöt sig till kanslerns förslag, ströks anslaget till vissa ersättningar och därmed även ersättningen till den skytteanska donationen ur riksstaten.

I en till mig ställd skrivelse av den 26 mars 1942 har f. d. landshövdingen greve Axel Mörner i egenskap av *patronus för skytteanska stiftelsen* anhållit, att ersättningen om 1,785 kronor till den skytteanska donationen ånyo måtte upptagas på riksstaten. Till stöd härför anför patronus bland annat följande:

Uppsala universitets drätselnämnd har framhållit, att reservfonden vore avsedd för behov av mera tillfällig art och fördenskull kunde användas för utbetalande av ersättningen till skytteanska donationen endast såsom en tillfällig nödfallsåtgärd. Såsom patronus kan jag icke vara tillfreds med att ett

mot ersättningen svarande belopp skulle anvisas från reservfonden och utbetalningen därvid vara beroende av universitetskanslerns medgivande. Då enligt gällande lönerreglering samt kontrakt mellan mig och professor skytteanus stiftelsen skall till hans avlönning bidra med ett kontant belopp av 6,000 kronor och härvid förutsatts, att härtill skall användas nu ifrågavarande statsanslag å 1,785 kronor, skulle anslaget bortfallande bli av ödesdiger verkan för stiftelsen och för dess möjligheter att fullgöra sina förbindelser mot professorn. I överensstämmelse med riksrådet Skyttes donationsbrev och med hänsyn till mina skyldigheter såväl mot stiftelsen som mot kommande patroni anser jag mig nödsakad påyrka, att den nu skedda indragningen måtte återgå och anslaget med sitt förra belopp och sin förra natur ånyo upptagas i riksstaten under universitetets stat.

Patronus har vid sin framställning fogat avskrifter av vissa urkunder rörande ifrågavarande ersättnings uppkomst, beträffande vilka jag hänvisar till handlingarna.

Kanslern har anförde:

På därom given anmodan föreslog jag i en promemoria av den 13 september 1940 vissa besparingar inom mitt förvaltningsområde. Dessa besparingar voro i allmänhet avsedda såsom temporära och motiverade av det brydsamma statsfinansiella läget. Bland möjliga besparingar upptog jag i nämnda promemoria dels två anslag till ersättningar åt Uppsala universitets ålders-tilläggsfond, dels ock ett anslag till riksrådet Skyttes donation såsom ersättning för indragen spannmålsindelning. Jag ifrågasatte, att det riksstatsanslag, vari dessa poster inginge, finge utgå ur riksstaten och att universitetet måtte bemyndigas att med egna tillgångar gälda ersättningarna, varvid eventuellt reservfonden borde anlitas. Kungl. Maj:t framlade förslag till 1941 års riks-dag i överensstämmelse härmed och riksdagen biträdde förslaget.

Då jag ifrågasatte dessa indragningar, skedde det med hänsyn tagen därtill, att anslagsposterna i fråga syntes böra avvecklas såsom föga rationella relikter från ett äldre budgetsystem. Beträffande ersättningen till riksrådet Skyttes donation för indragen spannmålsindelning, kan det näppeligen, såsom patronus gör gällande, föreligga tillräckliga skäl för bibehållande i staten av ett särskilt anslag, ursprungligen tillkommet på den grund att en till skytteanska professuren donerad spannmålsränta blev indragen till kronan i samband med Karl XI:s reduktion och sedermera kompenserad genom ett av kronan beviljat bidrag till professuren i form av ersättning till stiftelsen. Det intresse, som patronus och stiftelsen kunna göra gällande, är att det ifrågavarande bidraget fortfarande utgår, så att icke stiftelsen ålägges en ökad utgift.

Tills vidare har universitetets reservfond belastats med det nämnda bidraget. Det synes mig dock ej skäligt, att denna tillfälliga anordning bibehålles utöver 1942/43 års budget. Jag föreslår därför, att bidraget må för framtiden utgå såsom tillägg till de löneförmåner, som av statsverket tillerkänts innehavaren av skytteanska professuren. Om dessa löneförmåner — sammanlagt 5,000 kronor — ökas med nämnda tillägg, förslagsvis avrundat till 1,800 kronor, och samtidigt bidraget från donationen till professuren sänkes med motsvarande belopp, lära stiftelsens intressen vara tillgodosedda i samma grad som om en särskild anslagspost upptages i riksstaten.

Med återopande av det ovan anförda anhåller jag, att Kungl. Maj:t ville i statsverkspropositionen till 1943 års riksdag hemställa, att den i avlöningsstaten för professorer m. fl. vid Uppsala universitet under rubriken »Filo-

sofiska fakulteten. Humanistiska sektionen» upptagna posten till avlöning åt professor skytteanus i värtalighet och statskunskap måtte uppföras med ett belopp av 6,800 kronor, därav lön 2,800 kronor och tjänstgöringspenningar 4,000 kronor, samt att i samband härmed anmärkning 1. vid nämnda avdelning måtte undergå den ändringen, att den del av professor skytteanus lön, som skall utgå från riksrådet Skyttes donation, bestämmas till 5,200 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt bifall till kanslerns förslag.

Ökning av lönefyllnaden till professorn N. J. Nordström. *Större akademiska konsistoriet* har hemställt, att det till innehavaren av »Emilia och Gustaf Carlbergs professur i idé- och lärdoms-historia», professorn N. J. Nordström, utgående personliga lönetillägget å högst 1,200 kronor — vilket utgår allenast, om och i den mån den Nordström av donationsmedel tillkommande avlöningen understiger 13,000 kronor för år räknat — måtte höjas till sådant belopp, att Nordström erhåller lika stor effektiv avlöning som övriga professorer med ålderstillägg vid universitetet. Enligt konsistoriets uppgift skulle härför, med nu utgående dyrtids- och kristillägg, erfordras en höjning av tilläggsbeloppet till cirka 5,200 kronor, innebärande en ökning med 4,000 kronor. Till stöd härför åberopas den utredning, som framlades i de vid 1942 års riksdag väckta motionerna I: 167 och II: 169.

Med anledning av dessa motioner anförde *statsutskottet*:

Varken det större akademiska konsistoriet i Uppsala eller kanslern för rikets universitet hava i sina anslagsäskanden för nästa budgetår gjort framställning om lönefyllnad åt professor Nordström. Vid sådant förhållande och då denna fråga synes utskottet vara av natur att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till ifrågakvarande motioner I: 167 och II: 169.

Riksdagen anslöt sig till vad utskottet anförde.

Kanslern har tillstyrkt konsistoriets hemställan medan *statskontoret* avstyrkt densamma.

Biträdande lärare i musikhistoria med musikteori. *Konsistoriet* har hemställt om inrättande av en dylik befattning med ett arvode av 8,200 kronor. *Kanslern* har ansett arvodet böra bestämmas till 8,000 kronor men i övrigt tillstyrkt konsistoriets framställning. *Kanslern* har upplyst, att sedan år 1940 medel till ifrågakvarande ändamål anslagits ur humanistiska sektionens docentstipendiefond samt ur universitetets reservfond. *Statskontoret* har av statsfinansiella skäl avstyrkt förslaget.

Personlig assistentbefattning i mykologi för S. Lundell. I sina framställningar om anslag, avsedda att föreläggas 1938 och 1939 års riksdagar, anhöll kanslern om inrättande av en personlig arvodsbefattning i mykologi för filosofie hedersdoktorn Seth Lundell. Arvodet skulle utgöra 5,500 kronor jämte därpå belöpande dyrtidstillägg. Framställningarna föranledde icke något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen.

I motionerna I: 32 och II: 51 till 1942 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte besluta att för Lundell inrätta en personlig assistentbefattning i mykologi vid Uppsala universitets botaniska museum i lönegraden A 17.

Med anledning av dessa motioner anförde *riksdagen*:

Såsom i förevarande motioner erinrats hava vederbörande universitetsmyndigheter tidigare vid olika tillfällen gjort framställning om inrättandet av en personlig assistentbefattning åt Lundell. Kungl. Maj:t har emellertid icke funnit sig böra förelägga riksdagen förslag i ämnet. Skäl synas otvivelaktigt föreligga för att Lundells kapacitet tillvaratages för den vetenskapliga forskningen på det speciella område, där han förvärvat en extraordinär sakkunskap. Riksdagen har dock i nuvarande statsfinansiella läge icke ansett sig böra anvisa särskilda medel för detta ändamål. Riksdagen vill emellertid ifrågasätta huruvida icke Uppsala universitet i avvaktan på ändrade statsfinansiella förhållanden kan av till universitetets förfogande stående medel draga försorg om att Lundell beredes skälig ersättning för det av honom vid universitetet bedrivna arbetet.

Kungl. Maj:t fäste i brev den 12 juni 1942 vederbörande universitetsmyndigheters uppmärksamhet på vad riksdagen sålunda anfört. Enligt vad jag inhämtat, har kanslern sedermera medgivit, att ett belopp av 4,000 kronor må utgå ur universitetets reservfond för avlöning åt Lundell under budgetåret 1942/43.

Större akademiska konsistoriet har i sina petita upptagit det i fjol motionsvis gjorda yrkandet. *Kanslern* har tillstyrkt framställningen medan *statskontoret* däremot avstyrkt densamma.

A m a n u e n s i n a t i o n a l e k o n o m i. *Konsistoriet* har hemställt om ett anslag av 2,250 kronor till arvode åt en amanuens i nationalekonomi. *Kanslern* har biträtt konsistoriets förslag men förordat, att arvodet bestämmes till 1,600 kronor. *Statskontoret* erinrar, att ämbetsverket i fjol avstyrkt ett då framlagt förslag om anvisande av ifrågavarande amanuensarvode. Ämbetsverket saknade anledning frånga vad ämbetsverket då anfört.

Ytterligare en amanuens vid pediatrika kliniken och polikliniken. För närvarande äro på universitetets stat upptagna följande arvodesbefattningar vid pediatrika kliniken (se statsligaren sid. 438):

1 amanuens, tillika underläkare	kronor 1,800
1 amanuens, tillika amanuens vid pediatrika polikliniken	» 1,500

Dessa arvodesbelopp utgå under villkor att lika stora arvodesbelopp utgå från akademiska sjukhusets stat. Arvodet till underläkaren har utgått sedan år 1930, arvodet till amanuensen med tjänstgöringsskyldighet jämväl på polikliniken sedan år 1924.

Medicinska fakulteten har anhållit om anställande av ytterligare en amanuens vid pediatrika kliniken och polikliniken. Framställningen är en uppreckning av ansökningar som gjorts varje år sedan år 1939. Av fakultetens yttrande framgår, att amanuensen är avsedd att ersätta en extraläkare, vilken för närvarande åtnjuter en avlöning av 3,000 kronor, utgående delvis ur akademiska sjukhusets stat och delvis av fondmedel. Framställningen har tillstyrkts av *universitetsmyndigheterna* men avstyrkts av *statskontoret*.

Arvode till lärare i bokföreläsning. *Kanslern* har till stöd för sitt förslag om anvisande av 1,200 kronor till ifrågavarande ändamål anfört:

Vissa kunskaper i bokföreläsning ingå numera bland fordringarna för juris kandidatexamen i ämnet speciell privaträtt vid Uppsala universitet.

Konsistoriet har gjort framställning om ett anslag för budgetåret 1943/44 av 1,200 kronor för anordnande av 2 kurser i bokföring, vardera omfattande minst 30 timmar. Antalet av dem, som önska bevista dylik kurs, beräknas under varje läsår bli så stort, att kursen — som lämpligen bör omfatta endast ett begränsat antal deltagare — måste dubbleras.

För egen del håller jag före, att kunskaper i bokföring äro av stor betydelse såväl för blivande jurister som även för många andra studerande, särskilt sådana, som bereda sig för avläggande av statsvetenskaplig examen.

Vad juristerna beträffar, har styrelsen för Sveriges advokatsamfund ingått till mig med hemställan att genom min försorg måtte verkställas utredning, huruvida såsom villkor för avläggande av juris kandidatexamen bör uppställas fordran på viss kunskap i bokföring. Styrelsen har uttalat, att de erforderliga kunskaperna i bokföring syntes kunna bibringas de studerande genom en lämpligt anordnad övningskurs, vilken avslutades med ett praktiskt prov. Över advokatsamfundets hemställan ha yttranden avgivits av de juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola. Båda fakulteterna ha tillstyrkt vidtagande av åtgärder i syfte att elementära kunskaper i bokföring måtte uppställas som villkor för rätten att avlägga juris kandidatexamen. Avdelningen däremot har visserligen funnit önskvärt, att de blivande juristerna redan under sin studietid förvärfvade viss insikt i bokföringens grunder, men icke ansett sig kunna tillstyrka, att de studerande i nuvarande läge betungades med ytterligare obligatorisk undervisning.

Den effektivaste åtgärden för att vinna det önskade syftet att skaffa de blivande juristerna nödiga kunskaper i bokföring är enligt min mening att anordna permanent undervisning i ämnet i form av en kurs av erforderlig omfattning samt vid kursens slut kontrollera elevernas kunskaper på området. Såvitt man kan döma av hittills vunnen erfarenhet — dylika bokföringskurser ha med begagnande av anslag från reservfonderna åtskilliga gånger hållits såväl i Uppsala som i Lund — bör en kurs på 30 undervisningstimmar eller något däröver med åtföljande förhör och praktiska prov vara tillräcklig för ändamålet. Arvodet till kursledaren synes icke kunna sättas lägre än 600 kronor för varje kurs.

Beviljas vid båda universiteten anslag till här ifrågakarande undervisning, är det min avsikt att senare göra framställning om sådan ändring av den juridiska examensstadgan, att fordran på elementära kunskaper i bokföring uppställas som villkor för rätten att avlägga juris kandidatexamen, eventuellt för rätten att avlägga tentamen i visst ämne. Dylika kunskaper böra givetvis kunna inhämtas även på annat sätt än genom deltagande i den särskilda bokföringskursen.

I n s t r u m e n t m a k a r t j ä n s t v i d f y s i s k a i n s t i t u t i o n e n. Vid denna institution äro anställda en maskinist i lönegraden A 8 och två vaktmästare i lönegraden A 7. Dessutom erhåller institutionen från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ett anslag å 11,300 kronor, avsett för bestridande av kostnaden för mekaniska arbeten vid institutionen. Med dessa sistnämnda medel bestridas arvoden till en instrumentmakare (cirka 5,800 kronor) och en mekaniker (cirka 5,500 kronor). Slutligen finnes vid institutionen en mekanikerlärning med ett arvode av cirka 1,500 kronor, utgående från institutionens materielanslag.

Den ene vaktmästaren uppnår pensionsåldern den 1 november 1943.

Institutionsföreståndaren har hemställt, att den ledigblivande vaktmästarbefattningen måtte indragas den 1 november 1943 och i stället inrättas en instrumentmakarbefattning i lönegraden A 10. I samband härmed skulle anslaget till mekaniska arbeten vid fysiska institutionen sänkas från 11,300 till 7,200 kronor (därav cirka 5,700 kronor beräknats till arvode åt en mekaniker och cirka 1,500 kronor till arvode åt en mekanikerlärning). *Institutionsföreståndaren* utgår ifrån, att den nuvarande med arvode avlönade instrumentmakaren Ambertsson skulle utnämnas till ordinarie instrumentmakare utan befattningens ledigförklarande, samt att Ambertsson, vars arvode utmätts med utgångspunkt från avlöningen till en befattningshavare i 10 lönegraden 14 löneklassen, skulle omedelbart vid utnämningen placeras i nämnda löneklass.

Institutionsföreståndarens förslag har tillstyrkts av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* och *konsistoriet*.

Kanslern har yttrat: För egen del har jag intet att erinra mot förslaget, som ju, taget i sin helhet, innebär en anslagsminskning, dock torde instrumentmakarbefattningen böra inrättas och vaktmästarbefattningen indras först från och med den 1 januari 1944. Anslagsökningen — under förutsättning att man räknar med högsta löneklassen inom lönegraderna A 10, respektive A 7 — utgör under här ifrågavarande anslagspost (4,377 — 3,804 =) 573 kronor, således för tiden 1 januari—den 30 juni 1944 i avrundat tal 290 kronor.

Beträffande motiven till ifrågavarande framställning har *professorn A. E. Lindh* anfört:

Den stora betydelse, som instrumentverkstaden och det där bedrivna arbetet har såväl för det vetenskapliga forskningsarbetet som för undervisningen vid institutionen har gjort behovet av en skicklig instrumentmakare ofrånkomligt. Enär de anställningsvillkor (extra anställning), som institutionen för närvarande har att erbjuda en skicklig yrkesman, ej är av den art, att de åt denne ge en någorlunda tryggad framtidsställning har följden ofta blivit den, att vederbörande efter att ha blivit förtrogen med de på verkstaden förekommande speciella arbetsuppgifterna lämnar sin anställning vid institutionen mot erbjudna bättre villkor å annan arbetsplats. Detta innebär för institutionen betydande olägenheter och ett avsevärt avbräck i tillgodoseendet av forskningsarbetets och undervisningens behov av instrument och apparater. Det vore därför i högsta grad önskvärt, att institutionen genom att erbjuda en ordinarie anställning hade möjlighet att vid sig fastare binda en med de förekommande arbetsuppgifterna förtrogen, skicklig instrumentmakare och därigenom bevara kontinuiteten i verkstadsarbetet.

Hemställa om inrättande av en dylik befattning vid institutionen har gjorts under tidigare år utan att vinna vederbörande myndigheters beaktande. Att denna hemställan nu åter förnyas har sin orsak däri, att en av institutionens båda vaktmästare den 1 november 1943 uppnår pensionsåldern, varigenom frågan om återbesättande av denna ordinarie befattning då blir aktuell. Denne vaktmästare anställdes på sin tid i egenskap av yrkesutbildad snickare. Den inriktning, som det praktiska arbetet vid institutionen fått alltsedan instrumentverkstaden år 1923 inrättades av *professorn Siegbahn* har emellertid lett därhän, att institutionen, som tack vare instrumentverkstaden blivit så gott som självförsörjande i fråga om flertalet behövliga instrument och apparater, numera har vida större behov av en ordinarie instrumentmakare än en ordinarie vaktmästare med snickareutbildning. Institutionens be-

hov av snickeriarbeten torde för framtiden icke bli större än att det utan svårighet torde kunna tillgodoses av den i tjänst kvarstående vaktmästaren, som besitter tillräcklig yrkesvana för dylikt arbetes utförande. Hårtill må även anmärkas, att städningsarbetet å institutionen ej längre som förr åvilar vaktmästarna utan ombesörjes av för ändamålet anställd kvinnlig arbetskraft.

Statskontoret har anfört:

De föreslagna förändringarna beträffande vissa befattningar i vaktmästargraden m. m. vid fysiska institutionen liksom förslaget om inrättande vid drätselverket av en befattning som reparatör i lönegraden A 7 torde i första hand böra komma under omprövning vid den nu pågående institutionsvaktmästarutredningen. Vad i nämnda hänseenden föreslagits föranleder därför för närvarande intet annat uttalande från statskontorets sida än att arvodet till en mekanikerlärning synes böra fortfarande utgå från materielanslaget. Skulle en överflyttning till avlöningsanslaget komma till stånd bör materielanslaget sänkas med ett mot arvodet svarande belopp.

Inrättande av en ordinarie reparatörsbefattning. Befattningen, som skulle placeras i lönegraden A 7, är avsedd att ersätta en »gårdskar», avlönad med timpenning från materielanslaget till ett sammanlagt belopp av omkring 3,500 kronor om året. Materielanslaget bör därför enligt *kanslern* vid bifall till framställningen minskas med detta belopp.

Tekniska biträden vid medicinska och kirurgiska klinikerna (merkostnad för statsverket 3,600 kronor). *Kanslern* anför till stöd för detta förslag:

Sedan ett flertal år tillbaka är vid akademiska sjukhusets kirurgiska klinik anställt ett tekniskt biträde (expeditions- och laboratoriebiträde), helt avlönat på sjukhusets stat. Ett dylikt biträde finnes även vid sjukhusets medicinska klinik. Dessa biträden, som för närvarande icke ha full heltidstjänstgöring, fullgöra arbetsuppgifter dels i sjukvårdens, dels ock, i viss utsträckning, i den vid klinikerna bedrivna undervisningens och forskningens tjänst. Det har visat sig behövt, att dessa biträden i större omfattning än hittills finge tas i anspråk för undervisningen och forskningen, vilket skulle låta sig göra, om tjänstgöringstiden utsträcktes till den för dylika befattningshavare vanliga och de i samband härmed komme i åtnjutande av förhöjda arvoden. Av den dagliga tjänstgöringen har för framtiden ungefär hälften ansetts komma sjukhuset och lika mycket universitetet till godo. Konsistoriet har tänkt sig, att arvodet till vardera biträdet skulle bestämmas till 3,309 kronor, vilket motsvarar lönen till ett ordinarie tekniskt biträde vid universitetet. Därav skulle på universitetets stat upptas ett arvodesbelopp av 1,654 kronor 50 öre, dock under villkor att ett lika stort belopp utginge till biträdet å akademiska sjukhusets stat.

Jag har redan tidigare en gång tillstyrkt beviljande av anslag å universitetets stat till tekniska biträden vid de kirurgiska och medicinska klinikerna, och jag vill även nu skänka mitt stöd åt framställningen i fråga. Vad beträffar arvodets storlek, synas de akademiska myndigheterna ha förbisett, att arvoden numera inbegripa de av dyrtiden föranledda lönetilläggen. Om man till utgångspunkt för arvodets beräknande tar avlöningen (inberäknat tilläggen)

till en *extra* befattningshavare i 7:e lönegraden, synes arvodet skäligen kunna bestämmas till 3,600 kronor, varav hälften d. v. s. 1,800 kronor skulle upptagas på universitetets stat. Arvodet skulle utgå under förutsättning att ett lika stort belopp utgår till vederbörande befattningshavare från akademiska sjukhusets stat.

Rörande behovet av ifrågavarande biträden har *medicinska fakulteten* yttrat bland annat följande:

Tekniskt biträde vid kirurgiska kliniken:

Vid akademiska sjukhusets kirurgiska avdelning är sedan 9 år anställt ett expeditions- och laboratoriebiträde med sedan den 1 juli 1940 5 timmars daglig tjänstgöring och avlönat helt å sjukhusets stat med ett arvode sedan den 1 juli 1940 av 1,500 kronor jämte sedvanligt dyrtidstillägg, men utan ålders- tillägg och utan pensionsrätt. Biträdet är sysselsatt dels för sjukvårdens behov, dels för undervisnings- och vetenskapliga ändamål. Med den begränsade arbetstiden av 5 timmar per dag är det emellertid svårt att medhinna göromålen, och då sjukvårdens behov på grund av anställningsvillkoren i första rummet måste tillgodoses, komma behoven av biträde med det vetenskapliga arbetet och undervisningen att bliva tillbakasatta. Under de senare åren har för dylika uppgifter i undervisningens och det vetenskapliga arbetets tjänst, som skulle åligga det tekniska biträdet, klinikens materielanslag, som uppgått endast till mellan 930 och 1,430 kronor, måst belastas med avsevärda utgifter varigenom detta anslag avsevärt beskurits till förfång för andra viktiga krav. För att kunna fullgöra önskvärda arbetsuppgifter borde biträdet ha hel- dagstjänstgöring. En sådan kan anses ungefär till hälften motsvara sjukvårdens och till hälften undervisningens och det vetenskapliga arbetets krav. Arten och omfånget av det arbete, som detta tekniska biträde skulle få sig ålagt, komme att ungefär motsvara de arbetsuppgifter, som i allmänhet åligga tekniska biträden på ordinarie stat vid olika medicinska institutioner.

Tekniskt biträde vid medicinska kliniken:

Vid akademiska sjukhusets medicinska klinik är sedan 9 år anställt ett expeditionsbiträde, som till en början hade 4 timmars daglig tjänstgöring, och som helt avlönades på sjukhusets stat med ett arvode av 1,281 kronor utom dyrtidstillägg; intet ålderstillägg. Från den 1 juli 1936 har hennes arbetstid ökats till 6 timmar dagligen och arvodet höjts till 1,920 kronor. Biträdet är sysselsatt dels för sjukvårdens behov, dels för undervisnings- och vetenskapliga ändamål och av hennes arbetstid faller ungefär hälften på vardera av dessa uppgifter. Det är biträdet emellertid omöjligt att hinna med det ålagda arbetet på den ordinarie arbetstiden av sex timmar. Det har krävts ett avsevärt övertidsarbete för att kunna fullgöra detsamma, och en ordinarie arbetstid av åtta timmar dagligen är nödvändig. Arten och omfånget av det arbete, som detta tekniska biträde skulle få sig ålagt, komme att ungefär motsvara de arbetsuppgifter, som i allmänhet åligga tekniska biträden på ordinarie stat vid olika medicinska institutioner.

Kanslerns ifrågavarande förslag har icke givit *statskontoret* anledning till erinran.

Extra arbetshjälp på akademikontoret. För detta ändamål utgår för närvarande ur den under avdelning II i avlöningsstaten uppförda arvodesposten ett belopp av 1,350 kronor. *Konsistoriet* har hem-

ställt, att i stället för denna arbetshjälp skall inrättas en ordinarie kontorsbiträdestjänst. *Kanslern* har i stället gjort framställning om ökning av anslagsmedlen till extra arbetshjälp med 1,050 kronor till 2,400 kronor.

Beträffande behovet av ifrågavarande befattning har *räntmästaren* anfört:

Det nu utgående anslaget plägar disponeras på så sätt att detsamma utgår under tillhopa 8 månader om året på tider då behovet av extra arbetskraft å akademiska kontoret är störst. En dylik anordning underlättas för universitetets del av den omständigheten att arbetet inom universitetets ekonomiska förvaltning genom yttre omständigheters makt är tämligen ojämnt fördelad under året. Men den måste betecknas som ett provisorium eller snarare en nödfallsutväg, och den varken kan eller bör i längden upprätthållas. Ty dels har behovet av extra arbetskraft år från år stegrats genom den ständiga ökningen i arbetet över huvud inom universitetets ekonomiska förvaltning, så att man icke numera kan stå utan extra hjälp i fyra av årets tolv månader, och dels måste det i längden bli omöjligt att finna en kompetent person, som är villig att för en ersättning för år av 1,350 kronor stå till förfogande under inalles 8 månader av året på tider då det bäst passar universitetet. I själva verket riskerar man ständigt att vederbörande efter att hava hunnit sätta sig in i arbetet söker sig bort till annat håll, där bättre lön och förmånligare villkor i övrigt erbjuda sig. Situationen är numera ohållbar, och för att man skall komma ur svårigheterna, erfordras en avsevärd höjning av det till buds stående beloppet.

Statskontoret har icke riktat någon erinran mot kanslerns förslag.

Förstärkning av anslagsmedlen till icke-ordinarie personal vid biblioteket. Av den anslagshöjning med 6,000 kronor, varom *kanslern* hemställt, belöpa 2,000 kronor på löneklassuppflyttningar för biblioteksamanuenserna, 2,000 kronor för att möjliggöra bibliotekets öppethållande till kl. 21 och 2,000 kronor på extra arbetshjälp. *Överbibliotekarien*, som för sistnämnda ändamål begärt en anslagshöjning med 5,000 kronor, har bland annat anfört:

1941 års riksdag sänkte anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal vid biblioteket med 2,000 kronor, vilket belopp var avsett för ökat öppet-hållande av läsesalarna. Man räknade härvid med att biblioteket komme att hållas stängt under tiderna 4—5 och 8—9 e. m. Härigenom skulle vissa arbetskrafter komma att frigöras för andra uppgifter. Från rektorsämbetets sida gjordes emellertid starka betänkligheter gällande mot en stängning under tiden kl. 8—9 e. m. med hänsyn till den starka opposition en dylik åtgärd kunde antas komma att framkalla från forskarpublikens sida. Biblioteksledningen har på grund av denna vädjan ansett sig tills vidare och försöksvis böra avstå från att göra denna konsekvens av indragningen gällande. Men det säger sig självt att biblioteket därmed gått miste om hälften av den besparing, som det minskade öppet-hållandet avsetts att medföra, vilket med andra ord blir liktydigt med att biblioteket måst avstå 1,000 kronor av sina alltför knappt tillskurna medel för extra arbetshjälp, renskrivning m. m. Härtill kommer emellertid att även den genomförda stängningen under tiden kl. 4—5 e. m. hos den besökande allmänheten väckt ett mycket starkt missnöje såsom för många innebärande avsevärda olägenheter. Detta har bland annat kommit till uttryck i en petition, som till mig ingivits av ett 170-tal forskare tillhörande bibliotekets mera per-

manenta läsesalsklientel (professorer, docenter, lektorer, doktorer o. s. v.), varit det framhålles att den genomförda stängningen ställer sig särskilt hindksam för dem, vilka på grund av annat arbete disponera endast en del av dagen för sina forskningar.

Vidare ser jag mig nödsakad att föreslå anvisande av ökade medel till extra arbetshjälp, renskrivning m. m. För budgetåret 1940/41 utgjordes dessa medel av det restbelopp, som icke togs i anspråk av utgående fixerade avlöningar och arvoden, d. v. s. av 3,745 kronor vartill kom en delpost avsedd för ökat öppethållande å 2,500 kronor. Att dessa belopp för en institution av denna storleksordning och med de mångahanda krav, som måste tillgodoses i denna ordning, måste betecknas som alldeles otillräckliga torde få anses ligga i öppen dag. Och i realiteten låg saken också helt annorlunda till, i det att vidare alla besparingar uppkomna å andra delposter inom anslaget fingo användas för nämnda ändamål. Härvid var det egentligen endast *en* post, som lämnade mera avsevärda belopp, nämligen den som avsåg de fasta amanuensarvodena. Enligt då gällande författningar inbesparades nämligen dylikt arvode, när amanuensen innehade förordnande å ordinarie tjänst; han erhöll då hela sin ersättning ur anslagsposten till avlöningar åt *ordinarie* tjänstemän. Det visade sig att som regel ej obetydliga belopp på denna väg ställdes till biblioteksledningens förfogande. En år 1940 företagen utredning gav sålunda vid handen, att medelsiffran för det senaste decenniet utgjorde 6,438 kronor per år. När år 1940 en omräkning enligt ändrade grunder av avlöningsanslagen anbefalldes, vars innebörd bland annat var att de ordinarie respektive icke-ordinarie anslagen skulle bära var och en sina kostnader, påfordrades för universitetsbibliotekets del givetvis kompensation för de besparingar, som alltså i fortsättningen icke längre skulle stå till förfogande.

För universitetsbibliotekets del tillmättes emellertid denna kompensation på ett synnerligen otillfredsställande sätt. De för extra arbetshjälp etc. till förfogande stående medlen utgjorde före omläggningen i avrundade tal:

Delpost av anslaget (rest)	kronor	3,745
Besparing å amanuensarvodessposten	»	6,438
Delpost för ökat öppethållande	»	2,500

Summa kronor 12,683.

Om från detta belopp fråndrages de 2,000 kronor, som utgör den i besparingssyfte beslutade minskningen av posten för ökat öppethållande så borde ju ändock alltså ett belopp av i runt tal 10,700 kronor ha kvarstått till förfogande. Men vid fördelningen av anslaget visade det sig att, sedan de till beloppen fixerade avlöningarna och arvoden efter omräkning utgått, det belopp som återstod för extra arbetshjälp etc. utgjorde allenast 5,700 kronor (varav 500 kronor utgjorde återstoden av delposten för ökat öppethållande). Detta innebär att kompensationen stannat vid 1,455 kronor, alltså cirka 5,000 kronor lägre än vad man ägt rätt att förvänta. Det är nämligen en mängd oundgängliga utgifter av skilda slag som med dessa medel skola bestridas. Det gäller bland annat först och främst all katalogkopiering, d. v. s. införandet i huvudkatalogen av all ursprungligen på kort utförd löpande katalogisering (för närvarande 3 kopister), vidare ersättning i förekommande fall till övertaliga amanuenser (för närvarande 1), arvoden åt extra biträden (för närvarande 2), ersättning till biträdande tamburvakt, ersättning för specialisthjälp (särskilt för katalogisering av exotiska språk), arbetshjälp av mera tillfällig natur (vaktmästarbiträden i reserv, särskilt med hänsyn till förekommande inkallelser till militärtjänst), renskrivning m. m.

Höjning med 10 procent av »huvudsyssle arvodet». Amanuensföreningarna i Uppsala och Stockholm samt föreningen av assistenter och amanuenser vid Lunds universitet hava hos vederbörande lokala akademiska myndigheter hemställt, att dessa vid avlåtande av sina framställningar om riksdagsanslag för budgetåret 1943/44 måtte anhålla om sådana förhöjningar i arvoden till assistenter och amanuenser vid de teoretiska institutionerna, att de totala arvodesbeloppen bleve lika med vad de skulle hava varit, därest på de för budgetåret 1941/42 fastställda arvoden utgått kristillägg, beräknat efter den levnadskostnadsindex, som kunde väntas gälla den 1 juli 1943. De sålunda gjorda framställningarna ha av de större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund samt karolinska institutets lärarkollegium överlämnats till kanslern med anhållan att han ville söka utverka de begärda arvodesförhöjningarna.

Kanslern har med anledning härav anhållit, att de arvodister vid universitetet, karolinska institutet och tandläkarinstitutet, vilka för närvarande icke åtnjöte dyrtids- och kristillägg och för vilka arvodesbefattningen utgör den huvudsakliga sysselsättningen och inkomstkällan, måtte för budgetåret 1943/44 erhålla — utöver den för nu löpande budgetår beviljade höjningen med cirka 5 procent — en ytterligare arvodeshöjning med cirka 10 procent på de nu utgående arvoden med lämplig avrundning.

Enligt å kanslersexpeditionen verkställda beräkningar skulle den föreslagna arvodesuppräknings medföra följande merkostnad:

vid Uppsala universitet	kronor	24,400
» Lunds universitet	»	25,000
» karolinska institutet	»	7,500
» tandläkarinstitutet	»	15,800

Summa kronor 72,700.

Statskontoret har ansett, att ifrågavarande befattningshavare endast i samband med en allmän omreglering av arvoden vid s. k. huvudsysslor böra tillerkännas ytterligare kompensation för levnadskostnadsstegringen. Allmänna lönenämnden har uttalat, att därest icke en reglering av ifrågavarande befattningshavares avlöningsförhållanden finnes böra ske på sådant sätt, att arvodesbeloppen automatiskt komma att anpassa sig efter levnadskostnadernas växlingar — en anordning som lönenämnden för sin del skulle anse lämplig — lönenämnden finner sig böra instämma i statskontorets i ärendet avgivna utlåtande.

Lönekostnaderna vid botaniska trädgården. De lönekostnader för skötseln av botaniska trädgården i Uppsala, vilka belasta universitetets materielanslag ha under nedannämnda budgetår uppgått till följande belopp, nämligen

budgetåret 1938/39	kronor	40,085
» 1939/40	»	38,349
» 1940/41	»	40,279
» 1941/42	»	45,095
» 1942/43	»	48,000 (beräknat belopp)
» 1943/44	»	51,000 (» »)

»Övriga utgifter» uppgingo under budgetåret 1941/42 till 17,175 kronor och beräknas för innevarande budgetår till 19,000 kronor. De sammanlagda utgifterna för botaniska trädgården för innevarande budgetår beräknas alltså

till $(48,000 + 19,000 =)$ 67,000 kronor mot $(45,095 + 17,175 =)$ 62,270 kronor för budgetåret 1941/42. De för innevarande budgetår till förfogande stående anslagsmedlen ur materielanslaget uppgå till 37,470 kronor. Bristen torde komma att tillskjutas av reservfondens medel.

Kanslern har nu, på framställning av *större akademiska konsistoriet*, hemställt, att avlöningskostnaderna för nästa budgetår måtte, beräknade till i avrundat tal 50,000 kronor, överflyttas till avlöningsanslaget i samband varmed materielanslaget skulle minskas med 22,000 kronor. *Statskontoret* har avstyrkt förslaget.

Kanslern har föreslagit, att vissa professurer skola erhålla ändrad benämning från och med den 1 juli 1943. Innebörden av förslaget framgår av följande sammanställning:

Departement-
schefen.

Nuvarande benämning	Föreslagen benämning
Anatomi	Anatomi, särskilt makroskopisk anatomi
Anatomi	Anatomi, särskilt histologi
Pediatric och praktisk medicin	Pediatric
Geologi med petrografi och mineralogi . . .	Geologi, särskilt petrografi och mineralogi
Geologi, särskilt historisk geologi	(Oförändrad benämning)

Jag tillstyrker, att de av kanslern föreslagna namnändringarna genomföras. Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår överensstämmer de nya benämningarna med de förslag, som universitetsberedningen på sin tid framlade. Vad särskilt angår de medicinska professurerna ha de föreslagna benämningarna redan införts vid karolinska institutet.

Professor skytteanus, innehavaren av professuren i vältalighet och statskunskap, åtnjuter, tjänstebostaden inberäknad, samma lön som övriga statsavlönade professorer, d. v. s. 12,000 kronor jämte ett ålderstillägg. Härav utgår ett belopp av 7,000 kronor från den s. k. skytteanska donationen. Denna donation har intill den 1 juli 1941 erhållit ett statsanslag av 1,785 kronor såsom ersättning för en indragen spannmålsränta. Statsanslaget indrogs från och med budgetåret 1941/42, varvid dock förutsattes, att universitetets reservfond skulle svara för utbetalandet av ersättningsbeloppet, 1,785 kronor. Företrädaren för den skytteanska stiftelsen har emellertid funnit denna anordning icke vara tillfredsställande från stiftelsens synpunkt. Kanslern har därför med instämmande av statskontoret föreslagit, att statsverket åter skulle övertaga ansvaret för ersättningsbeloppets utbetalande, vilket skulle ske i form av en höjning med i avrundat tal 1,800 kronor av det direkta statsanslaget till avlönning åt professorn. Jag har för egen del funnit mig böra biträda kanslerns förslag och förordar alltså, att avlöningsstaten för professorer och lärare m. fl. ändras på sätt kanslern angivit.

Däremot kan jag icke tillstyrka, att statsverket för närvarande skulle påtaga sig att betala den föreslagna högre lönefyllnaden åt professorn N. J. Nordström.

Av statsfinansiella skäl nödgas jag för närvarande avstyrka bifall även till förslagen om inrättande av en biträdande lärartjänst i musikhistoria med musikteori och om en personlig assistentbefattning åt mykologen Seth Lundell. Jag vill emellertid uttala den förhoppningen, att vederbörande universitetsmyndigheter skola se sig i stånd att även i fortsättningen anslå fondmedel för ifrågavarande ändamål. Förslaget att anvisa medel till arvode åt en amanuens i nationalekonomi, vilket framfördes även i fjol, anser jag mig icke heller i år kunna biträda. Även framställningen om uppförande på universitetets stat av ytterligare en amanuens vid pediatrika kliniken och polikliniken nödgas jag för närvarande avstyrka.

Kanslerns förslag om inrättande vid universitetet i Uppsala av en för blivande jurister obligatorisk kurs i bokföring synes mig vara välbetänkt. Då kostnaderna härför, 1,200 kronor för år, äro relativt blygsamma, torde det emellertid få förutsättas, att dessa kostnader tills vidare liksom hittills skola bestridas med reservfondens medel. Jag beräknar sålunda icke några medel för ändamålet på riksstaten för nästa budgetår.

Såsom statskontoret framhållit torde resultatet av den pågående institutionsvaktmästarutredningen böra avvaktas, innan ställning tages till förslagen om uppförande på ordinarie stat av en instrumentmakare vid fysiska institutionen och en reparatör vid drätselverket. Då emellertid av universitetsmyndigheternas yttranden framgår, att, om en ordinarie instrumentmakartjänst inrättas, en av de båda ordinarie vaktmästarbefattningarna vid fysiska institutionen samtidigt bör kunna indragas, förutsätter jag, att den av dessa befattningar, som den 1 instundande november blir ledig, tills vidare icke återbesättes med ordinarie innehavare.

Universitetsmyndigheterna ha begärt, att på universitetets stat skulle uppföras två arvoden, vart och ett 1,800 kronor, för tekniska biträden vid medicinska, respektive kirurgiska kliniken. Arvodena skulle utgå under förutsättning, att lika stora arvodesbebelopp utbetalades på akademiska sjukhusets stat. Av utredningen i ärendet framgår, att avsikten är att i samband härmed öka de nuvarande, icke heltidsanställda biträdenas tjänstgöringsskyldighet till heltidstjänstgöring. Då det vitsordats, att den avsedda ökningen av tjänstgöringstiden är i hög grad behövlig samt att av biträdenas arbetskraft ungefär hälften kommer att tagas i anspråk för undervisning och forskning, synes intet vara att erinra mot myndigheternas förslag, vilket jag därför anser mig kunna biträda. Den erforderliga anslagshöjningen uppgår till 3,600 kronor. Även förslaget om beredande av ökad arbetshjälp åt akademikontoret synes mig övertygande motiverat, och jag tillstyrker därför i likhet med kanslern en anslagshöjning med 1,050 kronor för ändamålet.

Anslagsmedlen till icke-ordinarie personal vid biblioteket torde böra höjas med 2,000 kronor på grund av löneklassuppflyttningar. Härutöver har kanslern tillstyrkt en höjning med 4,000 kronor såsom förstärkning av anslagsmedlen till extra arbetshjälp och dylikt, bland annat för att möjliggöra bibliotekets öppethållande i ökad utsträckning. Överbibliotekarien har för detta

ändamål äskat en höjning med 7,000 kronor. För egen del kan jag icke förorda en höjning med högre belopp än 2,000 kronor, varvid jag förutsätter, att tillskottet i första hand utnyttjas för att hålla biblioteket öppet i den avsedda utsträckningen. Anslagsmedlen för avlönande av icke-ordinarie personal vid biblioteket bör sålunda för nästa budgetår höjas med tillsammans 4,000 kronor.

Kanslerns förslag om höjning med 10 procent av de s. k. huvudsyssle-
arvodena kan jag icke biträda, enär, såsom framgår av vad chefen för finans-
departementet denna dag anfört, någon allmän arvodesreglering för nästa
budgetår icke ifrågasättes. Ej heller kan jag för närvarande tillstyrka för-
slaget om överflyttning till avlöningsanslaget av kostnaderna för löner åt ar-
betarpersonalen vid botaniska trädgården, vilket förslag, om det bifölles,
skulle innebära en merutgift för statsverket av icke mindre än omkring
28,000 kronor.

Det inledningsvis omnämnda förslaget om avveckling av den s. k. ålders-
tilläggsfonden torde icke för närvarande bära upptagas till prövning.

De av mig i det föregående förordade åtgärderna medföra för nästa budget-
år en merkostnad av $(1,800 + 3,600 + 1,050 + 4,000 =)$ 10,450 kronor, eller
i runt tal 10,500 kronor. Å andra sidan medför den av kanslern beräknade
höjningen av pensionsavdragen en minskning med 3,000 kronor. Vidare kan,
enligt vad mina beräkningar ge vid handen, anslagsposten till ålderstillägg
minskas med 4,000 kronor och den i anslagsposten till arvoden åt akademiska
lärare m. fl. ingående delposten till vikariatsersättningar m. m. med 3,000 kro-
nor. Merkostnaden, 10,500 kronor, motväges sålunda av anslagsminskningar
om tillhopa $(3,000 + 4,000 + 3,000 =)$ 10,000 kronor, varför avlöningsan-
slaget i dess helhet bör höjas med $(10,500 - 10,000 =)$ 500 kronor till
 $(2,010,500 + 500 =)$ 2,011,000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen att

dels besluta, att avlöningsstaten för Uppsala universitet
skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret
1943/44, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön- och tjänst-
göringspenning-
ar . kronor 861,400

Avgå pen-
sionsav-

drag » 54,300 kronor 807,100

Avlöningsstater.

b. Ålderstillägg, förslagsvis	kronor	44,400	
c. Ersättningar till vikarierande akademiska lärare, förslagsvis	»	10,000	kronor 861,500
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..	»		512,400
5. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän	»		1,500
<i>Anm.: Från förestående anslagspost skola till förste underläkaren å medicinska kliniken och förste underläkaren å kirurgiska kliniken eventuellt utgående hyresbidrag bestridas.</i>			
Summa kronor			1,415,700

Anmärkningar till avdelning I. av avlöningsstaten.

II. Vissa tjänstemän vid universitetets
samlingar och inrättningar m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	392,300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	25,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	131,400
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	72,816
Summa kronor		622,166

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor	1,415,700
II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.	»	622,166
Summa kronor		2,037,866

Särskilda uppbördsmedel:

	kronor	26,866
Nettoutgift kronor		2,011,000;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl., som föranledas av vad jag i det föregående anförte;

dels ock till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 2,011,000.

[59.] 4. Uppsala universitet: Omkostnader, *förslagsanslag*. Detta anslag, som för närvarande är upptaget till 255,000 kronor, disponeras på följande sätt (härjämte angivas av *kanslern* för nästa budgetår föreslagna belopp):

	För 1942/43 upptagna be- lopp, kronor:	Av kanslern för 1943/44 föreslagna be- lopp, kronor:
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	1,000	3,000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	264,750	292,000
3. Reseersättningar åt universitetets rektor m. fl. för vissa resor i universitetsärenden, <i>förslagsvis</i>	130	130
Summa kronor	265,880	295,130
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>		
Ersättning för värme, lyse och vatten	kronor 10,880	15,130
Nettoutgift kronor	255,000	280,000.

Kanslern framhåller, att belastningen på utgiftsposten för sjukvård m. m. under budgetåret 1941/42 uppgått till omkring 3,000 kronor och på utgiftsposten till bränsle m. m. till omkring 292,000 kronor.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anført rörande beräkning av omkostnadsanslag för nästa budgetår förordar jag, att utgifterna för sjukvård m. m. beräknas till oförändrat belopp, 1,000 kronor, och utgifterna för bränsle m. m. till 270,000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen torde i enlighet med kanslerns förslag böra beräknas till 15,130 kronor. Anslaget i dess helhet synes alltså böra beräknas till $(1,000 + 270,000 + 130 - 15,130 =) 256,000$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementetschefen.

att till Uppsala universitet: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 256,000.

[60.] 5. Uppsala universitet: Materiel m. m., *reservationsanslag*. Detta anslag har under de fyra senaste budgetåren varit uppfört med följande belopp:

budgetåret 1939/40	kronor 530,000
» 1940/41	» 450,000
» 1941/42	» 425,000
» 1942/43	» 430,000.

Anslagsminskningarna, vilka helt vidtagits i besparingssyfte, utgöra sålunda tillhopa 100,000 kronor, d. v. s. ungefär 20 procent av anslaget för budgetåret 1939/40. Den för innevarande budgetår vidtagna höjningen med 5,000 kronor har motiverats av de ökade städningskostnaderna.

Det större akademiska konsistoriet har hos kanslern hemställt om utver-

kande av ett till 566,200 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. Konsistoriet anför bland annat:

Konsistoriet anser sig böra framlägga dessa anslagsäskanden, ehuru konsistoriet är väl medvetet om att under nuvarande ekonomiska förhållanden någon höjning i de nu utgående materielanslagen icke är att förvänta.

Konsistoriet vill vidare framhålla, att de anslag, som beviljats för nu löpande budgetår, visat sig vara otillräckliga och att det varit synnerligen svårt och med den på många områden fortgående prisstegringen kommer att bli ännu svårare att med dessa anslag nöjaktigt uppehålla verksamheten vid universitetets institutioner och övriga inrättningar.

Konsistoriet anser sig därför böra starkt betona, att någon ytterligare nedskärning av materielanslaget utöver vad redan skett icke utan mycket allvarligt men för den vetenskapliga verksamheten kan ske. För ett nöjaktigt uppehållande av verksamheten vid institutionerna har tillskott till materielanslagen under budgetåret 1941/42 måst beredas med medel ur universitetets reservfond. Då reservfonden härigenom blivit hårt belastad, är det ovisst, om dess ställning kommer att bli sådan, att liknande tillskott kan påräknas för budgetåret 1943/44, i all synnerhet som indragning eller sänkning av en hel del tidigare av statsmedel utgående anslag medfört även i övrigt starkt ökade krav på reservfonden.

Kanslern har understrukt, att materielanslaget ingalunda räckt för sitt ändamål och att det endast varit tack vare tillskott från universitetets reservfond som den vetenskapliga verksamheten på institutionerna kunnat upprätthållas i någorlunda obeskuren omfattning. En avsevärd höjning av detta anslag vore visserligen mycket behövlig, men den statsfinansiella situationen lade hinder i vägen för ett bifall till konsistoriets hemställan. *Kanslern* har dock med hänsyn till institutionernas nödläge gjort framställning om en viss höjning av anslaget och har då stannat vid ett belopp av 20,000 kronor. Även med en dylik anslagsökning bleve det nödvändigt, framhåller *kanslern*, att reservfonden, i den utsträckning tillgångarna det medgåve, trädde emellan, för att undervisningen och det vetenskapliga arbetet skulle kunna någorlunda ostört bedrivas.

Såsom av punkten 58 framgår har *kanslern* å andra sidan föreslagit överflyttning av vissa avlöningsutgifter från materielanslaget till avlöningsanslaget och i samband därmed förordnat, att materielanslaget minskas med tillhopa 27,000 kronor och sålunda uppföres med $(430,000 + 20,000 - 27,000 =)$ 423,000 kronor.

Statskontoret har avstyrkt den av *kanslern* förordade anslagsförstärkningen och har även motsatt sig den ifrågasatta omföringen av avlöningsmedel till annat anslag.

Departementschefen.

En förutsättning för att materielanslaget skall kunna hållas nere vid ungefär det belopp, varmed det för närvarande är uppfört, trots de avsevärda stegringarna av löneutgifterna och priserna på nödvändiga förnödenheter m. m., är givetvis att universitetets reservfond kan anlitas för att fylla ut statsanslaget med erforderliga belopp. Vid anslagsminskningarna åren 1940 och

1941 förutsattes, att så skulle kunna ske. Reservfondens disponibla behållning utgjorde den 1 juli 1942 omkring 296,500 kronor och beräknas den 1 juli 1943 komma att uppgå till närmare 219,000 kronor. Med hänsyn härtill synes en höjning av materielanslaget för nästa budgetår kunna undvikas. Såsom framgår av vad jag anfört under punkten 58 är jag icke för närvarande beredd att förorda en överföring av utgifter från materiel- till avlöningsanslaget; då jag icke heller av annan anledning ifrågasätter en anslagsminskning, tillstyrker jag, att materielanslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 430,000.

[61.] 6. **Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, reservationsanslag.** Detta anslag har under nedannämnda budgetår utgått med följande belopp:

budgetåret 1935/40	kronor 148,500
» 1940/41	» 126,500
» 1941/42	» 115,000
» 1942/43	» 105,000.

Sänkningen för innevarande budgetår med 10,000 kronor är av tillfällig art och avsedd att i viss mån kompensera en opåräknad utgiftsökning, som föranleddes av vissa inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket till en kostnad av 12,000 kronor. *Vederbörande universitetsmyndigheter och kanslern* ha, under återopande av sänkningens tillfälliga natur, hemställt om ett anslag av 115,000 kronor för nästa budgetår. *Statskontoret* framhåller, att reservationen på anslaget stigit från omkring 5,750 kronor den 1 juli 1941 till omkring 13,000 kronor den 1 juli 1942. Då en medelsanvisning till inredningsarbeten m. m. för biblioteket syntes ofrånkomlig jämväl för nästa budgetår (jämför nästföljande punkt), syntes bokinköps- och bokbindningsanslaget böra upptagas till oförändrat belopp.

Såsom redan framhållits, är den för innevarande budgetår vidtagna anslagsminskningen med 10,000 kronor av rent tillfällig art. För nästa budgetår bör anslaget därför ånyo uppföras med samma belopp som för budgetåret 1941/42, d. v. s. med 115,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementsschefen

att till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 115,000.

[62.] 7. **Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket, reservationsanslag.** Om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala igångsattes år 1934 och har indelats i tre etapper.

Den första etappen avsåg förlängning av läsesalsflygeln i syfte att

utöka de för allmänheten avsedda lokalerna. För detta ändamål anvisade 1933 och 1934 års riksdagar tillhopa 450,000 kronor. Häri ingick icke kostnaden för inredningsarbeten m. m. De sammanlagda kostnaderna för dessa senare arbeten skulle, enligt vad som uttalades under punkten 75 i 1936 års åttonde huvudtitel (sid. 172), hållas inom en anslagsram av 100,000 kronor. För ändamålet anvisades år 1935 20,000 kronor, år 1936 likaledes 20,000 kronor, år 1937 10,000 kronor och år 1938 3,000 kronor, alltså tillhopa 53,000 kronor. Det återstående beloppet har icke anvisats, då de nya lokalerna provisoriskt måste tagas i anspråk som bokmagasin under utförande av den tredje byggnadsetappen.

Den andra etappen innebar en ombyggnad av huvudbyggnaden och hade främst till syfte att genom ingripande ändringar i bokmagasinen skapa ökade utrymmen för boksamlingarna. Till dessa arbeten anvisade 1936 och 1937 års riksdagar sammanlagt 325,000 kronor, varjämte för inredning och inventarier i dessa lokaler beviljats 26,500 kronor, utgörande hela det erforderliga beloppet.

Den tredje etappen äsyftar att bereda bättre lokaler för låneexpeditionen och det inre tjänstarbetet genom sammanförande av de nu spridda, olika tjänstelokalerna till bibliotekshusets mittparti m. m. Erforderliga medel för byggnadsarbetena ha anvisats. För inredningsarbeten m. m. ha kostnaderna beräknats till 28,560 kronor (se 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 183 f.) varav för innevarande budgetår anvisats 12,000 kronor, varför 20,650 kronor skulle återstå att anvisa.

Kanslern har nu överlämnat en framställning från *större akademiska konsistoriet*, vari hemställts om ett slutanslag av 77,560 kronor för nästa budgetår, då byggnadsarbetena beräknats vara fullbordade. *Kanslern* har funnit anslaget böra avrundas till 78,000 kronor.

Överbibliotekarien har i ärendet anfört i huvudsak följande:

Inredning av läsesalsflygeln (första etappen). För detta ändamål har ett belopp av sammanlagt 100,000 kronor år 1936 ställts i utsikt av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet (se ovan). Härav ha hittills anvisats 53,000 kronor, vilket belopp utnyttjats för de lokaler, som hitintills kunnat tagas i bruk för sina definitiva ändamål, nämligen handskriftsavdelningen (magasin och tjänstelokaler), nya södra läsesalen, delar av forskarrumsvåningen, tre maskinskrivningsrum m. m. Av det enligt den förutnämnda kalkylen beräknade beloppet skulle således återstå att anvisa 47,000 kronor för de resterande lokalerna, vilka utgöras av den nya norra läsesalen, beräknad för 63 forskarbord (möbler, mattor, bordsarmatur), vidare ett större rum för tidningsforskare (arbets- och upplagsbord, stolar, skåp m. m.) återstående delar av forskarrumsvåningen samt fyra nya tidningskällare (hyllinredning). Då man numera har att på förkrigspriserna räkna med en kostnadsökning av åtminstone 30 procent, skulle det belopp, som för dessa ändamål nu erfordras, komma att uppgå till i runt tal 61,000 kronor. Jag måste visserligen anse det tveksamt, om detta belopp verkligen kommer att förslå för de omfattande inredningsarbeten det här är frågan om. Den kraftiga reduktion, vilken gjordes 1936 av dåvarande departementschefen, torde med all säkerhet ha tillkommit som en ren besparingsåtgärd och utan att vara grundad på någon närmare utredning. Så som

förhållandena senare utvecklat sig, finner jag det emellertid självfallet, att det nedsatta beloppet — så som här också skett — måste tas till utgångspunkt för den nu förestående framställningen. Och även om man som nämnt får räkna med den möjligheten, att det kan komma att möta betydande svårigheter att få det begärda beloppet att räcka till, så anser jag det nuvarande tidsläget kräva att ett försök i denna riktning göres. Skulle man i sådant fall bli nödsakad att ställa någon mindre del av inredningen på framtiden, vore detta visserligen ägnat att medföra betydande olägenheter, men dock för en kortare tid överkomligt.

Inredning av låneexpeditionen m. m. (tredje etappen). Sedan för budgetåret 1942/43 för detta ändamål anvisats 12,000 kronor, skulle återstå (28,560 — 12,000 =) 16,560 kronor att anvisa. Med hänsyn till de rådande tidsomständigheterna torde detta belopp få betecknas som i hög grad beräknat i underkant, och därest utredningen om standardmöbler för statsinstitutioner, som ej heller för närvarande är slutförd, skulle kunna tänkas medföra någon besparing i fråga om de kalkylerade möbelprierna, är det å andra sidan att befara, att en dylik reduktion vid tidpunkten för utförandet kan komma att tillfullo — och eventuellt därutöver — kompenseras av kostnadsökningar på andra poster.

Statskontoret har ifrågasatt, huruvida inredningsarbeten vore så angelägna, att icke åtminstone en del av dem kunde ställas på framtiden.

Byggnadsstyrelsen har anfört:

Byggnadsstyrelsen har från överbibliotekarien införskaffat en promemoria av den 23 november 1942,¹ vari närmare redogöres för de nyanskaffningar, som avses, och varvid statens standardseriemöbler i stor utsträckning skola komma till användning.

Med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar finner styrelsen de däri angivna kostnadsbeloppen väl låga, varför ett genomförande av den föreslagna möbleringsplanen förutsätter den största möjliga sparsamhet.

Bibliotekets om- och tillbyggnad beräknas vara färdigställd våren 1943 och får byggnadsstyrelsen tillstyrka, att ett anslag om (61,000 + 16,560 =) eller i runt tal 78,000 kronor anvisas för budgetåret 1943/1944 till ifrågasvarande ändamål.

Slutligen vill styrelsen framhålla, att ersättning för arkitektarbete i samband med möbleringen får inräknas i ovan angivna kostnadssumma.

Då ombyggnadsarbetena vid universitetsbiblioteket beräknas vara fullbordade våren 1943, torde erforderliga medel för slutförande av inredningen och möbelutrustningen nu böra ställas till förfogande. Jag har icke funnit anledning till erinran mot att tillhopa 78,000 kronor avses för detta ändamål men har ansett mig kunna utgå ifrån, att medelsanvisningen fördelas på två budgetår. För nästa budgetår torde böra anvisas ett belopp av 60,000 kronor. Såsom byggnadsstyrelsen framhållit, torde ersättning för arkitektarbete i samband med möbleringen få utgå från förevarande anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60,000.

Departementschefen.

¹ Se handlingarna i ärendet.

[63.] 8. **Lunds universitet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,776,000 kronor och disponeras på sätt som framgår av statsliggaren, sid. 448 ff.

Kanslern har för nästa budgetår hemställt om

	Merkostnad för stats- verket, kronor:
1) principbeslut om inrättande av en ordinarie professur i nordisk och jämförande folkkulturforskning i stället för den nuvarande personliga för C. W. von Sydow	—
2) ändrad benämning av två professurer	—
3) inrättande av tre laboratorstjänster vid medicinska fakulteten (jfr punkten 75 i det följande)	+ 18,000
4) inrättande av en tjänst som biträdande lärare i national-ekonomi och finansrätt (arvode 10,900 kronor; härför tages tills vidare i anspråk ett av juridiska fakultetens docentstipendier, 6,000 kronor)	+ 4,900
5) inrättande av en tjänst som biträdande lärare i kirurgi (arvode 10,900 kronor; samtidigt bortfalla nuvarande arvodesbelopp om tillhoppa 6,900 kronor)	+ 4,000
6) arvoden à 600 kronor till lärare vid 2 kurser i bokföring ..	+ 1,200
7) en vaktmästare i Eo 7 vid kemiska institutionen får ordinarie maskinisttjänst i A 8	+ 300
8) arvode till en instrumentmakare höjes från 600 kronor till 3,000 kronor	+ 2,400
9) lönerreglering för viss icke-ordinarie personal vid biblioteket ..	+ 6,300 ¹
10) höjning med 10 procent av s. k. huvudsysslearvoden	+ 25,000
11) avveckling av ålderstilläggsfonden	+ 4,300
12) överflyttning till avlöningsanslaget av vissa lönekostnader vid botaniska trädgården	+ 21,000 ²
Summa merkostnad kronor	87,400.

Ordinarie professur i nordisk och jämförande folkkulturforskning. I sina år 1937 avgivna riksdagspetita framlade större akademiska konsistoriet i Uppsala förslag om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur i folkminnesforskning åt dåvarande docenten vid Lunds universitet C. W. von Sydow. Samtidigt gjorde större konsistoriet i Lund framställning om inrättande av en ordinarie professur i ämnet vid Lunds universitet.

I sitt hösten 1937 avgivna betänkande (stat. off. utr. 1937: 36) lämnade *universitetsberedningen* beträffande ämnena folkminnesforskning och nordisk etnologi en redogörelse för deras betydelse, inbördes förhållande och dåvarande ställning vid universiteten och högskolorna samt yttrade för egen del:

Beredningen håller före, att folkminnesforskningen och den nordiska etnologien från nationell och allmänt vetenskaplig synpunkt äro så viktiga ämnen,

¹ Motsvaras av en minskning av bokinköpsanslaget med 2,500 kronor.

² Motsvaras av en minskning av materielanslaget med 16,000 kronor.

att ett vart av dem bör erhålla en företrädare i professors ställning vid universiteten.

Vad då först beträffar *etnologien*, är detta ämne representerat vid Stockholms högskola.¹ De som studera i Uppsala och önska medtaga nordisk etnologi i sin examen kunna utan större svårighet förlägga sina studier i ämnet till nämnda högskola. Skall en professur i ämnet upprättas vid något av statsuniversiteten, synes denna böra förläggas till Lund, där kulturhistoriska museets stora samlingar på området erbjuda ett rikt studiematerial. Genom överenskommelse mellan universitetet och museets styrelse bör detta material kunna ställas till professorns förfogande för forskning och undervisning. För underlättande härav kunde möjligen ifrågasättas att förena professuren med föreståndarskapet för museet. Rörande den lämpligaste formen för samverkan mellan universitetet och museet torde erfordras särskild utredning.

Vidkommande därefter *folkminnesforskningen* är att märka, att studiematerialet på detta område till övervägande grad finnes samlat i Uppsala. En blivande professur i detta ämne synes därför lämpligen böra förläggas till Uppsala universitet. Professorn bör för sin undervisning och forskning få disponera det i landsmålsarkivet i Uppsala befintliga folkminnesmaterialet. I fråga om sättet för folkminnesprofessurens anknytning till landsmålsarkivet och dess folkminnesavdelning har i en av landsmålsarkivets föreståndare verkställd utredning framhållits, att professorn borde bliva ledamot av styrelsen för landsmålsarkivet.

Inrättas i Uppsala en professur i folkminnesforskning, bör frågan om Hyltén-Cavalliusstiftelsens framtid och lämpligheten av att anknyta stiftelsen till landsmålsarkivet i Lund bliva föremål för utredning.

Vid 1939 års lagtima riksdag väcktes motioner (I: 141 och II: 210), vari hemställdes, att en personlig professur måtte inrättas åt von Sydow vid Uppsala universitet i nordisk och jämförande folkminnesforskning. Med anledning av motionerna erinrade riksdagen om universitetsberedningens förslag att upprätta en professur i folkminnesforskning och en i nordisk etnologi samt anförde vidare:

Riksdagen vill för sin del erkänna, att goda skäl ur nationell och allmänt vetenskaplig synpunkt kunna anföras för att nämnda ämnen böra erhålla företrädare vid våra universitet i professors ställning. Riksdagen anser sig dock icke kunna bedöma, huruvida ämnesområdet för de föreslagna professorerna bör bestämmas på sätt universitetsberedningen ifrågasatt eller om måhända till en professur i folkminnesforskning lämpligen bör hänföras jämväl något närbesläktat ämnesområde. Härom torde emellertid klarhet komma att vinnas genom den nu pågående utredningen. Därest det härvid ur olika synpunkter skulle finnas erforderligt, att en professur i folkminnesforskning i enlighet med universitetsberedningens förslag inrättas, utgår riksdagen ifrån, att denna fråga i så god tid förelägges Kungl. Maj:t, att förslag i ämnet kan av Kungl. Maj:t framläggas redan för nästkommande års riksdag. Vid ett eventuellt bifall från riksdagens sida till ett förslag i angivna riktning torde professor von Sydow utan ansökningsförfarande kunna kallas till innehavare av en dylik lärostol.

¹ Genom den von Hallwylska donationsprofessuren vid nordiska museet.

Det torde även böra i första hand ankomma på Kungl. Maj:t, att — därest en ordinarie professorsbefattning i folkminnesforskning icke av Kungl. Maj:t skulle finnas böra komma till stånd — taga under omprövning spørgsmålet huruvida von Sydows vetenskapliga förtjänster och forskargärning motivera inrättandet för honom av en personlig professur samt eventuellt förelägga 1940 års riksdag förslag i ämnet.

I skrivelse den 26 september 1939 framlade *kanslern* resultatet av den fortsatta utredning, som följt på universitetsberedningens förslag, och förordade med stöd härav för egen del, att vid vartdera universitetet skulle inrättas en professur, omfattande både folkminnesforskning och nordisk etnologi, benämnd professur i nordisk och jämförande folkkulturforskning.

Då det i dåvarande läge icke syntes kunna ifrågasättas, att två professurer i ämnet skulle samtidigt inrättas i landet, ansåg *kanslern* den närmaste åtgärden böra bli, att von Sydow, som under en lång följd av år företrätt folkminnesforskningen i Lund och tillika vore föreståndare för Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning, erhöles en professur därstädes och samtidigt fortfarande fungerade som föreståndare för Hyltén-Cavalliusstiftelsen. Att göra professuren personlig syntes enligt *kanslerns* mening ej vara påkallat. Det skulle tvärtom vara av stor betydelse, att en ordinarie professur komme till stånd och finge sin omfattning fixerad. Det borde tillkomma Kungl. Maj:t att i sinom tid upptaga till avgörande frågan om examensämnen m. m. En utredning borde verkställas angående studieplaner och därmed sammanhängande frågor och sammanslagning av examensämnen ske först när nya studieplaner blivit upprättade. Sedan en ordinarie professur inrättats vid Lunds universitet, borde till övervägande upptagas frågan om en omläggning av Hyltén-Cavalliusstiftelsen till närmare överensstämmelse med andra undervisningsinstitutioner.

Kanslerns hemställan föranledde icke något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen. 1940 års lagtima riksdag beslöt emellertid att åt von Sydow inrätta en personlig professur vid Lunds universitet i nordisk och jämförande folkkulturforskning. Riksdagen anförde, efter att ha erinrat om *kanslerns* förslag:

Riksdagen finner för sin del, att starka skäl blivit av *kanslern* anförda för professurens inrättande. Riksdagen är emellertid icke beredd att nu besluta inrättande av en ordinarie professur i ämnet. Däremot anser riksdagen den banbrytande verksamhet von Sydow under en mycket lång följd av år utfört för den svenska folkminnesforskningen tala för att en personlig professur upprättas för honom. I anslutning till *kanslerns* förslag bör von Sydow även såsom innehavare av den personliga professuren kvarstå som föreståndare för Hyltén-Cavallius' stiftelse. Det honom nu i sistnämnda egenskap tillkommande arvudet har riksdagen ansett sig böra indraga. Avlöningen för den personliga professuren åt von Sydow har liksom för övriga universitetsprofessurer beräknats till 12,000 kronor, därav 8,000 kronor lön och 4,000 kronor tjänstgöringspenningar, varjämte 1,000 kronor avsetts för ålderstillägg, för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreligga att tillerkänna von Sydow dylikt tillägg. Professuren för von Sydow har riksdagen ansett böra i pensionshänseende likställas med ordinarie universitetsprofessurer. På grund härav hava de vid professuren utgående löneförmåner minskats med veder-

börliga tjänste- och familjepensionsavdrag, utgörande i runt tal 900 kronor. Anslaget till avlöningar vid Lunds universitet har alltså av riksdagen ökat med (13,000 — 900 =) 12,100 kronor.

Löneförmånerna till von Sydow hava i avlöningsstaten beräknats under en post till avlöning till tjänsteman på indragningsstat. von Sydow har ansetts böra såsom innehavare av den personliga professuren vara underkastad de för universitetsprofessorer i allmänhet stadgade villkoren och bestämmelserna. I fråga om de med professuren förenade åliggandena torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av universitetskanslern därom utfärda erforderliga föreskrifter.

Konsistoriet och humanistiska sektionen erinra nu om att den personliga professur, som innehaves av von Sydow, kommer att försvinna, då von Sydow — som är född den 21 december 1878 — avgår från tjänsten, samt att frågan om ett definitivt ordnande av undervisningen i ämnet vid universitetet således snart blir aktuell. De akademiska myndigheterna hemställa, att en ordinarie professorsbefattning i nordisk och jämförande folkkulturforskning måtte inrättas vid von Sydows avgång.

Kanslern har för sin del funnit tiden nu vara inne att upprätta en ordinarie professur på detta viktiga forskningsområde. Att denna första professorsbefattning i ämnet bör förläggas till Lunds universitet anser kanslern vara en konsekvens av den personliga professurens inrättande. Befattningen borde dock icke inrättas förrän från och med budgetåret 1944/45. Man finge då tillräcklig tid att utreda spörsmålen om professurens närmare omfattning, om sammanslagning av de nuvarande examensämnenas folkminnesforskning och nordisk etnologi samt om upprättande av nya studieplaner m. m. Kanslern utgår ifrån, att von Sydow är villig att kvarstå vid den personliga professuren till den 1 juli 1944.

Godtages detta förslag, framhåller kanslern, föranleder detta, att ett principbeslut om professurens inrättande bör fattas vid 1943 års riksdag. Ändringarna i avlöningsstaten däremot böra hänskjutas till riksdagen påföljande år.

Statskontoret, som avstyrker kanslerns förslag, anför:

I det väsentliga undandraget sig denna fråga statskontorets bedömande. Ämbetsverket vill emellertid erinra, att professuren inrättats främst med hänsyn till von Sydows banbrytande verksamhet för den svenska folkminnesforskningen och i anledning därav ifrågasätta, om tillräckliga skäl föreligga att i nuvarande statsfinansiella läge inrätta den nya professuren. Därest den likväl anses böra komma till stånd, synes det icke utan vidare klart, att densamma i överensstämmelse med kanslerns förslag bör förläggas till Lunds universitet. I detta hänseende bör uppmärksammas, att universitetsberedningen på sin tid anfört skäl för att i stället förlägga professuren i fråga till Uppsala universitet, ävensom att den personliga professuren sedermera knöts till Lund av övervägande personliga hänsyn. Inrättas i Uppsala en professur i ämnet, bör frågan om Hylltén-Cavalliusstiftelsens framtid och lämpligheten att anknyta stiftelsen till landsmålsarkivet i Lund på sätt universitetsberedningen framhållit bliva föremål för utredning.

Skulle en ny professur i ämnet, i enlighet med vad statskontoret ovan ifrågasatt, icke nu inrättas, förfalla uppenbarligen de skäl för von Sydows kvarstannande i tjänst, som återopats i universitetskanslerns framställning. Vid sådant förhållande böra i avlöningsstaten uppförda, för von Sydows avlönande avsedda belopp beräknas för allenast den del av budgetåret, som infaller under von Sydows återstående tjänstgöringstid.

Ä n d r a d b e n ä m n i n g a v t v å p r o f e s s u r e r. De professurer, som kanslern avser med sin framställning, äro de två professurerna i »botanik». Den ena av dessa kommer att bli ledig med utgången av januari 1944 genom professorn H. Kylins inträde i pensionsåldern. *Universitetsmyndigheterna* och *kanslern* hemställa nu, att den ledigblivande professuren måtte få ledigförklarats under den nya benämningen »professur i botanik, särskilt fysiologi och anatomi» och att i samband därmed även den andra botanikprofessuren, vilken innehaves av professorn N. Heribert Nilsson, måtte erhålla ändrad benämning; den skulle kallas »professur i botanik, särskilt systematik, morfologi och växtgeografi».

Universitetsberedningen hade i sitt år 1937 avgivna betänkande förordat, att de båda botanikprofessurerna i Lund skulle benämnas på samma sätt som i Uppsala, d. v. s. »professur i botanik, särskilt fysiologi och anatomi» respektive »professur i botanik, särskilt systematik och morfologi».

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten återopar nu till stöd för sitt förslag, vad professorn Kylin med instämmande av professorn Heribert Nilsson år 1938 anfört med anledning av universitetsberedningens förslag. Kylin anförde då i huvudsak följande:

Redan år 1895 bestämdes att undervisningen i botanik vid Lunds universitet skulle så fördelas mellan de båda professurerna i ämnet, att den ena skulle omfatta systematisk botanik, nämligen systematik, morfologi och växtgeografi, samt den andra fysiologisk botanik, nämligen fysiologi, anatomi och biologi. Denna fördelning har allt sedan dess varit gällande, och hänsyn till densamma har tagits vid tillsättning av professurerna i botanik vid Lunds universitet. Vid Uppsala universitet äro ej ämnesgrupperna växtgeografi och biologi upptagna i professurernas namn. Anledningen härtill är, att det vid Uppsala universitet finnes en särskild professur i växtbiologi, som i sig innesluter ämnesgrupperna växtgeografi och biologi. Vid Lunds universitet finnes ej någon professur i växtbiologi, och de ämnesgrupper, som vid Uppsala universitet inrymmas i denna professur, böra därför vid Lunds universitet infogas i de där förekommande professurerna. Detta sker naturligast genom att föra växtgeografien tillsammans med systematiken och biologien tillsammans med fysiologien. Då nu emellertid ordet biologi är mycket mångtydigt och omdebatterat och då den fysiologiska delen av biologien, som det här är fråga om, utan vidare faller under fysiologien i vidsträcktare bemärkelse, anser jag, att ordet biologi ej bör inordnas i namnet på professuren i botanik, särskilt fysiologi och anatomi. Professurernas namn skulle således vid Lunds universitet bli professur i botanik, särskilt systematik, morfologi och växtgeografi samt professur i botanik, särskilt fysiologi och anatomi.

Inrättande av tre laboratorstjänster vid medicinska fakulteten. Beträffande denna fråga hänvisas till punkten 75 i det följande.

Biträdande lärare i nationalekonomi och finansrätt. I 1942 års åttonde huvudtitel (sid. 132 ff.) lämnades en redogörelse för ett av kanslern framlagt förslag om ordnande av undervisningen i nationalekonomi och finansrätt vid universiteten. På förslag av Kungl. Maj:t beslöt riksdagen att de två professurerna i nationalekonomi och finansrätt vid juridiska fakulteterna skulle ändras till för de juridiska och filosofiska fakulteterna gemensamma professorer i nationalekonomi *med* finansrätt (d. v. s. finansrätten skulle göras till biämne i stället för huvudämne). Det förutsattes härvid att av de blivande professorerna icke skulle fordras vare sig betyg eller specimination i finansrätt. Skulle professorn till följd härav icke kunna åtaga sig undervisning och examination i finansrätt, borde dessa uppgifter ankomma på en biträdande lärare, av vilken i sådant fall givetvis borde fordras nödiga kvalifikationer härför.

Vid Lunds universitet finnes ännu icke någon biträdande lärartjänst i nationalekonomi och finansrätt, vilket däremot är fallet vid Uppsala universitet, där det med tjänsten förenade arvudet utgör 8,000 kronor. För närvarande är i besparingssyfte föreskrivet, att ett av juridiska fakultetens docentstipendier å 6,000 kronor skall tagas i anspråk såsom bidrag till den biträdande lärarens arvode. I Lund har sedan några år tillbaka innehavaren av ett av den humanistiska sektionens docentstipendier, docenten J. H. Åkerman, svarat för undervisning och examination i nationalekonomi inom den filosofiska fakulteten. Åkerman hade vid utgången av läsåret 1940/41 innehaft sitt docentstipendium den föreskrivna maximitiden, 7 år, men Kungl. Maj:t har efter hörande av riksdagen (jfr 1941 års åttonde huvudtitel, sid. 77 f.) medgivit, att Åkermans innehav av stipendiet må förlängas ytterligare 3 år. Anledningen härtill var önskvärdheten av att i besparingssyfte uppskjuta inrättandet av en särskild biträdande lärarbefattning i nationalekonomi, närmast avsedd för den filosofiska fakultetens behov.

Kanslern har föreslagit, att vid Lunds universitet skall från och med den 1 juli 1943 inrättas en biträdande lärartjänst i nationalekonomi och finansrätt med ett arvode av 10,900 kronor. I besparingssyfte skulle dock tills vidare ett av juridiska fakultetens docentstipendier å 6,000 kronor tagas i anspråk såsom bidrag till arvudet åt den biträdande läraren. Kanslern anför:

I underdänig skrivelse den 4 mars 1941 angående ordnandet av undervisningen och examinationen i nationalekonomi och finansrätt vid universiteten i Uppsala och Lund gav jag uttryck åt den uppfattningen, att vid universitetet i Lund borde inrättas en biträdande lärarbefattning i nämnda ämnen, vars innehavare skulle vara anknuten såväl till den juridiska som till den filosofiska fakulteten och erhålla samma arvode som den biträdande läraren i geologi och mineralogi (för närvarande 10,900 kronor). Den biträdande lära-

ren borde ha docentkompetens och i viss omfattning svara för examinationen. Därest förhållandena i övrigt gjorde det lämpligt, borde den biträdande läraren kunna självständigt företräda ämnet finansrätt. Jag ifrågasatte även, att arvodet för motsvarande biträdande lärare i Uppsala skulle höjas till samma belopp som i Lund (för närvarande utgör arvodet i Uppsala 8,000 kronor).

Såsom framgår av 1942 års åttonde huvudtitel (sid. 139), förklarade föredragande departementschefen, att han ansåge kanslerns förslag i och för sig beaktansvärt, men att beträffande Lunds universitet det trängande behovet av en dylik tjänst för de närmaste åren tillgodosetts genom att Åkerman, vilken för närvarande svarade för den undervisning och examination, som skulle ankomma på en biträdande lärare, beretts möjlighet till förlängt innehav av docentstipendium. Det definitiva ställningstagandet till förslaget om inrättande av en biträdande lärartjänst vid Lunds universitet syntes därför kunna uppskjutas ännu ett par år. Vid ställningstagande framdeles till förslaget om inrättande av ifrågavarande lärartjänst borde frågan om ett tillfälligt in-
språktagande av ett juridiskt docentstipendium tagas under övervägande. Beträffande den nationalekonomiska professuren uttalade departementschefen vidare, att man av professurens blivande innehavare icke borde fordra betyg eller specimation i finansrätt. Skulle professorn till följd härav icke kunna åtaga sig undervisning och examination i finansrätt, borde dessa uppgifter ankomma på den biträdande läraren, av vilken i sådant fall givetvis måste fordras nödiga kvalifikationer härför.

Juridiska fakulteten och konsistoriet ha framhållit, att det sannolikt icke vore möjligt att till innehavare av den vakanta professuren i nationalekonomi med finansrätt förvärva en person med utbildning och full kompetens även i finansrätt. Den av statsrådet förutsedda situationen, att en biträdande lärare måste svara för finansrätten, komme därför säkerligen att snart inträda. Även om Åkerman fortfarande stode till förfogande, kunde han, såsom i vetenskapligt hänseende uteslutande inriktad på nationalekonomi, icke övertaga finansrätten. Det bleve därför nödvändigt att avveckla det nuvarande provisoriet med Åkerman såsom lärare i nationalekonomi inom filosofiska fakulteten, avlönad med ett till humanistiska sektionen anslaget docentstipendium.

I likhet med de akademiska myndigheterna anser jag det vara en ofrånkomlig konsekvens av den nationalekonomiska professurens omläggning, att möjlighet beredes att anställa en för de juridiska och filosofiska fakulteterna gemensam biträdande lärare i nationalekonomi och finansrätt, vilken, om så skulle bliva nödigt, kan svara för undervisningen och examinationen i finansrätt. Arvodet torde böra bestämmas till 10,900 kronor. Såsom fakulteten och konsistoriet ifrågasatt, torde ett docentstipendium inom juridiska fakulteten tills vidare kunna tagas i anspråk för den biträdande lärarens avlöning. Den av tjänstens inrättande föranledda anslagsökningen inskränker sig därför till (10,900 — 6,000 =) 4,900 kronor.

De närmare föreskrifterna angående befattningens tillsättande och innehavarens skyldigheter m. m. torde böra meddelas av Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, av kanslern.

Därest den biträdande lärarens arvode bestämmes till det av mig föreslagna beloppet, lär arvodet för motsvarande befattningshavare i Uppsala med det snaraste böra höjas till samma belopp.

Statskontoret har biträtt kanslerns förslag. Arvodet borde dock för uppnående av jämställdhet med motsvarande befattning i Uppsala och med hänsyn till statsmakternas ställningstagande till frågan vid 1942 års riksdag icke sättas högre än till (8,000 — 6,000 =) 2,000 kronor.

Biträdande lärare i kirurgi. Förutom avlöningen åt professorn i kirurgi och arvoden åt två amanuenser vid kirurgiska kliniken äro i avlöningsstaten för Lunds universitet upptagna följande arvodesbelopp för undervisning i detta ämne, nämligen *dels* 4,800 kronor till biträdande lärare i kirurgi, varav 4,100 kronor tillfalla läraren vid 3 propedeutiska kurser i allmän kirurgi och 700 kronor användas för uppehållande av poliklinisk undervisning i kirurgi en dag i veckan, *dels ock* 2,100 kronor för uppehållande av poliklinisk undervisning i kirurgi 3 dagar i veckan. Dessutom har under den sista tiden från medicinska fakultetens docentstipendiefond utgått ett anslag av 1,200 kronor för uppehållande av poliklinisk undervisning i kirurgi en dag i veckan och visst biträde vid den kliniska undervisningen. Dessa anslag med därmed förknippad undervisningsskyldighet ha uppdelats mellan de båda docenterna i kirurgi.

Kanslerns förslag innebär, att i stället för nämnda arvodesbelopp om tillhopa (4,800 + 2,100 =) 6,900 kronor skulle anvisas ett arvode av 10,900 kronor för en biträdande lärare i kirurgi. *Statskontoret* har avstyrkt förslaget.

Lärare i bokföreläsning. *Kanslern* har erinrat om sitt förslag om anvisande vid Uppsala universitet av 1,200 kronor för anordnande av 2 kurser i bokföreläsning (jfr punkten 58). Under åberopande av vad han därvid anfört hemställer kanslern om motsvarande anslag för Lunds universitets vidkommande.

Uppflyttning av en vaktmästartjänst i Eo 7 till maskinisttjänst i A 8. Förslaget har motiverats med, att en person med de kvalifikationer, som erfordrades för att kunna ansvara för skötseln av den dyrbara tekniska centralen vid kemiska institutionen, kunde inom industrin påräkna en väsentligt högre avlöning än den som en vaktmästare i Eo 7 åtnjöte. *Statskontoret* har framhållit, att institutionsvaktmästarutredningens betänkande bör avvaktas innan ställning toges till ifrågavarande förslag.

Höjning av arvodet åt en instrumentmakare. Till stöd för detta förslag anför *kanslern*:

För närvarande utgår ett arvode å 600 kronor till en vid universitetet anställd instrumentmakare, vilken dessutom åtnjuter fritt verkstadsrum i en byggnad på fysiologiska institutionens tomt. Hans uppgift är att stå till tjänst med utförande av reparationsarbeten på och med nytillverkning av vetenskaplig apparatur. Hittills har han fått särskild ersättning för allt utfört arbete. På grund av den starka nedskärningen av materielanslaget har det

blivit nödvändigt för institutionsföreståndarna att i fråga om den vetenskapliga apparaturen avsevärt inskränka på reparations- och förbättringsarbetena och så gott som avstå från nybeställningar. Instrumentmakarens sammanlagda inkomst har därigenom undergått sådan minskning, att det endast genom bidrag från universitetets reservfond varit möjligt uppehålla driften vid verkstaden genom kompetent person.

Konsistoriet hemställer nu, att det till instrumentmakaren utgående arvodet måtte höjas till 3,000 kronor, med skyldighet för befattningshavaren att utan särskild ersättning utföra arbete åt universitetet under en tid, motsvarande 3 arbetsdagar i veckan. Han skulle således bli halvtidsanställd. Jag biträder konsistoriets hemställan. Närmare föreskrifter angående instrumentmakarens skyldigheter m. m. torde böra utfärdas av kanslern. Anslagsökningen skulle bli (3,000 — 600 =) 2,400 kronor.

Statskontoret har avstyrkt förslaget under hänvisning till att det nuvarande arvodet förstärkts med ett anslag av 2,400 kronor ur reservfonden.

Lönereglering för viss bibliotekspersonal. *Kanslerns* förslag, jämfört med nuvarande förhållanden, framgår av följande sammanställning:

Nuvarande vaktpersonal:	Kanslerns förslag:
1 förste expeditionsvakt A 7	(oförändrat) A 7
2 expeditionsvakter A 6	(») A 6
1 expeditionsvakt Eo 5	1 expeditionsvakt Eo 6
2 »biträden för allmänhetens betjänande» (kvinnliga, f. 1918 respektive 1922) å . . . kronor 1,250	2 expeditionsvakter Eo 5
2 »vaktmästarbiträden» (1 kvinnlig, f. 1922, 1 manlig, f. 1924) å » 1,250	1 expeditionsvakt Ex 5
1 tamburvakt (f. 1922) » 1,250	1 »vaktmästarbiträde» kronor 1,250
	(oförändrat) » 1,250
	Merkostnad (bortsett från rörligt tillägg och kristillägg) . . » 3,663

Dessutom innebär kanslerns förslag, att en huvudsakligen från bokinköpsanslaget medelst arvode avlönad bokbindare skulle erhålla ställning såsom expeditionsvakt i lönegraden Eo 6, vilket skulle medföra behov av en höjning av avlöningsanslaget (bortsett från rörligt tillägg) med 2,616 kronor, varvid dock bokinköpsanslaget samtidigt skulle minskas med 2,500 kronor.

Till stöd för detta förslag åberopas den lönereglering, som 1942 års riksdag med anledning av ett motionsvis gjort yrkande beslöt beträffande viss vaktmästarpersonal vid universitetsbiblioteket i Uppsala. Innebörden av denna lönereglering åskådliggöres av följande sammanställning (denna upptager icke den ordinarie personalen):

Företvarande anställningsförhållanden:	Nuvarande anställningsförhållanden:
3 expeditionsvakter Eo 5	(oförändrat) Eo 5
1 vaktbiträde (f. 1917) kronor 1,250	1 expeditionsvakt Eo 5
1 » (f. 1920) » 1,250	1 » Ex 5
1 » (f. 1921) » 864	1 vaktbiträde kronor 1,250
1 » (f. 1922) » 864	1 » » 1,250
	Merkostnad (frånsett rörligt tillägg och kristillägg) kronor 3,500

Överbibliotekarien i Lund har till stöd för ifrågavarande förslag vidare an-
fört:

De e. o. vaktmästarna i 5 lönegraden vid Uppsala universitetsbibliotek sys-
selsätts huvudsakligen med framtagning och uppsättning av böcker i bok-
magasinen. Den e. o. vaktmästaren vid Lunds universitetsbibliotek har en
helt annan ställning. Hans arbete är nämligen i alla delar jämställt med de
övriga vaktmästarnas. Redan detta talar för att han nu placeras i lönegraden
Eo 6. Vidare bör påpekas att tjänsteförteckningssakkunniga för expeditions-
vakter vid bibliotek, arkiv och museer föreslagit 6 lönegraden allenast i de fall,
där krav på kunnsighet i bokbindning, enklare konservering och dylikt regel-
mässigt upprätthålles. Detta krav upprätthålles regelbundet vid universitets-
biblioteket i Lund, där vaktmästarnas arbete är organiserat så, att föregående
kunskaper i bokbinderi i realiteten äro en avgörande merit för att överhuvud
taget kunna erhålla vaktmästarejänst. Vad beträffar den nuvarande inne-
havaren av ifrågavarande tjänst är han ej blott bokbinderiutbildad utan även
den som är mest kunnig i *svårare* konservering. Under sådana omständigheter
måste en uppflyttning till e. o. 6 lönegraden anses skäligen.

De i Lund anställda »biträdena till allmänhetens betjänande» utföra i
stället det arbete, som i Uppsala utföres av icke ordinarie vaktmästare i 5
lönegraden. Deras väsentliga uppgifter hänföra sig nämligen till arbeten i bok-
magasinen, framtagning och återuppsättning av böcker, uppställning av ny-
komna böcker m. m. Därjämte användas de för renskrivning, kopieringsar-
beten etc. Även ett av de som »vaktmästarebiträden» redovisade biträdena
utför samma arbete, och då tamburen i Lund är anordnad så, att allmänheten
där betjänar sig själv och tamburvakten ej har ansvar för avlämnade klädes-
persedlar, kan även tamburvakten användas till renskrivningsarbeten och kon-
troller av nykommen litteratur samt alternera med övriga biträden vid tjänsten
i bokvåningarna. För samtliga dessa fyra kunde ifrågasättas e. o. anställning.
Då emellertid en kontinuerlig övergång synes lämplig, borde i varje fall e. o.
anställning i 5 lönegraden nu lämpligen beredas 2 av dessa biträden och i första
hand dem som för närvarande redovisas som »biträden till allmänhetens be-
tjänande», samt extra anställning i 5 lönegraden beredas ett av de nuvarande
vaktmästarebiträdena, medan de övriga fortfarande avlönas med ett till 1,250
kronor uppgående belopp.

Bokbindarens avlöning utgår ur anslaget till bokinköp och bokbindning och
var tidigare fixerad till 2,000 kronor, på vilket belopp utgick dyrtidstillägg; nu-
mera får enligt gällande författning dyrtidstillägg icke utgå, varför överbiblio-
tekarier ur anslaget till icke-ordinarie arbetskraft lämnar befattningshavaren i
fråga motsvarande lönkompensation (cirka 500 kronor). Bokbindaren syssel-
sättes (jämte vaktmästarna) med sådana bokbinderiarbeten (särskilt av hand-

skrifter), stämplingar, lagningar, konserveringar m. m., som ej lämpligen kunna eller böra utlämnas till bokbindare utanför biblioteket, varjämte han vid behov biträder övriga vaktmästare i förekommande göromål. Han har vid upprepade tillfällen haft förordnande för de övriga vaktmästarna. Sedan denne befattningshavares (nuvarande innehavare av befattningen är född 1907 och har varit anställd i snart 4 år) grundlön fastställdes med 2,000 kronor, ha också löneförhållandena undergått en avsevärd förskjutning. Enligt gällande kollektivavtal skulle han som bokbindare i öppna marknaden vara berättigad till en lön av cirka 3,800 kronor. Motsvarande befattningshavare i Uppsala erhålla i årslön omkring 3,600 kronor.

Statskontoret har anfört:

Vidkommande den föreslagna uppflyttningen av en extra ordinarie expeditionsvaktstjänst vid universitetsbiblioteket från 5 till 6 lönegraden vill statskontoret erinra, att motsvarande fråga uppkommit vid kungl. biblioteket. I utlåtande den 26 september 1942 har ämbetsverket framhållit, att uppflyttningen av de ordinarie expeditionsvakterna vid biblioteken till 6 lönegraden icke kan åberopas såsom skäl för en liknande uppflyttning av de icke-ordinarie anställninghavarna vid kungl. biblioteket, enär genom en lämplig arbetsfördelning de mera kvalificerade göromålen torde kunna förbehållas de ordinarie expeditionsvakterna. På motsvarande sätt bör vid Lunds universitetsbibliotek hänsyn i främsta rummet tagas till de kvalificerade göromålens omfattning vid bestämmandet av antalet ordinarie och icke-ordinarie expeditionsvaktstjänster i 6 lönegraden. Från denna utgångspunkt kan statskontoret icke finna tillräckliga skäl vara anförda för den nu ifrågavarande lönegradsuppflyttningen.

Statskontoret vill icke motsätta sig anställning i 5 lönegraden för tre av de biträden vid universitetsbiblioteket, vilka nu uppbära arvoden å 1,250 kronor. Det förefaller emellertid ämbetsverket — med hänsyn bland annat till de ifrågavarande biträdenas ålder (födda respektive 1918, 1922 och 1922) — att extra ordinarie anställning bör beredas endast ett av dem, medan de två övriga böra kunna åtnöjas med extra anställning.

Frågan om anställningsvillkoren för den bokbindare, som avlönas från bokinköpsanslaget, bör bedömas under hänsynstagande till förhållandena vid Uppsala universitetsbibliotek. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat avlönas för närvarande från bokinköpsanslaget fyra bokbindare, vilka hava pensionsrätt enligt pensionsreglementena för arbetare i statens tjänst. Vid sådant förhållande synas tillräckliga skäl icke förefinnas att bereda motsvarande befattningshavare i Lund extra ordinarie anställning.

Höjning med 10 procent av s. k. huvudsysslearvodet. Beträffande detta yrkande hänvisas till redogörelsen under punkten 58.

Departement-
schefen.

Beträffande förslaget om inrättande vid Lunds universitet av en ordinarie professur i nordisk och jämförande folkkulturforskning synes det mig icke utan vidare klart, att den första ordinarie professuren inom detta ämnesområde bör förläggas till Lunds universitet. Såsom statskontoret framhållit torde det till stor del ha varit hänsyn till professorn von Sydows personliga förhållanden, som föranlett riksdagen att anknyta den för honom inrättade professuren i nordisk och jämförande folkkulturforskning till Lunds uni-

versitet. Skäl kunna emellertid anföras och ha även anförts för en förläggning av den ifrågasatta första ordinarie professuren till Uppsala. Det synes icke vara tillfyllest utrett, vilka ekonomiska och andra konsekvenser en sådan förläggning skulle komma att medföra. Det torde exempelvis böra förutsättas, att professuren i så fall skall förenas med någon av befattningarna vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala; detta arkivs ställning till en eventuell professur i folkkulturforskning torde sålunda böra klargöras. Utredning i nämnda hänseende torde kunna föreligga i så god tid, att frågan om den föreslagna ordinarie professuren och dess förläggning kan underställas 1944 års riksdag. Jag är benägen att förorda ett uppskov på ett år med frågans avgörande i avbidan på resultatet av denna utredning. Under tiden torde böra förebringas utredning även angående den närmare anknytningen av Hyltén-Cavalliusstiftelsen för svensk folkminnesforskning till Lunds universitet, för den händelse professuren finnes böra förläggas till detta universitet, samt rörande det närmare samarbetet med kulturhistoriska museet i Lund ävensom utredning beträffande den av kanslern berörda frågan om sammanslagning av de för närvarande åtskilda examensämnen folkminnesforskning och nordisk etnologi. På anförda skäl kan jag icke tillstyrka, att principbeslut rörande kanslerns ifrågavarande förslag skulle fattas redan nu. Jag förutsätter liksom kanslern, att von Sydow beredes möjlighet att, därest han är villig därtill, kvarstå vid den personliga professuren intill den 1 juli 1944.

Den ändring av de båda botanikprofessurernas benämning, som förordats av universitetsmyndigheterna och kanslern, förefaller ändamålsenlig och tillstyrkes därför av mig. Ändringen, som innebär, att professurernas ämnesområden preciseras till att avse »botanik, särskilt fysiologi och anatomi» respektive »botanik, särskilt systematik, morfologi och växtgeografi», medför icke någon förskjutning av ämnesfördelningen de båda professurerna emellan.

1941 års riksdag beslöt, att den nuvarande ordinarie lärarbefattningen i medicinsk radiologi (avlöning utgår enligt normerna för den s. k. laboratorsgraden, d. v. s. med 9,000 kronor, varav 6,000 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar) skulle vid nuvarande innehavarens avgång förändras till en ordinarie lärarbefattning i röntgendiagnostik med samma löneställning. Då tjänstinnehavaren, professorn L. Edling, kommer att efter uppnådd pensionsålder avgå från tjänsten med utgången av löpande budgetår, bör den beslutade förändringen alltså träda i kraft den 1 juli 1943 och avlöningsstaten ändras i enlighet härmed.

Vid bifall till vad jag under punkten 75 i det följande kommer att föreslå böra vidare i avlöningsstaten uppföras följande tre nya befattningar i laboratorsgraden; nämligen

en lärare i fysikalisk diagnostik i stället för den nuvarande lärarbefattningen i samma ämne (avlöning 3,000 kronor, varav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar);

en lärare i ortopedi i stället för den nuvarande lärarbefattningen i ämnet (avlönning 4,800 kronor, varav 3,200 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar); samt

en lärare i radioterapi i stället för den nuvarande arvodesbefattningen i ämnet (arvode 1,200 kronor).

Den erforderliga anslagshöjningen vid bifall till detta förslag uppgår till 18,000 kronor. En förutsättning för genomförandet av den av mig sålunda ifrågasatta omorganisationen torde vara, att ordinarie läraren i ortopedi, med. dr S. Friberg, därest han den 1 juli 1943 kvarstår i sin nuvarande befattning, utan kungörelseförfarande utses till innehavare av den nya lärarbefattningen i ortopedi.

Genom beslut av 1942 års riksdag gjordes den juridiska fakultetens professur i nationalekonomi och finansrätt gemensam för denna fakultet och den humanistiska sektionen. Samtidigt ändrades professurens benämning till nationalekonomi med finansrätt, varvid förutsattes, att för kompetens till befattningen icke skulle fordras vare sig betyg eller specimation i finansrätt. Universitetsmyndigheterna framhålla nu, att till innehavare av den för närvarande vakanta professuren torde komma att utses en vetenskapsman utan full kompetens att handhava undervisning och examination i finansrätt. Härigenom aktualiseras, såsom även i fjol förutsattes, frågan om inrättande av en särskild arvodesbefattning såsom biträdande lärare i nationalekonomi och finansrätt, vars innehavare skulle helt svara för finansrätten. Kanslern har därför föreslagit, att en sådan befattning nu inrättas och förenas med ett arvode av 10,900 kronor. Samtidigt skulle, såsom även förutsattes i fjol, ett av juridiska fakultetens docentstipendier (6,000 kronor) i besparingssyfte tills vidare tagas i anspråk såsom bidrag till bestridande av detta arvode. Jag biträder kanslerns förslag, dock med den modifikation, att arvodet till den biträdande läraren torde böra i enlighet med statskontorets förslag bestämmas till 8,000 kronor, d. v. s. samma belopp som anslagits till motsvarande lärarbefattning vid Uppsala universitet. Härigenom kommer den på avlöningsanslaget belöpande merkostnaden att stanna vid (8,000—6,000 =) 2,000 kronor.

Jag anser mig för närvarande icke böra tillstyrka bifall till universitetsmyndigheternas förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en befattning som biträdande lärare i kirurgi, enär jag funnit, att denna fråga bör upptagas till prövning först i samband med ställningstagande till det av läkarutbildningssakkunniga framlagda förslaget angående läkarutbildningens ordnande.

Under åberopande av vad jag under punkt 58 anfört beträffande anvisande av medel för arvode åt en lärare i bokföring vid Uppsala universitet förutsätter jag, att jämväl för Lunds universitets vidkommande ett belopp av 1,200 kronor anvisas för sådant ändamål av reservfondsmedel.

Den närmare prövningen av förslaget om uppflyttning av en extra ordinarie vaktmästartjänst vid kemiska institutionen till en ordinarie maskinistbefattning torde, såsom statskontoret framhållit, böra anstå i avbidan på resultatet av den pågående institutionsvaktmästarutredningen. I likhet med statskontoret nödgas jag även avstyrka förslaget om höjning av det av statsmedel utgående arvodet till universitetets instrumentmakare.

Till stöd för sitt förslag om lönereglering för viss biträdespersonal vid biblioteket ha universitetsmyndigheterna åberopat den lönereglering, som 1942 års riksdag beviljade för den lägst avlönade personalen vid universitetsbiblioteket i Uppsala. Emellertid äro personalförhållandena vid de båda universitetsbiblioteken enligt min mening icke så likartade, att det är oundgängligen påkallat att utsträcka löneförbättringen till att avse även universitetsbiblioteket i Lund. Det torde kunna förutsättas, att även riksdagen vid sin prövning av frågan beaktat de förefintliga olikheterna i personalorganisationen. Vid sådant förhållande och även med hänsyn till de allmänna riktlinjerna för budgetarbetet kan jag icke förorda ifrågavarande förslag. Vad särskilt angår förslagen om uppflyttning av en expeditionsvaktstjänst från lönegraden Eo 5 till Eo 6 samt om beredande av extra ordinarie ställning åt en bokbindare får jag hänvisa till statskontorets yttrande, i vilket jag såvitt angår ifrågavarande förslag instämmer.

Av skäl som framgå av vad jag under punkten 58 anfört kan jag icke för närvarande tillstyrka kanslerns förslag om uppräknings med 10 procent av de s. k. huvudsyssleärvodena.

Förslaget om avveckling av den s. k. ålderstilläggsfonden torde icke i detta sammanhang böra upptagas till prövning.

De förslag, jag i det föregående förordat, medföra för nästa budgetår en på avlöningsanslaget belöpande merkostnad av $(18,000 + 2,000 =) 20,000$ kronor. Emellertid kan den under avdelning I. i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, minskas med 17,200 kronor. Såsom framgår av statsliggaren har nämligen av de anvisade medlen, 543,700 kronor, disponerats endast 526,500 kronor. Differensen, vilken utgör $(543,700 - 526,500 =) 17,200$ kronor, har uppkommit genom att vid de arvodesregleringar, som de två senaste budgetåren vidtagits, de erforderliga anslagshöjningarna beräknats så i överkant, att vid den slutliga, på Kungl. Maj:t ankommande arvodesbestämningen uppstått ett visst överskott, vilket nu givetvis bör tagas i anspråk. Sålunda kommer den nu erforderliga anslagshöjningen att stanna vid ett belopp av $(20,000 - 17,200 =) 2,800$ kronor.

Avlöningsanslaget för Lunds universitet bör vid bifall till vad jag förordat alltså uppföras med $(1,776,000 + 2,800 =) 1,778,800$ kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att avlöningsstaten för Lunds universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

- a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 818,000
 Avgå pensionsavgif m. m. » 64,500 kronor 753,500

Avlöningsstater.

-
- b. Ålderstillägg, *förslagsvis* kronor 42,800
 c. Ersättningar till vikarierande akademiska lärare, *förslagsvis* » 10,000 kronor 806,300
-

3. Arvoden och särskilda ersättningar

- bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* .. kronor 527,300
 Summa kronor 1,345,700

Anmärkning till avdelning I. av avlöningsstaten.

Sammandrag:

- I. Professorer och lärare m. fl. kronor 1,345,700
 II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. » 438,861
 Summa kronor 1,784,561

Särskilda uppbördsmedel:

-
- kronor 5,761
 Nettoutgift kronor 1,778,800;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande sär-

skilda avlöningsstaten för professorer m. fl., som föranledas av vad jag i det föregående anført;

dels ock till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,778,800.

[64.] 9. **Lunds universitet: Omkostnader, förslagsanslag.** För närvarande är detta anslag uppfört med 129,800 kronor. Utgifterna för bränsle, lyse och vatten äro beräknade till 130,100 kronor och inkomsterna i form av ersättning för värme, lyse och vatten till 1,950 kronor. *Kanslern* har upplýst, att utgifterna för bränsle m. m. under budgetåret 1941/42 uppgått till cirka 172,600 kronor och har med hänsyn härtill förordat en uppräknung av bränsleposten till nämnda belopp. Nämnda inkomstpost kunde å andra sidan höjas med 400 kronor.

I enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade beräkningsgrunderna för omkostnadsanslag torde utgiftsposten för bränsle m. m. för nästa budgetår böra beräknas till i runt tal 155,000 kronor (+ 24,900 kronor). Inkomstposten torde i enlighet med kanslerns förslag böra höjas med 400 kronor. Förevarande anslag bör alltså uppföras med (129,800 + 24,900 — 400 =) 154,300 kronor, vilket innebär en höjning med 24,500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 154,300.

[65.] 10. **Lunds universitet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Under de senaste fyra budgetåren har för detta ändamål anvisats följande belopp:

budgetåret 1939/40		kronor 325,000
» 1940/41		» 278,000
» 1941/42		» 264,300
» 1942/43		» 266,000.

Kanslern har för nästa budgetår hemställt å ena sidan om en höjning av anslaget med 15,000 kronor, å andra sidan om utbrytning från anslaget av lönekostnaderna för skötseln av botaniska trädgården och deras överföring till avlöningsanslaget, i samband varmed materielanslaget skulle minskas med 16,000 kronor. Vid bifall till kanslerns förslag skulle sistnämnda anslag alltså komma att uppföras med (266,000 + 15,000 — 16,000 =) 265,000 kronor. *Kanslern* har understrukit, att det nuvarande materielanslaget icke räcker för sitt ändamål och att det endast varit tack vare tillskott från universitetets reservfond som den vetenskapliga verksamheten på institutionerna kunnat upprätthållas i någorlunda obeskuren omfattning. Trots den förordade ökningen av materielanslaget har *kanslern* förutsatt, att även under nästa budgetår tillskott skola lämnas från reservfonden.

Konsistoriet, som hemställt om en höjning av anslaget med 25,000 kronor, har beträffande den nuvarande situationen framhållit, att kännbara svårigheter uppstått redan för tillgodoseende av de behov, som äro ofrånkomligt förbundna med uppehållandet av institutionernas dagliga drift i behörig omfattning. Då så är fallet, ligger det i öppen dag, yttrar konsistoriet, att de ekonomiska svårigheterna så mycket allvarligare skola inkräkta på den vetenskapliga forskningens fortgång. Konsistoriet kan icke underlåta att peka på den mycket stora fara för universitetets fortsatta vetenskapliga verksamhet, som denna situation innebär. Konsistoriet finner därför en ökning av nu utgående materielanslag ofrånkomlig. Storleken av denna ökning måste givetvis bedömas med hänsyn till den statsfinansiella situationen. Men även med tillbörligt beaktande härav finner konsistoriet en höjning med minst 25,000 kronor vara erforderlig för att tillgodose de mest trängande behoven.

Departementschefen.

Trots att Lunds universitets reservfond måst i allt högre grad anlitas för att täcka kostnader för sådana oundgängliga utgifter, vartill materielanslaget efter de vidtagna beskärningarna och de inträdda kostnadsstegringarna icke lämnar tillgång, kunde reservfonden likväl den 1 juli 1942 uppvisa en behållning av i runt tal 172,000 kronor mot omkring 134,000 kronor ett år tidigare. Med hänsyn härtill torde en höjning av materielanslaget för nästa budgetår kunna undvikas. Den av kanslern förordade utbrytningen av vissa kostnader från detta anslag har jag redan i annat sammanhang förklarat mig för närvarande avstyrka. Anslaget torde därför böra uppföras med oförändrat belopp, 266,000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 266,000.

[66.] 11. **Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, reservationsanslag.** Beträffande detta anslag, för närvarande 106,000 kronor, ifrågasätter *kanslern* icke någon annan förändring än en minskning med 2,500 kronor i samband med överflyttning av nämnda belopp till avlöningsanslaget (jfr punkten 63.)

Departementschefen.

Då jag icke kan biträda kanslerns förslag om överflyttning av viss lönekostnad till avlöningsanslaget, saknar jag anledning att förorda någon ändring av det nu utgående anslagsbeloppet och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 106,000.

[67.] 12. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 792,100 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat jämte därtill hörande bestämmelser finnas införda på sid. 460 ff. i statsliggaren.

Kanslern för rikets universitet har föreslagit,

dels att arvodena åt amanuenserna vid de teoretiska institutionerna måtte höjas med 10 procent (merkostnad 7,500 kronor),

dels att de två med arvoden å 3,950 kronor avlönade biblioteksbiträdena måtte beredas extra ordinarie anställning i lönegraderna Eo 5 respektive Eo 4 (ingen merkostnad),

dels ock att 2,400 kronor måtte anvisas för extra arbetshjälp vid biblioteket.

Beträffande bibliotekspersonalen inhämtas av kanslerns framställning bland annat följande:

Institutets lärarkollegium har framhållit, att bibliotekets personal är alldeles otillräcklig i betraktande av bibliotekets storlek och tillväxt, besöks- och lånefrekvens samt de alltjämt stegrade anspråk, som ställas på ett modernt vetenskapligt bibliotek. Under läsåret 1939/40 kunde en betydande nedgång i besöks- och lånefrekvensen konstateras men därpå har en ökning inträtt, som slagit alla tidigare rekord. En jämförelse med avseende på bokbeståndets storlek, accession samt besöks- och lånefrekvens visar, att institutets bibliotek är ungefär likställt med vetenskapsakademiens, riksdagens och tekniska högskolans i Stockholm bibliotek. Institutets bibliotek förfogar dock, vad egentlig bibliotekspersonal angår, endast över cirka 22 dagliga arbetstimmar mot 36 vid vetenskapsakademiens, 49 vid riksdagens och 45½ vid tekniska högskolans bibliotek.

Oavsett tidpunkten för en blivande utflyttning till Norrbackaområdet måste en viss förstärkning av bibliotekets arbetskrafter med det snaraste åstadkommas för att nödortfigt tillgodose de nuvarande behoven. För att tillgodose behovet av ytterligare arbetshjälp för skriv- och ordningsarbeten — bland annat för katalogisering av donerade boksamlingar — hemställer kollegiet därför, att ett belopp av 2,400 kronor anvisas.

Två av de tre biträdena vid biblioteket åtnjuta avlöning i form av arvoden. På dessa utgick tidigare dyrtidstillägg men detta har från och med den 1 juli 1941 inarbetats i arvodena, vilket omedelbart medförde en minskning av löneinkomsterna och sedan inneburit en kännbar försämring i jämförelse med statstjänstemän, som kommit i åtnjutande av stigande kristillägg. Parallellt med denna successiva löneförsämring har inträtt en successiv ökning av ansvar och arbete. En rättelse av denna orättvisa bör med det snaraste komma till stånd, i samband varmed de båda befattningarna böra omändras till extra ordinarie. Kanslern hemställer, att de två arbetsbiträdena — vilka nu vardera uppbära ett av Kungl. Maj:t fastställt arvode av 3,950 kronor — erhålla ställning som biblioteksbiträden i lönegraden Eo 5 respektive Eo 4.

Om sistnämnda framställning ej bifalles, torde det bli nödvändigt att under vederbörande arvodespost upptaga en förslagsvis betecknad delpost av 300 kronor för bestridande av kostnader för lagstadgad semester åt ifrågavarande arbetsbiträden.

Allmänna lönenämnden har föreslagit, att de båda biträdesbefattningarna förändras till kanslibiträdestjänster (= 7 lönegraden), den ena extra ordinarie och den andra extra.

Personalen vid biblioteket — som enligt uppgift är Skandinavians största medicinska bibliotek — utgöres av en arvodesavlönad bibliotekarie (bisyssla, arvode 3,000 kronor), ett ordinarie kanslibitråde (A 7), två arvodesavlönade arbetsbiträden och en extra ordinarie vaktmästare. Kanslibiträdet har det närmaste ansvaret för det löpande arbetet på bibliotekets expedition och intager förmansställning gentemot de båda arvodesavlönade biträdena, vilka ha att fullgöra arbetsuppgifter i stort sett motsvarande dem, som i allmänhet tillkomma s. k. biblioteksamanuenser. Samtliga tre biträden ha biblioteksutbildning och goda kvalifikationer i övrigt; sålunda ha de båda nuvarande arvodesbiträdena avlagt filosofisk ämbetsexamen.

Den närmaste anledningen till att sistnämnda båda biträden, vilka tidigare vardera avlönats med 3,000 kronor för år jämte dyrtidstillägg och numera åtnjuta årligt arvode å 3,950 kronor i ett för allt, nu av lärarkollegiet, med instämmande av universitetskanslern, föreslås skola inplaceras i olika lönegrader är skillnad i tjänstetid mellan dem. Motiveringen till den föreslagna differentieringen i lönegradshänseende grundar sig sålunda icke på någon skillnad i arbetsuppgifter utan är närmast av personlig natur. Lönenämnden kan för sin del icke tillstyrka, att de båda ifrågavarande biträdesbefattningarna vid en förändring till extra ordinarie tjänster inplaceras i lönegrad på det sätt, som i ärendet föreslagits, alltså med den ena befattningen placerad en lönegrad högre än den andra.

Enligt lönenämndens mening framstår det likväl med hänsyn till beskafheten av föreliggande arbetsuppgifter såsom ett berättigat önskemål, att de ifrågavarande biträdenas löneställning, vilken även vid ett bifall till kanslerns förslag synes väl låg, förbättras. På grund av institutets planerade utflyttning till Norrbackaområdet kan lönenämnden emellertid för närvarande allenast förorda åtgärder av provisorisk natur för tillgodoseende av nämnda syfte. Lönenämnden får framhålla, att med den för närvarande bestämda arvodesavlöningen äro icke förenade några särskilda förmåner (såsom sjuklön m. m.). Enligt lönenämndens mening skulle i sakens nuvarande läge ett överförande av de båda biträdesbefattningarna till befattningar i kanslibiträdesgrad framstå såsom en lämplig åtgärd. Härvid synes, bland annat med hänsyn till önskemålet om differentiering i löneställningen, den ena befattningen tills vidare böra inrättas såsom extra ordinarie och den andra såsom extra. En anordning av nu angivet slag kan enligt lönenämndens mening icke anses föregripa den kommande allmänna omprövning av personaluppsättningen vid institutets bibliotek, som framdeles lär bli oundviklig.

Från institutets bibliotek ha lämnats följande statistiska uppgifter:

Budgetår	Antalet besök	Antalet hemlånade volymer	Antalet lån i läsesalarna
1936/37	12,864	12,991	24,255
1937/38	14,791	15,069	27,920
1938/39	14,357	15,385	24,502
1939/40	11,942	11,524	20,859
1940/41	15,308	15,969	27,090
1941/42	15,429	17,799	28,016

Departement-
schefen.

Under hänvisning till vad jag anført under punkten 58 avstyrker jag för närvarande framställningen om förhöjning av vissa arvoden vid institutet.

Bibliotekspersonalens arbetsbörda befinner sig enligt vad som framgår av redogörelsen i det föregående sedan lång tid tillbaka i så gott som oavbruten tillväxt och utlåningsfrekvensen är jämförlig med exempelvis den vid de tekniska högskolornas bibliotek. I jämförelse med personalen vid andra likartade bibliotek äro emellertid arbetskrafterna vid karolinska institutets bibliotek både fåtaliga och påfallande ogynnsamt ställda i lönehänseende. Av de tre heltidstjänstgörande biblioteksbiträdena är sålunda endast ett lönegradsplacerat, medan de två andra, vilka båda avlagt filosofisk ämbetsexamen och ha biblioteksutbildning, endast åtnjuta arvoden av 3,950 kronor, vilket ungefär motsvarar lön enligt 4 löneklassen i avlöningsplanerna för civilförvaltningen. Den praktiskt taget oavbrutna stegringen av göromålen under den senaste femårsperioden synes nu ha medfört ett ohållbart tillstånd. Jag har därför blivit övertygad om nödvändigheten av en förstärkning av arbetskrafterna på biblioteket och tillstyrker därför kanslerns förslag om anvisande av ett belopp av 2,400 kronor för extra arbetshjälp. Till förslaget om en reglering av de båda med arvoden avlönade biblioteksbiträdenas anställningsförhållanden anser jag mig icke böra redan i år taga ställning.

Med anledning av vad jag nu föreslagit bör den i institutets avlöningsstat under *avdelning II* (vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.) uppförda anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal ökas med 2,400 kronor till 47,900 kronor. Då anslagsposten för rörligt tillägg, nu 24,150 kronor, för närvarande synes vara för högt beräknad, bör densamma sänkas med 3,150 kronor till 21,000 kronor. Då ordinarietposten och arvodesposten under *avdelning II* böra uppföras med oförändrade belopp, 120,000 kronor respektive 17,400 kronor, kunna utgifterna under denna *avdelning* alltså beräknas till $(120,000 + 17,400 + 47,900 + 21,000 =) 206,300$ kronor, vilket innebär en minskning med 750 kronor.

Beträffande *avdelning I* i avlöningsstaten (professorer och lärare m. fl.) förordar jag *dels* vissa justeringar beträffande beräkningen av pensionsavdragen, vilka tillsammans medföra en anslagsökning med 250 kronor, *dels* ock en minskning med hänsyn till belastningen av delposten till ålderstillägg från 18,000 kronor till 16,000 kronor. Denna *avdelning* bör sålunda minskas med 1,750 kronor till 583,300 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet bör alltså uppföras med $(206,300 + 583,300 =) 789,600$ kronor, vilket innebär en minskning med 2,500 kronor. Efter samråd med chefen för finansdepartementet föreslår jag vidare, att benämningen av befattningen som »maskinist av 2:a klass» i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m. för enhetlighetens skull ändras till »maskinist av 3:e klass».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning från och med budgetåret 1943/44, vidtaga den ändring i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid karolinska medi-

ko-kirurgiska institutet och dess institutioner m. m., som föranledes av vad jag ovan anfört;

dels besluta, att avlöningsstaten för karolinska mediko-kirurgiska institutet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t .

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor 351,100
Avgå: pensionsavdrag	» 26,400
	kronor 324,700

A v l ö n i n g s s t a t .

b. Ålderstilllägg, förslagsvis	» 16,000	kronor 16,000
--------------------------------	----------	---------------

c. Ersättningar till vikarierande akademiska lärare, förslagsvis	» 5,000	kronor 345,700
--	---------	----------------

2. Avlöning till tjänsteman på indragningsstat:

Olivecrona, A. H., professor i neurokirurgi, personligen:

Lön kronor 8,000

Ålderstill-

lägg » 1,000

Tjänstgörings-

penningar » 4,000

kronor 13,000

Avgå: pensionsavdrag » 900 » 12,100

Anm. Innehavare av personlig professur äger att efter 5 års tjänstgöring uppbära ålderstilllägg å lönen med 1,000 kronor.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t, förslagsvis

» 225,500

Summa kronor 583,300

II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 120,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 17,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 47,900
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 21,000
Summa	kronor 206,300

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 583,300
II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.	» 206,300
Summa	kronor 789,600;

dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 789,600.

[68.] 13. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Institutets omkostnadsstat upptager två poster, den ena till sjukvård m. m. å 500 kronor och den andra till bränsle, lyse och vatten å 51,500 kronor, samt slutar följaktligen å 52,000 kronor. *Kanslern för rikets universitet* — som icke upptagit ett av institutets lärarkollegium framställt förslag om att de under institutets materielanslag för institutet i allmänhet anvisade anslagsmedlen skulle uppföras i omkostnadsstaten såsom en post till övriga expenser — har hemställt, att kostnaderna för bränsle m. m., vilka under sistförflutna budgetår uppgått till cirka 73,300 kronor, måtte för nästa budgetår beräknas till 70,500 kronor.

I enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade grunderna för beräkning av omkostnadsanslag torde anslagsposten till bränsle, lyse och vatten för nästa budgetår böra höjas med 14,000 kronor till 65,500 kronor. Såsom särskilda uppbördsmedel bör i omkostnadsstaten uppföras en inkomstpost, avseende ersättning för värme, lyse och vatten, vilken synes böra uppföras med 2,000 kronor. I övrigt ansluter jag mig till vad kanslern anfört. Anslaget torde alltså böra uppföras med $(500 + 65,500 - 2,000 =)$ 64,000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 12,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 64,000.

Departementschefen.

[69.] 14. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1941/42 var uppfört med 99,000 kronor, har för innevarande budgetår höjts med 2,000 kronor till 101,000 kronor genom att till radiopatologiska och radiofysiska institutionerna anvisats 500 respektive 1,500 kronor. Denna medelsanvisning sammanhänger med att enligt 1941 års beslut om förstatligande av forskningsavdelningarna vid Konung Gustaf V:s jubileumsklinik skulle från karolinska institutets stat bestridas vissa materialkostnader, beräknade till för svulstpatologiska avdelningen 750 kronor och för radiofysiska avdelningen 2,000 kronor. *Kanslern för rikets universitet* har nu hemställt, att de två sistnämnda beloppen måtte anvisas till omförmälda institutioner och att anslaget därför måtte höjas till i runt tal 102,000 kronor.

Departement-
mentschefen.

Jag anser mig icke böra tillstyrka den begärda höjningen utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 101,000.

[70.] 15. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket, reservationsanslag.** Detta anslag har för budgetåren 1941/43 uppförts med 20,000 kronor. *Kanslern för rikets universitet* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
mentschefen.

I överensstämmelse med kanslerns förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20,000.

[71.] 16. **Tandläkarinstitutet: Avlöningar, förslagsanslag.** 17. **Tandläkarinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 18. **Tandläkarinstitutet: Utrustning, reservationsanslag.** Avlönings- och omkostnadsanslagen äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 250,200 kronor och 140,000 kronor.

Efter samråd med vissa delegerade från besparingsberedningen har *tandläkarinstitutets lärarråd* i februari 1942 inkommit med förslag till omorganisation av institutet, syftande bland annat till utvidgning av institutets examinationskapacitet samt nyanskaffning och modernisering av apparatur och övrig teknisk utrustning vid institutet. Beredningen av detta ärende är ännu icke slutförd. Då det emellertid är min förhoppning att kunna för 1943 års riksdag framlägga förslag i ämnet, torde avlönings- och omkostnadsanslagen för institutet böra upptagas med allenast beräknade belopp i riksstatsförslaget för

nästa budgetår. Samtidigt torde däri böra upptagas ett beräknat belopp för utrustning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1943/44 beräkna

dels till *Tandläkarinstitutet: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 250,200;

dels till *Tandläkarinstitutet: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 160,000;

dels ock till *Tandläkarinstitutet: Utrustning* ett reservationsanslag av kronor 300,000.

[72.] 19. **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar, förslagsanslag.** 20. **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader, förslagsanslag.** 21. **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar, förslagsanslag.** 22. **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader, förslagsanslag.** Förstnämnda två anslag äro nu uppförda med 4,224,000 kronor respektive 3,110,000 kronor, medan serafimerlasarettets anslag äro uppförda med 1,876,500 kronor respektive 1,535,000 kronor. Beredningen av frågorna om sjukhusens anslagsbehov för nästa budgetår är ännu icke fullt avslutad. Förevarande anslag torde därför böra i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som varder riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 4,185,000;

dels till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 3,100,000;

dels till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 1,845,000;

dels ock till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 1,535,000.

[73.] 23. **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ombyggnad av elektriska huvudfördelningscentralen, reservationsanslag.** *Direktionen för karolinska sjukhuset* har hemställt, att ett anslag av 60,000 kronor måtte anvisas till ombyggnad av serafimerlasarettets huvudfördelningscentral för elektrisk energi. Arbetena ha till syfte att undanröja vissa risker för drifts-avbrott och för personalens säkerhet. Av direktionens framställning inhämtas bland annat följande:

Från den nuvarande huvudfördelningscentralen, vilken ligger i maskinhuset på lasarettsområdet, utgå ett antal fördelningskablar till själva lasarettbyggnaderna. Dessa kablar bestå av jordkablar, nedlagda i en kabelkanal. Redan under ombyggnaden åren 1928—1932 visade det sig, att kanalen var

för snävt tilltagen, och detta förhållande har förvärrats under årens lopp genom nedläggande av ytterligare kablar. Kanalen är nu fylld av jordkablar, vilka ligga i flera lager och så tätt, att de undre kablarna äro oåtkomliga vid en inträffande felaktighet. Även om kablarna i och för sig äro driftsäkra, kan ett fel inträffa. Skulle den felaktiga kabeln vara oåtkomlig, kan stort avbräck uppstå för lasarettet, då felet kan sprida sig till de andra kablarna i kanalen. Denna fara bör undanröjas genom att kanalen utvidgas.

I samband med kabelkanalens ombyggnad måste huvudfördelningscentralen delvis nedmonteras. Den bör därvid även underkastas förbättringar. Centralens placering i maskinsalen medför olägenheter, som bland annat påtalats av stadens elektricitetsverk. Särskilt sommartiden stiger värmen i lokalen så kraftigt, att kabelimpregneringen droppar från kablarna. Den år för år skedda utökningen har gjort, att överskådligheten och åtkomligheten blivit åsidosatt och att centralen därför även för en fackman framstår som ett virrvarr. Efter kort tid lägger sig koldamm från pannrummet på de blanka spänningsförande delarna, varför en ständig översyn och dammtorkning är nödvändig med uppenbar risk för olycksfall för den personal, som utför detta arbete. Vissa på senare tid tillkomna kablar, bland annat för den nya neurokirurgiska kliniken, ha måst provisoriskt upphängas på väggen, emedan de ej fått plats i kabelkanalen.

Enligt uppgjort program bör — förutom att kabelkanalen utvidgas — fördelningscentralen flyttas till maskinmästarekontoret, vilket i sin tur bör flyttas till en ny tillbyggnad vid maskinhuset. Samtidigt skola servis-, mätare- och huvudfördelningscentralerna ombyggas. Beträffande detaljerna i programmet torde i övrigt få hänvisas till handlingarna.

Enligt en av Gustaf Birch-Lindgrens arkitektkontor den 28 juli 1942 uppgjord kostnadsberäkning fördela sig kostnaderna för de ifrågavarande arbetena på följande sätt:

byggnadsarbeten	kronor 19,750
sanitära installationer	» 1,575
elektriska installationer (enligt kostnadsberäkning den 29 juli 1942 av elektriska rådfrågningsbyrån)	» 30,875
oförutsedda utgifter, ritningar, kontroll m. m.	» 7,300
Summa kronor 59,500.	

Byggnadsstyrelsen har såsom sin uppfattning uttalat, att ombyggnadsförslaget synes välmotiverat och värt att snarast komma till utförande.

Med anledning av uppkommen fråga om möjligheten att av statsfinansiella skäl uppskjuta de ifrågavarande arbetenas utförande har *vederbörande statsinspektör inom statens elektriska inspektion* efter besiktning av huvudcentralen anført, att utrymmet i denna redan från början blivit alldeles för trångt tilltaget samt att centralen undan för undan blivit provisoriskt utökad med gjutjärnskapslade apparater och kabelanslutningar, så att så gott som allt väggutrymme blivit upptaget. Hela sjukhuset är beroende av att centralen fungerar oklanderligt, då ett fel i densamma kan göra hela komplexet strömlöst. Centralen är sålunda i behov av ombyggnad, vilken icke utan tvingande skäl bör uppskjutas.

Av redogörelsen torde framgå, att lasarettets elektriska huvudfördelningscentral och den därifrån utgående kabelkanalen äro i sådant skick att fara för driftsäkerheten föreligger. De riskmoment, som ganska länge förelegat, ha på sista tiden ökat. I ärendet hörda sakkunniga myndigheter ha för den skull förklarat en ombyggnad böra komma till stånd utan uppskov. Under sådana omständigheter torde det vara ofrånkomligt, att medel nu anvisas för ändamålet. Jag föreslår alltså anvisande av ett reservationsanslag av 59,500 kronor, vilket bör uppföras på driftbudgeten under denna huvudtitel.

Under återopande av vad som anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ombyggnad av elektriska huvudfördelningscentralen* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 59,500.

[74.] 24. **Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 450,000 kronor, vilket belopp fördelats på följande sätt:

1. Bidrag till driftkostnader, <i>förslagsvis</i>	kronor 445,000
2. För sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka	
från ort utom Uppsala län	» 5,000
	kronor 450,000.

Posten 1. Enligt gällande grunder för fördelningen av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset mellan statsverket och Uppsala läns landsting har landstinget att bidraga till dessa kostnader i två olika avseenden. Landstingets *primära bidrag* utgår i form av en viss avgift per vård dag för patienter från landstingsområdet. Landstingets *sekundära bidrag* utgår med hälften av den brist, som uppkommer, sedan för sjukvården använts nämnda vårdavgifter och vissa andra, sjukhuset tillkommande medel. Den andra hälften av bristen har statsverket att svara för. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet avser bidrag till täckande av halva bristen i driftkostnaderna för räkenskapsåret 1941/42.

Storleken av landstingets vårdavgift bestämmes för varje budgetår genom överenskommelse mellan universitetet och landstinget på förslag av särskilt utsedda delegerade, tre från vardera parten. Grunder för fastställande av vårdavgiften ha angivits i gällande avtal, vilket i denna del underställts Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning (se proposition 1942: 288, sid. 86 ff, och riksdagens skrivelse 1942: 414, sid. 14). Dessa grunder syfta till att bibehålla den hittillsvarande relationen mellan statsverkets och landstingets utgifter för sjukhuset oförändrad, trots inträffande förändringar beträffande driftkostnadernas storlek. Landstingets vårdavgift har i enlighet med denna grundsats fastställts till följande belopp för nedan angivna tidsrymder:

Tidrymd	Vårdavgift
1935/36	kronor 4: —
1936/37	» 4: 60
1937/38	» 4: 85
1938/39	» 5: —
1939/40	» 5: 80
1940/41	» 7: —
¹ / ₇ — ³¹ / ₁₂ 1941	» 7: —
¹ / ₁ — ³⁰ / ₆ 1942	» 6: 35
1942/43	» 6: 80

Den sänkning av vårdavgiften, som vidtagits från och med den 1 januari 1942, sammanhänger med, att dyrtidstilläggen åt sjukhusets tjänstemän från och med nämnda tidpunkt icke längre bestridas från åttonde huvudtitelns anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst utan från sjukhusets stat. Innan denna omläggning företogs, lämnade landstinget bidrag till kostnaderna för dyrtidstilläggen i form av högre vårdavgifter, i det att vid bestämmandet av dessa hänsyn togs även till dyrtidstilläggen. Efter den 1 januari 1942 utgår däremot landstingets bidrag till kostnaderna till dessa tillägg i form av högre sekundärbidrag. För statsverkets del innebär omläggningen, att belastningen av anslaget till bidrag till akademiska sjukhuset kommer att stiga i samma mån som belastningen av anslaget till dyrtidstillägg sjunker.

Kanslern har, under åberopande av vad *större akademiska konsistoriet* i ämnet anfört, hemställt om höjning av posten 1 med 39,000 kronor till (445,000 + 39,000 =) 484,000 kronor. Sistnämnda belopp utgör hälften av den beräknade bristen i sjukhusets stat för budgetåret 1942/43.

Utgifts- och inkomststaterna för akademiska sjukhuset för budgetåren 1941/42 och 1942/43 upptaga i sammandrag följande utgiftsposter:

	Budgetåret 1941/42 kronor	Budgetåret 1942/43 kronor
1. a) Löner och arvoden	731,577	734,267
b) Kontant ersatta naturaförmåner	111,164	99,720
c) Pensioner och understöd	6,400	8,733
d) Dyrtids- och kristillägg	— ¹	200,000
2. Vikariearvoden m. m.	131,200	145,200
Summa kronor	980,341	1,187,920
3—6. Läkemedel m. m.	308,500	318,000
7. Linne, möbler m. m.	89,000	102,000
8. Patienters och personalens utspisning	440,000	424,000
9—13. Värme, lyse, tvätt m. m.	269,300	386,500
14. Diverse utgifter	161,300	176,600
Summa kronor	1,268,100	1,407,100
Summa summarum kronor	2,248,441	2,595,020

¹ Först efter det inkomst- och utgiftsstaten uppgjorts, tillkom den ändring, varigenom utgifterna för dyrtidstillägg kommo att fr. o. m. den ¹/₁ 1942 bestridas från sjukhusets stat.

Sjukhusets sammanlagda inkomster beräknades för budgetåret 1941/42 till 1,592,812 kronor, landstingets vårdavgifter inberäknade. Inkomsterna för budgetåret 1942/43 ha, vårdavgifterna inberäknade, uppskattats till 1,628,999 kronor. Enligt gällande avtal skola landstinget och statsverket bidra med hälften vardera till täckande av bristsaldot (2,595,020 — 1,628,999 =) 966,021 kronor. Statens bidrag för nästa budgetår till sjukhusets drift kommer härigenom enligt konsistoriets beräkning att belöpa sig till (hälften av 966,021 =) i runt tal »484,000» kronor.¹ Statsverkets ifrågasvarande kostnader för sjukhusets drift skulle enligt denna beräkning komma att nästa budgetår uppgå till 18,6 procent av de sammanlagda utgifterna. Motsvarande procenttal utgjorde för femårsperioden 1931/36 likaledes 18,6 procent och för fyraårsperioden 1936/40 19,5 procent.

Beträffande anledningen till ökningen av anslagsbehovet hänvisar konsistoriet till att dyrtidstillägg under halvåret 1/7—31/12 1941 utgått från förslagsanslaget under ättonde huvudtiteln till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, medan dessa tillägg jämte kristillägg för hela budgetåret 1942/43 äro upptagna i sjukhusets utgiftsstat.

Posten 2. Beträffande denna anslagspost hemställer *kanslern* på förslag av konsistoriet om en höjning från 5,000 kronor till 10,000 kronor. *Konsistoriet* hänvisar till ett yttrande i ämnet av *medicinska fakulteten*, som anför:

Under åren 1923—1933 utgingo ifrågasvarande anslagsmedel med 15,000 kronor. I särskilt yttrande den 1 september 1932 redogjorde fakulteten utförligt för de förhållanden, som motivera detta anslag. Fakulteten framhöll därvid betydelsen för ett undervisningssjukhus av att erhålla ett så rikligt och mångsidigt klientel som möjligt, där även mera sällsynta sjukdomar äro representerade. Ur denna synpunkt är akademiska sjukhusets egentliga upptagningsområde knappt, särskilt i jämförelse med förhållandena vid de båda övriga universitetssjukhusen. Olägenheterna härav ha emellertid kunnat minskas genom möjligheten att bereda vård åt ett antal fattiga eller mindre bemedlade sjuka från främmande län avgiftsfritt eller mot nedsatt vårdavgift.

För budgetåret 1933/34 nedsattes anslaget av riksdagen till 5,000 kronor per år. Under de följande åren gjorde fakulteten därför upprepade framställningar om anslagets höjande till det tidigare beloppet, varvid fakulteten särskilt påpekade de olägenheter för undervisningen, som uppkommit genom att man nödgats avvisa inträdessökande och hänvisa dem till sjukvårdsinrättningar med billigare legosängsavgifter, enär nedsättning i vårdavgiften ej kunnat beviljas på grund av brist på medel. Fakultetens framställningar beaktades också av statsmakterna, och anslaget höjdes för budgetåret 1937/38 till 10,000 kronor och för budgetåret 1938/39 till 15,000 kronor, d. v. s. till samma belopp, som tidigare utgått.

År 1940 föranledde den försämrade ekonomiska situationen statsmakterna att åter sänka denna anslagspost till 5,000 kronor för budgetåret 1940/41, vilket belopp sedan dess upptagits. De genom denna sänkning uppkommande olägenheterna ha dock blivit alltmera framträdande.

Utom de i fakultetens tidigare framställningar påpekade svårigheterna att erhålla ett tillräckligt mångsidigt undervisningsmaterial, speciellt inom de smärre kliniska disciplinerna, har även en annan omständighet gjort behovet

¹) Rätteligen 483,000 kronor.

av en anslagsökning kännbart. På den kirurgiska kliniken ha i allt större utsträckning mottagits lungtuberkulösa patienter, som äro i behov av operativ behandling, och ett ej obetydligt antal av dessa ha inremitterats från sanatorier utanför akademiska sjukhusets upptagningsområde. Beträffande de kirurgiska behandlingsmetoderna av lungtuberkulos är forskningen för närvarande stadd i mycket livligt framåtskridande. Nya metoder eller modifierationer av dylika prövas ständigt och resultaten ha i samband därmed blivit allt bättre. I lungtuberkulosens behandling spelar numera den kirurgiska vården en mycket betydelsefull roll. Med hänsyn till såväl undervisning som forskning på detta område är det av synnerlig vikt, att den verksamhet, som hittills med framgång bedrivits vid akademiska sjukhusets kirurgiska klinik, kan fortsättas.

De lungtuberkulösa patienternas ekonomiska ställning är i de flesta fall undergrävd, så att de sakna medel att gälda de högre legosängsavgifter, som upptagas av utomlänspatienterna. En ej oväsentlig del av det nu utgående statsbidraget till fattiga och mindre bemedlade sjuka har därför använts för dylika patienter. Dessa ha också i stor utsträckning tagit i anspråk sjukhusets övriga frisängsmedel, varigenom möjlighet att bereda övriga behövande sjuka ekonomisk lindring starkt beskurits.

För att omedelbart erhålla en tillfällig lättnad har fakulteten vänt sig till svenska nationalföreningen mot tuberkulos, som också tillmötesgått fakultetens framställning genom att bevilja personliga bidrag till vårdkostnadernas täckande åt ett mindre antal medellösa eller mindre bemedlade patienter från främmande län, som på kirurgiska kliniken undergått behandling för lungtuberkulos. Dessa bidrag från nationalföreningen ha emellertid rent tillfällig karaktär.

En bidragande orsak till att sjukhusets frisängsmedel under de sista två budgetåren blivit otillräckliga är även den höjning av legosängsavgiften på allmän sal för patienter från främmande län, som universitetet vidtagit fr. o. m. den 1 juli 1940. Avgiften höjdes då från 4 kronor 50 öre till 5 kronor per dag. Antalet av de patienter, som äro i behov av nedsättning av vårdavgiften, har därigenom ökats.

Fakulteten ser sig sålunda, under hänvisning till vad här anförts, nödsakad att hemställa om höjning av anslaget till sjukvård åt fattiga och mindre bemedlade sjuka från främmande län. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser sig fakulteten dock böra för budgetåret 1943/44 begränsa sin begäran till en höjning med 5,000 kronor, så att anslaget utgår med sammanlagt 10,000 kronor.

Departementschefen.

Den av större akademiska konsistoriet gjorda beräkningen rörande storleken av statsverkets bidrag för nästa budgetår till kostnaderna för akademiska sjukhusets drift har icke givit mig anledning till annan erinran än att anslagsposten lämpligen torde böra upptagas med ett till 480,000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en höjning med 35,000 kronor. Höjningen synes väsentligen sammanhänga därmed, att personalen numera i motsats till vad tidigare varit förhållandet kommer i åtnjutande av kristillägg.

Medicinska fakulteten har enligt min mening anført goda skäl för en höjning från 5,000 kronor till 10,000 kronor av anslagsposten till sjukvård för fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län, och jag anser

mig därför i likhet med konsistoriet och kanslern böra tillstyrka bifall till detta förslag.

Vid bifall till vad jag förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(480,000 + 10,000 =)$ 490,000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 40,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 490,000.

[75.] **25. Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** Detta anslag har under det senaste årtiondet utgått med följande belopp:

Budgetår:	Anslagets belopp, kronor:	Anslaget avser år:
1933/34	61,450	1931
1934/35	56,000	1932
1935/36	47,300	1933
1936/37	57,000	1934
1937/38	63,300	1935
1938/39	75,000	1936
1939/40	82,600	1937
1940/41	136,000	1938
1941/42	190,000	1939
1942/43	190,000	1940.

Anslaget, vilket avser bidrag till driftkostnaderna, har utgått sedan år 1921. Efter att under de första åren ha haft huvudsaklig karaktär av kris-tidsanslag, utmätt utan fastställda normer, har anslaget alltsedan budgetåret 1925/26 utgått efter vissa grunder, vilka erhållit sin nuvarande utformning genom beslut av 1937 års riksdag.

Nu gällande bidragsgrunder. Genom proposition nr 98 föreslog Kungl. Maj:t 1937 års riksdag att besluta, att statsbidrag skulle från och med den 1 juli 1938 utgå till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (»Lunds lasarett») i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som i propositionen förordats av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet. Grunderna skulle närmare bestämmas i avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Malmöhus läns landsting, vilket skulle gälla i 10 år.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag, dock med ändringar i tre betydelsefulla hänseenden: *dels* sänktes bidragets maximibelopp från föreslagna 220,000 kronor till 190,000 kronor årligen, *dels* undantog riksdagen från statsbidrag från detta anslag alla avdelningar, som under avtalstiden kunde komma att få statsbidrag i annan ordning; härigenom bortföll barnbördsavdelningen (från 1938), pediatrika kliniken (från 1940) och radiologiska

kliniken (från 1/7 1941), *dels ock* begränsades avtalstiden till 5 år mot föreslagna 10 år.

I enlighet med riksdagens beslut träffade Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, och Malmöhus läns landsting, å andra sidan, sedermera avtal angående länets sjukvårdsinrättningar i Lund. Avtalet har följande lydelse:

A v t a l

*mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Malmöhus läns landsting
angående länets sjukvårdsinrättningar i Lund.*

§ 1.

Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund — i detta avtal kallade lasarettet — hava till ändamål att vara en vårdanstalt för sjuka samt äro därjämte avsedda att lämna medicine studerande praktisk undervisning i läkarkonsten.

§ 2.

Lasarettets samtliga avdelningar skola, i den mån så erfordras, vara upplåtna för klinisk undervisning.

Vid lasarettet skola finnas polikliniker i den utsträckning, som finnes nödigt eller nyttigt för undervisningen och specialvården.

§ 3.

Såsom bidrag till de årliga sjukvårdskostnaderna vid lasarettet erlägger staten 10 procent av vissa driftkostnader, beräknade på sätt nedan angives.

§ 4.

I den driftkostnadsstat, som skall läggas till grund för beräkningen enligt § 3, skola upptagas följande utgifter:

avlöningar m. m. till personal, som icke är uppförd på universitetets stat;
expeditionskostnader;
diverse;
läkemedel;
förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården;
kosthåll;
värme, lyse och vatten;
tvätt och renhållning;
inventariers underhåll och komplettering, med undantag för sådana utgifter för komplettering av inventarier, till vilka staten i annan ordning anvisar anslag;
fastigheters underhåll;
hyror.

Summan av nyssnämnda utgifter fördelas på summan av underhållsdagarna vid hela sjukhuset. Den sålunda erhållna kostnaden per underhållsdag multipliceras med antalet underhållsdagar vid sådana avdelningar vid sjukhuset, vilka i annan ordning åtnjuta statsbidrag, ävensom vid venerologiska avdelningen och den tillärnade radiologiska kliniken vid lasarettet. Sedan från utgiftsstatens summa avdragits den sålunda erhållna produkten, utgör återstoden det belopp, varå statsbidraget skall beräknas.

Nyssnämnda dagskostnad per underhållsdag må icke överstiga medelkostnaden per dag för samma år enligt föreliggande officiella uppgifter för samtliga lasarett i riket, förhöjd med 20 procent. Ej heller må statens bidrag för något år överstiga 190,000 kronor.

§ 5.

Lasarettet förvaltas av en direktion, bestående av 7 personer, av vilka ordföranden och, efter större akademiska konsistoriets hörande, två ledamöter utses av Kungl. Maj:t samt övriga ledamöter av landstinget. På enahanda sätt utses suppleanter i direktionen.

§ 6.

Kungl. Maj:t utser årligen en revisor att med landstingets revisorer deltaga i granskningen av sjukvårdsinrättningarnas räkenskaper.

Detta avtal gäller i fem år, räknat från och med den 1 juli 1938. Sker icke uppsägning från någondera sidan sist före den 1 juli 1941 skall avtalet anses förlängt på ytterligare fem år.

Bestämmelsen angående uppsägning och förlängning skall därefter äga motsvarande tillämpning allt framgent.

Sammanfattningsvis gäller sålunda enligt detta avtal, att staten i efterskott skall tillskjuta 10 procent av driftkostnaderna — dock högst 190,000 kronor årligen — vid lasarettet med undantag för

barnbördsavdelningen (statsbidrag i särskild ordning från 1/1 1938),

pediatriska kliniken (» » » » » 1/1 1940),

tuberkulosavdelningen,

psykiatriska avdelningen,

reumatiska avdelningen,

av pensionsstyrelsen disponerade vårdplatser på ortopediska avdelningen,

venerologiska avdelningen samt

radiologiska avdelningen (öppnad 1/7 1941).

Dessa avdelningar disponera tillhopa ($42 + 66 + 48 + 114 + 68 + 24 + 35 + 51 =$) 448 av sjukhusets sammanlagt 1,134 vårdplatser, d. v. s. 39,5 procent av samtliga.

Såsom en andra maximeringsregel gäller vidare, att staten icke lämnar bidrag till driftkostnaderna, i den mån dessa för patient och underhållsdag skulle uppgå till mer än 120 procent av medeldagskostnaden vid samtliga lasarett i riket. Denna begränsningsregel har hittills icke behövt träda i funktion.

Avtalet blev i oktober 1940 från landstingets sida uppsagt och upphör därmed att gälla med utgången av juni 1943.

Förhandlingar rörande nytt avtal m. m. Genom beslut den 8 november 1940 uppdrog Kungl. Maj:t åt landshövdingen *S. N. Linnér*, överdirektören

vid karolinska sjukhuset *F. E. A. von Dardel* och professorn vid universitetet i Lund *A. E. Westman* att med Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott upptaga förhandlingar rörande nytt avtal med landstinget rörande ifrågavarande sjukhus. Förvaltningsutskottet utsåg till representanter vid förhandlingarna utskottets ordförande landstingsmannen *P. Lovén*, dess vice ordförande, landstingsmannen *A. Eriksson* samt landstingsdirektören *W. Merwün*. Sedan Eriksson av sjukdom förhindrats deltaga, utsågs överläkaren *G. Lundh* till representant i hans ställe.

Förhandlingsmännen ha till Kungl. Maj:t inkommit med en den 17 april 1942 dagtecknad skrivelse, vari framlagts förslag till nytt avtal, innefattande följande ändringar av det nuvarande avtalet:

- 1) maximigränsen 190,000 kronor slopas;
 - 2) statsbidrag skall utgå även för barnbördsavdelningen, pediatrika kliniken och venerologiska avdelningen, vilka för närvarande äro uteslutna från statsbidrag i förevarande ordning;
 - 3) dagskostnaden må överstiga medeldagskostnaden vid rikets samtliga lasarett med allenast 10 procent mot för närvarande 20 procent.
- I samband härmed ha förhandlingsmännen föreslagit, att
- 4) staten inrättar tre befattningar såsom laboratorer, tillika överläkare, på universitetets stat (årlig merkostnad 18,000 kronor förutom kostnader för ålderstillägg, dyrtidstillägg, kristillägg och pensionering);
 - 5) staten beviljar ett engångsbidrag till landstinget av 120,000 kronor, motsvarande ett extra tillskott av 30,000 kronor om året för vart och ett av de 4 sista åren av det nuvarande avtalets giltighetstid.

En närmare redogörelse för dessa förslag lämnas här nedan.

Förslag till nya bidragsgrunder. Beträffande avtalsfrågan ha förhandlingsmännen (vilka benämna sig »delegerade») anfört:

Under de förhandlingar mellan särskilda delegerade, som föregingo utarbetandet av 1937 års avtal, diskuterades ingående förhållandet mellan staten och Malmöhus läns landsting med avseende å Lunds lasarett. Enighet uppnåddes därvid därom, att lasarettet fortfarande borde utgöra en landstingets sjukvårdsinrättning med landstinget såsom huvudman, men med uppgift tillika att lämna medicine studerande praktisk undervisning i läarkonsten. Dåvarande delegerade konstaterade, att vid Lunds lasarett liksom vid övriga undervisningssjukhus föreläge en intressegemenskap mellan sjukvårdsbehovet inom ett visst sjukvårdsområde och undervisningens behov. Såge man på siffrorna för platsantalet vid vart och ett av undervisnings-sjukhusen¹, vore det uppenbart, att dessa var på sin ort tillgodosåge ett sjukvårdsbehov av mycket betydande storleksordning. Skulle ifrågavarande sjukhus icke finnas, måste vederbörande ansvariga sjukvårdsområden sörja för behovet på egen hand genom egna stora och dyrbara centrallasarett. I vilken utsträckning omfattningen av dessa skulle minskas i jämförelse med

¹ Antalet vårdplatser vid Lunds lasarett är 1,134.

de nuvarande undervisningssjukhusen, lämnades tills vidare därhän; här vore allenast av vikt att fasthålla undervisningssjukhusens betydelse för den lokala kroppssjukvården.

Å andra sidan vore det lika uppenbart, att sjukhus, svarande mot ifrågasvarande lasarett, vore oundgängliga faktorer i läkarutbildningen, sådan denna anordnats i vårt land med klinisk undervisning samt undersökning av patienterna genom kandidater under deras utbildning. Det sjukvårdsområde, som ställde sitt sjukhus och sina patienter till förfogande för utbildningen, gjorde därmed undervisningen och den vetenskapliga forskningen eller med andra ord ett viktigt statsintresse en oundgänglig tjänst. Det kunde knappast tänkas, åtminstone med de anordningar, som staten i övrigt skapat för den medicinska utbildningen vid de tre medicinska fakulteterna, att den kliniska undervisningen skulle kunna förläggas till ett enda av staten uteslutande drivet sjukhus. Det vore denna principiella utgångspunkt, som å ena sidan gjorde det nödvändigt för staten att utöva kontroll över att undervisningssjukhusen bleve tillräckligt kvalificerade och å andra sidan gjorde det befogat, att staten i större eller mindre mån bidroge till kostnaderna.

Till den principiella ståndpunkt, som sålunda uttalats och vilken torde få anses vara godkänd av såväl statsmakterna som landstinget, ansluta sig delegerade. Under de år, som gått efter avslutandet av 1937 års avtal, har samma ståndpunkt tagit sig nya uttryck genom gemensamt bekostade ny- och ombyggnader samt utrustning vid lasarettet. Sålunda har riksdagen beviljat:

1939	Till diverse röntgeninstrument	kronor 20,825: —
	» inrättande av laboratorium inom den medicinska kliniken	» 16,475: —
	» uppförande av en ny ögonklinik	» 200,000: —
1940	» » » » »	» 85,000: —
1941	» » » » »	» 79,000: —
	» diverse röntgeninstrument	» 17,800: —
	» utvidgningsarbeten m. fl. inom kirurgiska polikliniken och röntgendiagnostiska avdelningen	» 44,900: —

Någon nämnvärd förskjutning av det för undervisningens speciella behov erforderliga utrymmet vid lasarettet i jämförelse med utrymmet i dess helhet har icke ägt rum. Efter samma grunder som tillämpats av 1936 års delegerade vid en då verkställd beräkning har nu befunnits, att av sammanlagt 169,863 kubikmeter ett innehåll av 12,124 kubikmeter eller sammanlagt 7,14 procent åtgå för egentliga undervisningslokaler samt särskild utrustning av laboratorier för undervisning. Motsvarande siffra beräknades av 1936 års delegerade till 6,49 procent.

De särskilda lokalerna för undervisningens behov framkalla en viss ökning av driftkostnaderna, framhålla förhandlingsmännen. För att ge en föreställning om storleksordningen av denna ökning ha förhandlingsmännen låtit verkställa nedanstående beräkning (till jämförelse meddelas även motsvarande beräkning, utförd av 1936 års förhandlingsmän):

Beräkning av merkostnader vid Lunds lasarett, föranledda av lasarettets egenskap av undervisningssjukhus.

Utgiftsändamål	1936 års beräkning			1942 års beräkning		
	Totalkostnad 1935 kronor	Därav föranledas av undervisningen		Totalkostnad 1941 kronor	Därav föranledas av undervisningen	
		%	kronor		%	kronor
Värme och lyse	100,958: —	6,49	6,552: 17	317,515: —	7,14	22,670: 57
Fastighetens underhåll . .	47,794: —	6,49	3,101: 83	112,354: —	7,14	8,022: 08
Röntgenmaterial	70,294: —	25	17,573: 50	126,517: —	25	31,629: 25
Instrument och apparater	56,115: —	25	14,028: 75	59,983: —	25	14,995: 75
Läkemedel	136,215: —	20	27,243: —	239,886: —	20	47,977: 20
Poliklinikkostnader	172,871: 82	25	43,217: 96	184,550: —	25	46,137: 50
Personalkostnader:						
a) för laboratorierna . .	20,472: 24	20	4,094: 45	83,025: —	20	16,605: —
b) för städning	142,052: —	6,49	9,219: 17	253,956: —	7,14	18,132: 46
Summa	746,772: 06		125,030: 83	1,377,786: —		206,169: 81

Å andra sidan är det påtagligt, framhålla förhandlingsmännen, att statens utlägg för överläkarnas, professorernas och vissa andra läkares löner innebär ett statsbidrag till de egentliga driftkostnaderna. Ur statens synpunkt är, såsom 1936 års delegerade anförde, syftet härmed att sörja för undervisningen, men för sjukhuset och för dess huvudman innebär tillskottet genom dessa löner otvivelaktigt, att sjukhuset slipper ifrån betydande utgifter och samtidigt garanteras läkarkrafter med särskilt kvalificerad utbildning på ett mera tillförlitligt sätt än vad som kan ske vid andra sjukhus av motsvarande storleksordning.

De belopp, som i denna ordning tillförts Lunds lasarett på universitetets stat utgjorde under åren 1936—1941 följande:

1936	kronor 104,700
1937	» 104,900
1938	» 112,650
1939	» 117,300
1940	» 117,300
1941	» 117,300.

(Härtill komma ålderstillägg, dyrtidstillägg, kristillägg och pensionskostnader.)

I vilken omfattning Lunds lasarett faktiskt utnyttjats för sjukvårdsbehov, belyses av följande tabell.

	Ordinarie platser	Medelbeläggning år 1941
medicinska kliniken	174	181
kirurgiska »	215	221
ortopediska »	112	110
barnsjukhuset	66	88

ögonkliniken	60	48
öronkliniken	57	54
kvinnokliniken (gynekologiska avdelningen) ...	68	52
barnbördsavdelningen	42	54
avdelningen för smittsamma könssjukdomar ..	35	6
	829 ¹	814.

Såsom framgår härav är medelbeläggningen på de allra flesta avdelningarna synnerligen hög, en omständighet, som talar för att lasarettet tillgodoser ett sjukvårdsbehov, som eljest måste fyllas genom annan sjukvårdsinrättning.

Efter dessa siffermässiga översikter bör uttryckligen betonas, att de sålunda gjorda beräkningarna icke avse att innebära en uppskattning av det till Lunds lasarett knutna undervisnings-(stats-)intresset, eftersom detta intresse har behov av hela sjukvårdsinrättningen och dess patientmaterial för att kunna tillgodoses i erforderlig omfattning. Lika klart är å andra sidan, att den sjukvårdsbehövande befolkningen i hög grad gagnas av att lasarettet utrustas med läkare, vilka genom undervisningens krav föranledas att följa och aktivt deltaga i den vetenskapliga medicinska forskningen och vilka förfoga över institutioner, som göra sådan forskning möjlig.

Den enda hållbara slutsatsen av de lämnade översikterna synes vara att intresset av lasarettet är gemensamt för staten och landstinget.

1936 års delegerade utgingo från 10 procent av de verkliga kostnaderna såsom en skäligen grund för statsbidraget till driftkostnaderna. Därvid gjordes dock avdrag för vad som belöpte på tuberkulosavdelningen, den venerologiska avdelningen, den psykiatriska avdelningen och den reumatiska avdelningen jämte de av pensionsstyrelsen betingade platserna på ortopediska avdelningen, varjämte det förutsattes, att enahanda avdrag skulle gälla med avseende å radiologiska kliniken.² Kostnaderna för de undantagna avdelningarna beräknades efter antalet vård dagar på respektive avdelning.

Vid bidragsberäkningen utgick man från att det vore nödvändigt, att landstinget, som allt framgent skulle äga och driva lasarettet, icke skulle anse sin bestämmanderätt över sjukhusets förvaltning trädas för nära och å andra sidan att staten icke skulle ådragas automatiskt växande utgifter utan att äga behörigt inflytande. Dessa synpunkter ville man tillgodose genom att konstruera bidraget såsom en relativt underordnad procent av bruttokostnaderna. Landstingets eget intresse av en klok ekonomisk drift skulle under sådana förhållanden knappast påverkas av statsbidraget.

Men därjämte ansågo delegerade sig böra föreslå två säkerhetsbestämmelser särskilt med tanke på de kostnadsstegringar, som kunde framkallas av eventuella personalökningar och allmänna prisförhöjningar. Den ena var, att bruttokostnaderna, på vilka statsbidraget beräknades, icke skulle för underhållsdag, som enligt förslaget skulle tagas i beräkning, uppgå till högre belopp än som motsvarade medelkostnaden per dag för samma år enligt föreliggande officiella uppgifter för samtliga lasarett i riket, förhöjd med 20 procent. Sistnämnda bestämmelse hade hämtats från det i september—oktober 1928 träffade avtalet mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Malmöhus läns

¹ Avdelningar, som här icke medräknats, äro: lungkliniken (48), radiologiska kliniken (51), psykiatriska kliniken (114), reumatiska avdelningen (68) samt pensionsstyrelsens avdelning av ortopediska kliniken (24), tillhopa 305 vårdplatser.

² Såsom framgår av sid. 141 utvidgade riksdagen undantagen till att omfatta även barnbördsavdelningen och pediatrika kliniken.

landsting angående anordnande och upprätthållande av psykiatriska kliniken i Lund. Den andra säkerhetsbestämmelsen var, att driftkostnadsbidraget icke under avtalsperioden finge överstiga 220,000 kronor om året¹.

Det får ej heller förbises, att tidigare såväl statsmakterna som landstinget utgått ifrån att landstinget självt hade att svara för driftkostnaderna trots lasarettets egenskap av undervisningssjukhus, en uppfattning, som upprepade gånger kommit till uttryck i samband med statsbidrag till ny- och ombyggnader. Denna ståndpunkt hade först under trycket av kristiden men sedermera principiellt av statsmakterna blivit frånträdd. Det var dock först genom ett av 1925 års riksdag fattat beslut, som den uppfattningen slagit igenom, att även beträffande Lunds lasarett dess användning i den medicinska undervisningens och forskningens tjänst motiverade statsbidrag till driftkostnaderna. Från denna utgångspunkt och i jämförelse med förutvarande statsbidrag innefattade 1937 års avtal en synnerligen stark ökning av statsbidraget.

Genom den inträffade världskrisen har den tid, avtalet kunnat tillämpas under normala förhållanden, blivit synnerligen kort. Det oaktat torde det vara lämpligt för att kunna bedöma avtalets innebörd att undersöka, hur avtalet verkat under de gångna tillämpningsåren (1938—41).

Om man i enlighet med avtalet från lasarettets driftkostnader avdrager utgifterna för tuberkulos-, venerologiska och psykiatriska samt reumatiska avdelningarna jämte de av pensionsstyrelsen betingade platserna på ortopediska avdelningen, erhåller man följande sammanställning² över statsbidrag och en obeskuren 10 procentberäkning. (I sammanställningen har för jämförelses skull medtagits jämväl åren 1935—37.)

Kalenderår:	Budgetår:	Utdelat statsbidrag:	Statsbidrag efter 10 %.
1935	1937/38	63,300	
1936	1938/39	75,000	
1937	1939/40	82,600	
1938	1940/41	136,000	147,653: 43 ³
1939	1941/42	190,000	235,163: 50
1940	1942/43	190,000	265,173: 16
1941	1943/44	(190,000)	302,538: 54

¹ Riksdagen begränsade, som nämnts, bidragsmaximum till 190,000 kronor för år.

² En inom ecklesiastikdepartementet verkställd undersökning ger vid handen, att för åren 1940 och 1941 härvid avdrag icke gjorts för pediatrika kliniken, vilken från och med år 1940 icke är statsbidragsberättigad enligt avtalet. (Däremot har, ehuru detta icke utsäges, i enlighet med avtalet gjorts avdrag för barnbördsavdelningen ävensom för radiologiska avdelningen för tiden efter den 1 juli 1941, då den nya jubileumskliniken öppnades.) Göres avdrag för pediatrika kliniken, erhållas följande jämförelsetal för åren 1940 och 1941:

Kalenderår:	Budgetår:	Utdelat statsbidrag:	Statsbidrag efter 10 %:
1940	1942/43	190,000	233,646: 83
1941	1943/44	(190,000)	267,756: 95

³ Härav för första halvåret efter äldre ordning 40,719 kronor 51 öre och för andra halvåret 106,933 kronor 92 öre.

I sammanställningen har icke tagits hänsyn till det statsbidrag, som utgöres av avlöningarna till professorer och annan på universitetets stat uppförd personal. Den starka stegringen från 1938 till 1939 beror — förutom på att den nya ordningen trätt i kraft först med senare halvåret av 1938 — även på en personalökning, som i huvudsak var förutsedd vid avtalets ingående. Den fortsatta stegringen däremot har uppenbarligen sammanhang med krisens allmänna verkningar. Härvid är det av intresse, att kostnaderna vid Lunds lasarett, trots de stora anspråk, som måste ställas på sjukvården därstädes, ingalunda förete särskilt höga stegringar i jämförelse med förhållandena vid andra lasarett i riket. Till belysning härav må följande siffror anföras:

	För hela riket kronor:	För Lunds la- sarett kronor:
Medeldagskostnaden utgjorde 1938 (enligt S. O. S.)	8: 52	6: 99
Medeldagskostnaden utgjorde 1939	8: 57	7: 72
» » 1940 (enligt tidskriften Sjukhuset)	9: 86	9: 38
Medeldagskostnaden utgjorde 1941	10: 66	10: 07

Om det maximerade statsbidraget 190,000 kronor slås ut på de vård dagar, som enligt avtalet skola tagas i betraktande, visar det sig, att statsbidraget för 1941 (= budgetåret 1943/44) allenast utgör 68 öre eller 6,28 procent per vård dag i stället för enligt avtalets grundprincip 10 procent.¹

Om avtalet betraktas i belysning av föreliggande erfarenheter, torde man kunna antaga, att, om någon kunnat förutspå utvecklingen, avtalet skulle fått annat innehåll. Å andra sidan måste det ligga i bägge parternas gemensamma, starka intresse, att mellanhavandet mellan dem för en tid framåt är reglerat enligt bestämda grunder.

Kristiden har uppenbarligen icke medfört någon förskjutning mellan de sjukvårdsbehov och det undervisningsintresse, som båda äro bundna vid lasarettet. Någon anledning att frånga den principiella grunden på 10 procents bidrag av kostnadsunderlaget synes således icke föreligga. Däremot torde det vara otvivelaktigt, att det till 190,000 kronor maximerade statsbidraget på grund av krisens inverkan sjunkit under vad som vid avtalets ingående ansågs skäligt och över huvud taget kunde beräknas.

En säkerhetsbestämmelse mot kostnadsökningar utan samband med den allmänna prisstegringen är stadgandet om ett i förhållande till medelkostnaden för samtliga lasarett i riket satt maximum. Någon anledning att frånga denna säkerhetsbestämmelse synes icke föreligga. Enligt vad hittillsvarande erfarenhet ger vid handen torde ingen risk föreligga att Lunds lasarett kommer att röra sig med särskilda toppkostnader. I varje fall kan en sådan risk förebyggas genom nyssnämnda bestämmelse. Delegerade förorda sålunda, att det absoluta maximum bortfaller, men att nyssnämnda relativa maximum bibehålles.

Med hänsyn till borttagandet av det absoluta maximum synes dock förhöjningen, som enligt 1937 års avtal kan stiga till 20 procent över medel-

¹ Vid denna beräkning, som grundar sig på 1941 års förhållanden, ha underhållsdagarna för pedia-triska kliniken icke avdragits. Därest så sker, blir statsbidraget 77 öre per vård dag = 7,10 procent av medeldagskostnaden.

dagskostnaden, böra begränsas till 10 procent. Hittills skulle denna reduktion icke haft någon betydelse på sätt som framgår av ovan återopade jämförelsesiffror för åren 1938/40.

Vad angår tiden för ett nytt avtal förefaller det, hur önskvärt det än vore, att förhållandet mellan universitetet och landstinget fastställdes för en längre tid framåt, vara synnerligen svårt för parterna å ömse sidor att under så osäkra förhållanden som de nu rådande binda sig för längre tid än i första hand en 5-årsperiod med tillfälle till förlängning på ytterligare 5 år i sänder.

I enlighet med vad sålunda anförts föreslå förhandlingsmännen, att avtalet mellan staten och landstinget ändras på följande sätt:

Avtalets nuvarande lydelse:
(ändrade delar kursiverade).

§ 4.

I den driftkostnadsstat, som skall läggas till grund för beräkningen enligt § 3, skola upptagas följande utgifter:

avlöningar m. m. till personal, som icke är uppförd på universitetets stat;

expeditionskostnader;

diverse;

läkemedel;

förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården;

kosthåll;

värme, lyse och vatten;

tvätt och renhållning;

inventariers underhåll och komplettering, med undantag för sådana utgifter för komplettering av inventarier, till vilka staten i annan ordning anvisar anslag;

fastigheters underhåll;

hyror.

Summan av nyssnämnda utgifter fördelas på summan av underhållsdagarna vid hela sjukhuset. Den sålunda erhållna kostnaden per underhållsdag multipliceras med antalet underhållsdagar vid sådana avdelningar vid sjukhuset, vilka i annan ordning åtnjuta statsbidrag¹,

Förhandlingsmännens ändringsförslag:

(ändrade delar kursiverade).

§ 4.

I den driftkostnadsstat, som skall läggas till grund för beräkningen enligt § 3, skola upptagas följande utgifter:

avlöningar, *pensioner* m. m. till personal, som icke är uppförd på universitetets stat;

expeditionskostnader;

diverse;

läkemedel;

förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården;

kosthåll;

värme, lyse och vatten;

tvätt och renhållning;

inventariers underhåll och komplettering, med undantag för sådana utgifter för komplettering av inventarier, till vilka staten i annan ordning anvisar anslag;

fastigheters underhåll;

hyror.

Summan av nyssnämnda utgifter fördelas på summan av underhållsdagarna vid hela sjukhuset. Den sålunda erhållna kostnaden per underhållsdag multipliceras med antalet underhållsdagar vid *psykiatriska kliniken, lungkliniken, radio-*

¹ Härunder falla för närvarande *barnbördsavdelningen, pediatrika kliniken, psykiatriska kliniken, lungkliniken, reumatiska avdelningen* och av pensionsstyrelsen disponerade platser på ortopediska kliniken.

ävensom vid venerologiska avdelningen och den tillärnade radiologiska kliniken vid lasarettet. Sedan från utgiftsstatens summa avdragits den sålunda erhållna produkten, utgör återstoden det belopp, varå statsbidraget skall beräknas.

Nyssnämnda dagskostnad per underhållsdag må icke överstiga medelkostnaden per dag för samma år enligt föreliggande officiella uppgifter för samtliga lasarett i riket, förhöjd med 20 procent. Ej heller må statens bidrag för något år överstiga 190,000 kronor.

logiska kliniken och reumatiska avdelningen jämte underhållsdagarna å de platser på ortopediska kliniken, som enligt särskilt avtal disponeras av pensionsstyrelsen. Sedan från utgiftsstatens summa dragits den sålunda erhållna produkten, utgör återstoden det belopp, varå statsbidraget skall beräknas.

Nyssnämnda dagskostnad per underhållsdag må icke överstiga medelkostnaden per dag för samma år enligt föreliggande officiella uppgifter för samtliga lasarett i riket, förhöjd med 10 procent.

Detta avtal gäller i fem år, räknat från och med den 1 juli 1938. Sker icke uppsägning från någondera sidan sist före den 1 juli 1941, skall avtalet anses förlängt på ytterligare fem år.

Bestämmelsen angående uppsägning och förlängning skall därefter äga motsvarande tillämpning allt framgent.

Detta avtal skall gälla i fem år, räknat från och med den 1 juli 1943. Sker icke uppsägning från någondera sidan före den 1 juli 1946, skall avtalet anses förlängt på ytterligare fem år.

Bestämmelsen angående uppsägning och förlängning skall därefter äga motsvarande tillämpning allt framgent.

Ett par detaljer torde kräva en förklaring, framhålla förhandlingsmännen. Enligt kungörelsen den 21 juli 1937 (nr 743) utgår under vissa villkor statsbidrag till vård åt barnaföderskor å barnbördsavdelning under högst 10 dagar. Det skulle därför kunna ifrågasättas, att dylika vård dagar jämväl skulle avräknas från dem, på vilka det nu omhandlade statsbidraget beräknas. Från universitetshåll har emellertid betonats, att det sålunda vårdade klientelet är nödvändigt för undervisningen och att, om statsbidrag därför icke utginge, staten icke skulle lämna något av undervisningen motiverat bidrag i denna del av sjukvården utan allenast vad som utginge till varje barnbördsanstalt i riket. Det bör också uppmärksammas, att vårdavgiften för nämnda vård dagar enligt kungörelsen icke må höjas över en krona per dag. I statsutskottets utlåtande nr 169 vid 1937 års riksdag angående förslaget till avtal med landstinget har sistnämnda bidrag jämväl uppmärksamrats. Med hänsyn härtill hava delegerade icke ansett något avdrag för nyssnämnda dagar böra göras i avtalet.

Då numera den särskilda kurhusavgiften upphört, torde avdraget för bidrag till vård dagar på den venerologiska avdelningen böra försvinna.

Jag vill erinra, att jämväl pediatrika kliniken enligt det gällande avtalets ordalydelse tillhör de avdelningar, vilka icke få medräknas för erhållande av statsbidrag, när denna avdelning från och med den 1 januari 1940 åtnjuter särskilt statsbidrag jämlikt kungörelsen 1939: 537 sådan denna

kungörelse lyder jämlikt kungörelsen 1940: 385. Förhandlingsmännens förslag till nytt avtal skulle sålunda, därest detsamma vinner bifall, medföra, att statsbidrag från åttonde huvudtiteln skulle utgå jämväl för denna klinik.

Yttranden över förslaget till nytt avtal. Med anledning av förhandlingsmännens förslag till nytt avtal, vilket Malmöhus läns landsting för sin del godkänt, ha följande yttranden avgivits:

Malmöhus läns landsting yttrar:

Vid prövningen av delegerades förslag till nytt avtal har landstinget, ehuru viss tvekan gjort sig gällande beträffande den föreslagna nedsättningen av den i § 4 i 1937 års avtal omnämnda dagskostnadsförhöjningen från 20 till 10 procent, likväl ansett sig böra för sin del godkänna förslaget. I samband härmed vill landstinget dock framhålla, att ifrågavarande förslag betecknar den yttersta gränsen för vad landstinget anser sig rimligen kunna gå med på.

Statskontoret anför:

Enligt de delegerade skulle för tiden efter den 30 juni 1943, då den nuvarande avtalsperioden utlöpte, nytt avtal träffas att gälla under fem år. Det nya avtalet skulle i väsentliga delar ansluta sig till det nu gällande, dock borde den nuvarande maximeringen av statsbidraget till 190,000 kronor slopas, varjämte maximeringen av vårdkostnaden per underhållsdag, för närvarande bestämd till medelkostnaden för samtliga lasarett i riket förhöjd med 20 procent, förslagits skola jämkas till samma medelkostnad med 10 procents tillägg.

I likhet med de delegerade anser statskontoret — främst med hänsyn till förskjutningarna i prisförhållandena — det rimligt, att i det nya avtalet något visst belopp som maximum för statsbidraget icke anges, under förutsättning dock att betryggande garantier skapas, att driftkostnaderna vid Lunds lasarett icke oskäligen fördyras vid en jämförelse med andra sjukhus. Det av de delegerade föreslagna korrektivet häremot skulle ligga i bestämmelsen, att kostnaden för vård dag icke får överstiga tidigare angivna medelkostnad, ökad med 10 procent. Emellertid bör uppmärksammas, att vid bestämmandet av vårdkostnaden vid lasarettet hänsyn bland annat icke toges till de personalkostnader, som bestridas från universitetets stat. Även om därför den principiella ståndpunkten godtages, att vårdkostnaden vid ett undervisningssjukhus bör kunna ligga något högre än sagda medelkostnad, motiverar detta icke i och för sig ett tillägg å 10 procent, då vid beräkningen av vårdkostnaden för lasarettet — som nyss framhållits — hänsyn icke toges till alla driftutgifter. Enligt statskontorets förmenande bör därför föreskrivas, att den enligt avtalet beräknade kostnaden per underhållsdag icke får överstiga medelkostnaden per dag för samma år enligt föreliggande officiella uppgifter för samtliga lasarett i riket.

Enligt den föreslagna lydelsen av § 4 i avtalet skulle i driftkostnaderna få inräknas bland annat »avlöningar, pensioner m. m. till personal, som icke är uppförd på universitetets stat». Då statskontoret förutsätter, att i driftkostnaderna icke avsetts skola få inläggas exempelvis kostnaderna för till f. d. befattningshavare vid sjukhuset från statens pensionsanstalt utgående pensioner, synes ett förtydligande av bestämmelsen önskvärd, så att av denna klart framgår, att därmed endast avses *av landstinget* utbetalade avlöningar, pensioner m. m.

Vad de delegerade anfört som motiv för en ändring av den nu tillämpade ordningen, att särskilt statsbidrag icke erhålles för de underhållsdagar å barnbördsavdelningen, vilka i annan ordning åtnjuta statsbidrag, anser statskontoret icke bärande. Någon ändring i avtalet på denna punkt synes därför ämbetsverket icke påkallad.

Medicinska fakulteten och *större akademiska konsistoriet* i Lund ha utan närmare motivering tillstyrkt förhandlingsmännens ifrågavarande förslag.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt, att det av förhandlingsmännen framlagda avtalsförslaget för statens del antages, under framhållande, att detsamma syntes vara väl avvägt under nuvarande förhållanden.

Medicinalstyrelsen har förklarat sig icke ha något att erinra mot förhandlingsmännens nu ifrågavarande förslag.

Förslag om reglering av vissa läkartjänster. Förhandlingsmännen ha satt det ovan behandlade förslaget om nytt avtal i samband med uppkommen fråga om reglering av vissa läkartjänster. Till förhandlingsmännen ha nämligen från landstingets förvaltningsutskott, medicinska fakulteten i Lund och centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund överlämnats framställningar om reglering med lön, ålderstillägg, semester och pensionsrätt av vissa läkarbefattningar, vilka ha karaktär av överläkartjänster.

Förhandlingsmännen föreslå, att

	Merkostnad för statsverket kronor:
1) en ny befattning inrättas såsom laborator i radioterapi, tillika överläkare vid radiologiska kliniken (avlöning på universitetets stat 9,000 kronor), samtidigt med att den nuvarande ordinarie lärarbefattningen i medicinsk radiologi jämlikt 1941 års riksdags beslut förändras till lärarbefattning i röntgendiagnostik och det för undervisning i radioterapi avsedda beloppet 1,200 kronor indrages	7,800
2) befattningen som lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken (avlöning på universitetets stat 4,800 kronor), utbytes mot en befattning som laborator i ortopedi, tillika överläkare	4,200
3) befattningen som lärare i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid tuberkulosavdelningen (avlöning på universitetets stat 3,000 kronor), utbytes mot en befattning som laborator i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid nämnda avdelning	6,000
	Summa 18,000.

Innan en närmare redogörelse lämnas för vad förhandlingsmännen anfört till stöd för sitt förslag, må följande uppgifter lämnas beträffande nuvarande förhållanden.

Till nedannämnda lärare, tillika läkare, utgå för närvarande följande löner och arvoden:

Befattning:	Från statsverket kronor:	Från lands- tinget arvode kronor:
lärare i medicinsk radiologi	lön 6,000 tjänstgöringspen- ningar 3,000	9,000 2,000
lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikli- niken	lön 3,200 tjänstgöringspen- ningar 1,600	4,800 4,000
lärare i fysikalisk diagnostik, tillika över- läkare vid tuberkulosavdelningen . . .	lön 2,000 tjänstgöringspen- ningar 1,000	3,000 4,000 ¹

¹ Dessutom 6,000 kronor i arvode såsom föreståndare för centraldispensären och länsbyrån.

De från landstinget utgående arvoden ha karaktär av överläkararvoden.

1. Laborator i radioterapi.

Beträffande den nuvarande undervisningen i radiologi, vilken omfattar de båda ämnesgrenarna röntgendiagnostik och radioterapi, inhämtas av läkarutbildningssakkunnigas den 28 augusti 1941 avgivna betänkande med utredning och förslag angående läkarutbildningen (stat. off. utr. 1941: 27).

Undervisningen i röntgendiagnostik är i den nuvarande studieplanen uppdelad i en kortare obligatorisk kurs och en mer omfattande frivillig kurs.

Den obligatoriska kursen omfattar 20 timmar och är förlagd till de tidigare kliniska studierna. Den avser att ge de studerande en allmän orientering över röntgendiagnostikens möjligheter och begränsning, över förutsättningarna för de olika organens framträdande i röntgenbilden samt över utförandet av de vanligaste röntgenundersökningarna. De studerande få under denna kurs även en överblick av de allmänna riktlinjerna för sambandet mellan å ena sidan sjukhusets kliniska avdelningar och å andra sidan dess röntgenavdelning.

Under de senare kliniska tjänstgöringarna komma de studerande ständigt i kontakt med det röntgendiagnostiska arbetet och få på så sätt i samband med den kliniska utbildningen en fortlöpande utbildning i röntgendiagnostik.

Den senare kursen, som är frivillig, fullgöres i allmänhet den sista studietermen eller, vilket i Uppsala är vanligt, först efter medicine licentiatexamen. Vid denna utbildning lägges tyngdpunkten på arbetet vid röntgenavdelningen, varvid den studerande bibringas praktisk färdighet i handhavandet av ett röntgeninstrumentarium. Den speciella röntgendiagnostiken blir dessutom föremål för en mer ingående framställning, än vad som tidigare varit möjligt. Denna kurs är huvudsakligen avsedd för de studerande, vilka i framtiden ämna ägna sig åt radiologi, och framförallt för dem, som komma att efter examen tjänstgöra som underläkare vid sjukhus utan självständig röntgenavdelning.

Beträffande undervisningen i röntgendiagnostik ifrågasätta de sakkunniga icke någon mera genomgripande förändring.

I *radioterapi* finnes för närvarande ingen obligatorisk undervisning. Enligt de bestämmelser, som reglera undervisningen i radiologi i Uppsala, bör professorn under den senare, frivilliga utbildningen i radiologi förutom undervisningen i röntgendiagnostik även lämna en kort översikt över radioterapien. I Lund ger professor Lars Edling i egenskap av lärare i radioterapi en för de studerande frivillig kurs i strålbiologi och strålterapi. Vid karolinska institutet åligger det innehavaren av Mimi Althainz' professur i radioterapi, professorn Elis Berven, att två gånger årligen giva en frivillig översiktskurs i radioterapi, omfattande minst 15 undervisningstimmar. För tillträde till denna kurs fordras avslutad klinisk tjänstgöring i medicin och kirurgi, och kursen bör helst förläggas till slutet av studietiden. Antalet kursdeltagare får ej överstiga 32.

Beträffande undervisningen i radioterapi ha de sakkunniga föreslagit införande av en obligatorisk kurs på högst en månad, omfattande 15 föreläsningar. Två dylika kurser skulle årligen givas vid radiologiska kliniken (»jubileumskliniken») i Lund, sex vid karolinska institutet. De sakkunniga ha räknat med att kurserna i Lund skulle ledas av den blivande laboratorn vid jubileumskliniken.

De radiologiska ämnena äro i avlöningsstaten för Lunds universitet företrädda *dels* av förutnämnda lärarbefattning i medicinsk radiologi och *dels* av ett arvode av 1,200 kronor för undervisning i röntgendiagnostik. På grund av beslut av 1941 års riksdag (jfr åttonde huvudtiteln, sid. 75 ff.) har Kungl. Maj:t den 20 juni 1941 förordnat, att den *ordinarie lärarbefattningen i medicinsk radiologi* med nuvarande innehavarens, professorn Edlings avgång (den 30 juni 1943) skall ändras till en *ordinarie lärarbefattning i röntgendiagnostik*. Förutnämnda arvodesbelopp om 1,200 kronor, nu avsett för undervisning i röntgendiagnostik, tänktes därvid i fortsättningen komma att användas för tillgodoseende av undervisningen i radioterapi.

Det särskilda arvodet för undervisning i röntgendiagnostik har utgått från och med budgetåret 1937/38. Ursprungligen skulle innehavaren av lärarbefattningen i medicinsk radiologi företräda såväl radioterapien som röntgendiagnostiken. Genom införandet av det särskilda arvodet för undervisning i sistnämnda ämne stadfästes ett faktiskt förhållande, som rått sedan år 1933, nämligen att detta ämne företrädde av en särskild lärare. Arvodet har uppburits av docenten H. Hellmer, vilken sedan år 1933 förestått röntgeninstitutet vid Lunds lasarett och sedan år 1934 bestritt undervisningen i röntgendiagnostik, medan Edling ägnat sig åt radioterapien. Denna anordning har haft rent provisorisk karaktär (jfr 1937 års åttonde huvudtitel, sid. 202 f. och 214 f.) i avbidan på att organisationen av undervisningen i de båda radiologiska ämnena skulle erhålla en definitiv lösning i samband med öppnandet av den planerade jubileumskliniken i Lund. (Denna har, som redan nämnts, tagits i bruk den 1 juli 1941.)

Beträffande beslutet om ändring av lärartjänsten i medicinsk radiologi till en lärartjänst i röntgendiagnostik må erinras om följande:

Medicinska fakulteten hemställde i sina petita till 1941 års riksdag, att lärartjänsten i medicinsk radiologi måtte ändras till en professur i röntgendiagnostik. Om det också vore önskvärt, yttrade fakulteten, att den erhöles två tjänster i radiologi, nämligen en professur i röntgendiagnostik och en laboratorstjänst i terapi, ville fakulteten med hänsyn till den rådande statsfinansiella situationen ej hemställa om en ny lärartjänst. Enligt fakultetens mening kunde man förutsätta, att den blivande överläkaren vid jubileumskliniken komme att vara fullt kompetent att lämna erforderlig undervisning i radioterapi, och skulle arvudet för undervisning i röntgendiagnostik kunna disponeras härför.

Större akademiska konsistoriet, som underströk, att för den allmänna läkarutbildningen röntgendiagnostiken vore avgjort viktigare än radioterapien, förordade att lärarbefattningen ändrades till att avse röntgendiagnostik samt att befattningen, så snart tidsläget det medgäve, måtte ändras till en professur. *Kanslern* understödde konsistoriets förslag under erinran, att han år 1939 gjort framställning om inrättande av en professur i ämnet.

Förhandlingsmännen framhålla nu, att jubileumskliniken i Lund i och med den beslutade förändringen komme att stå utan ledare och den radio-terapeutiska undervisningen och forskningen utan företrädare. De yttra i huvudsak följande:

Centralanstalten för radioterapi i Lund utgöres av vårdavdelningar med tillsammans 50 vårdplatser, poliklinik och behandlingsinstitut. Uppförandet och utrustningen av anstalten, vilket sammanlagt dragit en kostnad av 1,501,753 kronor, har bestritts genom anslag å tillhopa 735,000 kronor från jubileumsfonden, 150,000 kronor i lotterimedel, 215,000 kronor donationsmedel, 39,753 kronor upplupna räntor samt återstående 362,000 kronor av Malmöhus läns landsting, Malmö stad och Hälsingborgs stad, Kristianstads, Hallands, Kronobergs och Blekinge läns ävensom Kalmar läns norra och södra landsting efter fördelning dem emellan i proportion till det antal platser, de olika sjukvårdsområdena disponera enligt en år 1938 träffad överenskommelse. Driften vid anstalten bekostas förutom genom avgifter dels genom bidrag från nyssnämnda sjukvårdsområden och dels genom statsbidrag. Ledningen och förvaltningen handhaves av direktionen för Lunds lasarett. Anstalten skall stå till förfogande för undervisning för universitetets medicinska fakultet. Anstaltens behandlingsinstitut och poliklinik skola stå öppna för tillgodoseende av jämväl det behov av radioterapi, som förefinnes för de å övriga avdelningar av Lunds lasarett och dess polikliniker vårdade patienterna.

Beträffande statens andel i driftkostnaderna gäller enligt ett av 1931 års riksdag fattat beslut (proposition nr 196), att staten — efter avdrag av legosängsavgifter och 2 kronor 50 öre per vård dag från vederbörande sjukvårdsområde — skall betala återstående vårdkostnader, dock högst med 2 kronor 50 öre per dag och patient. Dessutom betalar staten kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation. Överskjutande kostnader ha landstingen samt Malmö och Hälsingborg åtagit sig, i följd varav dessa kunna komma att genom prisstegringen drabbas av en icke oväsentlig merkostnad för driften.

Angående förhållandet mellan röntgendiagnostik och radioterapi har styresmannen vid Lunds lasarett professorn Axel Westman i skrivelse den 12 april 1941 till större akademiska konsistoriet anfört bland annat följande:

Den medicinska radiologien har under senaste årtionden genomgått en mäktig och oavbruten utveckling. Ämnets ena del, röntgendiagnostiken, har blivit ett oundgängligt hjälpmedel vid undersökningen av de sjuka organen, dess metoder ha blivit allt mer och mer förfinade och dess resultat allt säkrare. Ämnets andra del, radioterapien, har vunnit allt större användning. Med hänsyn till det praktiska sjukhusarbetet har utvecklingen i dessa båda riktningar föranlett en uppdelning av lärarkrafterna vid Lunds lasarett. Innehavaren av den förefintliga lärarbefattningen i medicinsk radiologi har kommit att helt ägna sig åt radioterapien, under det att röntgendiagnostiken erhållit en däremot svarande självständighet. Samma uppdelning har vuxit fram i den medicinska undervisningen. I röntgendiagnostik är undervisningen obligatorisk, i radioterapi tills vidare frivillig. Det är att påräkna, att en obligatorisk kurs jämväl i radioterapi kommer att förordas. Många former av kräftsjukdom få sin behandling uteslutande vid klinikerna för radioterapi, och där kan utan tvekan den bästa undervisningen givas angående en stor del av dessa sjukdomars diagnostik och terapi. Undervisningen därstädes syftar sålunda icke till att giva en utbildning i den mycket speciella behandlingsmetodik, utan avser att giva de studerande tillfälle att se patienter med kräftsjukdomar i olika stadier, att uppöva sin förmåga att diagnostisera dessa sjukdomar och att få en allmän orientering över vilka former, som äro tillgängliga för strålbehandling.

Den omfattning och betydelse, som de båda grenarna erhållit för sjukvård och undervisning motiverar enligt professor Westman till fullo, att var och en erhåller sin företrädare inom lärarkåren. Professor Westman har jämväl erinrat, att de landstingets representanter, som deltog i de förhandlingar, vilka föregingo det i 1931 års proposition åsyftade avtalet, icke kunde förutse annat än att den då befintliga överläkartjänsten i medicinsk radiologi alltjämt skulle finnas kvar i den form, att den avlönades allenast av statsverket, så mycket mera som anstalten avsåges att stå till förfogande för medicinsk undervisning.

Medicinska fakulteten i Lund har i skrivelse den 10 mars 1942 till delegerade framhållit, att i och med inrättandet av laboratorstjänsten i röntgendiagnostik den nybyggda centralanstalten för radioterapi kommer att stå utan överläkare och undervisning samt forskning i radioterapi sakna företrädare vid universitetet.

Delegerade vilja för egen del erinra, att den radiologiska anstalten i Lund enligt planen för kräftsjukdomarnas bekämpande skall tjäna såsom en centralanstalt, icke blott för Malmöhus län utan för hela södra delen av vårt land. Uppförandet och utrustningen av anstalten har bekostats med tillhjälp av allmänna medel av olika slag. Driftkostnaderna bestridas av olika allmänna intressenter, bland vilka Malmöhus läns landsting tagit en dryg anpart. Att låta överläkarbefattningen vara oreglerad skulle kunna föranleda, att den dyrbara sjukvårdsanstalten får svårighet att i längden tillförsäkra sig tillräckligt kvalificerad föreståndare, ett i hög grad otillfredsställande resultat. Även ur undervisnings- och forskningssynpunkt torde det vara viktigt, att institutionen och patientmaterialet utnyttjas. Delegerade hava därför funnit angeläget, att en reglerad överläkarbefattning vid anstalten inrättas. Med hänsyn till anstaltens betydelse för universitetet torde detta lämpligen böra ske sålunda, att en överläkarbefattning jämnställd

med laborator och således med en avlöning av (6,000 + 3,000 =) 9,000 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor uppföres på universitetets stat från och med den tid, då lärarbefattningen i radiologi ändras till lärarbefattning i röntgendiagnostik.

Kanslern anför bland annat:

Radioterapien är icke ett obligatoriskt undervisningsämne för närvarande. Det är emellertid ett betydelsefullt frivilligt ämne och en synnerligen viktig forskningsgren. Inom en nära framtid torde det få karaktären av ett obligatoriskt undervisningsämne. Det kunde möjligen ifrågasättas, huruvida icke undervisningen i radioterapi kunde tills vidare ombesörjas av docent med docentstipendium såsom under sista tiden varit fallet med undervisningen i röntgendiagnostik. En sådan lösning av frågan är emellertid icke möjlig. Radioterapi är ett kliniskt ämne, och den som upprätthåller undervisningen däri måste tillika vara överläkare vid en radioterapeutisk klinik. Man kan givetvis icke ifrågasätta, att chefsbefattningen vid den nyligen färdigställda centralanstalten för radioterapi — vilken kommit till stånd med bidrag från jubileumsfonden, statsverket, ett flertal landsting samt Malmö och Hälsingborgs städer — skulle under någon längre tid uppehållas av en docentstipendiat. Efter professorn Edlings avgång såsom överläkare för denna klinik bör alltjämt forskning och undervisning i radioterapi åligga överläkaren vid centralanstalten. Även andra omständigheter, som i delegerades framställning meddelas, synas mig tala för att statsverket lämnar sin medverkan till upprättandet av den fastare tjänst, som delegerade nu förorda. Ehuru jag tidigare ställt mig tveksam till liknande förslag, med hänsyn till den relativt begränsade uppgift i undervisningens tjänst, som för närvarande åligger en lärare i radioterapi, tillstyrker jag alltså på anförda skäl det föreliggande förslaget.

Medicinalstyrelsen har förklarat sig icke ha något att erinra mot förhandlingsmännens ifrågavarande förslag.

Malmöhus läns landsting har för sin del godkänt förhandlingsmännens förslag.

Allmänna lönenämnden, som icke tagit ställning till de organisatoriska frågorna, har uttalat, att lönenämnden icke i och för sig funnit anledning till erinran mot den löneställning — laboratorsavlöning — som föreslagits av förhandlingsmännen.

Statskontoret har avstyrkt förhandlingsmännens förevarande förslag. Ämbetsverket anför:

Såsom erinrats kommer lärartjänsten i medicinsk radiologi att ombildas till en lärartjänst i röntgendiagnostik, vilken lärartjänst givetvis även kommer sjukhuset — och därmed även landstinget — till godo. Med hänsyn härtill och då undervisningen i radioterapi — vilken måhända bör centraliseras till karolinska sjukhuset — tills vidare är frivillig, kan statskontoret icke tillstyrka delegerades förslag i denna del. Därest den fortsatta utredningen skulle giva vid handen, att starka skäl tala för att sådan undervisning upprätthålles jämväl i Lund, synes böra övervägas, om icke i stället den utvägen bör väljas, att å universitetets stat upptages ett lämpligt avpassat arvode härför. I vart fall bör det ankomma på landstinget och icke staten att reglera överläkartjänsten vid centralanstalten i radioterapi. Därest en sådan reglering kommer till stånd,

lärer hinder icke möta för landstinget att — efter Kungl. Maj:ts medgivande — bereda innehavaren av tjänsten pensionsrätt i statens pensionsanstalt.

Med anledning av statskontorets yttrande har *medicinska fakulteten* i Lund anfört:

Centralanstalten i Lund för radioterapi har tillkommit på initiativ av Konung Gustaf V:s jubileumsfond och har kunnat uppföras och utrustas genom att medel ställts till förfogande från denna fond. Anstalten skall enligt stadgarna för fonden förutom rent sjukvårdande uppgifter handhava främjandet av det vetenskapliga studiet av kräftsjukdomarna. Klinikens karaktär av riksanstalt har från olika håll kraftigt framhållits och statsmyndigheterna ha ådagalagt sitt godkännande av denna uppfattning dels genom deltagande i byggnadskostnaderna dels också genom beviljande av statsbidrag för patienternas resor till och från kliniken samt genom bekostandet av röntgen- och radiumbehandling av å anstalten intagna patienter.

Radioterapien omsluter icke blott den rena strålningsterapien utan även diagnostiken av ett flertal svulstsjukdomar och studiet av deras kliniska förlopp, varigenom ämnet omsluter ett stort och viktigt forskningsområde, ett förhållande som allmänt erkännes. För tillgodoseendet av vetenskaplig forskning är kliniken utrustad med speciallaboratorier för radiofysik och radiobiologi, radiopatologi och vetenskaplig fotografi. Vid dessa laboratorier äro experter anställda och forskningsarbetet i full gång. Enligt gällande bestämmelser skall i ämnet radioterapi meddelas undervisning under 4 månader under varje läsår 4—6 timmar i veckan jämte praktiska demonstrationer.

Vad angår undervisningen i ämnet radioterapi vill fakulteten ännu en gång understryka att behovet av undervisning kvarstår oförminskat. Då statskontoret särskilt påpekar undervisningens frivilliga karaktär vill fakulteten framhålla att kändedomen om de elakartade svulstsjukdomarna är av synnerlig vikt för den allmänna läkarutbildningen. Uti ett av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga avgivet betänkande angående läkarutbildningen har ämnet radioterapi i där upptagna studieplaner utökats och föreslagits såsom obligatoriskt undervisningsämne för medicine licentiatexamen. Patientmaterialet på kräftsjukdomarnas område är numera över allt i kulturländerna till väsentlig del samlat på de radioterapeutiska klinikerna, varför dessa anstalter erbjuda de studerande rikliga tillfällen att se och diagnosticera elakartade svulster av skilda slag. Om alltså en undervisning i framtiden förlägges till anstalten skulle befattningshavaren meddela en undervisning, som ingalunda begränsar sig till något så speciellt som röntgen och radiumbehandling. Hans uppgift skulle bliva att undervisa i svulstdiagnostik och allmän svulstterapi, ett av medicinens viktigaste ämnen.

Det ligger slutligen i sakens natur att undervisning i ett så betydelsefullt ämne som svulstlära icke med fördel kan förläggas enbart till karolinska institutet på grund av den stockning som då utan tvivel skulle inträda med därav följande tidsförlust för de studerande allt under det att kliniken i Lund ej skulle utnyttjas för undervisning. Det synes för övrigt vara ett i hög grad motiverat önskemål att en fullständig undervisning i de olika medicinska läroämnena kan meddelas vid universitetet i Lund.

Kanslern har för egen del yttrat:

Statskontoret avstyrker befattningens inrättande under åberopande i första hand av två skäl: att den ombildade lärartjänsten i röntgendiagnostik kom-

mer sjukhuset och därmed även landstinget till godo, samt att undervisningen i radioterapi, vilken enligt statskontorets mening måhända bör centraliseras till karolinska sjukhuset, tills vidare är frivillig.

Angående det första skälet förtjänar påpekas, att röntgendiagnostiken sedan åtskilliga år faktiskt företräts av en docent med docentstipendium, vilken dessutom å universitetets stat uppburit ett särskilt arvode å 1,200 kronor för undervisning i ämnet. Denne docentstipendiat har tjänstgjort som biträdande överläkare vid lasarettets röntgenavdelning. Att lärarbefattningen i röntgendiagnostik även efter ombildningen blir till nytta för sjukvården är en situation, som återkommer i fråga om alla de kliniska lärarbefattningar, vilka äro obligatoriskt förenade med överläkartjänster. Den fördel i ekonomiskt hänseende, som landstinget drar härav, bör beaktas vid den allmänna regleringen av statens och landstingets inbördes mellanhavanden.

Tanken att centralisera all undervisning i radioterapi i landet till karolinska sjukhuset torde icke kunna vidhållas. Jag åberopar vad medicinska fakulteten härom anført. Undervisningen är visserligen för närvarande formellt frivillig, men den har fått en växande betydelse, särskilt som den omfattar jämväl svulstdiagnostik över huvud. Den bevistas redan nu av ett stort antal medicine kandidater och måste säkerligen göras obligatorisk i en nära framtid.

I andra hand har statskontoret gjort gällande, att för ifrågavarande lärartjänst ett arvode bör upptagas å universitetets stat att utgå till överläkaren vid centralanstalten, vilken i sin egenskap av läkare borde avlönas av landstinget. I och för sig vore väl detta från universitetets synpunkt tills vidare en tänkbar lösning, så vitt angår undervisningens tillgodoseende. Men mot densamma talar från landstingets synpunkt, att den nya kliniken icke är ett vanligt landstingets sjukhus utan har i olika hänseenden karaktären av en riksanstalt. Dess tillkomst har möjliggjorts genom bidrag från jubileumsfonden, statsverket, ett flertal landsting samt Malmö och Hälsingborgs städer. Då endast tre dylika kliniker skola finnas i landet, har Lunda-kliniken ett sjukvårdsområde, som sträcker sig långt utöver länets gränser. Men härtill kommer, vilket statskontoret synes förbise, att det vetenskapliga studiet av kräftsjukdomarna ingår som ett väsentligt led i centralanstaltens uppgift. Anstalten är ock utrustad med speciallaboratorier och vetenskaplig apparatur för sådant ändamål. Genom tillkomsten av densamma ha alltså skapats förbättrade möjligheter för den vetenskapliga utforskningen av kräftsjukdomarna och svulstsjukdomar över huvud. Överläkaren vid centralanstalten skall leda och främja den vetenskapliga forskningen vid anstalten. Härutinnan föreligger alltså väsentlig överensstämmelse med universitetsklinikerna, vilkas föreståndare avlönas av statsverket.

2. Laborator i ortopedi.

Såsom av det föregående framgår är för närvarande på ordinarie stat uppförd en befattning som lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken vid Lunds lasarett. Lönen utgör 3,200 kronor, tjänstgöringspenningarna 1,600 kronor, vartill komma ålderstillägg. Avlöningen, tillhoppa 4,800 kronor, utgår under förutsättning, att Malmöhus läns landsting med minst 3,000 kronor bidrager till avlöningen av ifrågavarande lärare och föreståndare. Landstinget betalar för närvarande ett överläkararvode av 4,000 kronor. Pensionsrätt medföljer endast den från universitetets stat utgående avlöningen. Innehavare av befattningen är f. n. medicine doktor S. A. Friberg.

Förhandlingsmännen anföra:

År 1915 öppnades inom kirurgiska avdelningen på Lunds lasarett en poliklinik för ortopedi med en avlöning åt föreståndaren av 1,500 kronor från landstinget och motsvarande belopp från staten. År 1918 avskildes 25 sjukplatser till ortopedisk klinik med självständig överläkare. Lönen till denne uppfördes med 3,000 kronor från landstinget och lika stort belopp av statsmedel. Avlöningen höjdes från och med år 1924 till 4,000 kronor från landstinget och 4,800 kronor från staten, å vilket sistnämnda belopp utgå två ålderstillägg å 500 kronor. Sedan den nu använda nybyggnaden färdigställd, har lärartjänsten i ortopedi vid universitetet tillsatts efter akademiska befordringsgrunder med skyldighet för innehavaren att samtidigt vara överläkare å kliniken. Ortopedkliniken har för närvarande 112 vårdplatser (förutom pensionsstyrelsens 24 platser), å vilka medelbeläggningen år 1941 uppgick till 110 patienter (å samtliga 136 platser till 129).

Såsom lärare i ortopedi har överläkaren dels klinisk och dels poliklinisk undervisningsskyldighet. Den kliniska undervisningen utgör tre dubbeltimmar i veckan under läsåret på det sätt att tre dubbeltimmar i veckan användas under månaderna september, november, december, februari, mars och maj samt åtta dubbeltimmar under månaderna oktober och april. Den polikliniska undervisningsskyldigheten omfattar dagliga demonstrationer under de förstnämnda sex månaderna.

Förhandlingsmännen säga sig ha kommit till den övertygelsen, att ifrågasvarande befattning bör uppföras på universitetets stat med laboratorsavlöning.

Kanslern, medicinalstyrelsen och landstinget ha tillstyrkt ifrågasvarande förslag. *Allmänna lönenämnden*, som icke ingått på de organisatoriska frågorna, har uttalat, att den föreslagna löneställningen icke föranledde någon erinran från nämndens sida.

Beträffande *statskontorets* utlåtande, som innefattar yttrande jämväl över förslaget om inrättande av en tjänst som laborator i fysikalisk diagnostik, hänvisas till det följande.

3. *Laborator i fysikalisk diagnostik.*

Såsom förut erinrats är i avlöningsstaten för Lunds universitet uppförd en ordinarie befattning såsom lärare i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid tuberkulosavdelningen (lungkliniken) vid Lunds lasarett. Lönen utgör 2,000 kronor, tjänstgöringspenningarna 1,000 kronor, vartill komma ålders- tillägg. Avlöningen, tillhopa 3,000 kronor, utgår under förutsättning, att Malmöhus läns landsting med minst 3,000 kronor bidrager till avlöningen av ifrågasvarande lärare och överläkare. Landstinget betalar för närvarande ett överläkararvode av 4,000 kronor. Härtill kommer ett arvode av 6,000 kronor såsom föreståndare för centralsdispensären och länsbyrån i Lund. Befattningen är för närvarande vakant. Med befattningen följer pensionsrätt endast såvitt angår den från universitetets stat utgående avlöningen.

Förhandlingsmännen anför:

Ifrågavarande befattning inrättades år 1931. Kombinationen lärare-överläkare fanns redan från början. Beroende på samarbetet med centraldispensären har antalet observationsfall vid avdelningen blivit relativt stort med stark omsättning av patienterna. Undervisningen bedrivs sålunda, att överläkaren tre gånger årligen håller tvåmånaders kurser i fysikalisk diagnostik. Härtill kommer undervisning under tre av månadens veckor hela året om i tuberkulos, vilken undervisning sker dels på kliniken och dels på centraldispensären.

Överläkarbefattningen vid lungkliniken måste enligt delegerades mening anses äga stor betydelse såväl för undervisningen som för sjukvården. De med befattningen förenade inkomsterna gå fullt upp mot en professorslön, men befattningen är förenad med pensionsunderlag för innehavaren själv av allenast 2,600 kronor och för änka av 786 kronor. Denna alldeles otillfredsställande anordning av pensionen medför för universitet och landsting den risken, att innehavaren för att trygga sin och efterlevandes pension ser sig nödsakad att söka överläkartjänst vid sanatorium. Både ur undervisningssynpunkt och med tanke på betydelsen av en målmedvetet organiserad och fullföljd kamp mot tuberkulosen skulle ett sådant resultat vara föga önskvärt.

Därest mot förslaget, att tjänsten ändras till laboratorsbefattning, skulle riktas den anmärkningen att lungläkaren genom kombinationen av landstings-tjänster övervägande tjänar länets tuberkulossjukvård, må anföras, att det för de blivande läkarnas arbete inom tuberkulossvården torde vara mycket betydelsefullt, att de undervisas och handledas av en person, som själv är aktivt verksam inom tuberkulosens diagnostik och terapi samt inom dispensärarbetet. Undervisningen är också, såsom framgår av ovanstående redogörelse, ordnad i enlighet härmed. En sådan invändning synes därför oberättigad.

Under alla omständigheter vilja delegerade betona, att det är nödvändigt, att denne befattningshavares pensionsförhållanden ordnas.

Kanslern har tillstyrkt ifrågavarande förslag under framhållande, att befattningen varit ledigförklarad två gånger utan att någon sökande anmält sig. *Landstinget* och *medicinalstyrelsen* ha tillstyrkt förslaget. *Allmänna lönenämnden* har uttalat, att den föreslagna löneställningen icke föranledde någon erinran från nämnden.

Statskontoret anför:

Vidkommande de ordinarie lärarbefattningarna i ortopedi och fysikalisk diagnostik ansluter sig statskontoret i princip till de delegerades uppfattning, att en reglering av dessa tjänster snarast bör komma till stånd. Denna reglering synes antingen — som de delegerade förutsatt — kunna genomföras på så sätt, att sagda tjänster ombildas till laboratorstjänster eller genom att landstinget reglerar befattningarna som överläkartjänster. Det senare alternativet förutsätter emellertid, att, om innehavarna skola kunna beredas pensionsrätt i pensionsanstalten, de nuvarande ordinarie lärarbefattningarna ombildas till med pensionsrätt icke förenade arvodestjänster å universitetets stat. En dylik åtgärd framstår så mycket mera motiverad som dessa ordinarie lärarbefattningar åtminstone icke för närvarande kunna anses som heltids-tjänster.

Vilken av dessa utvägar, som bör väljas, beror ytterst på om undervisningen eller den sjukvårdande verksamheten kan anses utgöra den väsentliga delen av befattningshavarnas åligganden.

Vad först angår överläkarbefattningen vid tuberkulosavdelningarna, med vilken är förenad lärarbefattningen i fysikalisk diagnostik, har statskontoret kommit till den bestämda uppfattningen, att de sjukvårdande uppgifterna måste tillmätas avgörande betydelse. Ämbetsverket anser sig därför böra föreslå, att den ordinarie lärarbefattningen i fysikalisk diagnostik snarast möjligt ombildas till en arvodesbefattning på universitetets stat, vilken befattnings innehavare såsom varande tillika överläkare vid tuberkulosavdelningarna bör få sina avlönings- och pensionsförhållanden reglerade av landstinget.

Däremot synas vissa skäl kunna anföras för att lärarbefattningen i ortopedi ombildas till en befattning i laboratorsgraden. Därest Kungl. Maj:t skulle finna sig böra godtaga de delegerades förslag i sådant hänseende, lärar dock förtjäna övervägas, om icke som villkor härför bör föreskrivas, att landstinget som bidrag till denne befattningshavares avlönande lämnar statsverket viss årlig ersättning helt eller delvis motsvarande de avlöningsförmåner, som denne befattningshavare för närvarande uppbär av landstinget.

Med anledning av statskontorets yttrande har *medicinska fakulteten* anförts:

Lärare i fysikalisk diagnostik. Fakulteten vill nu ytterligare understryka att de undervisnings- och forskningsuppgifter som åvila denne befattningshavare äro så omfattande att de utan tvekan motivera en befattning i laborators grad. Befattningshavaren skall *dels* meddela elementär undervisning i fysikalisk diagnostik vilken är av grundläggande betydelse för de medicinska studierna, *dels* även meddela undervisning i det ur folkhälso-synpunkt så viktiga ämnet tuberkulosvård. Fakulteten önskar framhålla att denna senare del av befattningshavarens åligganden är minst lika betydelsefull som den förra.

Läraren i fysikalisk diagnostik meddelar för närvarande undervisningen vid de tre propedeutiska kurserna, c:a 45 timmar under varje kurs, och leder assistenttjänstgöringen vid lungkliniken, vilken senare undervisning gives söckendagar under hela året.

Lärare i ortopedi. Fakulteten erinrar om att i ämnet ortopedi meddelas en undervisning som till sin omfattning är så betydande att den t. o. m. överträffar den som utövas av många befattningshavare i professors och laborators tjänsteställning. Befattningshavaren har sålunda att under 8 månader av året giva undervisning 6 timmar i veckan, varjämte under 6 månader tillkommer dagliga polikliniska demonstrationer. Härtill kommer forskningsuppgifterna i ämnet.

Fakulteten hälsar med tillfredsställelse statskontorets uttalande att de ordinarie lärarbefattningarna i ortopedi och fysikalisk diagnostik snarast böra regleras. Såsom skäl för sitt alternativ att dessa tjänster av landstinget inrättas såsom överläkartjänster anför statskontoret att »dessa ordinarie *lärar*-befattningar åtminstone icke för närvarande kunna anses såsom heltidstjänster». Denna motivering kan fakulteten icke godtaga. Fakulteten vill som sin bestämda mening uttala att de samlade uppgifterna såsom forskare, lärare och läkare väl motsvara de krav som hittills uppställts vid inrättandet av akademiska tjänster i ifrågavarande grad.

Samtliga ifrågavarande befattningar skola företräda så omfattande och betydelsefulla områden inom medicinen att de enligt fakultetens uppfattning böra placeras minst i laborators grad. Genom att fasthålla vid detta minimi-krav skapas förutsättningar för att sådana befodringsgrunder upprätthållas vid tillsättandet av de ifrågavarande tjänsterna att forskningen och undervisningens intressen tillgodoses.

Kanslern åberopar vad fakulteten yttrat samt anför vidare:

Statskontorets tanke att, därest en laboratorstjänst i ortopedi inrättas, landstinget borde lämna en årlig ersättning till statsverket, helt eller delvis motsvarande de avlöningsförmåner, som denne befattningshavare för närvarande uppbär av landstinget, kan jag icke biträda. Det vore att införa en helt ny princip i det ändock ganska komplicerade mellanhavandet mellan landstinget och statsverket. Med lika mycket berättigande borde landstinget lämna ersättning till avlönande av varje professor i kliniskt ämne. Den omständigheten att landstinget har en förmån däruti att överläkare, som samtidigt äro ordinarie lärare vid universitetet, avlönas med statsmedel, kan beaktas vid regleringen av statens och landstingets inbördes förhållanden utan att en uppdelning sker av varje särskild anslagspost.

Förslag om ett engångsbidrag av 120,000 kronor. *Förhandlingsmännen* framhålla, att den gällande maximeringen till 190,000 kronor med hänsyn till kostnadsstegringen för driften av Lunds lasarett undergått en relativ skärpning, som knappast kan anses rättvis. De ha därför funnit det skäligt, att staten i någon mån bidrager till kostnadsstegringen utöver vad avtalet medgiver. Som en lämplig avvägning i detta avseende ha förhandlingsmännen enats om att föreslå ett tilläggsanslag av 30,000 kronor för vart och ett av de fyra sista åren under avtalsperioden eller således tillhoppa 120,000 kronor. Därest under kristidens tryck driftkostnaderna under sista avtalsåret (den 1 juli 1942—den 30 juni 1943) skulle stiga ytterligare, synes det förhandlingsmännen skäligt att frågan om ytterligare statsbidrag till landstinget tages under övervägande.

Förhandlingsmännen erinra, att man vid förhandlingarna om 1937 års avtal enades om att införa två säkerhetsbestämmelser för att icke statsbidraget automatiskt skulle växa på obehörigt sätt. Den ena bestämmelsen innefattade att det till grund för procentberäkningen liggande kostnadsunderlaget sattes i relation till medelkostnaden för samtliga lasarett i riket, den andra säkerhetsbestämmelsen att ett absolut maximum av 190,000 kronor om året stadgades, vilket belopp dock av dåvarande förhandlingsdelegerade föreslagits utgöra 220,000 kronor. En kontrollberäkning med ledning av förstnämnda säkerhetsbestämmelse har visat, att Lunds lasarett hållit sig väl inom denna säkerhetsmarginal. Man har därför all anledning antaga, att den starka kostnadsstegringen under senare år framkommit till följd av omständigheter, över vilka icke vare sig statsverket eller landstinget kunnat råda.

Kanslern, som tillstyrkt borttagande av maximeringen efter utgången av löpande avtalsperiod, har ansett, att förslaget om ett tilläggsanslag icke synes lika starkt motiverat. En viss kompensation till landstinget för den genom kriget framkallade prisstegringen syntes dock ej oskälig.

Medicinalstyrelsen har meddelat, att styrelsen icke har något att erinra mot förhandlingsmännens ifrågavarande förslag.

Malmöhus läns landsting yttrar:

Vidkommande den av delegerade föreslagna engångsersättningen om 120,000 kronor, vill landstinget understryka, att det enligt landstingets

mening är icke blott synnerligen rimligt utan jämväl i överensstämmelse med rättvisans och billighetens krav, att landstinget tillförsäkras ersättning för samtliga de merkostnader, som på grund av de sedan år 1939 rådande krisförhållandena förorsakats ifrågavarande sjukvårdsinrättningar. Det synes nämligen landstinget föga troligt, att riksdagen, därest den utveckling, som ägt rum, kunnat förutses vid ingåendet av 1937 års avtal, skulle hava fastställt något absolut maximum för statens bidrag till sjukvårdsinrättningarna.

Statskontoret har erinrat, att genom tillkomsten av 1937 års avtal statens utgifter för sjukhuset blevo mer än tre gånger större än tidigare. Med hänsyn här till och av principiella skäl, yttrar statskontoret, måste ämbetsverket bestämt motsätta sig de delegerades förslag i denna del.

Innan jag redogör för min ståndpunkt till de föreliggande frågorna, synes det lämpligt att i korthet erinra om den ekonomiska innebörden av förhandlingsmännens förslag.

Departement-
schefen.

Därest den i avtalet stipulerade maximigränsen för statsbidraget icke funnits, men avtalet i övrigt varit oförändrat gällande under avtalsperioden, skulle statsbidraget för nedannämnda budgetår ha uppgått till belopp, som framgå av följande tabell:

Tabell 1.

Budgetår	Statsbidraget belöper sig på kalenderåret	Statsbidrag enligt avtalet, med maxi- mering, kronor	Statsbidrag enligt avtalet, utan maxi- mering, kronor	Merkostnad för statsverket, om maximigränsen icke funnits, kronor
1940/41	1938	136,000	147,653	11,653
1941/42	1939	190,000	235,164	45,164
1942/43	1940	190,000	233,647	43,647
1943/44	1941	190,000	267,757	77,757

Förhandlingsmännens förslag innebär emellertid icke blott, att maximigränsen skall slopas för statsbidrag, som belöper sig på tiden efter den 30 juni 1943, då 1937 års avtal upphör att gälla, utan därjämte att statsbidrag skall efter denna tidpunkt få utgå även till kostnaderna för barnbördsavdelningen, pediatriiska avdelningen och venerologiska avdelningen, vilka för närvarande falla utanför de enligt avtalet statsbidragsberättigade avdelningarna, de två förra emedan landstinget för dem åtnjuter särskilt statsbidrag, den senare emedan den enligt avtalet är särskilt undantagen. För att klargöra den ekonomiska innebörden av detta senare förslag är det av intresse att undersöka, hur ett medräknande av dessa tre avdelningar skulle ha inverkat på statsbidragen för budgetåren 1941/42—1943/44, därest dessa icke varit maximerade.

Tabell 2.

Budgetår	Barnbördsavdelningen, kronor	Pediatriska avdelningen, kronor	Venerologiska avdelningen, kronor	Summa kronor
1941/42	17,400	— ¹	5,000	22,400
1942/43	21,500	31,500	5,000	58,000
1943/44	21,400	35,100	2,500	59,000

¹ Då den pediatriiska avdelningen icke åtnjutit statsbidrag i särskild ordning före 1940, ingå kostnaderna för densamma i det belopp, på vilket statsbidrag beräknats enligt tabell 1.

Det visar sig, att statsbidragen skulle ha ökats med i runda tal följande belopp:

Med utgångspunkt från det under kalenderåret 1941 rådande pris- och löneläget skulle statsbidraget till driften av Lunds lasarett alltså vid ett slopande av maximigränsen stiga från 190,000 kronor med omkring 78,000 kronor till omkring 268,000 kronor. Utgår man från 1942 års förhållanden, torde statsbidraget under angiven förutsättning knappast komma att understiga 300,000 kronor. Förhandlingsmännen ha därjämte utgått ifrån, att — utöver vad som nu gäller — statsbidrag i fortsättningen skall utgå även till kostnaderna för nyssnämnda tre avdelningar, för vilka bidrag enligt nu gällande avtal ej får beräknas. Med utgångspunkt från 1941 års förhållanden skulle ett bifall härtill komma att öka statsbidraget med ytterligare närmare 60,000 kronor om året; beloppet komme troligen att bli icke oväsentligt större, därest beräkningen grundade sig på 1942 års förhållanden.

Med hänsyn till att statsbidraget utgår i efterskott, komma merkostnaderna, vilka kunna uppskattas till sammanlagt omkring 170,000 kronor, icke att belasta budgeten förrän från och med budgetåret 1945/46.

Förhandlingsmännens förslag innebär ytterligare, att staten skulle inrätta tre tjänster såsom laboratorer, tillika överläkare, för en merkostnad av 18,000 kronor om året jämte därpå belöpande dyrtids- och kristillägg; tilläggen kunna under nuvarande indexförhållanden uppskattas till i runt tal 7,600 kronor om året. Härtill komma kostnaderna för ålderstillägg och för pensionering. Landstinget kommer vid ett bifall till detta förslag att få sina kostnader för nämnda överläkarbefattningar begränsade till de sedvanliga överläkararvodena.

Slutligen ha förhandlingsmännen föreslagit, att staten skulle erlægga ett engångsbelopp av 120,000 kronor såsom skäligt bidrag till de merkostnader, som den icke förutsedda prisutvecklingen förorsakat under avtalsperioden.

När det nu gäller att taga ställning till de föreliggande förslagen, vilka, såsom av det sagda framgår, innebära betydelsefulla jämkningar i 1937 års avtal till förmån för landstinget, får man enligt min mening icke ensidigt hävda strängt statsfinansiella synpunkter. Såsom vid avtalsfrågans behandling

år 1937 särskilt framhävdes både av departementschefen och riksdagen, är det för den medicinska undervisningen och forskningen vid Lunds universitet av vikt, att det hittillsvarande goda samarbetet mellan universitetet och landstinget vidmakthålles och ytterligare utvecklas. Vid bedömandet av de ifrågasatta medgivandena från statens sida måste man därför enligt min mening även hålla i minnet, att förslagen framkommit såsom resultat av förhandlingar, som förts mellan statens och landstingets därtill utsedda representanter.

Beträffande förslaget att slopa den maximigräns av 190,000 kronor, vartill statsbidraget enligt 1937 års avtal högst må uppgå, ha förhandlingsmännen erinrat, att denna gräns uppnåddes redan beträffande det statsbidrag, som belöpte på utgifterna under senare halvåret 1938, då den av kriget förorsakade kostnadsstegringen ännu icke gjort sig gällande. Ett bibehållande av maximigränsen skulle därför föra med sig, att landstinget ensamt finge bära hela bördan av denna kostnadsstegring, vilken vid avtalets ingående icke varit förutsedd eller kunnat förutses. Det synes förhandlingsmännen skäligt och rättvist, att staten i fortsättningen påtager sig utgifterna för den kostnadsstegring, som belöper på den tiondel av driftkostnaderna, för vilken staten avtalsenligt har att svara. Jag har för egen del i likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter funnit förhandlingsmännens ifrågavarande förslag välgrundat och tillstyrker därför bifall till detsamma.

Förhandlingsmännen ha förutsatt, att borttagandet av den absoluta maximigränsen skulle kombineras med en skärpning av den relativa. Sålunda skulle stadgas, att dagskostnaden per vårdplats vid Lunds lasarett skulle få uppgå till endast 110 procent mot förut 120 procent av medeldagskostnaden vid rikets samtliga lasarett. Statskontoret har ansett, att denna relativa begränsning borde skärpas därhän, att dagskostnaden icke alls skulle få överstiga medeldagskostnaden vid rikets samtliga lasarett. Jag har dock icke funnit anledning föreligga att frågå förhandlingsmännens förslag på denna punkt. Däremot förutsätter jag, att vid avtalets utformande beaktas vad statskontoret anført rörande formuleringen av § 4, första stycket.

Vid bifall till vad jag hittills förordat kommer staten att få bära sin andel — 10 procent — av de av kriget förorsakade merkostnaderna för Lunds lasarett i den mån de belöpa på tiden efter den 1 juli 1943, då 1937 års avtal upphör att gälla. Däremot skulle staten i stort sett icke komma att behöva vidkännas någon sådan merkostnad för tiden från krigsutbrottet intill nämnda dag. Detta är grunden till att förhandlingsmännen ansett sig böra föreslå, att staten skulle erlägga ett tilläggsbidrag av 30,000 kronor för vart och ett av de fyra sista åren (= tiden den 1 juli 1939—den 30 juni 1943) av löpande avtalsperiod, d. v. s. tillhoppa 120,000 kronor. Därest under kris-tidens tryck driftkostnaderna under sista avtalsåret skulle stiga ytterligare, synes det förhandlingsmännen skäligt, att frågan om ytterligare statsbidrag till landstinget tages under övervägande. Jag vill icke förneka, att vissa bil-

lighetsskäl synas tala för bifall till förslaget om tilläggsbidrag. Trots att den av kriget framkallade ökningen av driftkostnaderna fram till avtalsperiodens slut ännu icke låter sig överblicka, är det nämligen redan nu tydligt, att förhandenvaron av den avtalade maximigränsen kommer att under budgetåren 1941/45 för statsverket medföra en utgiftsbegränsning, som kommer att sammanlagt väsentligt överstiga 120,000 kronor. Sannolikt kommer beloppet att uppgå till inalles omkring 300,000 kronor. Då ett bifall till förhandlingsmännens ifrågavarande förslag av principiella skäl likväl icke bör ifrågasättas, måste därför enligt min mening så mycket större hänsyn tagas till landstingets intressen, då det gäller att bedöma de förslag från förhandlingsmännens sida, till vilka jag hittills icke tagit ställning. Dessa senare förslag innebära, *dels* att statsbidrag skall få utgå från åttonde huvudtiteln även för venerologiska-, barnbörds- och pediatrika avdelningarna, *dels ock* att staten skall på Lunds universitets stat inrätta tre befattningar såsom laboratorer, tillika överläkare.

Beträffande först venerologiska avdelningen får jag erinra, att grunden till att denna vid uppgörandet av 1937 års avtal undantogs från statsbidrag torde vara att söka däri, att vid denna tid den s. k. allmänna sjukvårdsavgiften ännu utgick. Denna avgift skulle företrädesvis användas till beredande av kostnadsfri vård åt veneriskt sjuka. Sedan denna avgift numera från och med år 1939 upphört att utgå (se kungörelsen 1938: 377), saknas anledning att längre utesluta den venerologiska avdelningen från rätt till statsbidrag enligt avtalet. Jag tillstyrker därför, att undantag i det nya avtalet icke göres för denna avdelning.

1937 års riksdag (se skrivelse nr 399) utgick ifrån att samtliga sjukvårdsavdelningar, för vilka landstinget komme i åtnjutande av statsbidrag i särskild ordning, skulle undantagas från statsbidrag enligt avtalet. Härigenom kom barnbördsavdelningen redan från början att falla utanför avtalet, enär landstinget från och med år 1938 åtnjuter statsbidrag till denna avdelning enligt kungörelsen 1937: 743. Från och med år 1940 åtnjuter landstinget vidare statsbidrag till pediatrika avdelningen jämlikt kungörelsen 1939: 538 (jfr kungörelsen 1940: 385). Även pediatrika kliniken är sålunda numera undantagen från statsbidrag enligt avtalet. Förhandlingsmännen ha emellertid utgått ifrån, att statsbidrag enligt avtalet skall från och med nästa avtalsperiod få utgå även till dessa båda avdelningar. För egen del får jag i likhet med förhandlingsmännen erinra om att det statsbidrag, som enligt avtalet utgår till landstinget, avser att utgöra ersättning för de merkostnader, som lasarettets egenskap av undervisningssjukhus förorsakar landstinget, medan statsbidragen enligt förutnämnda kungörelser ha ett helt annat syfte och därför även principiellt komma samtliga landsting till del. Därtill kommer att statsbidragen enligt kungörelserna äro förknippade med villkor, att patientavgiften icke må uppgå till högre belopp för dag än en krona på

barnbördsavdelningen och en krona 50 öre på pediatrika avdelningen. Med hänsyn till det anförda synas goda skäl tala för bifall till förhandlingsmännens ifrågavarande förslag, vilket jag därför anser mig böra tillstyrka. Jag vill i detta sammanhang erinra, att statsbidrag utgår från åttonde huvudtiteln till pediatrika avdelningen vid akademiska sjukhuset i Uppsala, trots att Uppsala läns landsting åtnjuter statsbidrag till denna avdelning jämlikt kungörelsen 1939: 538.

Beträffande slutligen förhandlingsmännens förslag rörande de tre laborators- och överläkartjänsterna får jag till en början erinra, att de tre ämnena radiologi, tuberkuloslära och ortopedi för närvarande äro företrädade på följande sätt vid de båda universiteten och karolinska institutet:

Ämne	Uppsala universitet	Lunds universitet	Karolinska institutet
<i>Radiologi</i>	1 lärare i medicinsk radiologi med laborators lön, tillika innehavare av personlig professur i samma ämne 1 amanuens, tillika underläkare (1,800 kronor) vid röntgenavdelningen 2 amanuenser (å 1,500 kronor) vid röntgenavdelningen	1 lärare i medicinsk radiologi med laborators lön (skall 1/7 1943 ändras till lärare i röntgendiagnostik) 1,200 kronor för undervisning i röntgendiagnostik (avses från 1/7 1943 för undervisning i radioterapi) 1 amanuens (3,000 kronor)	1 professor i radioterapi, avlönad av donationsmedel 1 professor i röntgendiagnostik 1 professor i radiopatologi 1 professor i radiofysik 1 laborator i radiopatologi 2,600 kronor för undervisning i röntgendiagnostik vid serafimerlasarettets röntgenavdelning 1 amanuens (2,400 kronor)
<i>Tuberkuloslära</i>	1 lärare i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid akademiska sjukhusets centralsanatorium (avlöningen, 3,000 kronor, utgår under villkor att sanatoriet bidrager till avlöningen med minst 8,000 kronor) 1 amanuens (1,500 kronor)	1 lärare i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid tuberkulosavdelningen vid Lunds lasarett (avlöningen, 3,000 kronor, utgår under villkor att landstinget bidrager till avlöningen med minst 3,000 kronor) 950 kronor till arvode åt ledare av assistenttjänstgöringen i lungtuberkulosens diagnostik och terapi 1 amanuens (3,000 kronor)	11,400 kronor till två lärare (å 5,700 kronor vardera) i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna, bland annat fysikalisk diagnostik 3,000 kronor till lärare vid kurser för lungtuberkulosens igenkännande
<i>Ortopedi</i>	(undervisningen i ämnet meddelas vid karolinska institutet)	1 lärare i ortopedi, tillika klinik- och poliklinikföreståndare (avlöningen, 4,800 kronor, utgår under villkor att landstinget bidrager till avlöningen med minst 3,000 kronor) 1 amanuens (3,000 kronor)	1 professor i ortopedi, delvis avlönad av donationsmedel 1 biträdande lärare (4,300 kronor) 1 amanuens (2,400 kronor)

Beträffande ämnet radiologi, omfattande röntgendiagnostik och radioterapi, erinrar jag vidare om att läkarutbildningssakkunniga föreslagit, att undervisningen i radioterapi skall göras obligatorisk samt koncentreras till de båda jubileumsklinikerna i Stockholm och Lund. Det ligger givetvis i statsmakternas intresse att tillse, att undervisningen och icke minst forskningen i denna allt betydelsefullare disciplin blir på bästa sätt representerad icke blott vid karolinska institutet utan även vid Lunds universitet. En garanti härför torde bäst åstadkommas genom att på universitetets stat uppföra en befattning såsom lärare och överläkare. Med hänsyn härtill och till vad från förhandlingsmännens och universitetsmyndigheternas sida i ämnet anförts finner jag goda skäl tala för förslaget om inrättande vid detta universitet av en ordinarie befattning i laboratorsgraden såsom lärare i radioterapi, tillika överläkare vid radiologiska kliniken. Jag tillstyrker därför, att en dylik befattning inrättas från och med den 1 juli 1943, då den nuvarande innehavaren av lärarbefattningen i medicinsk radiologi avgår från tjänsten på grund av uppnådd pensionsålder och nämnda befattning till följd av 1941 års riksdags beslut förändras till en befattning i röntgendiagnostik. Givetvis följer av det anförda, att det för undervisning i radioterapi avsedda arvodet av 1,200 kronor samtidigt inbesparas. Vid bifall till vad jag förordat befrias landstinget från nödvändigheten att på annat sätt sörja för bestridande av överläkargöromålen vid radiologiska kliniken och för överläkarens pensionering. På landstinget skulle därmed endast ankomma att utbetala sedvanligt överläkararvode. Det synes mig skäligt, att staten bereder landstinget denna förmån, vilket ju även, såsom redan framhållits, står i samklang med statsintresset att tillgodose undervisningens och forskningens krav.

Såsom av den lämnade översikten framgår är undervisningen i ortopedi koncentrerad till karolinska institutet och universitetet i Lund. Vid detta universitet ankommer all undervisning i ämnet på en enda lärare, vilken, ehuru befattningshavare på ordinarie stat, icke åtnjuter högre reglerad avlönning än 4,800 kronor jämte två ålderstillägg à 500 kronor samt dyrtids- och kristillägg. Även undervisningen i tuberkuloslära, inklusive fysikalisk diagnostik, ankommer vid Lunds universitet i huvudsak på en enda befattningshavare, vilken ehuru ordinarie åtnjuter reglerad avlönning av endast 3,000 kronor jämte två ålderstillägg à 300 kronor samt dyrtids- och kristillägg. Såsom framgår av utredningen ha dessa båda lärare en avsevärd undervisningsskyldighet. Beträffande ämnet tuberkuloslära ha läkarutbildningssakkunniga dessutom föreslagit en betydande ökning av undervisningen. Med hänsyn till det anförda tala enligt min mening starka skäl för att dessa två befattningshavare erhålla laborators löneställning. Såsom ett ytterligare skäl för ett bifall till ifrågavarande förslag tillkommer därjämte önskvärheten att ordna pensionsförhållandena för ifrågavarande befattningar på ett förmånligare sätt. Beträffande denna fråga förhåller sig för närvarande så,

att pension endast åtföljer den reglerade avlöningen på universitetets stat men däremot icke de av landstinget bekostade överläkararvodena, vilka i förevarande fall uppgå till 4,000 kronor. Framställningar föreligga, enligt vad jag inhämtat, om beredande åt ifrågavarande två befattningshavare av delaktighet i statens pensionsanstalt för den av landstinget bekostade delen av avlöningen, men dessa framställningar ha av pensionstekniska skäl avstyrkts av statens pensionsanstalt. Därest laboratorstjänster inrättas i enlighet med förhandlingsmännens förslag, torde pensionsfrågan få anses tillfredsställande ordnad för dessa befattningar.

Jag anser mig med hänsyn till det sagda böra tillstyrka bifall även till förhandlingsmännens förslag om inrättande på Lunds universitets stat av två ytterligare lärarbefattningar i laboratorsgraden, den ena i ortopedi och den andra i fysikalisk diagnostik, båda tillika överläkare på respektive ortopediska avdelningen och tuberkulosavdelningen. Tjänsterna torde böra inrättas från och med den 1 juli 1943. Merkostnaderna för statsverket komma att stanna vid 4,200 kronor för laboratorn i ortopedi och vid 6,000 kronor för laboratorn i fysikalisk diagnostik jämte därpå belöpande tillägg. Härtill komma ökade kostnader för befattningshavarnas pensionering. Landstinget kommer vid bifall till mitt förslag att få sina utgifter för överläkararvoden minskade med sammanlagt 4,000 kronor.

De förslag, jag i det föregående tillstyrkt, medföra — med undantag för inrättandet av de tre nya laboratorstjänsterna — icke någon merkostnad för statsverket för nästa eller därpå följande budgetår utan först från och med budgetåret 1945/46. Beträffande nämnda tre befattningar hänvisar jag till punkten 63 i det föregående. Anslaget för budgetåret 1943/44 till bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund bör därför, på sätt lasarettsdirektionen i särskild framställning anfört, uppföras med oförändrat belopp, 190,000 kronor.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att statsbidrag skall från och med den 1 juli 1943, på sätt närmare bestämmes i avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan och Malmöhus läns landsting, utgå till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund i huvudsaklig överensstämmelse med de ovan av mig i sådant hänseende förordade grunderna;

dels ock till *Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 190,000.

[76.] 26. **Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av nybyggnad för ögonkliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** Då ögonkliniklokalerna vid lasarettet i Lund länge varit mycket otillfredsställande, bland annat ur läkarutbildningssynpunkt, beslöt Malmöhus läns landsting år 1937 att för uppförande av en nybyggnad för kliniken bevilja ett anslag av 364,000 kronor under förutsättning, att lika stort belopp anvisades av statsmedel. Landstingets förvaltningsutskott anhöll därefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för nybyggnaden bevilja ett anslag av 364,000 kronor. Med anledning härav avlät Kungl. Maj:t proposition (nr 30) till 1939 års lagtima riksdag, däri föreslogs, att staten skulle bidraga med hälften av de beräknade byggnadskostnaderna, alltså med 364,000 kronor. Detta förslag bifölls av riksdagen (skrivelse nr 8, punkt 88). I anslutning härtill har riksdagen såsom bidrag till uppförande av byggnaden, i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar, för budgetåren 1939/42 anvisat reservationsanslag, sammanlagt uppgående till nämnda belopp.

Förvaltningsutskottet har nu anhållit om ett tilläggsanslag av 15,248 kronor 20 öre på grund av stegrade byggnadskostnader. Utskottet anför:

Nybyggnaden har numera färdigställt samt tagits i bruk från och med juni 1942. Emellertid komma, såsom framgår av bifogat räkenskapssammandrag, de sammanlagda kostnaderna för nybyggnaden att uppgå till 758,496 kronor 40 öre och således med 30,496 kronor 40 öre överstiga de av landstinget och riksdagen för ändamålet anvisade anslagen om tillhoppa 728,000 kronor, vilken ökning torde vara att tillskriva den sedan år 1939 inträdda starka stegringen av byggnadskostnaderna. Med anledning härav har 1942 års landsting dels till täckande av hälften av angivna merkostnad anvisat ett tilläggsanslag om 15,248 kronor 20 öre, dels ock bemyndigat förvaltningsutskottet att å landstingets vägnar hemställa om beviljande av ytterligare 15,248 kronor 20 öre såsom statsbidrag till uppförandet av nybyggnaden.

Byggnadsstyrelsen har anført, att bygget — med hänsyn till att anslag beviljades av 1939 års riksdag — på grund av det omfattande ritningsarbete, som i detta fall erfordrats, knappast kunnat igångsättas förrän år 1940. Kostnadsökningen 30,496 kronor 40 öre, som utgör omkring 4,2 procent av den år 1938 beräknade byggnadskostnaden 728,000 kronor, måste under sådana förhållanden anses skälig.

Departementschefen.

I 1940 års åttonde huvudtitel (sid. 97) framhöll jag — i anslutning till vad enligt bilaga 6 till propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag med hänsyn till den statsfinansiella situationen förutsatts — att, därest kostnaderna för ifrågavarande nybyggnad skulle komma att mer avsevärt överstiga de tidigare beräknade, staten finge anses oförhindrad att pröva, huruvida och i vad mån ytterligare statsbidrag borde ifrågakomma till täckande av uppkommande merkostnader. Efter det nybyggnaden — vars tillkomst från början ansetts vara synnerligen angelägen — redan tagits i bruk, har lands-

tinget nu under återopande av inträdda prisstegringar begärt ytterligare statsbidrag till kostnaderna för byggnadens uppförande. Med hänsyn till arten av den uppkomna merkostnaden och då denna av byggnadsstyrelsen vitsordats såsom skälig, anser jag mig böra tillstyrka, att staten bidrar att täcka nämnda kostnad med ett anslag av 15,300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av ny-
byggnad för ögonkliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsin-
rättningar i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag
av kronor 15,300.

[77.] 27. **Universitetssjukhus: Bidrag till viss modernisering av Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, reservationsanslag.** För budgetåret 1941/42 anvisades såsom bidrag till vissa ändringsarbeten inom kirurgiska polikliniken och röntgendiagnostiska avdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund ett reservationsanslag av 44,900 kronor, varav ett belopp av 26,100 kronor avsåg röntgendiagnostiska avdelningen. Landstinget hade anvisat lika stort belopp.

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund har nu i enlighet med beslut av landstinget anhållit om statsbidrag till följande ändamål med nedan angivna belopp:

1. Anordnande av anläggning för likriktning av växel- ström	kronor 35,011: 82
2. Anskaffande av ny central hiss i kirurgiska kliniken ..	» 9,200: —
3. Beträffande röntgendiagnostiska avdelningen:	
a) merkostnad för ovannämnda ändringsarbeten	» 2,255: —
b) komplettering av inredning och utrustning	» 11,804: 66
Summa kronor 58,271: 48.	

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

1. **L i k r i k t a r a n l ä g g n i n g.** Lasarettets behov av likström tillgodoses *dels* på dagarna under den kalla årstiden genom produktion av likström medelst lasarettets egna, ångdrivna generatorer, *dels* på dagarna under den varma årstiden och på nätterna under hela året genom köp av likström från Lunds stads elektricitetsverk (sambandet med årstiderna beror på att avloppsången från generatormaskinerna användes för värme- och varmvattenberedningen). Lasarettets likströmsbehov har på senaste tiden ökat genom tillkomsten av den radiologiska kliniken. Frågan om anskaffande av ytterligare likström har komplicerats genom den knappa tillgången på stenkolk, vilket bränsle användes för driften av lasarettets generatormaskiner. På grund av dessa omständigheter har övervägts möjligheten att erhålla ytterligare likström från elverket, vilket huvudsakligen får sin kraft från vattenfallsanläggningar.

Elverkets utrustning för omformning av växelström till likström är emellertid sådan, att verket icke kan leverera ytterligare likström. Otillräcklig-

heten av elverkets likströmsutrustning har tvärtom föranlett, och måste förorsaka ytterligare, omläggning till växelström på olika håll i staden. Elverket måste nu tidvis använda en oljedriven generator för att utfylla behovet av likström i staden men denna anordning bör på grund av oljebristen även undvikas. Vidare är elverkets likströmsnät ur driftssäkerhetssynpunkt mindre tillfredsställande. Lasarettets ökade behov av likström har därför ansetts böra tillgodoses *antingen* genom fortsatt drift av lasarettets generatormaskineri, vilket förutsätter tillräcklig koltilldelning, *eller* genom att lasarettet självt omformar av elverket tillhandahållen växelström till likström.

Sistnämnda utväg har ansetts vara den lämpligaste. Elverket har sålunda på egen bekostnad framdragit en särskild högspänningskabel för växelström till lasarettet, varigenom strömmen erhåller högsta möjliga kvalitet och riskerna för driftsavbrott minskas. Såsom förutsättning för leverans av växelström har uppställts, att lasarettet så snart ske kan vidtager sådana anordningar, att successivt en allt större del av elverkets energileverans överföres från likström till växelström. I anslutning till kabeln skall i den södra av lasarettets tre elstationer inrättas en likriktarstation. Genom denna anordning torde lasarettet även kunna erhålla ett förmånligare kontrakt för inköp av växelström. Likriktarstationen ingår såsom del av en projekterad framtida anordning av lasarettets kraftförsörjning, varför kostnaderna anses icke bli förspillda i händelse denna skulle komma till stånd. Enligt den uppgjorda planen skall nämligen likström av kostnadsskäl bibehållas i befintliga byggnader och växelström blott införas i nybyggnader. Generatorerna inom lasarettet skola användas för växelströmsproduktion under de tider av året, då avloppsången kan användas för uppvärmningsändamål. Även inom Lunds stad planeras — liksom i många andra städer — fullständig övergång till växelström. Dessa planer äro för närvarande svåra att genomföra på grund av materialbrist.

Direktionen har meddelat, att avtal ingåtts om leverans av en likriktaranläggning, varigenom leverans av växelström i tillräcklig omfattning skulle ersätta den från elverket hittills uttagna likströmmen. Kostnaden för anläggningen med erforderliga tillbehör (bland annat en ny pumpmotor) utgör enligt infordrade anbud 70,023 kronor 63 öre. *Direktionen* hemställer, att hälften härav eller 35,011 kronor 82 öre anvisas av statsmedel.

Vederbörande universitetsmyndigheter ha tillstyrkt framställningen. *Kanslern för rikets universitet* har anfört, att framställningen avser ett arbete, som till sin karaktär kan åtminstone i viss mån anses jämförligt med ny- och ombyggnad, och den förbättring och utökning av sjukhusets elektricitetsförsörjning, som därigenom skall tryggas, blir givetvis till nytta även för den medicinska undervisningen och forskningen. Under sådana omständigheter anser kanslern sig böra tillstyrka, att staten lämnar det begärda bidraget.

Centrala driftledningen inom vattenfallsstyrelsen har ansett installerandet av en likriktaranläggning vara den lämpligaste lösningen av kraftfrågan:

Maskinutrustningen för omformning av inköpt växelström till likström vid elverket är till följd av den ständigt ökande belastningen otillräcklig för stadens behov. Under högbelastningstid måste därför elverkets eget dieseloljemaskineri hållas i drift. Lasarettets ångmaskineri för alstrande av lik-

ström är icke fullt tillräckligt för lasarettets eget behov och är till vissa delar oekonomiskt i drift med hänsyn till såväl behovet av extra personal, när maskineriet är i drift, som bränsleåtgången. Såväl elverkets som lasarettets maskineri är till följd av ålder i sådant skick, att driftsäkerheten icke kan anses tillfredsställande. En övergång till växelström inom vissa delar av lasarettet är planerad men torde med hänsyn till materialbristen ej vara möjlig att genomföra nu.

Med hänsyn till dels att förbättrad driftsäkerhet väntas bli uppnådd efter den planerade omläggningen, vilket torde få tillmätas betydelse vid en anläggning av detta slag, dels att elverket har svårigheter att tillgodose behovet av likström, även om lasarettets egna, i drift tämligen oekonomiska ångcentral hålles i gång, dels slutligen att likriktarutrustningen redan är beställd, anser centrala driftledningen den föreslagna lösningen av kraftfrågan vid lasarettet, innebärande installerande av en likriktaranläggning, vara den under förhandenvarande omständigheter lämpligaste.

2. *Ny central hiss i kirurgiska kliniken.* *Direktionen* har anført, att den nuvarande hissen är gammal och bristfällig och därför behöver utbytas:

Professorn J. P. Strömbäck har påtalat, att hissen i kirurgiska kliniken stora trapphus lider av avsevärda brister, vilka föranleda ingrepp från maskinpersonalen flera gånger i veckan. Vid besiktning av sakkunnig person har befunnits, att hissen, som är utförd år 1904, är försliten i åtskilliga avseenden, bland annat i fråga om kontakter och säkerhetsanordningar. Den sakkunnige anser, att hissen bör ersättas med en ny. Enligt infordrade anbud beräknas kostnaden för en ny hissianläggning till 14,375 kronor, för byggnadsarbeten 1,200 kronor samt för arkitektarvode, prisstegring m. m. 2,825 kronor eller tillhopa 18,400 kronor, varav staten bör bidraga med hälften, 9,200 kronor.

Vederbörande akademiska myndigheter ha tillstyrkt framställningen. *Kanslern för rikets universitet* har avstyrkt ansökningen, då den ifrågavarande åtgärden snarast syntes innebära ett underhålls- och förbättringsarbete, påkallat för tillgodoseende av sjukvårdens behov och för vilket landstinget ensamt borde svara.

3 a. *Merkostnad för ändringsarbetena inom röntgenavdelningen.* *Direktionen* har anført bland annat:

Sedan meddelande ingått, att 1941 års riksdag beviljat bidrag till byggnadsarbetena, och nödiga förberedelser (bland annat också infordrandet av besked från medicinalstyrelsen om i vad mån i planen kunde påkallas ändringar till följd av lagen om radiologiskt arbete m. m.) verkställets, hade anbud å arbetena infordrats till den 15 september 1942. Av anbudena framgår, att det beviljade anslaget icke räcker för arbetenas utförande i överensstämmelse med de godkända förslagen. Arbetet i sin helhet skulle enligt avgivna anbud kunna utföras för en sammanlagd kostnadssumma av 94,310 kronor, vilket belopp överstiger det beviljade anslaget med 4,510 kronor. Härvid är dock att märka, att cirka 2,000 kronor äro betingade av sådant arbete, som

påkallats av radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset med anledning av den nya skyddslagstiftningen och som under alla förhållanden hade måst utföras, samt att 530 kronor avse förläggning av maskinrummet till källarvåningen, en anordning, som direktionen vill livligt förorda. Direktionen föreslår, att arbetena måtte få utföras i överensstämmelse med den renoverade planen.

De angivna kostnaderna äro baserade på under hand infordrade uppgifter från de personer, som å de respektive detaljerna lämnat det lägsta anbudet. Det bör upplysas, att anbudsgivarna icke äro förpliktade att vidbliva sina anbud längre än intill den 14 november 1942.

Framställningen har biträttts av *de akademiska myndigheterna i Lund*. *Kanslern* har anført, att framställningen avser ett behov, för vars tillgodo-seende staten redan lämnat bidrag. Det synes kanslern skäligt, att statsbidrag utgår även till tackande av uppkomna merkostnader och de i ansökningen omförmälda kompletteringsarbetena.

3 b. Utrustning m. m. inom röntgenavdelningen. *Direktionen* har hemställt om statsanslag till följande ändamål med nedan angivna belopp:

Komplettering av utrustningen i mörkrum och våtdemonstrationsrum	kronor	2,353: 46
Inköp av nytt blyglas	»	421: 20
Anskaffande av urologibord	»	3,500: —
» » två ljusskåp	»	525: —
» » apparatur för skärmbildsfotografering ..	»	5,005: —

Summa kronor 11,804: 66.

Överläkaren, Hans Hellmer, har meddelat, att en översyn av förefintlig mörkrumsutrustning visat, att denna, som till större delen anskaffats för mer än 20 år sedan, befinner sig i ett starkt förslitet skick och är i fråga om kapaciteten otillräcklig. Frågan om komplettering av denna utrustning har aktualiserats genom mörkrumsavdelningens förflyttning till de nyinredda lokalerna. För kompletteringen hade Hellmer hoppats kunna erhålla donationer men till följd av tidsläget har detta endast delvis lyckats. För kompletteringen erfordras ett anslag av 4,706 kronor 91 öre.

Det förut befintliga blyglaset har enligt Hellmer befunnits otillräckligt. Vid uttagandet ha nämligen glasen visat sig bestå av flera tunna skivor, vilka icke kunna komma till användning i de nya manöverhytterna, ett före nedtagandet okontrollerbart förhållande. Hellmer hemställer därför om anvisande av 842 kronor 40 öre för inköp av blyglas, utan vilka laboratorierna enligt gällande lag icke få tagas i bruk.

Hellmer har vidare hemställt om inköp av ett s. k. urologibord, avsett för röntgenundersökning av urin- och könsorganen. I anledning av ett ur medicinsk synpunkt framträdande behov att företa dylika undersökningar under genomlysningsskontroll har ett för ändamålet specialkonstruerat undersökningsbord prövats på avdelningen, vilket nu varit i bruk tillräcklig tid för ett noggrant bedömande av dess användbarhet. Bordet har åt undersökningarna skänkt en väsentligt ökad säkerhet och givit resultat av stort diagnostiskt

värde. Det har därtill visat sig vara ekonomiskt fördelaktigt genom att till ett minimum inskränka förbrukningen av film och kontrastmedel. De gynnsamma resultaten ha lett till ett utsträckt användande av bordet även för andra undersökningar, som underlättas av genomlysningsskontroll, såsom en del kirurgiska bukundersökningar och undersökningar av benbrott. Även i dessa fall har en betydande filmbesparing kunnat ske. Det kan nämnas, att bordet redan användes vid lasarett av mindre storleksordning, såsom lasarettet i Landskrona. Kostnaderna för bordet uppgå till 7,000 kronor.

Därjämte har Hellmer anhållit om anskaffande av tvenne ljusskåp av 2 meters längd för underläkareexpeditionerna. Då dessa i stor utsträckning komma att användas för specialstudier av s. k. utredningsfall, äro ljusskåp med stor ljusyta oundgängligen nödvändiga inventarier. På grund av expeditionernas lilla luftkub utgöra granskningsskåp av sedvanlig konstruktion på grund av luftförsämning genom den starka värmeutvecklingen en betydande nackdel. I marknaden har nyligen införts ljusskåp med fluorescensrörlampa, vilken ger ett kallt ljus och därför väl lämpar sig för förevarande ändamål. Ett skåp betingar ett pris av 525 kronor. Det merpris ett så konstruerat skåp betingar jämfört med äldre modeller uppväges av den ytterst låga effektförbrukningen.

Den s. k. skärmbildsfotograferingen som metod för röntgenologisk undersökning har visat sig vara av ett så betydande värde, att Hellmer anser nödvändigt att apparatur för denna undersökningsform snarast anskaffas. Apparatur har i försökssyfte kostnadsfritt ställts till avdelningens förfogande. Härvid användes densamma för lungundersökning och övriga organundersökningar, såsom skelett- och bukundersökningar. Efter viss förbättring av apparaturen har metoden ökat i tillförlitlighet i så betydande grad, att man i ett mycket stort antal fall kan räkna med densamma som enda undersökningsmetod. Vad detta ur besparingssynpunkt kan innebära framgår av följande siffror: Filmkostnaden för 4,000 lungundersökningar uppgick år 1940 till i runt tal 10,000 kronor. Med skärmbildsmetoden kunde för dessa undersökningar en besparing på cirka 8,000 kronor genomföras.

De krav som genom ett införande av metoden komma att ställas på lokalteter för den av metodens särart betingade mörkrumstekniken har vid planerandet av om- och tillbyggnaden av röntgendiagnostiska avdelningen förutsetts med resultat, att avdelningen försetts med två i förhållande till varandra fritt arbetande mörkrumsaggregat.

Direktionen har hemställt om statsbidrag med hälften av kostnaderna för ifrågavarande inredning och utrustning under erinran om att erforderliga anslag till röntgendiagnostiken icke blott tillgodose sjukvårdsintresset utan även statsintresset genom att bereda möjlighet till utbildning för de vid röntgeninstitutet tjänstgörande läkarna och medicine studerandena.

De akademiska myndigheterna i Lund och universitetskanslern ha tillstyrkt framställningen.

Kanslern har erinrat om att följande principer brukat tillämpas vid beviljandet av statsbidrag till bestridande av kostnader för ny- och ombyggnad vid lasarettet samt för utrustning av de olika lokalerna:

Sedan år 1901 har den principen tillämpats, att kostnaden för *ny- och ombyggnad* till hälften burits av staten. Man har ansett, att i runt tal hälften av byggnadskostnaden hänförde sig till utrymmen och anordningar, som vore

betingade av undervisningens och forskningens behov och ej tillgodosåge något direkt sjukvårdsändamål. Denna hälftendelning är uppenbarligen mycket förmanlig för landstinget. Riksdagen har även stundom uttalat tvekan, huruvida icke statens andel borde minskas, men svårigheterna att finna en rationell grund för uppdelningen har gjort, att man stannat vid hälftendelning.

Kostnaden för *byggnadernas underhåll* bäres av landstinget ensamt.

Den *utrustning*, som toges i anspråk enbart för undervisningen, bekostas av staten. För övrig utrustning svarar landstinget ensamt. Ett undantag utgör dock den utrustning, som användes för röntgendiagnostiken. Såsom en konsekvens av den undervisning och forskning, som bedrivs vid lasarettet, toges röntgenapparaturen i användning i betydligt större omfattning än som påkallas av sjukvårdens behov. Förslitningen blir därför ovanligt stark. Det blir även nödvändigt att i ännu högre grad än vad annars skulle vara fallet sörja för att apparaturen är av modernaste beskaffenhet. Till följd härav har staten under den senaste tiden vid flera tillfällen bidragit med halva kostnaden för inköp och modernisering av röntgenutrustning. Denna fördelningsgrund torde få anses såsom mycket förmånlig för landstinget.

Ursprungligen svarade landstinget ensamt för *driftkostnaderna*. Sedan år 1920 har dock staten lämnat visst bidrag till dessa kostnader. Statsanslaget har särskilt varit avsett som bidrag till kostnaden för patienterna på barnbördsavdelningen och för »utomlänspatienterna» på övriga avdelningar.

Departementschefen.

Av utredningen synes framgå, att lasarettet behöver ökad tillgång till likströmsenergi men att lasarettets egen produktion av sådan energi av olika skäl icke anses böra eller kunna ökas i erforderlig omfattning samt att Lunds stads elektricitetsverk icke kan öka utan tvärtom nödgas minska sin likströmsleverans till sjukhuset. Såväl elektricitetsverkets som lasarettets likströmsmaskineri anses vidare ur driftsynpunkt osäkra, vartill kommer att lasarettets maskineri är oekonomiskt i drift med hänsyn till både personalbehov och bränsleåtgång. Den för närvarande lämpligaste lösningen av problemet har ansetts vara, att lasarettet självt omformar växelström till likström. Enligt en preliminär plan för framtida ordnande av lasarettets kraftförsörjning torde anordningen komma att bli behövlig för lång tid framåt. Under hänvisning i övrigt till vad centrala driftledningen inom vattenfallsstyrelsen anfört anser jag mig böra tillstyrka, att statsbidrag med det begärda beloppet, *35,012 kronor*, anvisas till anordnande av likriktaranläggningen, vilken såsom universitetskanslern anfört torde kunna anses jämförlig med ett ombyggnadsföretag.

I likhet med kanslern anser jag mig icke böra tillstyrka förslaget om statsbidrag med *9,200 kronor* till anskaffande av ny central hiss i kirurgiska kliniken.

Vad angår merkostnaden för ändringsarbetena inom röntgendiagnostiska avdelningen torde intet vara att erinra mot den begärda ökningen av statsbidraget med *2,255 kronor*. Av beloppet avser ungefär hälften anordningar till följd av den nya lagstiftningen om skydd vid röntgenarbete. I övrigt beror ökningen på prisstegringar och en mindre förbättring.

För komplettering av utrustningen i mörk- och våtdemonstrationsrum samt för inköp av nytt blyglas har begärts ett statsanslag av 2,775 kronor. Dessa förbättringar, vilka äga samband med nyssnämnda ändringsarbeten, synas ofrånkomliga, och jag tillstyrker därför anvisande av det begärda beloppet. Även framställningen om statsbidrag med 9,030 kronor till anskaffande av urologibord, ljusskåp och apparatur för skärmbildsfotografering anser jag mig böra tillstyrka. Jag erinrar om att en fullgod röntgenutrustning måste anses av särskild betydelse för undervisningen och att statsbidrag därför vid flera tillfällen tidigare anvisats för förbättring och modernisering av denna utrustning vid Lunds lasarett.

Det erforderliga statsanslaget uppgår alltså till sammanlagt (35,012 + 2,255 + 2,775 + 9,030 =) 49,072 eller i runt tal 49,100 kronor. För motsvarande ändamål har Malmöhus läns landsting beviljat anslag till lika stort belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till viss modernisering av Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 49,100.

[78.] 28. **Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm.** Anslaget har under de senare budgetåren utgått med följande belopp:

1937/38	kronor	197,900
1938/39	»	306,500
1939/40	»	355,000
1940/41	»	355,000
1941/42	»	435,000
1942/43	»	485,000.

Direktionen över allmänna barnbördshuset har hemställt om ett anslag av 590,373 kronor för nästa budgetår.

Barnbördshuset drives i ekonomisk samverkan mellan staten, Stockholms stad och Stockholms län. Beträffande stadens och länets bidrag till barnbördshuset, vilka regleras genom särskilda avtal, samt grunderna för statens tillskott torde få hänvisas till redogörelsen i 1940 års åttonde huvudtitel (sid. 97 f.).

I nedanstående tabell ha sammanförts de verkliga utgifterna för budgetåren 1937/38—1941/42 och de beräknade utgifterna för budgetåren 1942/43 och 1943/44.

	Verkliga utgifter					Beräknade utgifter	
	1937/38	1938/39	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44
1. Fastighetens underhåll och omkostnader	31,729	27,278	34,626	28,277	88,591	42,500	30,500
2. Inventariers anskaffning och underhåll	19,573	24,634	26,916	18,046	27,719	27,500	30,400
3. Avlöningar	251,319	286,658	323,729	360,922	403,133	417,827	481,563
4. Kosthåll	140,619	147,715	147,622	161,342	158,894	181,000	195,570
5. Tvätt och renhållning	18,966	19,547	19,768	23,427	24,009	24,000	23,000
6. Uppvärmning och belysning	47,736	41,791	72,769	82,206	105,437	162,500	180,000
7. Läkemedel o. dyl.	77,045	87,999	86,457	72,160	78,730	73,000	86,300
8. Instrument och undervisningsmateriel	11,752	8,404	8,453	7,728	10,398	8,000	8,800
9. Skrivmateriel, tryckningskostnader o. dyl.	8,251	5,698	8,262	9,207	8,469	9,000	9,300
10. Diverse utgifter	11,793	40,400	13,401	14,920	15,873	15,000	16,000
11. Luftskydd	—	—	—	—	4,099	—	500
12. Större arbeten och nyanskaffningar	—	—	—	—	—	—	74,400
	618,783	690,124	742,003	778,235	925,352	960,327	1,136,333

Beträffande utgifterna för nästa budgetår anför *direktionen* i huvudsak följande:

F a s t i g h e t e n s u n d e r h å l l m. m. Utgifterna under budgetåret 1941/42, 88,591 kronor, inkludera kostnaderna för nyinrättade underläkARBOSTÄDER m. m. med 46,034 kronor, varför ordinarie underhåll m. m. för samma budgetår dragit en kostnad av 42,557 kronor. För budgetåret 1943/44 beräknar *direktionen* 30,500 kronor, vari ingå kostnader för de målningsarbeten m. m., som enligt förut uppgjord plan över reparationsarbetenas fördelning på 8 å 10 år avses komma till utförande under budgetåret.

I n v e n t a r i e r s a n s k a f f n i n g o c h u n d e r h å l l. I det för innevarande budgetår beräknade beloppet, 27,500 kronor, ingå 8,500 kronor för apparater till tvättavdelningen. Det kvarstående beloppet, 19,000 kronor, måste anses vara synnerligen lågt beräknat för övriga kostnader å kontot. För nästkommande budgetår beräknar *direktionen* samma belopp, som erfordrats för det nu tilländalupna budgetåret, utjämnat till 27,700 kronor, plus cirka 10 procent eller 2,700 kronor för prisförhöjningar, summa 30,400 kronor, varav för textilvaror etc. 16,000 kronor, för glas, porslin och husgeråd 5,500 kronor samt för reparationer och övriga inventarier 8,900 kronor.

A v l ö n i n g a r. Den beräknade ökningen i förhållande till utgifterna för budgetåret 1941/42 är föranledd av dels höjningen av det rörliga lönetillägget, dels merutgifter för elever, pensionstagare etc. Dessutom har tillkommit ett belopp av 2,574 kronor, utgörande ersättning för kost åt tre underläkare och amanuenser, som tidigare åtnjutit förmånen av fri kost men som efter de nya underläkARBOSTÄDERNAS färdigställande tillerkänts kontant ersättning för nämnda kostförmån. Ökningen är slutligen också beroende på att

den personalen tillerkända rätten att utfå kotersättning under hellediga dagar utnyttjas i större utsträckning än vad som tidigare varit fallet. I övrigt förefaller den nu uppgjorda lönestaten inga förändringar gentemot hitintills rådande förhållanden.

Direktionen har i fråga om det rörliga lönetillägget i nu föreliggande lönestat räknat med de procentsatser, som gälla för innevarande kvartal.¹ För att åtminstone i någon mån eliminera det underskott, som vid detta förhållande med största sannolikhet beräknas uppstå i samband med stegringen av levnadskostnaderna och därav betingad höjning av det rörliga lönetillägget, äskar direktionen ett belopp av 20,000 kronor, utgörande i genomsnitt något mindre än 6 procent av de till ordinarie personal och pensionärer utgående löne- och pensionsbeloppen.

Den utom anstalten boende personalen har genom framställning från Stockholms kommunalarbeters samorganisation begärt att ej få vidkännas avdrag å lönen för enstaka måltider, som infalla under den tid av dagen, då nämnda befattningshavare ej äro i tjänstgöring och som i följd härav av befattningshavarna ej intagas å anstalten. Direktionen finner denna framställning skälig — i synnerhet som personalen vid övriga sjukhus i Stockholm ej behöver erlægga ersättning för flera måltider än vad som verkligen intagas därstädes — och beräknar den minskade inkomsten till 9,000 kronor, vilket föranleder en höjning av anslaget med samma belopp.

K o s t h å l l. För nästa budgetår beräknar direktionen anslaget till det belopp, vartill de verkliga utgifterna uppgingo under budgetåret 1941/42, d. v. s. omkring 159,000 kronor med ett tillägg av 23 procent = 36,750 kronor, summa 195,750 kronor. Nyssnämnda procentuella ökning av utgifterna motsvaras av den ökning av levnadskostnadsindex för livsmedel, som ägt rum från år 1940 till år 1942 (medeltal för år 1940 = 132, för tiden 1/1—30/7 1942 = 162, ökning = 30 enheter, d. v. s. 23 procent).

T v ä t t o c h r e n h å l l n i n g. Anslaget för innevarande budgetår är beräknat till 24,000 kronor, vilket belopp direktionen anser kunna sänkas till 23,000 kronor för nästkommande budgetår på grund av inbesparingar av vatten och tvättmedel i samband med här nedan föreslagen installation av avhärdningsanläggning för tvättavdelningen.

U p p v ä r m n i n g o c h b e l y s n i n g. Liksom i statförslaget för innevarande budgetår räknar direktionen jämväl för det kommande budgetåret med enbart vedeldning. Kostnaderna å kontot beräknas enligt följande:

6,500 kbm ved å i genomsnitt 24 kronor pr kbm	kronor 156,000
Framforsling och uppstapling av ved till ångpannehuset	
å 1 krona 15 öre per kbm	» 7,475
Elektrisk energi	» 12,000
Gas	» 3,200
Diverse förnödenheter	» 1,325

kronor 180,000.

L ä k e m e d e l, f ö r b a n d s a r t i k l a r o c h d y l i k t. Direktionen beräknar ett belopp motsvarande de verkliga utgifterna under det nu tillämda budgetåret utjämnat till 78,500 kronor, plus cirka 10 procent eller

¹ D. v. s. tredje kvartalet 1942.

7,800 kronor för prisförhöjningar, summa 86,300 kronor, varav för läkemedel 40,000 kronor, undersökningskostnader och dylikt 10,000 kronor, lustgas 6,500 kronor samt förbandsartiklar och diverse förbrukningsartiklar för sjukvården 29,800 kronor.

I n s t r u m e n t o c h u n d e r v i s n i n g s m a t e r i e l. Utgifterna för budgetåret 1941/42 utgjorde 10,398 kronor. Med hänsyn till att detta belopp inkluderar en kostnad av något mer än 2,000 kronor för utbyte av en gammal steriliseringsanläggning, har direktionen för nästa budgetår ej räknat med högre anslag än för innevarande budgetår, d. v. s. 8,000 kronor, vartill kommer 10 procent eller 800 kronor för prisförhöjningar, summa 8,800 kronor.

S k r i v m a t e r i e l, t r y c k n i n g s k o s t n a d e r o c h d y l i k t. Utgifterna för budgetåret 1941/42 utgjorde 8,469 kronor. För nästa budgetår har direktionen beräknat 8,500 kronor plus cirka 10 procent eller 800 kronor för prisförhöjningar, summa 9,300 kronor.

D i v e r s e u t g i f t e r. För nästa budgetår beräknar direktionen ett belopp av 16,000 kronor, varav 9,000 kronor för telefonkostnader, 1,500 kronor för avgifter till statens pensionsanstalt, 1,100 kronor för försäkringsavgifter samt 4,400 kronor för övriga diverse utgifter.

L u f t s k y d d. För smärre löpande utgifter å detta konto samt för utbildning av aktiv personal m. m. beräknar direktionen ett anslag av 500 kronor.

S t ö r r e a r b e t e n o c h n y a n s k a f f n i n g a r. För att ernå stabilisering av de ordinarie utgiftstitlarna sammanför direktionen under denna rubrik sådana anslagsäskanden, som äro av engångsnatur och uppgå till relativt höga belopp. De större arbeten och nyanskaffningar, vartill medel äskas för budgetåret 1943/44 utgöra:

1. *Skyddsrum m. m.:* De beräknade kostnaderna härför uppgå till:

Skyddsrum för 180 personer inklusive gastätning, luftreningsaggregat, torrklosetter, vattenbehållare och bänkar	kronor	10,100
Avgasningsplats	»	1,000
Reservoperationsrum	»	500
Alarmeringsanläggning (sirén)	»	1,600
Diverse inventarier, utrustning och reservbelysning	»	4,500
För oförutsedda utgifter och prisförhöjningar	»	1,300

kronor 19,000.

2. *Nya polikliniklokaler:* De nuvarande utrymmena för polikliniken och mödravårdscentralen äro av den beskaffenhet, att en ändring till det bättre snarast bör ske. Polikliniklokalerna äro nu förlagda till souterrainvåningen. Den bredvidliggande källarkorridoren måste delvis tagas i anspråk både såsom sköterskeexpedition och väntrum. Undersöknings- och behandlingsrummen äro för små samt olämpligt förlagda, väntrummet är för litet, kapprum saknas etc. Direktionen har undersökt möjligheterna att inom ramen av icke alltför höga kostnader förlägga polikliniken på annan plats inom anstalten och har därvid stannat för att taga i anspråk den del av bottenvåningen ovanför den nuvarande polikliniken, som användes till direktionsrum, en sköterske-

bostad och ett enkelrum för läkare. Sköterskan och läkaren kunna beredas annan bostad inom anstalten. Direktionsrummet användes nu jämväl såsom bibliotek, men den där förvarade medicinska litteraturen torde till största delen kunna överflyttas till läkarexpeditionen. Direktionens sammanträden kunna i fortsättningen hållas på sysslomannens expedition.

De för ifrågavarande ändringsarbeten erforderliga kostnaderna beräknas till:

för byggmästeri	kronor	7,640
» ljudabsorberande tak i undersökningsrum	»	640
» värme- och sanitet	»	4,000
» elektrisk installation	»	1,000
» målning	»	2,000
» bänkar i väntrum	»	400
	kronor	15,680
Ev. prisförhöjningar, cirka 10 procent	»	1,570
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	»	2,750
	kronor	20,000.

Det utrymme, som blir ledigt genom poliklinikens förflyttning, är synnerligen välbehövligt till förrådslokaler och sjukhusapotek.

3. *Avhärdningsanläggning för tvättavdelningen.* Statens industrikommision och föreningen rationell textiltvätt vid ingenjörsvetenskapsakademien ha framhållit angelägenheten av att åtgärder vidtagas för vattnets mjukgöring vid landets maskintvättanläggningar, som arbeta med hårt vatten. Den knappa tillgången på fetthaltiga tvättmedel och på textilvaror har gjort, att en avhärdningsanläggning för tvättvatten — vilken även under normala förhållanden avsevärt nedbringar tvättkostnaden och slitaget under tvättningsproceduren — nu får anses vara oundgängligen nödvändig. På basis av infordrade anbud beräknar direktionen kostnaden för en dylik anläggning till 2,500 kronor, vartill kommer kostnaden för ledningar etc. med 1,600 kronor, summa 4,100 kronor.

4. *Narkosapparater till förlossningsavdelningen.* Då det nuvarande antalet narkosapparater är för litet, har direktionen ansett sig böra upptaga ett anslag av 1,800 kronor för 2 stycken Aga lustgasapparater jämte behållare.

5. *Utbyte av röntgenapparaturen.* Barnbördshusets röntgeninstallation levererades år 1927. Genom den starka utveckling, som sedan dess följt på området, har anläggningen nu blivit omodern, och den kan i nuvarande skick ej alls motsvara de krav, som måste i hög grad ställas på en anläggning av detta slag.

Direktionen har för bedömning av installationen vänt sig till medicinalstyrelsens materielnämnds expert i röntgenfrågor doktor Erik Lindgren, som efter företagen besiktning avgivit ett ingående utlåtande,¹ vari sammanfattningsvis konstateras,

att den befintliga röntgenanläggningen icke uppfyller nutida krav på en röntgenavdelning, som skall betjäna ett kliniskt sjukhus av allmänna barnbördshusets karaktär;

att på grund av utrustningens beskaffenhet åtskilliga av de undersökningar, som kunna ifrågakomma, överhuvudtaget icke kunna utföras och att åtskilliga andra icke kunna fullständigt genomföras, varför resultaten icke mot-

¹ Se handlingarna i ärendet.

svara nuvarande fordringar på exakta röntgenologiska diagnoser; härvid bör särskilt framhållas, att de flesta för obstetrik och gynekologi speciella undersökningsmetoderna höra till den kategori undersökningar, som icke kunna fullständigt genomföras;

samt att den befintliga apparaturen icke lämpar sig för modernisering.

Kostnaderna för ny röntgenapparat beräknar direktionen med ledning av infortrade anbud till 24,000 kronor, vartill kommer kostnaden för elektriska kablar 3,500 kronor, samt anordningar för mörkrum etc. med 2,000 kronor, sammanlagt alltså 29,500 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för större arbeten och nyanskaffningar skulle alltså uppgå till (19,000 + 20,000 + 4,100 + 1,800 + 29,500 =) 74,400 kronor.

U n d e r s k o t t. I fjolårets statförslag anmälde direktionen, att brist vore att förutse för budgetåret 1941/42 genom prisstegringar och övergång från koleldning till vedeldning. Sådan brist har också uppstått, beroende i första hand på höjningen av det rörliga lönetillägget och merkostnad för vedinköp men också på grund av åtgärder i byggnads- och värmetekniskt avseende för nedbringande av bränsleförbrukningen. Kostnaderna för dessa åtgärder, bland annat isolering av rörledningar fönstertätning etc., ha gjort att även anslaget för fastighetens underhåll och omkostnader måst betydligt överskridas. Nyssnämnda åtgärder ha dock medfört så stora inbesparingar av bränsle, att kostnaden betalar sig på kort tid. Såsom en bidragande orsak till den uppkomna bristen må också nämnas de ej beräknade utgifterna för luftskydd (huvudsakligen mörklägningsåtgärder). Den sammanlagda bristen för budgetåret 1941/42 uppgår till 30,153 kronor 46 öre, vilket belopp anmäles till tackning.

S t a t e n s b i d r a g. De beräknade totalkostnaderna för barnbördshusets drift under budgetåret 1943/44 uppgå till 1,136,333 kronor. Härifrån avgår *dels* underhållskostnaden för enskilda avdelningen, beräknad till 17 kronor 60 öre per dag $\times$ 7,200 underhållsdagar, alltså till 126,720 kronor, *dels* vinsten från polikliniken, beräknad till 3,000 kronor, *samt dels* anslag motsvarande statsbidrag till driften av förlossningsanstalter för beräknade 26,900 underhållsdagar à 3 kronor = 80,700 kronor. De återstående kostnaderna belöpa sig således till 925,913 kronor. Dragas härifrån legosängsavgifterna, beräknade efter 1 krona per dag för 26,900 underhållsdagar och 3 kronor 50 öre per dag för 16,500 underhållsdagar = 57,750 kronor eller tillhoppa 84,650 kronor, återstå såsom restkostnader 841,263 kronor, vilka skola uppdelas enligt gällande avtal mellan staten, Stockholms stad och Stockholms län. Staten har åtagit sig att betala hälften av restkostnaderna eller alltså 420,631 kronor 50 öre. Den andra hälften skall uppdelas mellan Stockholms stad, Stockholms län och staten i förhållande till det antal underhållsdagar, som belöpa sig på dessa poster. Under budgetåret 1941/42 komma av underhållsdagarna 36 procent på Stockholms stad, 50 procent på Stockholms län och 14 procent på övriga län, för vilka staten iklätt sig betalningsskyldighet. Fördelas den ifrågavarande hälften av de beräknade restkostnaderna för budgetåret 1943/44 efter samma procenttal, komma utgifterna att uppgå till:

för Stockholms stad	kronor 151,427: 34
» Stockholms län	» 210,315: 75
» övriga län (= staten)	» 58,888: 41

kronor 420,631: 50.

De från statsverket erforderliga bidragen skulle alltså utgöras av:

Hälften av restkostnaderna	kronor 420,631: 50
Återstoden av samma kostnader för patienter från övriga län	» 58,888: 41
Till täckande av 1941—1942 års brist	» 30,153: 46
Anslag motsvarande statsbidrag till driften av förlossningsanstalter	» 80,700: —
	kronor 590,373: 37.

Direktionen hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen begära 590,373 kronor till uppehållande av driften vid allmänna barnbördshuset i Stockholm och dess kvinnoklinik under budgetåret 1943/44.

Statskontoret har tillstyrkt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 545,000 kronor. Till stöd härför anför ämbetsverket:

I utlåtande den 14 oktober 1940 angående anslag för budgetåret 1941/42 till bidrag till allmänna barnbördshuset framhöll statskontoret bland annat, att antalet av de medicine kandidater, som fullgöra tjänstgöring å barnbördshuset, efter karolinska sjukhusets tillkomst minskat till ungefär hälften. Trots att sålunda barnbördshuset numera tages i anspråk för undervisningsändamål i betydligt minskad utsträckning, har statens bidrag till anstaltens drift, vilket ännu 1936/37 utgjorde endast 185,600 kronor, stegrats i avsevärd omfattning. Medan statsbidraget — inklusive ersättning, motsvarande statens bidrag till driften av förlossningsanstalter — för budgetåret 1939/40 utgjorde 355,000 kronor, är anslaget för innevarande budgetår uppfört med 485,000 kronor och äskas nu för budgetåret 1943/44 förhöjt till över 590,000 kronor. Med anledning härav måste statskontoret ånyo understryka angelägenheten av att förhandlingar med Stockholms stad och Stockholms läns landsting med det snaraste upptagas rörande ändrade grunder för fördelning av driftkostnaderna m. m. för barnbördshuset mellan staten, staden och länet.

Såsom framgår av föreliggande framställning beror ökningen av barnbördshusets för budgetåret 1943/44 beräknade utgifter till stor del på att direktionen räknat med en fortsatt löne- och prisstegring. Statskontoret vill i anledning härav erinra, att den allmänna prisnivån för närvarande är föremål för förhandlingar mellan därav intresserade parter. Då avsikten härned torde vara att i möjligaste mån begränsa den hittills fortgående stegringen av löner och varupriser, anser ämbetsverket anslagsberäkningen böra ske med hänsyn till nu rådande priset förhållanden. Redan på grund härav torde posterna avlöningar, kosthåll samt uppvärmning och belysning kunna minskas med respektive 20,000, 15,000 och 13,000 kronor (varvid räknats med ett genomsnittligt vedpris å 22 kronor per m³) samt övriga poster med omkring 12,000 kronor eller tillhopa omkring 60,000 kronor.

Vad härefter angår de enskilda posternas beräkning i övrigt vill statskontoret erinra om att posten inventariers anskaffning och underhåll för innevarande budgetår belastats med en engångsutgift å 8,500 kronor för anskaffande av tvättmaskin och två centrifuger (se 1942 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 198), varför posten torde kunna ytterligare minskas med detta belopp. För uppvärmning har vidare barnbördshuset räknat med 6,500 kubikmeter ved. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat har för sistförflutna budgetår åtgått 2,815 m³ ved samt 370 ton kol (enligt uppgift från bränslekommissionen motsvarar 1 ton kol 6 m³ ved). Även om tillbörlig hän-

syn tages till att — enligt vad som upplysts — med denna bränsleförbrukning tidvis endast kunnat hållas en förhållandevis låg temperatur i anstaltens lokaler, torde enligt statskontorets mening medel endast böra beräknas för inköp av högst 6,000 m³ ved, varför posten synes kunna ytterligare minskas med omkring 11,000 kronor. Då vidare — enligt vad som under hand uppgivits — anstalten numera åtnjuter 10 procent rabatt vid inköp av läkemedel, lärar — då hänsyn härtill vid utgiftsberäkningarna ej kunnat tagas — medelsåtgången för detta ändamål kunna begränsas med ytterligare 4,000 kronor. Övriga utgiftsposter hava icke givit statskontoret anledning till annan erinran, än att posten diverse utgifter synes utan ökning kunna inbegripa det för luftskydd beräknade medelsbeloppet å 500 kronor.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, utgör det i framställningen såsom brist för budgetåret 1941/42 angivna beloppet den på statsverket belöpande delen av driftunderskottet för nämnda budgetår. Som framgår av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (åttonde huvudtiteln, sid. 201), har departementschefen uppmärksammat det ur budgetår synpunkt oegentliga i en dylik ordning. Statskontoret får förorda, att ifrågavarande spörsmål upptages till övervägande vid den pågående utredningen rörande allmänna barnbördshusets ställning och verksamhet.

I betraktande av vad som ovan anförts rörande de olika utgiftsposterna kan statskontoret icke tillstyrka, att — om nuvarande bestämmelser rörande statsverkets bidrag till kostnaderna för barnbördshuset jämväl komma att gälla under budgetåret 1943/44 — statsbidraget till anstalten för budgetåret 1943/44 fastställes till högre belopp än 545,000 kronor.

Departementschefen.

Såsom framgår av den redogörelse, som jag lämnat i 1941 års åttonde huvudtitel (punkten 77), har en särskild kommission tillsatts med uppdrag att på statens vägnar förhandla med övriga intressenter, däribland Stockholms stad och Stockholms läns landsting, rörande frågor, som äga samband med karolinska sjukhusets utbyggande. Åt denna kommission har Kungl. Maj:t den 20 december 1940 uppdragit att förhandla med staden, landstinget och övriga ifrågakommande parter rörande allmänna barnbördshusets och serafimerlasarettets ställning och verksamhet samt att till Kungl. Maj:t inkomma med på förhandlingarna grundade förslag. Vid anmälan av detta ärende framhöll jag, att Stockholms stad — sedan det ekonomiska ansvaret för driften av dessa båda sjukhus fördelades mellan staten, staden och länet — förberett och delvis igångsatt en vittutseende omläggning av den inom staden kommunalt bedrivna sjukvården. En sådan omläggning kunde även påverka allmänna barnbördshusets och serafimerlasarettets ställning och verksamhet. Ur både statlig och kommunal synpunkt syntes det vara av vikt, att frågan om formerna för uppehållandet av den sjukvårdsverksamhet, som måste utgöra underlaget för den nu till allmänna barnbördshuset och serafimerlasarettet förlagda läkarutbildningen, upptoges till förnyad omprövning från de i viss mån ändrade utgångspunkter, som nu vore för handen. Därvid borde eftersträvas att undvika överorganisation inom här berörda delar av sjukhusväsendet och att ernå en ur olika synpunkter tillfredsställande avvägning mellan de skilda intressena. Vid förhandlingarna borde även vissa

av statskontoret beträffande allmänna barnbördshuset framförda synpunkter komma under övervägande. Jag ansåg mig vid detta tillfälle icke böra ingå på frågan om uppsägning av de rörande allmänna barnbördshuset träffade avtalen men utgick från att kommissionen skulle ha sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål.

Något förslag från kommissionens sida rörande barnbördshusets ställning föreligger ännu icke. Kommissionen kommer emellertid, enligt vad jag inhämtat, att så snart sig göra låter i lämpligt sammanhang upptaga förhandlingar med stadens och landstingets representanter rörande denna fråga. Jag utgår ifrån att kommissionen även har sin uppmärksamhet riktad på barnbördshusets ställning i budgetärt hänseende, vilken, på sätt jag redan i fjol framhöll, får anses vara ur statens synpunkt mindre tillfredsställande.

Barnbördshusets direktion har, såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, planerat avsevärda nyanskaffningar och ombyggnadsarbeten under nästa budgetår. Givetvis böra dock med hänsyn såväl till den aktuella översynen av ifrågavarande sjukhusorganisation som till det statsfinansiella läget endast sådana åtgärder för närvarande komma till stånd, som äro att anse såsom oundgängligen nödvändiga. Jag har icke blivit övertygad om, att behovet av nya polikliniklokaler är så stort, att anordnandet av sådana icke skulle kunna anstå någon tid, och kan därför icke tillstyrka anvisande av medel till detta ändamål för nästa budgetår. Däremot anser jag mig böra tillstyrka, att medel anvisas för anordnande av skyddsrum (19,000 kronor), avhärdningsanläggning för tvättavdelningen (4,100 kronor), nya narkosapparater (1,800 kronor) samt utbyte av röntgenapparaturen (29,500 kronor). Beträffande de löpande utgifterna finner jag i likhet med statskontoret, att dessa beräknats väl högt; icke minst gäller detta bränslekostnaderna. Statens på budgetåret 1941/42 belöpande kostnader uppgingo till anslagets belopp, 435,000 kronor, jämte den nu till täckning anmälda bristen, något över 30,000 kronor, tillhopa omkring 465,000 kronor. Jag uppskattar anslagsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 490,000 kronor; härtill bör givetvis läggas förutnämnda bristbelopp, 30,000 kronor.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört tillstyrker jag ett bidrag för budgetåret 1943/44 till allmänna barnbördshuset av 520,000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med (520,000 — 485,000 =) 35,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 520,000.

[79.] 29. **Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 68,300 kronor. Statens bidrag regleras av ett av Kungl. Maj:t den 29 april 1932

godkänt avtal med Stockholms stad, vilket avtal egentligen skulle upphört att gälla med utgången av juni 1941 men vars giltighet åren 1938 och 1941 förlängts till den 1 juli 1944. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till en pediatrik klinik i Stockholm	kronor 60,000
2. Till nedsättande av vårdavgifterna för barn, som ej äga hemortsrätt i Stockholm	» 2,500
3. Bidrag till en pediatrik poliklinik i Stockholm	» 5,700
4. Bestridande av halva kostnaden för ersättning åt vikarie för amanuensen vid pediatrika polikliniken, <i>förslagsvis</i>	» 100
Summa kronor 68,300.	

I fråga om anslagsposten å 5,700 kronor har föreskrivits, att anslaget skall utgå under villkor, att Stockholms stad till enahanda ändamål för tiden 1/7 1942—30/6 1943 tillskjuter motsvarande belopp, därvid av de utav stat och kommun tillhopa beviljade anslagsmedlen skola utgå följande arvoden: till en assistent 3,600 kronor, till en amanuens 2,400 kronor, till en journalförrerska 1,200 kronor och till en sköterska 1,800 kronor.

Kanslern för rikets universitet har anfört:

I yttrande den 19 juni 1942 angående bestridande av kostnaden för den vissa befattningshavare vid karolinska institutet enligt semesterlagen tillkommande semestern uttalade jag den uppfattningen, att den statsverket åvilande kostnaden för ersättning åt semestervikarie för, respektive för semesterersättning till sköterskan vid pediatrika kliniken å Norrtulls sjukhus och journalförrerskan vid samma poliklinik lämpligen kunde utgå från anslagsposten till bestridande av statsverkets andel i kostnaden för ersättning åt vikarie för amanuensen vid polikliniken, vilken post för sådant ändamål borde erhålla ändrad benämning och undergå nödig förhöjning.

Den på statsverket belöpande delen av här ifrågavarande kostnad synes kunna beräknas till omkring 30 kronor, vad angår sköterskan, och omkring 20 kronor beträffande journalförrerskan.

Jag hemställer, att förutberörda förslagsvis beräknade post å 100 kronor måtte anvisas till bestridande av halva kostnaden *dels* för ersättning åt vikarie för amanuensen vid pediatrika polikliniken, *dels ock* för beredande jämlikt föreskrifterna i semesterlagen av semester eller semesterersättning åt sköterskan och journalförrerskan vid nämnda poliklinik. Med hänsyn till den skäligen obetydliga utgiftsökningen synes ej vara nödigt att höja storleken av anslagsposten, som ju är *förslagsvis* beräknad.

Departementschefen.

Mot kanslerns förslag har jag icke funnit anledning till erinran. Förevarande anslag bör alltså för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 68,300 kronor.

I detta sammanhang får jag erinra, att den under nästföregående punkt omnämnda förhandlingskommissionen, vilken, såsom jag under punkten 78 i 1941 års åttonde huvudtitel (sid. 107) omnämnde, år 1940 framlagt förslag om uppförande vid karolinska sjukhuset av en pediatrik klinik, avsedd att ersätta den från detta anslag understödda, numera inkommit med ett på

förnyade förhandlingar grundat, reviderat förslag i ämnet. Det nya förslaget innebär likaledes, att det barnsjukhus, som erhåller statsunderstöd från detta anslag, skall ersättas med en vid karolinska sjukhuset nyuppförd pediatrik klinik. Stockholms stad och län skulle därvid samverka med staten, och kommissionen har även framlagt förslag till nytt avtal rörande denna samverkan. Kommissionen har framhållit önskvärdheten av att den planerade nya kliniken må kunna tagas i bruk den 1 januari 1946.

Beredningen av detta ärende är ännu icke avslutad, varför jag icke i detta sammanhang kan närmare ingå på kommissionens förslag. Emellertid är det tydligt, att behov kommer att uppstå att utverka en ytterligare förlängd giltighetstid för det nu gällande avtalet, vilket som nämnts icke gäller längre än till den 1 juli 1944. Åtgärder böra därför vidtagas för erhållande av förklaring från stadens sida, huruvida denna är villig att utsträcka giltighetstiden förslagsvis intill den 1 januari 1946. En sådan utsträckning av avtalstiden innebär givetvis förpliktelse från statens sida att intill sistnämnda dag lämna bidrag till driften av det nuvarande barnsjukhuset.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 68,300.

[80.] 30. **Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm.** Till detta ändamål beviljades anslag för första gången av 1942 års riksdag. Beträffande syftet med anslaget, vilket utgår med 4,000 kronor, hänvisas till 1942 års åttonde huvudtitel, punkten 80 (sid. 202 f.). *Kanslern* har hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Jag biträder kanslerns förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 4,000.

[81.] 31. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** Detta anslag, varur på sätt framgår av statsliggaren, sid. 485 f., bestridas ersättningar åt överläkarna vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala och Lund för ifrågavarande undervisning, höjdes för budgetåret 1941/42 i samband med dyrtidstilläggens inarbetande i ersättningarna från 10,500 kronor till 12,600 kronor. Med sistnämnda belopp är anslaget även för innevarande budgetår uppfört. *Kanslern för rikets universitet* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Mot universitetskanslerns förslag har jag intet att invända. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 12,600.

[82.] 32. **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 7,500 kronor, är avsett för anordnande av kurser i krigskirurgi, krigsepidemiologi och gassjukvård. *Kanslern* har hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

I enlighet med kanslerns förslag, vilket jag biträder, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 7,500.

[83.] 33. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 42,000 kronor till 22,000 kronor. Enligt de för budgetåret 1940/41 gällande bestämmelserna utgick bidrag i första hand i form av ersättning för den merkostnad, som uppstår genom tryckning av sådana exemplar av doktorsavhandlingen, vilka författningsenligt skola utdelas eller avlämnas, dock högst 300 kronor. Återstoden av anslagsmedlen utdelades i form av understöd till de sökande, som med hänsyn till svårigheten att själva bestrida kostnaden för avhandlingens tryckning ansetts böra erhålla bidrag härtill. Förslögo ej anslagsmedlen till understöd i den omfattning, bestämmelserna i ämnet medgävo, skulle skäligen jämkning av understöden ske med hänsyn till de sökandes behov av understöd. För budgetåret 1941/42 sänktes anslaget i enlighet med förslag av universitetskanslern till 18,000 kronor, varav tillhopa 3,400 kronor avsågos för Stockholms och Göteborgs högskolor. Anslaget, som även för innevarande budgetår är uppfört med 18,000 kronor, får jämlikt kungörelsen 1941: 319 användas endast för bidrag i form av ersättning för de pliktexemplar, som författningsenligt skola avlämnas.

Stockholms högskolas styrelse har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte även för nästa budgetår anvisa 3,400 kronor såsom bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid Stockholms och Göteborgs högskolor. *Kanslern* har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte uppföras med oförändrat belopp, 18,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag tillstyrker bifall till kanslerns förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 18,000.

[84.] 34. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden, förslagsanslag.** Detta anslag har för budgetåren 1940/42 uppförts med 25,000 kronor och för innevarande budgetår med 15,000 kronor. Såväl år 1940 som år 1941 ha ersättningsgrunderna underkastats ändringar i utgiftsminskande syfte. *Kanslern* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med kanslerns förslag tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 15,000 kronor, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 15,000.

[85.] 35. **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, reservationsanslag.** Detta anslag tillkom genom beslut av 1939 års lagtima riksdag och disponeras för utdelning av statsstipendier vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet (jfr sv. förf. saml. 1939: 148). Anslaget har hittills varit uppfört med följande belopp:

Budgetår:	Belopp, kronor
1939/40	220,700
1940/41	194,700
1941/43	184,700

Beträffande anslagets disposition hänvisas till statsliggaren, sid. 487. *Kanslern* har hemställt om anvisande av oförändrat belopp för nästa budgetår. *Större akademiska konsistoriet i Uppsala* har betonat den stora betydelse ifrågavarande stipendier ha för underlättande av studiemöjligheterna för obe-medlade och mindre bemedlade studerande, särskilt under nu rådande stigande levnadskostnader. Konsistoriet hemställer därför att någon ytterligare nedskärning av detta anslag icke äger rum.

Jag tillstyrker i likhet med kanslern, att detta anslag även för nästa budgetår uppföres med 184,700 kronor. I detta sammanhang får jag erinra, att studentkårerna i Stockholm och Göteborg inkommit med en framställning, vilken syftar till att få till stånd en utvidgning av stipendieinstitutionen till att omfatta även fackhögskolorna och de fria högskolorna i Stockholm och Göteborg. Ärendet är ännu icke färdigberett. Det synes mig emellertid redan

Departementschefen.

nu klart, att några åtgärder i den avsedda riktningen icke lämpligen kunna komma till stånd redan från och med nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 184,700.

[86.] 36. **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund.** 37. **Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.** Det förra anslaget, som år 1940 uteslöts ur riksstaten, återuppfördes för budgetåret 1941/42 på riksstaten med ett belopp av 10,000 kronor. Med samma belopp är anslaget uppfört även för innevarande budgetår. Det senare anslaget är uppfört med 35,000 kronor. *Kanslern* har hemställt om oförändrade anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 anvisa

dels till Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund ett anslag av kronor 10,000;

dels ock till Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ett anslag av kronor 35,000.

[87.] 38. **Rasbiologiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 45,600 kronor.

Institutets styrelse har hemställt om höjning av anslaget med 4,200 kronor. Härav avser ett belopp av 2,400 kronor uppflyttning av förste assistenten, E. Lander, från lönegraden Eo 15 till lönegraden Eo 21 med begynnelseplacering i 22 löneklassen. Till stöd för denna framställning har styrelsen huvudsakligen åberopat Landers speciella kvalifikationer, bristen på kompetenta statistiker, lönegradsplaceringen för andra motsvarande befattningar och de bristande befordringsmöjligheterna vid institutet. I övrigt avser den begärda höjningen löneklassuppflyttningar av icke-ordinarie personal, vikariatsersättningar och rörligt tillägg.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt den föreslagna lönegradsuppflyttningen för förste assistenten, dock endast med placering i 20 löneklassen. För löneklassuppflyttningar har kanslern på grundval av inhämtade uppgifter

ansett en höjning med 300 kronor erforderlig. *Statskontoret* har, för den händelse förste assistentens arbetsuppgifter skulle befinnas motivera en högre lönegradsplacering, förordat befattningens placering i lönegrad Eo 18 med vanlig lönetursrätt. För löneklassuppflyttning syntes en anslagshöjning med 200 kronor vara tillräcklig. *Allmänna lönenämnden* har tillstyrkt Landers placering i lönegraden Eo 20: 19. Vid Landers avgång borde lönegradsplaceringen i så fall omprövas.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anfört rörande riktlinjer för den statliga lönepolitiken nödgas jag för närvarande avstyrka förslaget om uppflyttning av förste assistenten vid institutet i högre lönegrad. Institutets framställning i övrigt torde icke böra bifallas i vidare mån än att för löneklassuppflyttning av extra ordinarie personal beräknas en ökning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 200 kronor till 19,900 kronor. Anslaget torde därför böra höjas med 200 kronor till 45,800 kronor.

Departementetschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, med tillämpning tills vidare från och med den 1 juli 1943, höja den i avlöningsstaten för rasbiologiska institutet uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 200 kronor till 19,900 kronor och till följd härav avlöningsstatens slutsumma med likaledes 200 kronor till 45,800 kronor;

dels ock till Rasbiologiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 45,800.

[88.] 39. **Rasbiologiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 7,800 kronor och disponeras på sätt statsliggaren, sid. 491 f., utvisar.

Institutets styrelse har hemställt om höjning av anslaget med 2,100 kronor. Posten till sjukvård m. m. (nu 500 kronor) anses kunna minskas med 300 kronor. För reseersättningar (nu 500 kronor) äskas ytterligare 500 kronor, då det nuvarande beloppet endast tillåter hållande av ett sammanträde årligen. På grund av prisstegring hemställer styrelsen om höjning av delposten till bränsle, lyse och vatten (nu 3,100 kronor) med 450 kronor. Vidare begär styrelsen höjning av delposten till övriga expenser (nu 3,700 kronor) med 1,450 kronor under åberopande av prisstegring och ökat behov av papper m. m. *Kanslern för rikets universitet* har tillstyrkt den föreslagna ökningen av delposten till bränsle m. m. och förordat höjning av delposten till övriga expenser med 800 kronor. *Statskontoret* har avstyrkt ökning av anslagsposten till reseersättningar, då belastningen på denna post under sistförflutna budgetår varit ringa och en liknande framställning avslagits år 1942. Delposten till övriga expenser har statskontoret ansett böra höjas endast med 550 kronor.

Departement-
schefen.

Jag anser mig icke böra ifrågasätta någon förändring beträffande detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7,800.

[89.] 40. **Rasbiologiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag sänktes år 1940 med 8,000 kronor och nedsattes år 1941 med ytterligare 2,700 kronor till det nuvarande beloppet, 17,000 kronor.

Institutets styrelse, som anhållit, att anslaget måtte höjas med 8,000 kronor, har till stöd härför anfört:

Det forskningsmaterial, vars insamlande påbörjades under budgetåret 1938/39, är nu i det närmaste slutgiltigt bearbetat. Om ej risk skall uppstå för att institutets fast anställda personal ej skall kunna effektivt utnyttjas, måste därför nytt material insamlas, vilket oftast måste göras på annan ort och av andra än institutets personal. Anslaget är emellertid nedskuret med cirka 40 procent. Under budgetåret 1941/42 hade institutets chef tillgång till ett anslag av The Rockefeller Foundation, vilket emellertid ej kan påräknas vidare. Materielanslaget bör därför höjas med 6,000 kronor.

Vidare äskas ytterligare 2,000 kronor för inköp av böcker och tidskrifter samt för publikationstryck.

Kanslern för rikets universitet har förordat en anslagsökning av 5,000 kronor. *Statskontoret*, som förklarat sig icke kunna bedöma nödvändigheten av en anslagshöjning, har ansett anslaget i varje fall icke böra höjas med mer än 2,700 kronor, d. v. s. till det belopp, som utgick för budgetåret 1940/41.

Departement-
schefen.

Institutets anslag böra givetvis icke tillmätas så snävt, att den avlönade personalen blir utan arbetsmaterial. Emellertid hyser jag den uppfattningen, att avgörandet av frågan om anvisande av särskilda medel för insamlande av ytterligare arbetsmaterial bör kunna anstå ännu något år. Ej heller i övrigt anser jag mig för närvarande kunna biträda styrelsens framställning om höjning av materielanslaget.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 17,000.

[90.] 41. **Farmaceutiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 94,300 kronor. Institutets avlöningsstat med tillhörande bestämmelser finnes införd på sid. 492 f. i statsliggaren. Personalförteckningen upptager bl. a. två professorer, vilkas ämnesområden omfatta kemi och kemisk farmaci, respektive botanik och farmakognosi. Ur anslagsposten till arvoden m. m. utgår till en lärare i teknisk farmaci och farmaceutisk författningskunskap ett arvode av 3,100 kronor. Därjämte har Kungl. Maj:t den 16 maj 1941 medgivit, att terminsavgiften för apotekarekursen

må höjas från högst 25 kronor till högst 45 kronor samt att av inflytande kurs- och terminsavgifter vid institutet ett belopp av högst 2,900 kronor må användas såsom ersättning till nämnde lärare för ledandet av laborationsövningar i teknisk farmaci.

Styrelsen för institutet har hemställt om en anslagsökning med 2,900 kronor, avseende uppflyttning av professorerna till högre lönegrad, höjning av arvudet till läraren i teknisk farmaci m. m. och förbättrad löneställning för ett skrivbiträde. I framställningen har bland annat anförts:

Styrelsen erinrar om sina tidigare vid flera tillfällen gjorda framställningar om uppflyttning av professorerna från lönegraden A 28 till A 30. Professorerna vid Chalmers tekniska högskola, vilka befattningshavare tidigare varit placerade i lönegraden A 28, ha genom beslut vid 1942 års riksdag uppflyttats i A 30. Efter ingången av juli 1942 äro de båda professorerna vid farmaceutiska institutet — vilken läroanstalt till gagnet om också icke till namnet är en högskola — de enda högskoleprofessorer, som äro placerade i lägre lönegrad än den 30:e.

Arvudet till läraren i teknisk farmaci och farmaceutisk författningsskaps utgör 3,100 kronor, varjämte han uppbär 2,900 kronor såsom ersättning för ledandet av laborationsövningar i teknisk farmaci. Hans sammanlagda inkomst vid institutet uppgår således till högst 6,000 kronor. Då befattningen är att betrakta som lärarens huvudsyssla, synes, med hänsyn till de krav på kvalifikationer hos läraren, vilka måste uppställas, den inkomst, som institutet kan bjuda befattningshavaren, vara oskäligt låg. En höjning av arvudet med 1,000 kronor till 4,100 kronor synes i hög grad påkallad.

Från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgår arvode till ett skrivbiträde med 1,200 kronor för år. Det arbete, som skall utföras av denna befattningshavare och som även innefattar visst biträde vid vetenskapliga undersökningar, har på sista tiden undergått stark ökning. Vidare blir det under läsåret 1942/43 säkerligen nödvändigt att låta detta biträde i viss utsträckning deltaga i skötseln av institutets bibliotek. Befattningen, som hittills icke kunnat betraktas som en full heltidssyssla, kommer följaktligen att under en nära framtid erhålla denna karaktär. Styrelsen anser därför, att tjänsten bör ombildas från en arvodesbefattning till en extra tjänst i lönegraden Ex 4. Kostnadsökningen utgör i avrundat tal 1,400 kronor.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om uppflyttning av professorerna till lönegraden A 30 och i övrigt anfört:

Statskontoret kan icke förorda den begärda höjningen av arvudet till läraren i teknisk farmaci m. m. Enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat är nämligen innehavaren av befattningen sedan flera år tillbaka numera i heltidsanställning knuten till medicinalstyrelsens materielnämnd mot en månadsavlöning av 800 kronor. Lärarbefattningen torde sålunda knappast kunna betraktas som hans huvudsyssla.

Institutets framställning om ökade medel till avlöande av skrivhjälp m. m. synes på så sätt böra bifallas, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppräknas med erforderligt belopp i syfte att bereda institutets skrivbiträde heltidsanställning i lönegraden Ex 2.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt förslaget angående professorernas löneställning.

Departementschefen.

Efter samråd med chefen för finansdepartementet har jag ansett mig icke böra för närvarande upptaga till prövning frågan om ändrad löneställning för institutets två professorer. Under hänvisning till vad statskontoret anfört finner jag mig icke kunna biträda styrelsens förslag om höjning av arvodet till läraren i teknisk farmaci och farmaceutisk författningskunskap. Jag nödgas även för närvarande avstyrka förslaget om en höjning av icke-ordinarieposten för beredande av heltidsanställning åt skrivbiträdet. Förevarande anslag torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 94,300.

[91.] 42. *Farmaceutiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.* 43. *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.* Omkostnadsanslaget är nu uppfört med 18,500 kronor. Materielanslaget har för innevarande budgetår sänkts från 2,700 kronor till 2,500 kronor. Såsom framgår av statsliggaren, sid. 494, bekostas utgifter för materiel m. m. i viss utsträckning av inflytande elevavgifter.

Institutets styrelse, som icke föreslagit någon ändring i fråga om omkostnadsanslaget, har hemställt om höjning av materielanslaget med 1,000 kronor:

Under lärokursen för apotekarexamen böra enligt det program, som under åtskilliga år följts, utanför den ordinarie undervisningen alternerande givas en kurs i ekonomilära med bokföringsteknik och en kurs i biologisk värdebestämning av läkemedel. Kostnaderna för dessa kurser, som uppgått till 1,000 kronor, respektive 1,200 kronor, ha plägat bestridas med befintligt överskott å kurs- och terminsavgifter. I besparingssyfte har beslutats, att båda dessa kurser, av vilka den förstnämnda borde hållas under läsåret 1941/42 och den sistnämnda under läsåret 1942/43, skulle tillfälligt indragas under dessa läsår samt att den sålunda uppkomna ökningen av överskottet å kurs- och terminsavgifter skulle användas till förstärkning av materielanslaget, som därför kunde minskas med motsvarande belopp. Emellertid har apotekarsocieteten, som ansett kursen i ekonomilära vara av synnerlig betydelse för apotekarutbildningen, beviljat ett tillfälligt anslag för hållandet av den kurs i nämnda ämne, som annars skolat inställas.

Under läsåret 1943/44 bör enligt programmet hållas en kurs i ekonomilära och bokföringsteknik. Då denna kurs, särskilt under nuvarande förhållanden, är av stor vikt, kan styrelsen icke tillstyrka ett indragande av densamma. Att ännu en gång söka erhålla anslag till kursen från apotekarsocieteten torde vara utsiktslöst. Det lär därför bli nödvändigt att bestrida de med kursen förenade kostnaderna med befintligt överskott å kurs- och terminsavgifter samt följaktligen höja materielanslaget med 1,000 kronor.

Omkostnadsanslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp. På av institutets styrelse anförda skäl anser jag mig böra tillstyrka en höjning av materielanslaget med 1,000 kronor för att möjliggöra anordnande av en kurs i ekonomilära med bokföringsteknik. Materielanslaget torde därför böra uppföras med 3,500 kronor.

Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 anvisa

dels till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader ett förslagsanslag* av kronor 18,500;

dels ock till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m. ett reservationsanslag* av kronor 3,500.

[92.] 44. Ortnamnskommissionen: **Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 26,100 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 494 i statsliggaren. I besparingssyfte ha sedan budgetåret 1939/40 dels arvoden till de två av Kungl. Maj:t utsedda kommissionsledamöterna sänkts med 500 kronor för vardera, dels ock anslagsmedlen till arvoden åt tillfälliga arbetsbiträden minskats från 5,000 kronor till 2,000 kronor.

Ortnamnskommissionen har hemställt, att anslaget måtte höjas med 3,650 kronor för att bereda kommissionen möjlighet att anställa ett arkivbiträde i lönegraden Eo 7. Till stöd härför anföres i huvudsak följande:

Hela den mera fast anställda personalen vid ortnamnsarkivet uppgår till tre personer, nämligen en arkivarie och två amanuenser. Någon arkiv- eller kontorsbiträdesbefattning finnes icke. Detta har visat sig vara en allvarlig brist, i synnerhet sedan anslaget till tillfällig personal reducerats från 5,000 kronor till 2,000 kronor. Detta så mycket mera som ortnamnsarkivet även saknar vaktmästare. Följden har blivit, att mera vetenskapligt kvalificerad arbetskraft måst tagas i anspråk även för arbeten, som lämpligare kunnat utföras av billigare arbetskraft. Detta har inte undgått att menligt inverka på den fast anställda personalens mera närliggande uppgifter.

I föl hemställde ortnamnskommissionen om höjning av anslaget till arvoden åt tillfälliga arbetsbiträden från 2,000 kronor till 5,000 kronor med hänsyn till berörda svårigheter. Dessa svårigheter ha ytterligare skärpts under det gångna året. För ortnamnsarkivet vore det dessutom av stor vikt att få behålla ett biträde, som tjänstgjort hos kommissionen i över 10 år och som är fullt förtroget med alla de växlande expeditionsgöromål, som förekomma på arkivet. Under de senaste åren har hon emellertid endast under vissa tider kunnat beredas arbete, beroende på anslagens knapphet.

Kanslern för rikets universitet framhåller, att arbetet vid ortnamnsarkivet synes vara av den omfattning och beskaffenhet, att anställandet av ett permanent arkivbiträde skulle vara motiverat. I nuvarande statsfinansiella situation anser kanslern sig dock böra inskränka sig till att anhålla om ökning av de till arvoden åt tillfälligt anställda biträden avsedda medlen från 2,000 till 3,500 kronor.

Departement-
mentschefen.

Trots de skäl, som anförts till stöd för en höjning av detta anslag, nödgas jag förorda, att det för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 26,100.

[93.] 45. *Ortnamnskommissionen*: *Omkostnader, förslagsanslag*. Anslaget är nu uppfört med 4,000 kronor. Anslagets fördelning samt de förändringar, som vidtagits sedan budgetåret 1939/40, framgå av följande sammanställning:

	Anslag 1939/40, kronor	Anslag 1942/43, kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	—	100
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	200	100
3. <i>Expenser</i> :		
a. Bränsle etc., <i>förslagsvis</i>	1,000	1,400
b. Övriga <i>expenser</i>	3,900	2,400
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	3,000	—
	<u>Summa 8,100</u>	<u>Summa 4,000.</u>

Kommissionen har hemställt om höjning av bränsleposter med 300 kronor och delposten till övriga *expenser* med 850 kronor. *Kommissionen* framhåller, att anslaget för budgetåret 1941/42 till övriga *expenser* redan förbrukats, när sista kvartalet återstod, och de ofrånkomliga utgifterna för övriga *expenser* under detta kvartal, 750 kronor, hade därför måst skjutas över till innevarande budgetår. Utgifterna för budgetåren 1940/41 och 1941/42 och de beräknade utgifterna för budgetåret 1942/43 framgå av följande sammanställning:

	Åtgång 1940/41, kronor	Åtgång 1941/42, kronor	Beräknad åtgång 1943/44, kronor
Papper	783	982	1,000
Städning	450	464	500
Telefon och annonser	191	213	250
Portokostnader	280	314	400
Bokinköp och bokbindning	140	590	600
Inköp och underhåll av inventarier	253	359	500
	<u>Summa 2,097</u>	<u>2,922</u>	<u>3,250</u>

De för nästa budgetår beräknade beloppen kunna icke underskridas, framhåller *kommissionen*, utan de allvarligaste olägenheter.

Kanslern har tillstyrkt bifall till *kommissionens* förslag.

Departement-
mentschefen.

Jag anser mig icke böra ifrågasätta någon höjning av detta anslag utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Ortnamnskommissionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,000.

[94.] 46. **Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** För detta ändamål har sedan budgetåret 1939/40 anvisats följande belopp:

	1939/40 kronor	1940/41 kronor	1941/43 kronor
1. Reseersättningar till ortnamnskommissionens personal	1,000	500	500
2. Tillfälliga vetenskapliga medarbetare	14,000	10,000	7,000
3. Ersättning för material, insamlat genom tillfälliga biträden å annan ort	8,000	4,500	4,500
Summa	23,000	15,000	12,000

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av delposten 2 med 3,000 kronor. *Kanslern* har tillstyrkt anvisande av anslag med samma belopp som för innevarande budgetår.

I enlighet med kanslerns förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12,000.

[95.] 47. **Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar.** Till dessa ortnamnsundersökningar, vartill före år 1939 utgått understöd av lotterimedel, har sedan budgetåret 1940/41 anvisats ett anslag av 2,000 kronor (dessförinnan 3,000 kronor), därav 1,400 kronor (tidigare 2,000 kronor) utgå till sydsvenska ortnamnssällskapet för fortsatt undersökning av ortnamnen i Skåne samt 600 kronor (förut 1,000 kronor) till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola för fortsatt undersökning av ortnamnen inom Göteborgs och Bohus län. *Sydsvenska ortnamnssällskapet* har anhållit om oförändrad medelsanvisning för sällskapets del. *Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola* har, liksom tidigare, anhållit om ett anslag för nästa budgetår av 5,100 kronor till ortnamnsundersökningar. *Kanslern för rikets universitet* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar*, för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 2,000.

[96.] 48. **Landsmålsarkiven: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 104,500 kronor, varav 91,500 kro-

nor för avlöningar åt icke-ordinarie personal och 13,000 kronor för rörligt tillägg. Någon ordinarie personal finnes ej.

Landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala andel av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal utgör för närvarande 68,000 kronor. Av dessa anslagsmedel avlönas 1 föreståndare (Eo 30), 1 föreståndare för folkminnesavdelningen (Eo 26), 4 medarbetare (2 Eo 26, 2 Eo 21), 1 amanuens (Eo 18), 2 arkivbiträden (1 Eo 8, 1 Eo 7) samt 2 kontorsbiträden (Ex 4). Avlöningsmedlen för dessa beräknas för nästa budgetår till i runt tal 67,900 kronor. Härutöver har för innevarande budgetår anvisats 600 kronor till arvoden åt tillfälligt anställda biträden. För bibehållande av oförändrad personalorganisation erfordras alltså för nästa budgetår en anslagshöjning med $(67,900 + 600 - 68,000 =)$ 500 kronor, betingad av löneklassuppflyttningar. *Styrelsen* har emellertid anhållit om en anslagshöjning med ytterligare i runt tal 5,900 kronor i syfte att kunna med vikarie uppehålla en befattning såsom arkivarie och expeditörsföreståndare (Eo 21), vilken enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 december 1940 tills vidare skall vara vakant. *Kanslern* har ansett sig icke kunna under nuvarande förhållanden tillstyrka detta förslag.

Landsmålsarkivets i Lund andel av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal uppgår för innevarande budgetår till 23,500 kronor. Personalen består av 1 föreståndare (Eo 28), 1 arkivarie (Eo 21) och ett arkivbiträde (Eo 7). Från anslagsposten bestridas därjämte arvode med 700 kronor åt ett tillfälligt anställt arbetsbiträde samt arvode om 3,400 kronor för utredigering av ordboken över Valldamålet. *Styrelsen* har hemställt om en anslagshöjning med 400 kronor för ålderstillägg åt arkivarien och arkivbiträdet samt för förhöjning med 210 kronor av det tillfälliga arbetsbiträdets arvode. *Kanslern* tillstyrker förslaget, dock att arvodet åt arbetsbiträdet borde avrundas till 900 kronor.

Departementschefen.

I likhet med kanslern avstyrker jag bifall till förslaget, att medel skulle anvisas för att under nästa budgetår uppehålla arkivariebefattningen vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala med vikarie. Anslagsmedlen till avlöningar till icke-ordinarie personal böra höjas allenast med för ålders-tillägg erforderligt belopp, d. v. s. med 500 kronor för Uppsalaarkivet och 400 kronor för Lundaarkivet. Anslagsposten till rörligt tillägg beräknar jag till 14,100 kronor, vilket innebär en höjning med 1,100 kronor. Förevarande anslag bör alltså höjas med $(500 + 400 + 1,100 =)$ 2,000 kronor till 106,500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dele godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	kronor	92,400
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	14,100

Summa kronor 106,500;

dels ock till Landsmålsarkiven: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 106,500.

[97.] 49. **Landsmålsarkiven: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag utgår för närvarande med ett belopp av 7,800 kronor, därav 6,400 kronor till Uppsalaarkivet och 1,400 kronor till Lundaarkivet.

Styrelsen för Uppsalaarkivet upplyser, att den under omkostnadsstaten upptagna delposten till bränsle, lyse och vatten på grund av vissa besparingsåtgärder i fråga om belysningen bör kunna sänkas med 100 kronor eller från 600 till 500 kronor. Tillika hemställer styrelsen, att delposten till övriga expenser måtte höjas med 900 kronor eller från 5,100 till 6,000 kronor. Slutligen begär styrelsen ett engångsanslag å 2,720 kronor för inköp av 2 skåp för förvaring av ordsamlingar. Styrelsen anför:

Med hänsyn till de väsentligt höjda priserna på papper ävensom de ökade kostnaderna för telefonsamtal samt för bindning och konservering av handskrifter och böcker, ser sig styrelsen nödsakad att begära en höjning av posten övriga expenser. Att denna post, som för budgetåret 1940/41 sänktes från 9,300 kronor till nuvarande belopp 5,100 kronor, under de två gångna åren kunnat någorlunda räcka till, sammanhänger med den omständigheten, att institutionen under året 1939/40 kunde göra ett förmånligt inköp av ett större förråd högvärdigt papper. Detta förråd är emellertid nu i det närmaste slut, och institutionen står inför utsikten att icke kunna inom ramen för beviljade medel anskaffa det papper, som förbrukas under arbetsåret och som, om ej samlingarnas framtida bestånd skall äventyras, måste vara av viss högvärdig kvalitet.

På grund av det under senare år genom ordregistret och nytillkomna samlingar starkt ökade behovet av skåputrymmen ser sig styrelsen detta år också nödsakad att begära ett engångsanslag för inköp av två vertikalfackställningar för förvaring av ordsamlingar. Bristen på skåp- och hyllutrymmen är nu så stor, att många av arkivets ordsamlingar icke få rum i skåpen utan måste placeras på dessas tak eller på andra mindre lämpliga förvaringsplatser. Denna besvärliga situation skulle väsentligt upphjälpas, om två nya skåp av stålplåt kunde anskaffas. Enligt anbud beräknas dessa för närvarande tillsammans draga en kostnad av 2,580 kronor, vartill kommer om-sättningsskatt med 5,3 procent. Det engångsanslag, som styrelsen alltså här dristar begära, är 2,720 kronor.

Kanslern tillstyrker ifrågavarande framställningar.

Styrelsen för Lundaarkivet anhåller om en höjning av anslagsmedlen till expenser från 1,100 kronor till 1,500 kronor. Styrelsen erinrar, att anslagsmedlen före budgetåret 1940/41 utgingo med 1,900 kronor. Trots strängaste sparsamhet hade arkivet under de två senaste åren nödgats gälda en del utgifter med påföljande års anslag. *Kanslern* tillstyrker styrelsens framställning.

De skäl, som anförts till stöd för de begärda anslagshöjningarna av de löpande anslagsmedlen till omkostnader, synas mig bärande. I likhet med

Departementsschefen.

kanslern tillstyrker jag därför en höjning av anslagsmedlen till övriga expenser vid Uppsalaarkivet med 900 kronor och av anslagsposten till expenser vid Lundaarkivet med 400 kronor. Jag finner mig däremot icke kunna tillstyrka anvisande av medel för inköp av ovannämnda förvaringsskåp. Då anslagsmedlen till bränsle m. m. såsom av det föregående framgår kunna minskas med 100 kronor, erfordras alltså för nästa budgetår vid bifall till vad jag förordat en anslagshöjning med $(900 + 400 - 100 =) 1,200$ kronor till $(7,800 + 1,200 =) 9,000$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 9,000.

[98.] 50. **Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** Anslaget sänktes för budgetåret 1940/41 med 20,900 kronor och för budgetåret 1941/42 med 10,000 kronor samt är nu uppfört med 30,000 kronor, varav 22,400 kronor för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala och 7,600 kronor för landsmålsarkivet i Lund.

Vederbörande *arkivstyrelser* ha hemställt om anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, vilka framställningar tillstyrkts av *kanslern*.

Departement-
mentschefen.

Anslaget torde bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

[99.] 51. **Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.** Detta bidrag, vilket före år 1939 utgick av lotterimedel, sänktes år 1940 från 6,000 kronor till 5,000 kronor, vilket belopp är anvisat även för innevarande budgetår. *Institutet* har begärt ett till 6,700 kronor förhöjt anslag till sin verksamhet. *Kanslern för rikets universitet* har föreslagit oförändrad medelsanvisning.

Departement-
mentschefen.

Med biträdande av kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 5,000.

[100.] 52. **Understödjande av svensk folkminnesforskning.** Ur detta anslag, som är uppfört med 28,700 kronor, utgå bidrag med 19,100 kronor

till Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning och med 9,600 kronor till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola. På anslaget ha inbesparats dels år 1940 ett belopp av 7,000 kronor, dels år 1941 ett belopp av 1,100 kronor.

Det större akademiska konsistoriet i Lund har hemställt om oförändrat anslag till stiftelsen. *Institutet* har anhållit om ett med 2,400 kronor förhöjt bidrag.

Sistberörda anslagsökning motiveras dels med den stora omfattningen av Göteborgsinstitutets arbetsområde och storleken av de inom detta hopbragta samlingarna, dels ock med nödvändigheten att bereda förbättrade avlöningsförmåner åt föreståndaren för samlingarna (»västsvenska folkminnesarkivet») sedan 11 år tillbaka, filosofie licentiaten C. M. Bergstrand. Styrelsen upp-lyser, att Bergstrand, vilkens dagliga tjänstgöringstid vid arkivet vore 7 tim-mar, uppbure ett arvode av 7,000 kronor för år räknat, samt att det vore sty-relsens önskan att söka bereda honom ett dyrtidstillägg under kommande budgetår å 1,400 kronor.

Kanslern framhåller, att under nu rådande prisförhållanden synes det till Bergstrand utgående arvodet vara alltför lågt, särskilt då man tar hänsyn till hans långvariga tjänstgöring vid folkminnesarkivet. *Kanslern* tillstyrker därför, att styrelsen beredes möjlighet att höja hans arvode till det föreslagna beloppet. Härför erfordras en anslagshöjning av 1,400 kronor.

Jag kan icke för närvarande tillstyrka en höjning av detta anslag, vilket synes böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen

att till *Understödjande av svensk folkminnesforskning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av . . kronor 28,700.

[101.] 53. **Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 8,000 kronor. Beträffande anslagets tillkomst inhämtas av propositionen 1942: 99 i korthet följande:

Den snabba utvecklingen av flygväsendet har givit en väsentligt ökad praktisk betydelse åt meteorologien och framtvungit en särskild utbildning av meteorologer för praktisk tjänst. Denna utbildning försiggår vid meteorologisk-hydrografiska anstalten i Stockholm. I samband härmed har anstalten etablerat ett visst samarbete med Stockholms högskola, där statsmeteorologen, docenten T. H. P. Bergeron sedan några år tillbaka undervisar i ämnet meteorologi; Kungl. Maj:t har även tillerkänt högskolan viss examensrätt i ämnet. Undervisningen vid högskolan bekostades till en början med donationsmedel. Enär sådana medel dock icke stodo till förfogande längre än till och med utgången av läsåret 1941/42, sökte högskolan hösten 1941 statsbidrag för undervisningens uppehållande. — För egen del fann jag icke den förebragta utredningen giva tillräckligt underlag för ett definitivt ställnings-

tagande till den föreliggande frågan, huruvida staten borde för framtiden genom statsbidrag stödja undervisningen i meteorologi vid Stockholms högskola. Härför erfordrades enligt min mening en mera ingående utredning av frågan, huru den akademiska undervisningen i meteorologi lämpligen borde ordnas. I avvaktan på resultatet av en dylik utredning fann jag emellertid med hänsyn till de särskilda krav på undervisning i ämnet, som det militära och civila flygväsendets utveckling särskilt under nuvarande förhållanden ställde, önskvärt, att undervisningen i meteorologi vid Stockholms högskola icke skulle behöva avbrytas på grund av brist på medel. Jag tillstyrkte därför, att för ändamålet ett anslag av 8,000 kronor ställdes till högskolestyrelsens förfogande för budgetåret 1942/43.

Riksdagen biföll det av mig förordade förslaget och underströk därvid önskvärldheten av en utredning.

Kanslern har den 16 oktober 1942 — efter samråd med representanter för Uppsala universitet och Stockholms högskola, med chefen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, med byrådirektören Ångström samt med Bergeron — avgivit utredning angående ordnande av den akademiska undervisningen i meteorologi och därmed sammanhängande spörsmål. Utredningen utmynnar i ett förslag, att Bergeron skulle frigöras från sin nuvarande befattning som statsmeteorolog och erhålla en ny befattning, till gagnet en professur. Han borde i lönehänseende lämpligen likställas med byrådirektör inom meteorologisk-hydrografiska anstalten. Ehuru det vore sannolikt, att en befattning av denna art komme att visa sig varaktigt behövlig, kunde det ifrågasättas att tills vidare ge den karaktären av en personlig tjänst för Bergeron.

Departementschefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att den nuvarande anordningen med ett särskilt statsbidrag för undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola är ett provisorium, som vidtagits i avbidan på en närmare utredning av frågan, hur den akademiska undervisningen i meteorologi lämpligen bör ordnas. Den utredning i ämnet som kanslern framlagt synes mig dock, innan detsamma eventuellt lägges till grund för ett förslag till riksdagen, kräva ytterligare beredning av sådan natur, att frågan icke gärna kan vinna sin lösning redan i år. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet förordar jag därför, att det nuvarande statsbidraget får utgå med oförändrat belopp även under nästa budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 8,000.

F. Tekniska högskolor.

[102.] 1. Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,153,600 kronor. Anslaget disponeras jämlikt personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser, vilka finnas intagna i statsloggaren, sid. 498 ff.

Lärarkollegiets äskanden om anslag till avlöningar för nästa budgetår, vilka i allt väsentligt tillstyrkts av *högskolans styrelse*, medföra följande anslagsökningar respektive anslagsminskning:

a. specialläraryrbesättningen i stadsbyggnad utbytes mot en professur i ämnet	kronor	+	6,735
b. specialläraryrbesättning i lättmetallteknik	»	+	1,200
c. specialläraryrbesättning i mekanisk värmeteorik	»	+	3,300
d. specialläraryrbesättning i flygmotorteknik	»	+	6,000
e. specialläraryrbesättning i fysikalisk metallografi	»	+	1,300
f. specialläraryrbesättning i bostadsbyggnad	»	+	7,800
g. höjning av arvoden för professorsvikarier			—
h. höjning av specialläraryrarnas arvoden med 10 procent	»	+	22,000
i. höjning av de för tillfälliga läraryrbiträden och assistenter avsedda anslagsmedlen	»	+	145,000
j. utbyte av en kanslibiträdesyrbesättning (A 7) å kansliet mot registratörstjänst (A 15)	»	+	1,800
k. nya yrbesättningar vid högskolans bibliotek m. m. . .	»	+	30,000
l. 3 nya laboratorievaktmästare och en maskintekniker (instrumentmakare) i lönegraden Eo 7, nettoökning	»	+	13,780
m. förändring av en vaktmästaryrbesättning i lönegraden A 5 till laboratorievaktmästaryrbesättning i lönegraden A 7	»	+	400
n. uppflyttning av samtliga nuvarande och föreslagna nya ordinarie respektive extra ordinarie laboratorievaktmästaryrbesättningar (motsvarande yrbesättning) från 7 lönegraden till 10 lönegraden	»	+	16,680
o. 2 nya kanslibiträden i lönegraden Eo 7	»	+	7,640
p. tekniskt biträde	»	+	5,000
q. löneklassuppflyttningar för icke-ordinarie personal. .	»	+	1,200
r. ökade avgifter från studerande	»	—	20,000

Summa ökning kronor 249,835.

Lärarkollegiet har vidare i en av styrelsen tillstyrkt särskild framställning föreslagit, att specialläraryrbesättningen i maskinelement III (arvode 2,100 kronor) skulle utbytas mot en specialläraryrbesättning i maskinelement med maskinlära (arvode 3,300 kronor).

I ärendet hava utlåtanden avgivits av *statskontoret, allmänna lönenämnden, styrelsen för Chalmers tekniska högskola, chefen för flygvapnet, styrelsen för flygtekniska försöksanstalten, sakkunniga för den högre tekniska undervisningen och utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande*. Av handlingarna inhämtas bland annat:

Specialläraryrkebefattning i lättmetallteknik. Sedan högskolans lärarkollegium uppdragit åt en särskild kommitté, bestående av professorer och andra lärare vid högskolan jämte representanter för de främsta svenska tillverkarna och förbrukarna av lättmetaller, att utreda frågan om undervisning i lättmetallteknik vid högskolan, har utredningsuppdraget utmynnat i förslag om inrättande av en specialläraryrkebefattning i lättmetallteknik. Kommitterade ha framhållit, att lättmetallerna, exempelvis aluminium och magnesium samt legeringar med dessa metaller, intaga en synnerligen viktig plats inom den moderna tekniken och att ett starkt behov av vidgad undervisning rörande desamma framträtt. Lättmetallerna hade hittills vid undervisningen behandlats dels inom läroämnet metallhyttkonst och dels inom läroämnet metallografi. Därvid hade dock endast förekommit en kortfattad redogörelse för framställningen av dessa metaller samt en översikt av lättmetallernas och de viktigaste lättmetallegeringarnas sammansättning, konstitution och egenskaper. Undervisningen inom detta läroombåde borde anförtros åt en särskild speciallärare i lättmetallteknik. En praktiskt betonad framställning av dessa metaller och deras legeringar borde ingå som ett huvudtema i det nya läroämnet, vilket dessutom i mindre omfattning borde behandla andra legeringar än järnets och lättmetallernas såsom mässing, brons och lagermetaller. Undervisningen borde omfatta två timmar föreläsningar i veckan under en termin.

Sakkunniga för den högre tekniska undervisningen ha i likhet med lärarkollegiet funnit, att de problem som röra lättmetallerna och legeringar med dessa metaller intoge en så viktig plats i den moderna tekniken, att deras behandling krävde ökad undervisning vid högskolan. Denna undervisning kunde icke lämpligen åläggas professorn i metallografi eller specialläraren i metallhyttkonst. De sakkunniga tillstyrkte därför inrättandet av den föreslagna specialläraryrkebefattningen, som icke föregrepe de sakkunnigas utredning av undervisningens ordnande vid högskolan. Ämnets föreslagna namn, »lättmetallteknik», funne de sakkunniga dock icke fullt adekvat utan föreslog, att detta ändrades till »lättmetall- och legeringsteknik».

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten har likaledes tillstyrkt ifrågavarande förslag.

Specialläraryrkebefattning i mekanisk värmeteorik. De sakkunniga ha funnit, att undervisningen i detta ämne lämpligen borde utbrytas ur professuren i förbränningsmotorteknik. Emellertid övervägde de sakkunniga en utvidgning av specialläraryrkebefattningen i kylteknik till att omfatta även mekanisk värmeteorik och ansåge sig innan utredningen av denna

fråga slutförts icke kunna förorda inrättandet av en självständig speciallärarbefattning i ämnet mekanisk värmeteori.

Speciallärarbefattning i flygmotorteknik. Särskilda kommitterade, som av lärarkollegiet tillsatts för utredning av frågan om viss ändring i ämnesområdet för professuren i förbränningsmotorteknik, ha framhållit, att det förelåge ett stort behov av särskild undervisning i flygmotorteknik, och ha därför föreslagit inrättande av en speciallärarbefattning i flygmotorteknik. Även flygvapnet hade, anför lärarkollegiet, framhållit vikten av särskild undervisning i detta ämne, när högskolan i samråd med flygvapnet i enlighet med Kungl. Maj:ts direktiv behandlat undervisningen i de flygtekniska läroämnena i samband med att högskolans avdelning för skeppsbyggnad omvandlades till en avdelning för flygteknik och skeppsteknik.

De sakkunniga, som tillstyrkt ifrågavarande förslag, ha framhållit, att de sakkunniga själva ämnat föreslå inrättandet av en lärarbefattning i flygmotorteknik och att utredningen sålunda icke föregreps genom nu föreliggande förslag.

Chefen för flygvapnet har understrukt, att behovet av särskild undervisning i flygmotorteknik vore stort. Såväl för flygvapnet, flygmotor- och flygplanindustrien som även för de civila lufttrafikföretagen skulle det vara av stort värde att få tillgång till civilingenjörer med specialkunskap beträffande flygmotorer eller motsvarande maskiner för flygplans framdrivning ävensom beträffande inbyggandet av desamma i flygplan. Med hänsyn härtill tillstyrktes inrättandet snarast av en speciallärarbefattning i ämnet flygmotorteknik.

Även styrelsen för flygtekniska försöksanstalten har tillstyrkt ifrågavarande förslag.

Statskontoret har med anledning av förslagen om inrättande av speciallärarbefattningar i lättmetallteknik, i mekanisk värmeteori och i flygmotorteknik samt om uppräknig av speciallärarernas arvoden anfört följande:

Såvitt statskontoret kan bedöma, torde med frågan om inrättande av de föreslagna speciallärarbefattningarna i lättmetallteknik, mekanisk värmeteori samt flygmotorteknik vid tekniska högskolan lämpligen böra anstå i avbidan på resultatet av 1940 års sakkunnigutredning rörande den högre tekniska undervisningen. Vad särskilt angår befattningarna i mekanisk värmeteori och flygmotorteknik kommer härtill, att professuren i förbränningsmotorteknik, inom vars område undervisningen i dessa båda ämnen nu faller, för närvarande är vakant. Enligt ämbetsverkets mening måste det emellertid anses önskvärt, att frågan om inrättande av dessa specialbefattningar löses under samverkan med en blivande ordinarie professor i ämnet.

Även om statskontoret sålunda håller före att med inrättande av sagda speciallärarbefattningar tills vidare bör anstå, vill ämbetsverket icke underlåta att redan nu framhålla, att de av högskolan föreslagna arvodena måste anses för höga. Till utgångspunkt vid avvägningen av nu utgående arvoden till speciallärare vid högskolan torde hava tagits en ersättning av — inberäknat kompensationen för ökade levnadskostnader — i medeltal 36 kronor för föreläsningstimme och 18 kronor för övningstimme. Då några särskilda motiv

icke anförts för att de i ärendet avsedda arvoden skulle beräknas efter andra grunder, lära sagda arvoden böra bestämmas till förslagsvis följande belopp, nämligen för specialläraren i lättmetallteknik 1,100 kronor, i mekanisk värmeteor 2,200 kronor samt i flygmotorteknik 3,600 kronor.

Vad slutligen angår den föreslagna uppräknings med 10 procent av samtliga speciallärares arvoden, får statskontoret uttala, att en dylik uppräkning endast torde kunna ifrågakomma i samband med en allmän arvodesreglering.

Höjning av arvoden för professorsvikarier. *Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm* har hemställt om en ökning av arvoden till professorsvikarier till belopp, som med 1,000 kronor för år överstiga ersättningen till professorsvikarier vid universiteten och karolinska institutet, medan *styrelsen för högskolan* ansett, att vikariatsarvoden icke borde på förhand fixeras utan att medel borde ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och att Kungl. Maj:t sedan i varje särskilt fall skulle äga bestämma arvodets storlek.

De sakkunniga, som ansett en ökning av vikariatsersättningen ofrånkomlig på grund av svårigheterna för högskolorna att i konkurrens med näringslivet skaffa kompetenta professorsvikarier, har funnit den av styrelsen förordade metoden för arvodenas bestämmande vara den som bäst tjänade högskolans intressen. Denna metod tillstyrktes av de sakkunniga, dock med den ändringen, att en viss minimiersättning fixerades, vilken icke borde understiga 10,000 kronor per år. Det torde bli mycket svårt att finna lämpliga personer för att uppehålla en vikariatstjänst, om man icke vid förfrågan kunde lämna dem besked om vilken ersättning de minst kunde påräkna. Vidare skulle förhandlingar om arvodets storlek, om minimiersättningen fastställdes till det föreslagna beloppet, i många fall bli överflödiga. Den föreslagna anordningen borde utsträckas att gälla jämväl Chalmers tekniska högskola.

Styrelsen för Chalmers tekniska högskola har efter att hava inhämtat yttrande från lärarkollegiet vid högskolan instämt i det förslag, som avgivits av lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm.

Statskontoret har erinrat, att Kungl. Maj:t, där särskilda förhållanden det påkallade, ägde medgiva, att vikariatsarvode skulle utgå efter andra grunder än de normalt gällande. Genom berörda utväg, som dock borde anlitas endast i undantagsfall, syntes enligt statskontorets mening tillräckliga möjligheter finnas för Kungl. Maj:t att utan ändring av de för normala fall gällande ersättningsbeloppen tillse, att undervisningen komme att tillfredsställande upprätthållas.

Allmänna lönenämnden har framhållit, att den väckta frågan om förbättrade avlöningsvillkor för professorsvikarier icke lämpligen syntes böra lösas på det sättet, att Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämde arvodets storlek. En sådan anordning syntes förenad med onödig omgång i åtskilliga fall, där anledning icke kunde antagas föreligga att bestämma arvodet efter särskilt förmånliga grunder. Enligt lönenämndens mening torde en tillfredsställande reglering av arvodesfrågan kunna åstadkommas även vid ett bibehåll-

lande i princip av hittills gällande grunder, innebärande vissa på förhand fastställda arvodesbelopp jämte utfästelse från Kungl. Maj:ts sida att, där särskilda förhållanden det påkallade, taga under omprövning frågan om bestämmande av högre vikariatsarvode än det normalt fastställda. Syftet att förbättra professorsvikariernas löneförmåner kunde härvid, förutom genom sådan uppräknings av nu gällande grundbelopp som eventuellt kunde förmedlas av ytterligare stegring av levnadskostnaderna, tillgodoses genom ett vidgat utnyttjande från Kungl. Maj:ts sida av möjligheten att bestämma förhöjt arvode i vissa fall. Lönenämnden ansåge sig böra tills vidare stanna vid att tillstyrka åtgärder av nu angivet slag.

Tillfälliga lärarbiträden och assistenter. De till arvoden åt tillfälliga lärarbiträden och assistenter vid tekniska högskolan avsedda anslagsmedlen ha för budgetåren 1941/43 beräknats till 425,000, respektive 390,000 kronor, varjämte vid anslagsavvägningen för innevarande budgetår ett belopp av 50,000 kronor förutsatts skola tagas i anspråk från den vid högskolan förefintliga besparingsfonden. Utgiftsbehovet för innevarande budgetår har sålunda uppskattats till 440,000 kronor, varav ett belopp av 10,000 kronor är avsett för beredande av arvodesförhöjning åt vissa assistenter. För budgetåren 1941/43 ha inkomsterna av avgifter från de studerande, vilka avgifter i första hand skola användas till bekostande av arvoden åt tillfälliga lärarbiträden och assistenter och som redovisas under avlöningsanslaget såsom särskilda uppbördsmedel, beräknats till 315,000 kronor, respektive 330,000 kronor, varför nettoutgiften i båda fallen kommit att uppgå till 110,000 kronor.

Utgifterna för ifrågavarande ändamål uppgingo emellertid under budgetåret 1941/42 i avrundade summor till följande belopp:

förste assistenter	192,500 kronor
övriga assistenter	243,500 »
tillfälliga lärare	9,500 »
vikarier å ej vakanta professurer	21,500 »
biträden för uppehållande av rektors undervisning	13,000 »

Summa 480,000 kronor.

Lärarkollegiet har för nästa budgetår beräknat utgifterna för ifrågavarande ändamål till 535,000 kronor, varav 25,000 kronor till ersättning åt vikarie å ej vakanta professurer, medan inkomsterna av avgifter från de studerande beräknats till 350,000 kronor. *Lärarkollegiet* har emellertid tillika föreslagit, att ersättningen åt vikarie å icke vakanta professurer i fortsättningen skall bestridas från delposten till avlöningar åt annan icke-ordinarie personal. Vid bifall härtill skulle anslagsmedlen till arvoden åt tillfälliga biträden och assistenter böra beräknas till 510,000 kronor.

Statskontoret har anfört följande:

Såsom av handlingarna i ärendet framgår, ha redan för budgetåret 1941/42

de verkliga utgifterna för ifrågavarande ändamål uppgått till icke mindre än 480,000 kronor, i vilket belopp dock ingå 21,500 kronor, som utgivits i ersättning till vikarier å ej vakanta professurer och vartill hänsyn icke tagits vid anslagsavvägningen. Med utgångspunkt från denna belastning har högskolan för budgetåret 1943/44 ifrågasatt en ökning av utgifterna från 480,000 till 535,000 kronor. Inkomsterna av elevavgifter hava samtidigt uppskattats till 350,000 kronor, varför vid ett bifall till framställningen statens nettoutgift för ändamålet kan angivas till 185,000 kronor mot för närvarande 110,000 kronor.

Av den ifrågasatta utgiftsökningen föranledes 10,000 kronor av den år 1942 beslutade arvodesregleringen, medan återstoden är avsedd att möjliggöra en höjning av assistentarvodena ävensom inrättande av nya assistentbefattningar. I nuvarande läge anser statskontoret, att medelsbehovet — med utgångspunkt från den verkliga belastningen under budgetåret 1941/42 — bör kunna begränsas till $(480,000 + 10,000 =) 490,000$ kronor.

Vidkommande härefter den för budgetåret 1941/42 uppkomna merbelastningen $(480,000 - 425,000)$ har densamma kunnat täckas genom överskott av elevavgifter. Sålunda hava, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, under budgetåret i fråga i sådana avgifter influtit 382,800 kronor, medan inkomsten härav i riksstaten för samma budgetår upptagits till 315,000 kronor. På grund härav redovisas den 1 juli 1942 å högskolans besparingsfond, trots ovanberörda stora utgiftsunderskott, en behållning av 85,367 kronor 30 öre. Under förutsättning att inkomsten av elevavgifter icke sjunker, kommer fonden under innevarande budgetår att tillföras ytterligare $(380,000 - 330,000 =) 50,000$ kronor. Därest utgifterna för budgetåret beräknas uppgå till samma belopp som för budgetåret 1941/42, 480,000 kronor, jänte 10,000 kronor på grund av nämnda arvodesreglering, torde av sålunda disponibla, besparade medel — i runt tal 135,000 kronor — ett belopp å $(490,000 - 390,000 =) 100,000$ kronor under budgetåret komma att tagas i anspråk. Behållningen å fonden den 1 juli 1943 kan sålunda uppskattas till 35,000 kronor. Lägges härtill det överskott å elevavgifter $(380,000 - 350,000 =) 30,000$ kronor, som kan förutses uppkomma under nästkommande budgetår, därest inkomsterna av dessa avgifter för budgetåret icke upptagas till högre belopp än det av högskolan föreslagna, torde å besparingsfonden för samma budgetår finnas disponibelt 65,000 kronor.

Vid nu angivna förhållande och då det i nuvarande statsfinansiella läge måste anses angeläget, att statens nettoutgift för ändamålet i vart fall icke ökas, torde det, även om utgifterna för nästkommande budgetår beräknas till 490,000 kronor, vara tillfyllest, att posten till arvoden åt lärarbiträden och assistenter för samma budgetår upptages till 460,000 kronor, motsvarande vad som beräknats vid anslagsavvägningen för innevarande budgetår med tillägg av ett belopp å 20,000 kronor till ersättning åt vikarier å ej vakanta professurer. Vid ett bifall härtill kommer statens nettoutgift att jämväl för budgetåret 1943/44 stanna vid $(460,000 - 350,000 =) 110,000$ kronor.

Vad slutligen angår högskolans förslag, att ersättning åt vikarier å ej vakanta professurer icke skulle belasta förevarande post, kan statskontoret icke finna vad i ärendet anförts utgöra skäl för en ändring i detta avseende.

Inrättande av en registratorsbefattning. *Allmänna lönenämnden* har i anledning av högskolans förslag, att den nuvarande kansli-biträdesbefattningen på högskolans kansli måtte omändras till en registratorstjänst i lönegraden A 15, anfört bland annat följande:

Enligt allmänna lönenämndens mening tala vissa skäl för att det närmaste biträdet till sekreteraren erhåller en något högre tjänsteställning än kanslibiträdes. Kungl. Maj:t kan också sägas ha erkänt riktigheten av en sådan uppfattning genom att i beslut den 17 april 1942 medgiva, att till det å nämnda högskolas kansli placerade kanslibiträdet må, räknat från och med den 1 april 1942 tills vidare så länge ifrågavarande befattningshavare fullgör vissa särskilt angivna, mera kvalificerade arbetsuppgifter, utbetalas ett särskilt arvode av 600 kronor för år. Lönenämnden skulle för sin del närmast vara benägen att ifrågasätta inrättandet av en kansliskrivarbefattning å tekniska högskolans kansli. I avvaktan på yttrande från 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen rörande personalbehovet på högskolans kansli samt under framhållande av att Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut angående särskilt arvode gäller tills vidare, anser sig lönenämnden emellertid icke för närvarande böra tillstyrka någon åtgärd av nyss angiven innebörd.

Nya befattningar vid högskolans bibliotek m. m. Lärarkollegiet har föreslagit dels ökning av antalet befattningshavare vid biblioteket från 11½ till 18, dels ock uppflyttning av vissa tjänster vid biblioteket i högre lönegrad. Lärarkollegiet har därvid framhållit, att högskolans bibliotek i allt högre grad kommit att bli ett tekniskt centralbibliotek icke blott till gagn för högskolans undervisning och forskning utan även till direkt nytta för näringslivet och industrien.

Besöksfrekvensen vid biblioteket m. m. framgår av följande tablå:

Budgetår	Besök	Framtagna arbeten		Hemlån	Fotokopior (huvudsakligen i stället för hemlån)
		i låneexpeditionen	i låneexpeditionen och läsesalar		
1933/34	18,700	14,360	51,700	7,350	1,140
1934/35	18,900	18,670	54,100	9,094	5,145
1935/36	21,500	23,500	66,500	9,806	8,142
1936/37	20,750	26,700	68,200	9,314	7,970
1937/38	20,700	29,200	70,600	10,515	9,122
1938/39	21,150	34,650	76,950	11,953	9,547
1939/40	17,700	36,150	71,550	10,555	7,722
1940/41	22,790	46,245	91,825	14,713	10,047
1941/42	24,340	52,395	101,075	15,525	14,514

Den nuvarande och den av lärarkollegiet föreslagna personalorganisationen framgår av följande sammanställning:

Befattning	Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
	Antal	Lönegrad	Antal	Lönegrad
Bibliotekarie	1	A 24	1	A 26
Andre bibliotekarie	1	Eo 21	2	A 21
Amanuens	1	Eo 18	3	Eo 18
Amanuens	1	Eo 16		
Biblioteksassistent			1	A 11
Biblioteksassistent	1/2	Eo 11	1/2	Eo 11
Kanslibitråde			2	A 7
Kanslibitråde	2	Eo 7	2	Eo 7
Förste biblioteksvaktmästare och materialförvaltare			1	A 8
Biblioteksvaktmästare	1	A 5	1	A 6
Biblioteksvaktmästare	1	Eo 5	1	Eo 6
Kontorsbiträde	1	Eo 4	1	Eo 4
Garderobsvakt	1	Ex 1	1 1/2	Ex 1
Tillfällig arbetskraft, motsvarande omkring	1		1	
Summa tjänster	11 1/2		18	

Styrelsen för tekniska högskolan har framhållit, att en förstärkning av bibliotekspersonalen i den utsträckning lärarkollegiet äskat inom en snar framtid borde komma till stånd. Bibliotekets personal vore otillräcklig redan under nuvarande förhållanden och bleve det än mer om en utvidgning av dess arbetsuppgifter skulle tillkomma. 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen vore, enligt vad styrelsen hade sig bekant, för närvarande sysselsatta med utarbetandet av planer på en omfattande utbyggnad av de tekniska högskolornas bibliotek. För att möjliggöra en sådan utbyggnad inom en överskådlig framtid fordrades att biblioteket snarast gäves en tillräckligt stor, yrkesskicklig fast personalstab. Av dessa skäl ansåge styrelsen det särskilt angeläget, att de av lärarkollegiet begärda två andre bibliotekariebefattningarna i lönegrad A 21 omedelbart inrättades.

Statskontoret har erinrat, att chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallat en särskild expert för att biträda 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen och utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande i vad avsåge det tekniska biblioteksväsendet samt i samband därmed stående spörsmål. I avvaktan på denna utredning syntes någon större utökning av den nuvarande personalen vid tekniska högskolans bibliotek icke böra komma till stånd. Med hänsyn jämväl till att den utvidgning av bibliotekets arbetsuppgifter, som under senare år ägt rum, torde få anses tillgodosedd därigenom, att från och med budgetåret 1939/40 inrättats en andre bibliotekariebefattning i lönegrad Eo 21 vid högskolan, kunde stats-

kontoret icke heller tillstyrka, att i avbidan på förenämnda utredning en tillfälligt förstärkning av bibliotekspersonalen genomfördes.

Allmänna lönenämnden har anfört, att, då 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen väntades komma att utarbeta planer på en omfattande utbyggnad av de tekniska högskolornas bibliotek, syntes det icke välbetänkt att nu skrida till nyinrättande av fasta tjänster vid tekniska högskolorna i Stockholm bibliotek. Lönenämnden finge fördenskull uttala, att, i den mån oundgängligt behov föreläge av personalförstärkning inom nämnda bibliotek, detta behov tills vidare endast borde tillgodoses genom anställande av extra tjänstemän. De av lärarkollegiet föreslagna uppflyttningarna av bibliotekarietjänsten från lönegraden A 24 till A 26, av en vaktmästartjänst från lönegraden A 5 till förste vaktmästar- och materialförvaltartjänst i lönegraden A 8 samt av en vaktmästartjänst från lönegraden Eo 5 till Eo 6 borde enligt lönenämndens mening icke upptagas till omprövning i nu förevarande sammanhang. Vad särskilt bibliotekarietjänsten beträffade finge lönenämnden allenast erinra, att densamma så sent som från och med den 1 juli 1942 uppflyttats från lönegraden A 22 till A 24.

De sakkunniga ha anfört, att den av de sakkunniga igångsatta utredningen om det tekniska biblioteksväsendets ordnande nu fortskridit så långt, att de sakkunniga kunde förutse, att en avsevärd utbyggnad av det tekniska biblioteksväsendet inom en snar framtid bleve ofrånkomlig. De sakkunniga ville emellertid icke tillråda, att någon mer genomgripande omorganisation av högskolornas bibliotek komme till stånd innan utredningen slutförts, varför lärarkollegiets framställning, så vitt den ginge utöver vad styrelsen förordat, icke för närvarande syntes böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I likhet med styrelsen ansåge de sakkunniga det viktigt, att den kommande utvidgningen förbereddes av kvalificerad, yrkesskicklig och till biblioteket fast knuten personal. Av detta skäl funne de sakkunniga det lämpligt att vid biblioteket anställdes två ordinarie andre bibliotekarier i lönegrad A 21, medan den nuvarande extra ordinarie andre bibliotekarietjänsten indroges, och tillstyrkte därför att förslag härom förelades 1943 års riksdag. Härigenom föregreps icke de sakkunnigas utredning.

Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande har anfört följande.

En välorganiserad teknisk bibliotekstjänst är en av de betydelsefullaste förutsättningarna för bedrivandet av tekniskt-vetenskaplig forskning. Ett rationellt ordnande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen inom dess olika områden förutsätter även att den tekniska bibliotekstjänsten ordnas på ett rationellt sätt. Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande har gemensamt med 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen upptagit denna fråga till behandling, och de båda kommittéerna hava för avsikt att längre fram avlämna ett särskilt betänkande rörande den tekniska bibliotekstjänsten. Detta beräknas kunna ske under år 1943. I avvaktan härpå är det dock angeläget, att högeligen önskvärda och nöd-

vändiga förbättringar icke förhindras samt att det nuvarande tekniska biblioteksväsendet inom landet får möjlighet att utvecklas på ett sådant sätt, att detsamma utan dröjsmål kan infogas i den organisation, som kan bli resultatet av de båda kommittéernas förslag och statsmakternas beslut. Den betydelsefullaste förutsättningen härför är enligt utredningens uppfattning, att de båda tekniska högskolornas bibliotek redan nu erhålla en sådan konstruktion, att de kunna utvecklas till hela den tekniska bibliotekstjänstens centralorgan, vilket utredningen ur såväl saklig som statsekonomisk synpunkt redan från början ansett önskvärt.

Biblioteken vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola i Göteborg tjänstgöra redan nu i viss utsträckning som centralbibliotek, icke blott för den högre tekniska undervisningen utan även för den tekniskvetenskapliga forskningen sådan denna bedrivs dels inom allmänna forskningsinstitutioner dels inom näringslivets branschgrupper och vid de enskilda industriföretagens forskningsanstalter. Enligt de upplysningar, som lämnats av respektive bibliotek, utgöras de båda bibliotekens kunder redan nu till mer än hälften av forskare, institutioner och företag utanför de båda högskolorna. De speciella fordringar, vilka ställas på de båda högskolebiblioteken vid betjäandet särskilt av detta klientel, äro av sådan art, att de förutsätta en helt annan utrustning såväl i fråga om bokbestånd som personal, än vad de för närvarande förfoga över. Det innebär därför enligt utredningens uppfattning en fara att i fortsättningen underlåta att tillgodose dessa bibliotek i nöjaktig omfattning. Utredningen instämmer i detta hänseende i allt väsentligt i de principuttalanden, som gjorts av de berörda högskolornas styrelser, lärarkollegier och bibliotekarier i deras anslagsäskanden för budgetåret 1943/44.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om en förstärkning av bibliotekspersonalen från nuvarande 11½ till 18 befattningshavare. På grund av vad som här ovan anförts anser utredningen en dylik personalökning motiverad i betraktande av bibliotekets redan i hög grad ökade och alltjämt växande arbetsområde och de speciella fordringar, som ställas på detta bibliotek, icke minst för att tillgodose den tekniska forskningen. För att icke föregripa den pågående undersökningen rörande den tekniska bibliotekstjänstens allmänna organisation, anser emellertid utredningen att personalstatens utvidgning bör något begränsas. Detta torde även vara motiverat av det svåra statsfinansiella läget. Genom att nu göra en viss utökning av personalen kan den kommande utvidgningen av verksamheten vid biblioteket förberedas av kvalificerad, yrkesskicklig och till biblioteket fast knuten personal, som organisatoriskt även kan infogas i den framtida verksamheten. Utredningen ansluter sig därför till det av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen framlagda utlåtandet att den föreslagna personalökningen för närvarande begränsas till anställandet av två andre bibliotekarier i lönegrad A 21 medan den nuvarande extra ordinarie andre bibliotekarietjänsten indrages. Utredningen får således tillstyrka att förslag härom föreläggas nästa års riksdag, medan däremot frågan om tillsättandet av den övriga nu föreslagna personalen tills vidare synes böra anstå.

Nya laboratorievaktmästarbefattningar m. m. De tre nya laboratorievaktmästarbefattningar, vartill högskolan äskar medel, äro avsedda för institutionerna för maskinelement I, för vägbyggnad och kommunikationsteknik samt för teknisk hydromekanik. Beträffande behovet av nämnda tre befattningar torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats

i 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 229 f. Den föreslagna nya befattningen såsom maskintekniker (instrumentmakare) är avsedd för institutionen för mekanisk teknologi. Såsom stöd för förslaget om inrättandet av en maskinteknikerbefattning har *professorn R. Woxén* anfört bland annat följande:

Institutionen förfogar för närvarande över en maskin- och instrumentutrustning, motsvarande ett värde av cirka 150,000 kronor. Såväl för översyn och skötsel av maskiner och utrustning som för biträde vid och förberedelse för laborationer erfordras kompetent personal. Härtill kommer att laboratoriet i sitt arbete i stor omfattning måste tillverka för olika mätningssuppgifter erforderlig specialapparat, avsedd såväl för laboratoriets löpande undervisning som för därstädes bedriven forskning. På laboratoriet bedrivs nämligen en omfattande forskning beträffande i första hand materials bearbetbarhet och därmed sammanhängande frågor. Under sista åren har denna verksamhet i hög grad haft beredskapskaraktär. Sålunda ha omfattande undersökningar exempelvis genomförts på uppdrag av statens ammunitionsnämnd för klarläggande av bearbetbarhetsegenskaperna hos inom ammunitionstillverkningen använda stål- och mässingskvaliteter. Vidare ha på grund av bristen på legeringsbeståndsdelar omfattande undersökningar utförts på uppdrag av jernkontoret för åstadkommande av nya låglegerade snabbstål etc.

För att kunna fylla sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt måste institutionen ovillkorligen ha tillgång till en kvalificerad instrumentmakare. Institutionens nuvarande vaktmästare, vilken anställdes år 1917 med uppgift att enbart utföra vaktmästarsysslor, kan alls icke sägas besitta instrumentmakar-kompetens. Då tillgången på kompetenta instrumentmakare inom landet för närvarande är synnerligen begränsad och då härtil kommer att instrumentmakare i regel icke önska taga anställning av mer eller mindre tillfällig karaktär, har det visat sig praktiskt taget omöjligt att genom korttidsanställning mot arvode erhålla lämplig befattningshavare. Enda lösningen synes vara att en instrumentmakare, lämpligen benämnd maskintekniker, anställes vid institutionen såsom extra ordinarie befattningshavare.

Statskontoret har, under erinran om att frågan om inrättande av vissa nya laborativaktmästarebefattningar vid tekniska högskolan varit föremål för statsmakternas prövning så sent som vid 1942 års riksdag och att därvid medel beviljats för inrättande av två nya extra ordinarie sådana befattningar, icke ansett sig kunna tillstyrka högskolans förslag om inrättande från och med budgetåret 1943/44 av ytterligare tre laborativaktmästartjänster vid högskolan. I anledning av det från högskolans sida framförda förslaget om ändrad löneställning för laborativaktmästare har statskontoret framhållit, att spörsmålet om institutionsvaktmästarnas lönegradsplacering och arbetsuppgifter för närvarande vore föremål för omprövning av för ändamålet särskilt tillkallade sakkunniga. I avbidan på denna utredning syntes icke heller en särskild befattning som instrumentmakare böra inrättas vid institutionen för mekanisk teknologi, varför ämbetsverket icke kunde biträda högskolans förslag härutinnan.

Allmänna lönenämnden har anfört, att prövningen av frågan om uppflyttning av en vaktmästarebefattning i lönegrad A 5 inom avdelningen för lant-

måteri till laboratorievaktmästarbefattning i lönegraden A 7 samt om en allmän uppflyttning till 10 lönegraden av samtliga laboratorievaktmästarbefattningar och motsvarande befattningar, syntes böra anstå i avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande institutionsvaktmästares lönegradsplacement. Vad beträffade frågan om nyinrättandet av tre extra ordinarie laboratorievaktmästarbefattningar samt en extra ordinarie maskinteknikerbefattning, samtliga i lönegraden Eo 7, finge lönenämnden uttala, att därest behov av de nya befattningarna befundes föreligga, lönenämnden icke hade något att erinra emot den föreslagna löneställningen.

I underdånig skrivelse den 22 maj 1942 har *Skånska cementaktiebolaget* gjort framställning om inrättande från och med den 1 juli 1942 av en personlig professur i cement- och betongkemi vid tekniska högskolan i Stockholm för professorn i kemisk teknologi därstädes Lennart Forsén på följande villkor:

1. Skånska cementaktiebolaget förbinder sig att bestrida kostnaderna för avlöning enligt civila avlöningsreglementet åt Forsén i den löneklass han för närvarande innehar eller skulle hava såsom professor i kemisk teknologi.

2. Forsén förutsättes skola av sina löneförmåner erlægga de pensionsavgifter, som skulle åvilat honom såsom innehavare av professuren i kemisk teknologi, och förutsättes det att under sådana förhållanden ingen ändring inträder i den pensionsrätt, han för närvarande åtnjuter.

3. Forsén skall vara skyldig att årligen hålla 20 föreläsningar med 20 övningar samt handleda de studerandes examensarbeten.

Förslag till program för den personliga professuren har bifogats framställningen, vari även upplysts, att professorn Forsén förklarar sig villig mottaga professuren.

Tekniska högskolans lärarkollegium har framhållit, att inrättandet av ifrågasvarande professur skulle bli av mycket stor betydelse för landets cement- och betongindustri samt byggnadsverksamhet, och varmt tillstyrkt den gjorda framställningen, varvid lärarkollegiet emellertid förutsatt, att bolaget skulle vara skyldigt att bestrida samtliga kostnader för den nyinrättade institutionen i cement- och betongkemi med undantag av kostnaderna för avlöning åt en assistent vid övningarna och behövt anslag till samlingar och laborationer, vilka kostnader enligt nu gällande grunder beräknades för budgetår uppgå till högst 350 kronor för assistenten och till högst 500 kronor för samlingar och laborationer. Dessa kostnader borde bestridas av statsmedel.

Styrelsen för tekniska högskolan har biträtt lärarkollegiets yttrande.

Statskontoret har i utlåtande den 20 juni 1942 anfört följande:

Enligt ifrågasvarande framställning skulle bolaget bestrida kostnaderna för Forséns avlöning, under det att hans pensionering skulle åvila statsverket i samma utsträckning som hittills. Rörande skyldigheten att svara för övriga utgifter, som kunna föränlidas av den personliga professurens inrättande, såsom för nyanskaffning av apparater, för förbrukningsmateriel (samlingar och laborationer), för avlöning åt eventuellt erforderliga medhjälpare m. m., har bolaget icke uttalat sig.

Statskontoret utgår ifrån att bolaget ifråga om Forséns avlöning avsett att bestrida kostnaderna för samtliga de avlöningsförmåner, vartill Forsén är berättigad enligt civila avlöningsreglementet — alltså icke blott lön enligt viss löneklass i gällande löneplan utan jämväl övriga förmåner, som utgå enligt avlöningsreglementet, såsom särskilda ersättningar t. ex. reseersättning och tjänstgöringstraktamente, rörligt tillägg, sjukvård o. s. v. — ävensom för de löneförmåner i övrigt, som enligt meddelade bestämmelser tillkomma ordinarie professorer vid tekniska högskolan. Om och i den mån ytterligare löneförmåner eller eljest ändring av avlöningsbestämmelserna skulle genomföras för de ordinarie professorerna vid tekniska högskolan, torde likaledes få förutsättas, att Forsén, så länge han kommer att vara innehavare av den personliga professuren, på bolagets bekostnad kommer i åtnjutande av samma avlöningsförmåner, som skulle hava tillkommit honom, därest han alltjämt varit ordinarie professor vid högskolan.

Av bolaget torde vidare få anses vara åsyftat, att samtliga utgifter i övrigt, vilka kunna föränlidas av den personliga professurens tillkomst, skola gäldas av bolaget. För den händelse — i överensstämmelse med vad tekniska högskolans lärarkollegium förordat — statsmedel skulle anses böra ställas till förfogande till institutionens kostnader för samlingar och laborationer samt för avlöning åt en assistent, förutsätter statskontoret, att statens bidrag till dessa ändamål i allt fall begränsas till vissa bestämda belopp per budgetår, förslagsvis högst 500, respektive 350 kronor.

Därest Kungl. Maj:t skulle finna det ur statens synpunkt önskvärt, att den ifrågasatta personliga professuren för Forsén inrättas, och förty vilja antaga det av bolaget gjorda erbjudandet, anser sig statskontoret ifråga om sättet för genomförandet av den föreslagna anordningen böra framhålla följande.

Som innehavare av den personliga professuren torde Forsén böra erhålla avlöning och övriga till honom utgående förmåner från samma anslag, som skulle anlitas, om han alltjämt vore ordinarie professor vid högskolan. Övriga löpande utgifter för institutionen i cement- och betongkemi torde böra bestridas på motsvarande sätt. Den ersättning, som av bolaget inlevereras, synes därefter lämpligen böra fördelas mellan ifrågavarande anslag, allteftersom de belastas med utgifter för institutionen. Härigenom synes erforderlig kontroll lätteligen kunna vinnas därå, att statsverket erhåller ersättning för samtliga hithörande kostnader.

Med en dylik anordning skulle någon ändring av de till högskolans disposition ställda anslagen icke behöva vidtagas i anledning av den personliga professurens inrättande. Till den för högskolan fastställda personalförteckningen torde dock lämpligen böra fogas en anmärkning av innehåll, att förutom de i förteckningen angivna professorsbefattningarna jämväl finnas en för Forsén inrättad personlig professur i cement- och betongkemi, vars innehavare avlönas av Skånska cementaktiebolaget.

För mottagande av det av bolaget gjorda erbjudandet torde riksdagens medverkan vara erforderlig. Särskilt medgivande av riksdagen lär också böra utverkas därom, att Forsén efter erhållet avsked från sin innehavande professorsbefattning som innehavare av ifrågavarande personliga professur i cement- och betongkemi skall äga samma rätt till pension från staten, som om han alltjämt vore ordinarie professor vid tekniska högskolan. Jämlikt bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet lär i så fall, utan att särskilt beslut därom meddelas, skyldighet för honom föreligga att vid uppnådd pensionsålder avgå från den personliga professorsbefattningen.

Departement-
schefen.

Till en början vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 27 mars 1942 å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar emottagit en av Skånska cementaktiebolaget med flera företag gjord donation, avseende inrättande vid tekniska högskolan i Stockholm av ett forskningsinstitut för betong och cement m. m. Den nu föreliggande framställningen från Skånska cementaktiebolaget torde böra ses mot bakgrunden av nämnda donation. Någon särskild företrädare för ämnesområdet cement- och betongkemi finnes icke vid tekniska högskolan. Det synes mig ur skilda synpunkter betydelsefullt, att en professur i nämnda ämnen inrättas vid högskolan. Genom bolagets erbjudande öppnas möjlighet att på villkor, som ur statsverkets synpunkt måste te sig fördelaktiga, knyta en sådan professur till högskolan. På grund härav anser jag mig böra tillstyrka framställningen om inrättande av en *personlig professur i cement- och betongkemi* för professorn Forsén. Professuren torde böra inrättas från och med den 1 juli 1943.

I likhet med statskontoret utgår jag från att bolagets erbjudande innefattar åtagande att bestrida kostnaderna för samtliga de löneförmåner, som Forsén nu är eller framdeles skulle blivit berättigad till, därest han kvarstått vid sin nuvarande professur. Bolaget torde vidare få anses ha åsyftat, att samtliga utgifter i övrigt, vilka föranledas av den personliga professurens tillkomst, med undantag av den nyinrättade institutionens kostnader för samlingar och laborationer samt för avlöning åt en assistent vid laborationsövningarna, skola gäldas av bolaget. Statens bidrag till institutionens kostnader för samlingar och laborationer samt för avlöning åt en assistent torde, såsom statskontoret föreslagit, tills vidare böra begränsas till högst 500 kronor respektive 350 kronor för budgetår. I fråga om de med den personliga professuren förenade åliggandena torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av högskolemyndigheterna utfärda föreskrifter. Riksdagens samtycke lärer böra inhämtas till professurens inrättande på angivna villkor ävensom i fråga om rätt för Forsén att såsom innehavare av densamma i pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid tekniska högskolan i Stockholm. Härvid förutsättes givetvis, att Forsén får räkna tjänstår, som om han kvarstått vid sin nuvarande professur.

De avlöningsförmåner, som skola tillkomma Forsén såsom innehavare av den personliga professuren, samt övriga löpande utgifter för institutionen för cement- och betongkemi torde böra bestridas på sätt statskontoret föreslagit. Någon väsentlig förändring av anslagsbehovet för nästa budgetår föranledes icke av vad jag ovan förordat. Till personalförteckningen för högskolan bör fogas en anmärkning av i huvudsak det innehåll, statskontoret antytt. Åtgärder för återbesättande av professuren i kemisk teknologi vid högskolan böra vidtagas, sedan beslut i förevarande fråga fattats.

Tekniska högskolan har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framfört åtskilliga förslag till utökningar och förändringar beträffande högskolans personalorganisation med avseende på såväl högskolans lärarkrafter som dess per-

sonal i övrigt, vilka förslag åsyfta att möjliggöra en omreglering, utökning eller förbättring av högskolans undervisning och verksamhet i övrigt eller att bereda viss personal en förbättrad löneställning. Vissa av de framförda förslagen ha vid ett eller flera tillfällen tidigare varit föremål för statsmakternas prövning och då av ett eller annat skäl icke föranlett någon åtgärd, medan andra förslag framförts först nu. De skäl, som anförts för förverkligandet av förslagen, ha i allmänhet i och för sig synts mig bärande, men det statsfinansiella läget torde lägga hinder i vägen för att dessa förslag annat än i begränsad omfattning nu realiseras. Vissa av de föreliggande förslagen äro dessutom enligt min uppfattning av den beskaffenhet, att de med hänsyn till pågående utredningar rörande den högre tekniska undervisningens ordnande och om institutionsvaktmästarnas lönegradsplacering och arbetsuppgifter icke nu böra komma under bedömande. Då någon allmän arvodesreglering icke ifrågasatts för nästa budgetår, kan jag icke heller förorda de förslag, som innebära en uppräknings av nu vid tekniska högskolan utgående arvoden.

De förslag, som jag i det följande tillstyrker, torde icke föregripa det pågående utredningsarbetet och synas mig vara av den angelägenhetsgrad, att de trots det statsfinansiella läget nu böra realiseras.

Jag tillstyrker förslaget om inrättande av dels en specialläraryrkebefattning i *lättnmetall- och legeringsteknik*, dels ock en sådan befattning i *flygmotorteknik*. Högskolan har föreslagit, att arvoden vid nämnda två tjänster skulle bestämmas till 1,200 kronor respektive 6,000 kronor, medan statskontoret ansett, att arvoden borde sättas till 1,100 kronor respektive 3,600 kronor. Arvodet för specialläraren i lättnmetall- och legeringsteknik torde i enlighet med högskolans förslag böra bestämmas till 1,200 kronor. Beträffande det av högskolan för specialläraren i flygmotorteknik föreslagna arvodet, 6,000 kronor, har jag under hand inhämtat, att detsamma beräknats med utgångspunkt från att som lärare skulle komma att anställas någon person som av förvärvsverksamhet vore bunden till ort på större avstånd från Stockholm och som för uppehållande av läraryrkebefattningen skulle av arvodet nödgas betala kostnaderna för regelbundna resor mellan hemorten och Stockholm. Därest såsom lärare kunde förvärvas person, som vore bosatt i Stockholm eller dess omedelbara närhet, kunde arvodet sättas till lägre belopp än 6,000 kronor. Med hänsyn till vad sålunda upplysts finner jag mig böra förorda, att för avlöning åt denne speciallärare beräknas ett belopp av högst 6,000 kronor, varvid det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av högskolans styrelse bestämma det arvode, som med hänsyn till föreliggande omständigheter må utgå. Vad jag sålunda förordat innebär en anslagshöjning med $(1,200 + 6,000 =) 7,200$ kronor.

Den särskilda undervisningen i *fysikalisk metallografi* vid högskolan torde i likhet med vad nu är fallet böra under nästa budgetår upprätthållas genom anlitande av anslagsmedlen för arvoden åt tillfälliga läraryrkebiträden och assistenter. På samma sätt torde det behov av utökad undervisning, som föranlett försla-

get om utbyte av speciallärarbefattningen i maskinelement III mot en speciallärarbefattning i *maskinelement med maskinlära*, böra tillgodoses.

Jag kan icke för närvarande biträda förslaget om ändring av gällande grunder för *arvoden åt professorsvikarier*. Dessa grunder innebära, att arvodena utgå med vissa på förhand bestämda belopp, varvid Kungl. Maj:t dock förklarat Sig vilja, därest särskilda förhållanden det påkalla, förordna, att arvodena må utgå efter andra än sålunda fastställda grunder. Kungl. Maj:t har sålunda redan inom ramen för gällande bestämmelser möjlighet att i särskilda fall fastställa förmånligare vikariatsarvoden än de normalt utgående. Därest så skulle visa sig erforderligt för att trygga tillgången till kompetenta vikarier, är jag för egen del beredd att medverka till ett vidgat utnyttjande av denna möjlighet.

Utgifterna för arvoden åt *tillfälliga lärarbiträden och assistenter* ha för innevarande budgetår beräknats till 440,000 kronor men i avlöningsstaten uppförts med allenast 390,000 kronor, enär den förut omnämnda besparingsfonden, vari överskott på terminsavgifter uppsamlas, ansetts kunna utan våda nedbringas med 50,000 kronor. Med detta belopp böra ifrågavarande anslagsmedel sålunda i första hand ökas för nästa budgetår. Vidare bör en höjning ske med 20,000 kronor för arvoden åt vikarier på icke vakanta professorer; kostnaderna härför skola nämligen numera enligt beslut av Kungl. Maj:t bestridas av assistentmedlen. Vidare synes hänsyn böra tagas till de alltmer stegrade krav på nya assistenter, som utvecklingen medför; jag tillstyrker med hänsyn härtill en höjning med ytterligare 20,000 kronor och beräknar alltså för nästa budgetår en höjning med inalles $(50,000 + 20,000 + 20,000 =)$ 90,000 kronor till $(390,000 + 90,000 =)$ 480,000 kronor, ett belopp som motsvarar medelförbrukningen under budgetåret 1941/42. Nämda utgiftsökning motväges delvis av att jag i likhet med högskolan beräknar inkomsterna av terminsavgifter till 350,000 kronor, vilket innebär en höjning med 20,000 kronor och sålunda en anslagsminskning med samma belopp. Beräklandet av medel till vissa vikarier under assistentmedlen synes även böra medföra, att ordinarieposten kan sänkas med 20,000 kronor.

Med hänvisning till vad allmänna lönenämnden anført och i avvaktan på de sakkunnigas förslag angående personalbehovet på högskolans kansli, avstyrker jag för närvarande förslaget om inrättande av en *registratorstjänst* vid tekniska högskolans kansli i stället för den nuvarande kanslibiträdesbefattningen.

Frågan om den *tekniska bibliotekstjänstens* ordnande är för närvarande föremål för behandling av sakkunniga för den högre tekniska undervisningen och utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen. Utredningsarbetet har fortskridit så långt, att kommittéerna förutse, att en avsevärd utbyggnad av det tekniska biblioteksväsendet inom en snar framtid blir ofrånkomlig. Biblioteken vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola tjänstgöra redan nu i stor utsträckning som centralbibliotek icke blott för den högre tekniska undervisningen utan även för den tekniskt-vetenskapliga

forskningen sådan denna bedrives inom allmänna forskningsinstitutioner och inom näringslivet. Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen har understrukt vikten av att de tekniska högskolornas bibliotek redan nu erhålla en sådan konstruktion, att de kunna utvecklas till hela den tekniska bibliotekstjänstens centralorgan, något som utredningen ur såväl saklig som stats-ekonomisk synpunkt anser önskvärt. Vad biblioteket vid tekniska högskolan i Stockholm beträffar, har lärarkollegiet dels med hänsyn till bibliotekets nuvarande omfattning, dels ock till den utbyggnad av biblioteket, som vore att förutse, föreslagit en utökning av antalet befattningshavare från $11\frac{1}{2}$ till 18, medan ovannämnda kommittéer i anslutning till högskolestyrelsens förslag och under betonande av vikten av att den kommande utvidgningen av högskolans bibliotek förberedes av kvalificerad, yrkesskicklig och till biblioteket fast knuten personal tillstyrkt lärarkollegiets förslag, såvitt detsamma avser inrättande av två ordinarie andre bibliotekarietjänster i 21 lönegraden jämte indragning av den nuvarande extra ordinarie andre bibliotekarietjänsten i samma lönegrad.

Oavsett de skäl, som kunna tala för en förstärkning av bibliotekspersonalen med hänsyn till en eventuell framtida utbyggnad av biblioteket, finner jag en sådan förstärkning påkallad av de nuvarande arbetsförhållandena vid biblioteket. För närvarande anser jag mig dock endast kunna förorda, att en ny extra ordinarie andre bibliotekarietjänst i 21 lönegraden inrättas. Den erforderliga anslagshöjningen härför beräknar jag till 7,800 kronor, varav för rörligt tillägg 1,000 kronor. Vid bifall härtill bör å personalförteckningen för tekniska högskolan under rubriken extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 uppföras ytterligare en andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21.

Vad beträffar förslaget om inrättande av tre nya *laboratorievaktmästartjänster* i lönegraden Eo 7 och en *maskinteknikerbefattning* i samma lönegrad, så kan jag av statsfinansiella skäl icke förorda bifall till detsamma i obeskuret skick utan inskränker mig till att förorda inrättande av två laboratorievaktmästarbefattningar i lönegraden Ex 7, avsedda för institutionerna för vägbyggnad och kommunikationsteknik respektive maskinelement I. Med hänsyn till att ett belopp av 1,500 kronor för närvarande utgår till bestridande av kostnader för vaktmästargöromål vid sistnämnda institution, vilket belopp vid bifall till vad jag nyss förordat bör indragas, beräknar jag den erforderliga anslagshöjningen till 5,600 kronor, varav för rörligt tillägg 900 kronor.

Jag tillstyrker vidare en höjning av icke-ordinarieposten med 1,200 kronor för beredande av medel till ålderstillägg.

I vidare mån än vad av det föregående framgår anser jag mig icke böra tillstyrka föreliggande förslag.

Vid bifall till vad jag förordat uppstår för nästa budgetår en utgiftsökning med $(7,200 + 90,000 + 7,800 + 5,600 + 1,200 =) 111,800$ kronor, varemot svarar en utgiftsminskning med $(20,000 + 20,000 =) 40,000$ kronor, varför ifrågavarande anslag för nästa budgetår bör höjas med $(111,800 - 40,000 =) 71,800$ kronor till $(1,153,600 + 71,800 =) 1,225,400$ kronor. De särskilda

posterna i avlöningsstaten torde böra beräknas på sätt framgår av nedanstående avlöningsstat.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att för professorn Lennart Forsén må från och med den 1 juli 1943 inrättas en personlig befattning såsom professor i cement- och betongkemi vid tekniska högskolan i Stockholm;

dels besluta, att Forsén skall såsom innehavare av nämnda befattning i avlönings- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid nämnda högskola;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för högskolan, som föranledas av professurens inrättande;

allt under förutsättning att Skånska cementaktiebolaget bestrider kostnaderna för Forséns avlöningsförmåner och övriga med professurens tillkomst förenade kostnader på sätt av mig i det föregående angivits;

dels å personalförteckningen under rubriken extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e uppföra ytterligare 1 andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	630,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	»	253,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	594,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	97,400
Summa kronor		1,575,400

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor	350,000
Nettoutgift kronor		1,225,400;

dels ock till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,225,400.

[103.] **2. Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 347,000 kronor. Såsom framgår av statsliggaren sid. 501 f. ha utgifterna beräknats till 359,500 kronor, varav för bränsle, lyse och vatten 210,000 kronor, för övriga expenser 127,000 kronor och för publikationstryck 8,500 kronor, medan såsom särskilda uppbördsmedel upptagits ersättning för kol, gas, elektrisk ström och vatten med 12,500 kronor.

Högskolans lärarkollegium och styrelse ha hemställt om en anslagshöjning med 142,000 kronor. Till stöd härför anföres:

Delposten till *bränsle, lyse och vatten* bör för nästa budgetår höjas med 100,000 kronor till 310,000 kronor med hänsyn dels till medelsåtgången under budgetåret 1941/42 (omkring 284,700 kronor) dels ock till att nybyggnaden för laboratorier för gjuteriteknik m. m. beräknas komma att tagas i bruk från och med år 1943.

Delposten till *övriga expenser* har, framhålles det vidare, för budgetåret 1941/42, då den var uppförd med 117,000 kronor, trots största sparsamhet och med åsidosättande av för verksamheten behövliga reparationer och underhåll visat sig otillräcklig, varför högskolan hemställt om och erhållit rätt att överskrida anslagsmedlen för ändamålet med 10,800 kronor. Huvudsakligen säges överskridandet ha berott på de automatiskt verkande lönetillägg, som utgå till städningspersonalen. För budgetåret 1943/44 uppskattas dessa lönetillägg till 16,000 kronor. För sistnämnda budgetår tillkomma kostnader för städning m. m. för den nya laboratoriebyggnaden, beräknade till 13,500 kronor. Av de för innevarande budgetår till övriga expenser anslagna medlen, 127,000 kronor, återstå, sedan de till omkring 72,000 kronor uppgående städningskostnaderna frånräknats, till övriga ändamål, som skola tillgodoses med ifrågavarande medel, ett belopp av 55,000 kronor. Detta belopp är otillräckligt för dessa ändamål. För nästa budgetår hemställer högskolan om en höjning av anslagsmedlen till övriga expenser med 37,500 kronor till 162,500 kronor.

Det för innevarande budgetår anvisade beloppet till *publikationstryck*, 8,500 kronor, synes även med den största sparsamhet bli otillräckligt med hänsyn till de nuvarande väsentligt ökade kostnaderna för tryck och papper ävensom till att såväl högskolans program och studiehandbok som högskolans kataloger såsom en naturlig följd av högskolans stora utveckling under de senaste åren måst erhålla ett ökat omfång. På grund av ekonomiska skäl ha efter läsåret 1931/32 icke utgivits någon årlig redogörelse för högskolans verksamhet. Bristen på årsredogörelser för de senare åren har emellertid blivit alltmera kännbar. Det skulle vara av mycket stor betydelse om tillräckliga medel ställdes till förfogande så att sådana årsredogörelser ånyo kunde utgivas. Högskolan hemställer därför att till publikationstryck för nästa budgetår måtte anvisas 15,000 kronor, varigenom högskolan med iakttagande av största sparsamhet även skulle bli i tillfälle att ånyo upptaga utgivandet av årsredogörelse.

Utgifterna för bränsle, lyse och vatten torde med hänsyn till vad högskolan anført böra höjas med 70,000 kronor till 280,000 kronor. En höjning av anslagsmedlen till övriga expenser kan jag tillstyrka endast i den mån den nya institutionsbyggnaden kan beräknas medföra ökade kostnader, d. v. s.

Departementschefen.

med i runt tal 15,000 kronor till $(127,000 + 15,000 =) 142,000$ kronor. För nästa budgetår har från högskolans sida begärts en höjning av anslagsmedlen till publikationstryck med 6,500 kronor till 15,000 kronor, varvid beräknats, att sistnämnda belopp med iakttagande av största sparsamhet skulle möjliggöra för högskolan att återupptaga utgivandet av en årsredogörelse för högskolans verksamhet. Ehuru jag inser betydelsen av att en sådan publikation kan utgivas, anser jag mig i nuvarande statsfinansiella situation icke böra förordna en anslagshöjning för berörda ändamål. Av andra, från högskolans sida åberopade skäl synes det mig emellertid erforderligt, att anslagsmedlen till publikationstryck höjas, och jag förordar därför, att dessa medel för nästa budgetår uppräknas med 3,000 kronor till 11,500 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande omkostnadsstatens utgiftssida, som för nästa budgetår sålunda torde böra höjas med $(70,000 + 15,000 + 3,000 =) 88,000$ kronor till $(359,500 + 88,000 =) 447,500$ kronor.

Såsom särskilda uppbördsmedel ha för budgetåret 1941/42 redovisats inkomster i form av ersättning för kol, gas, elektrisk ström och vatten med i runt tal 22,700 kronor. Med hänsyn härtill torde de särskilda uppbördsmedlen för nästa budgetår böra uppräknas med 8,000 kronor till $(12,500 + 8,000 =) 20,500$ kronor.

Vid bifall till vad jag ovan förordat bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår beräknas till $(447,500 - 20,500 =) 427,000$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 80,000 kronor.

I detta sammanhang vill jag nämna, att lärarkollegiet vid tekniska högskolan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 i likhet med föregående år (se 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 274 f.) gjort framställning om anvisande av ett anslag av 20,000 kronor till utgivande av en enhetlig publikationsserie, innefattande de forskningsresultat, som framkomme vid högskolans olika institutioner. Styrelsen för tekniska högskolan har, under erinran att riksdagen numera beviljat särskilt anslag till teknisk forskning vid högskolan och under framhållande av att det vore av den största betydelse att de vunna forskningsresultaten bleve publicerade och på sådant sätt komme landets näringsliv till godo, tillstyrkt lärarkollegiets framställning. I nuvarande statsfinansiella situation anser jag mig icke kunna förordna bifall till den gjorda framställningen. Det borde enligt min mening icke vara ogörligt för högskolan att utgiva en dylik publikation utan bidrag av statsmedel.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för
budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 427,000.

[104.] 3. **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag, nu 457,700 kronor, disponeras sålunda:

Samlingar och laborationer	kronor 262,700
Nyanskaffning av apparater m. m.	» 175,000
Fotogrammetrisk utrustning	» 20,000
Summa kronor 457,700.	

Under den senaste tioårsperioden ha till samlingar och laborationer respektive nyanskaffning av apparater anvisats följande belopp:

Budgetår	Samlingar och laborationer, kronor	Nyanskaffning av apparater m. m., kronor	Fotogrammetrisk utrustning, kronor
1933/34	200,000	—	—
1934/35	201,500	20,000	—
1935/36	201,500	25,000	—
1936/37	206,500	40,000	—
1937/38	220,700	95,000	—
1938/39	242,700	175,000	—
1939/40	262,700	215,000	25,000
1940/41	262,700	200,000	15,000
1941/42	262,700	175,000	20,000
1942/43	262,700	175,000	20,000.

Anslagsposten till fotogrammetrisk utrustning tillkom i samband med omläggningen av undervisningen i de geodetiska läroämnena (jfr 1939 års åttonde huvudtitel, sid. 222 ff.). Kostnaderna för nyanskaffning av erforderliga instrument beräknades då till 167,500 kronor. Hittills ha som synes (25,000 + + 15,000 + 20,000 + 20,000 =) 80,000 kronor anvisats för ändamålet.

Högskolans lärarkollegium hemställer för nästa budgetår om anslag till materiel m. m. med följande belopp:

Samlingar och laborationer	kronor 349,890
Nyanskaffningar av apparater m. m. (löpande anslag) »	414,500
Engångsanslag till fotogrammetrisk utrustning	» 109,000
Engångsanslag till andra ändamål	» 318,500
Summa kronor 1,191,890.	

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat:

Samlingar och laborationer. Stegringen av medelsbehovet beror på, framhåller *lärarkollegiet*, dels på den avsevärda fördyring, som under de senaste åren inträtt i material- och lönekostnader och dels på ökningen av antalet lärarbefattningar vid högskolan. Härtill kommer, att vissa institutioner på grund av de knappa anslagen icke varje år kunnat få någon tilldelning av medel, ett förhållande, som varit ohållbart och måst sätta sina spår i anslags-äskandena.

Kollegiet vill påpeka, att stegringen i materialkostnaderna beror på att flertalet förbrukningsartiklar stigit i pris med från 10 procent till 100 procent under

loppet av endast det sistförflutna året, vartill kommer, att i många fall vissa material ej längre kunna uppbringas utan måste ersättas med andra produkter, som praktiskt taget undantagslöst betinga ett högre pris. Vidare må som exempel anföras, att timlönerna för tillfällig arbetshjälp, laboratoriebiträden m. fl. visat en stegring under sistförflutna fyra budgetår med 5 à 10 procent per år. Dessa ökade löner har högskolan måst betala för att över huvud taget i konkurrens med övriga statliga verk och institutioner och med privata företag kunna erhålla kompetent arbetshjälp.

Slutligen må som exempel på nya lärarbefattningar, tillkomna under de senaste åren, nämnas professurerna i industriell ekonomi och organisation och i teknisk hydromekanik samt speciallärarbefattningarna i flygplanbyggnad, i skeppsbyggnadsteknik och i geofysikalisk malmletning samt genom enskild donation en lärarbefattning i elektrotekniska mätmetoder. Det synes lärarkollegiet rimligt, att även dessa befattningshavare beredas möjligheter att med anlitan av medel ur anslaget till samlingar och laborationer kunna upprätthålla samma standard i undervisnings- och forskningsarbetet vid högskolan som övriga lärare. Härfor kräves emellertid en ökning i anslagen.

N y a n s k a f f n i n g a r. *Lärarkollegiet* har anfört bland annat: De medel som lärarkollegiet äskar under denna rubrik, äro avsedda att giva högskolan möjligheter dels att ersätta de maskiner, apparater och instrument, som under årens lopp blivit förslitna eller av andra orsaker förbrukats, dels att genom nyanskaffning komplettera de olika institutionernas utrustningar, så att de i möjligaste mån komma upp till den allmänna tekniska nivån i landet och så att högskolans undervisning och forskning kommer att motsvara de krav, som näringslivet uppställer och måste uppställa.

Tekniska högskolans uppgifter äro icke begränsade till enbart undervisning, utan på henne och de vid högskolan verksamma lärarna vilar också ansvaret för att den tekniska forskningen föres framåt. Icke minst den senare uppgiften har genom de åtgärder som vidtagits och de beslut som fattats av statsmakterna under åren 1941 och 1942 kommit att träda mer i förgrunden än tidigare. Lika allmänt erkänt som det nu är, att den tekniska forskningen är av fundamental betydelse för landets försvarsberedskap och försörjning, lika uppenbart är det, att sådan forskning i allmänhet icke kan bedrivas utan tillräcklig tillgång till maskiner, apparater och mätinstrument.

E n g å n g s a n s l a g t i l l f o t o g r a m m e t r i s k u t r u s t n i n g. För detta ändamål skulle enligt de tidigare kostnadsberäkningarna återstå att anvisa (167,500 — 80,000 =) 87,500 kronor, men till följd av den inträdda fördyringen beräknas numera detta belopp vara för lågt.

E n g å n g s a n s l a g t i l l a n d r a ä n d a m å l. *Kollegiet* säger sig vid genomgång av de olika institutionsföreståndarnas äskanden för budgetåret 1943/44 ha funnit, att vissa äskanden avse medel för anskaffning av maskiner, apparater och instrument till institutioner, som av en eller annan orsak, såsom tidigare föreliggande brist på lokaler eller nya innehavare av lärarbefattningar, icke erhållit en utrustning som motsvarar teknikens krav. Kollegiet har funnit det ändamålsenligt och rationellt att sammanföra dessa äskanden under en särskild rubrik och vill framhålla, att de medel, som härunder äskas, äro avsedda att täcka ett *engångsbehov* till skillnad från vad fallet är med medelsäskandena under föregående rubrik: nyanskaffning av apparater m. m.

De institutioner, som för nästa budgetår skulle komma i åtnjutande av dylika engångsanslag, äro följande:

Institutionen för mekanisk teknologi	kronor 159,000
• Fem institutioner inom avdelningen för elektroteknik, för undervisning i elektroteknisk materiallära	» 34,500
Institutionen för värmeteknik och maskinlära	» 100,000
Biblioteket, för inköp av en tryckmaskin	» 25,000
Summa kronor 318,500.	

Institutionen för *mekanisk teknologi* har under en lång följd av år saknat ändamålsenlig utrustning och lämpliga lokaler. Då den nya laboratoriebyggnaden vid Drottning Kristinas väg väntas bli färdig för inflyttning under vårterminen 1943, kommer lokalfrågan att snart få en för institutionen lycklig lösning. Däremot är utrustningen ännu otidsenlig och otillräcklig. För att råda bot härför har institutionsföreståndaren begärt ett rätt betydande belopp för anskaffning av maskiner och apparater, vilken hemställer lärarkollegiet finner välbetänkt och nödvändig. Kollegiet hemställer sålunda om att ett belopp av 159,000 kronor för ifrågavarande ändamål måtte ställas till högskolans förfogande för budgetåret 1943/44.

För de fem större institutionerna inom avdelningen för elektroteknik framstår med allt större skärpa behovet av att undervisningen och forskningen på det elektrotekniska materialområdet intensifieras. Då utrustning härför i viss utsträckning saknas och äldre apparater kräva komplettering har avdelningskollegiet hemställt, att ett belopp av 34,500 kronor måtte upptagas i riksdagspetita för budgetåret 1943/44. Lärarkollegiet har bifallit denna hemställan och vill understryka betydelsen av att möjligheter beredas högskolan att bedriva forskning och undervisning (examensarbeten) i *elektroteknisk materiallära*. Kollegiet har sig bekant, att en särskild lärarbefattning i detta ämne väntas bli föreslagen av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen, och vill till slut anföra, att de apparater, som kunna anskaffas för ifrågavarande belopp, lätt kunna överflyttas till den nya elektrotekniska laboratoriebyggnaden, för vars uppförande kollegiet i annat sammanhang äskar medel.

Sedan institutionen för mekanisk teknologi under år 1943 överflyttat till nya lokaler i nybyggnaden vid Drottning Kristinas väg, är avsikten att i de sålunda ledigblivna lokalerna inreda ett laboratorium för institutionen för *värmeteknik och maskinlära*. Föreståndaren för denna institution har hemställt om ett anslag av 100,000 kronor för att anskaffa en förbränningsugn och en behållare för 200 atö m. m., vilka äro nödvändiga, för att arbetet inom institutionen skall kunna hållas något så när i nivå med teknikens utveckling. Lärarkollegiet finner, att denna hemställan är synnerligen välmotiverad, icke minst för att bereda de studerande inom detta viktiga ämne möjligheter att utföra examensarbeten vid högskolan, och har beslutat upptaga detta belopp i riksdagspetita för 1943/44.

Bibliotekarien har framlagt ett förslag till anskaffning av en speciellt för biblioteksändamål konstruerad *tryckmaskin* av typen Adrema, vilken skulle bidra till en rationalisering av katalogarbetet och underlätta färdigställande och distribuering av utdrag ur bibliotekskatalogerna till intresserade parter inom och utom högskolan. Kollegiet, som finner förslaget mycket behjärtansvärt, då genom dess förverkligande den fåtaliga bibliotekspersonalens arbete skulle väsentligt underlättas och biblioteket bättre skulle kunna fylla sin uppgift, får hemställa, att det äskade beloppet 25,000 kronor måtte ställas till högskolans förfogande.

Högskolans styrelse har tillstyrkt bifall till lärarkollegiets förslag.

Departement-
mentschefen.

Ett icke alltför snävt tillmätt materielanslag är, såsom jag tidigare framhållit, av grundläggande betydelse för möjligheten att hålla undervisning och forskning vid tekniska högskolan uppe på en mot tidens och utvecklingens krav svarande nivå. Det synes mig oundgängligt, att detta anslag, som sedan krigsutbrottet icke undergått någon förhöjning, för nästa budgetår åtminstone i någon mån förstärkes. I sådant avseende föreslår jag en ökning av anslagsmedlen till *samlingar och laborationer* med 37,300 kronor till $(262,700 + 37,300 =) 300,000$ kronor.

För *nyanskaffningar m. m.* har högskolan äskat sammanlagt $(414,500 + 109,000 + 318,500 =) 842,000$ kronor, inberäknat slutanslag för fotogrammetrisk utrustning. Högskolan synes därvid ha gjort åtskillnad mellan å ena sidan sådana nyanskaffningar, vilka huvudsakligen ha karaktär av ersättning för försliten och förbrukad apparatur eller av komplettering av befintlig utrustning, och å andra sidan anskaffning av apparatur av sådant slag, som för närvarande helt saknas eller icke är ändamålsenlig. För egen del finner jag icke anledning att grunda anslagsberäkningarna på en sådan åtskillnad, vilken icke synes vara av principiell natur. De medel, som under materielanslaget anvisas för nyanskaffningar m. m., böra sålunda enligt min mening även avses för sådana nyanskaffningar, som högskolan betecknat såsom varande av engångsnatur. Från denna princip bör undantag göras dels för den fotogrammetriska utrustningen, för vilken alltjämt en särskild delpost torde böra anvisas, och dels för nyanskaffningar, som stå i samband med ny- eller ombyggnadsarbeten. Till den senare kategorien synes böra hänföras de utrustningsmedel om sammanlagt 159,000 kronor, som enligt det föregående äskats för institutionen för mekanisk teknologi i samband med dess inflyttning i nybyggnaden för gjuteriteknik m. m. Till denna fråga återkommer jag i det följande vid anmälan av anslagsbehovet för inredning och utrustning av nya lokaler.

Det hade utan tvivel varit önskvärt, att den statsfinansiella situationen medgivit en höjning av anslagsmedlen till nyanskaffningar m. m. och till fotogrammetrisk utrustning. Då så emellertid icke är fallet, förordar jag, att för dessa ändamål anvisas samma belopp som för innevarande budgetår, d. v. s. sammanlagt 195,000 kronor.

Jag förordar alltså, att nu ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med $(300,000 + 195,000 =) 495,000$ kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 495,000.

[105.] 4. Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, *reservationsanslag*. Detta anslag har under de senaste budgetåren utgått med följande belopp:

1935/36	kronor 33,000
1936/37	» 33,500
1937/42	» 35,000
1942/43	» 40,000.

Lärarkollegiet har med särskild hänsyn till de alltjämt stegrade kostnaderna begärt en höjning av anslaget för nästa budgetår med 5,000 kronor. Anslagshöjningen har tillstyrkts av *högskolans styrelse* och *utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen*.

Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

[106.] 5. **Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier.** För budgetåret 1940/41 var detta anslag uppfört med 16,000 kronor, varav 11,000 kronor disponerades till stipendier åt mindre bemedlade eller medellösa studerande vid högskolan och 5,000 kronor till resebidrag åt studerande för deltagande i obligatoriska exkursioner och fältövningar i anslutning till undervisningen inom vissa avdelningar (väg- och vattenbyggnad, bergsvetenskap och lantmäteri). Från och med budgetåret 1941/42 har sistnämnda anslagspost indragits, varför anslaget sänkts till 11,000 kronor.

Högskolans lärarkollegium och *styrelse* ha för nästa budgetår hemställt om dels 11,000 kronor till stipendier, dels ock 5,000 kronor till resebidrag åt studerande.

Jag har icke för universitetens vidkommande ifrågasatt, att medel ånyo skulle anvisas till resebidrag för de studerandes deltagande i exkursioner. Jag anser mig icke heller för tekniska högskolans del kunna tillstyrka, att medel nu åter anvisas till motsvarande ändamål. Beträffande anslagsmedlen till stipendier av förevarande slag ifrågasätter jag icke någon förändring. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av .. kronor 11,000.

[107.] 6. **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har riksdagen under denna rubrik anvisat ett anslag av 200,000 kronor. Anslaget är avsett för nybyggnaden för gjuteriteknik m. m., vilken beräknats bli färdig innevarande budgetår. Såsom framgår av 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 240 f., beräknades utrustnings-, inrednings- och flyttningskostnaderna i föl till 343,000 kronor, varav för innevarande budgetår anvisats 200,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle sålunda återstå att anvisa (343,000 — 200,000 =) 143,000 kronor. På grund av inträffade kostnadsökningar har *lärarkollegiet* ansett sig nödsakat att för nästa budgetår begära ett till 189,900 kronor förhöjt belopp. Såsom av punkten 104 framgår har *lärarkollegiet* därjämte äskat

ett belopp av 159,000 kronor för nyanskaffning av maskiner och apparater för institutionen för mekanisk teknologi, för vilken institution nya lokaler inrymmas i nybyggnaden för gjuteriteknik m. m.

Departementschefen.

I annat sammanhang förordar jag anvisande av medel till vissa inredningsarbeten i högskolans huvudbyggnad för tillgodoseende av avdelningens för flygteknik och skeppsteknik behov av nya ritsalar m. m. Kostnaderna för inventarier m. m. till de avsedda nya lokalerna ha beräknats till 3,600 kronor.

För att fullfölja anskaffandet av den inredning och utrustning, som påbörjades med innevarande budgetår och som står i direkt samband med förutnämnda nybyggnad för gjuteriteknik m. m., erfordras enligt det föregående ett belopp av i runt tal 190,000 kronor. Såsom jag närmare utvecklat under punkten 104 torde emellertid under förevarande anslag böra beräknas medel även till vissa nyanskaffningar för institutionen för mekanisk teknologi, vilka visserligen icke äro direkt betingade av inflyttningen i nya lokaler men likväl stå i samband därmed; för dessa nyanskaffningar ha äskats tillhopa 159,000 kronor. För sistnämnda ändamål och för inventarier m. m. till de nya lokalerna för avdelningen för flygteknik och skeppsteknik beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av 60,000 kronor och förordar således, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med $(190,000 + 60,000 =)$ 250,000 kronor. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av kronor 250,000.

[108.] 7. Chalmers tekniska högskola: Avlöningar, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 406,000 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser hänvisas till statsliggaren, sid. 503 ff.

Högskolans styrelse har hemställt om följande förändringar, medförande nedan angivna anslagshöjningar:

a. inrättande av en ny professur i elektrisk anläggnings-
teknik i stället för speciallärtjänst i samma ämne
(10,700 + rörligt tillägg 1,700 — 6,000 =)	kronor +	6,400
b. inrättande av en ny professur i radioteknik, löne-
grad A 30 (10,700 + rörligt tillägg 1,700 =)	» +	12,400
c. ändrad personalorganisation på kansliet	» +	1,700
d. utökning av bibliotekspersonalen med en andre
bibliotekarie (A 21), en amanuens (A 18), ett kansli-
biträde (A 7) och halvtidstjänstgöring för en amanu-
ens i Eo 16 (18,000 + rörligt tillägg 2,900 =)	» +	20,900
e. inrättande av nya laboratorievaktmästartjänster:		
en (Eo 7) vid institutionen för teleteknik (3,100 +
+ rörligt tillägg 500 =)	» +	3,600
två (A 7, Eo 7) vid väg- och vattenbyggnadsinsti-
tutionen (6,200 + rörligt tillägg 1,000 =)	» +	7,200
f. ökade medel till assistenter och lärarbiträden	» +	140,000

Summa anslagshöjning kronor 192,200.

P r o f e s s u r i e l e k t r i s k a n l ä g g n i n g s t e k n i k. I 1942 års åttonde huvudtitel (sid. 242—243) redogjordes för ett av högskolan då framlagt förslag om inrättande av en sådan professur i stället för den såsom ett provisorium inrättade speciallärtjänsten i samma ämne. 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen hade förordat bifall till förslaget. För egen del framhöll jag, att med hänsyn till elektroteknikens allt mångsidigare användning och för samhället allt större betydelse starka skäl onekligen talade för en förstärkning av undervisningen i dithörande ämnesgrenar. Jag fann mig emellertid icke på grundval av den föreliggande utredningen beredd att taga ställning till ifrågavarande förslag. För att den sakkunskap, som representerades av en professur i ett så specialiserat ämne som elektrisk anläggningsteknik, skulle kunna utnyttjas i önskvärd utsträckning, torde erfordras tillgång till en modernt utrustad institution, vilket i sin tur krävde betydande anläggnings- och inredningskostnader. Jag erinrade, att framställningar föreläge för tekniska högskolorna i Stockholm vidkommande om iordningställande av dylika laboratorielokaler, avseende såväl svagströms- som starkströmslaboratorier. Kostnaderna för dessa hade beräknats uppgå till betydande belopp. Svenska elektroingenjörssföreningens högskolekommitté hade med tanke på de höga kostnaderna påpekat önskvärldheten av en differentiering av kurserna i ämnet elektrisk anläggningsteknik mellan de båda tekniska högskolorna. Jag anslöt mig för egen del till denna synpunkt. Innan sagda fråga blivit tillfyllest klarlagd, syntes det svårt att överblicka konsekvenserna av det framlagda förslaget om förbättring av undervisningen i förevarande ämne. — Riksdagen underströk angelägenheten av att en rationell differentiering av undervisningen mellan våra två tekniska högskolor i största möjliga utsträckning ägde rum.

Högskolans styrelse har i sin nu föreliggande framställning anfört:

Då styrelsen nu upprepar sin framställning om inrättande av en professur i elektrisk anläggningsteknik, vill styrelsen beträffande de framförda skälen för ett uppskov framhålla, att även om en viss differentiering i undervisning och forskning i detta ämne kommer till stånd mellan de tekniska högskolorna, detta förhållande ej torde komma att vara av betydelse vid professurens tillsättande. Alla under de senaste 20 åren framlagda förslag till ordnande av den elektrotekniska avdelningens undervisning innefatta en professur i ämnet elektrisk anläggningsteknik. En begränsning av professuren vid dess tillsättande till att omfatta viss del av anläggningstekniken torde icke från något håll avses. Den differentiering med avseende på undervisning och forskning mellan de två högskolorna, som ovan åsyftats, torde däremot medföra olika utrustning av de till dessa professurer hörande laboratorier. Styrelsen finner det därför naturligt, att frågan om nya laboratorier för elektrisk anläggningsteknik vid de tekniska högskolorna upptagas till behandling först sedan en eventuell utredning om möjligheterna för en differentiering i undervisningen i detta ämne mellan högskolorna blivit slutförd. Styrelsen har för avsikt att inkomma med förslag till sådant laboratorium först i samband med frågan om uppförande av ny institutionsbyggnad för avdelningen för elektroteknik.

De sakkunniga för den högre tekniska undervisningen anföra, under erinran om sitt tillstyrkande yttrande över föregående års framställning:

Under utredningens fortsatta gång hava de sakkunniga ytterligare styrkts i sin uppfattning om professurens nödvändighet och lämpligheten av att den omedelbart inrättas och anse icke att denna fråga bör uppskjutas i avvaktan på anslag till laboratoriebyggnad för ämnet. I likhet med högskolestyrelsen finna de sakkunniga att en önskvärd differentiering av undervisning och forskning i ämnet högskolorna emellan icke bör inverka på professurens omedelbara inrättande.

De sakkunniga äro icke för närvarande beredda att framlägga någon beräkning av kostnaderna för en institution för elektrisk anläggningsteknik men anse icke att dessa behöva uppgå till särskilt höga belopp. I sitt yttrande till 1942 års statsverksproposition har departementschefen erinrat om tekniska högskolans i Stockholm framställning om anslag för svagströms- och starkströmslaboratorier. Det bör med anledning därav framhållas, att av kostnaderna härför endast en mycket ringa del hänför sig till institutionen för elektrisk anläggningsteknik, och största delen av anslaget belöper på de nya laboratorierna för högspänning, överström, elektromateriallära och elektroteknik. Den utvidgning av institutionen för elektrisk anläggningsteknik, som föreslås i samband med flyttningen, innebär endast en ökning av dess golvyta med cirka 100 kvm.

P r o f e s s u r i r a d i o t e k n i k. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde högskolestyrelsen, att den nuvarande speciallärarartjänsten i teleteknik (arvode 1,200 kronor) måtte omändras till en professur i »teleteknik och tillämpad elektronfysik». Svenska elektroingenjörsföreningens högskolekommitté föreslog i stället, att professuren skulle omfatta »radioteknik» samt att speciallärarartjänsten skulle bibehållas men avse telegrafi och telefoni. De sakkunniga förklarade sig anse sistnämnda förslag ändamålsenligare än högskolestyrelsens men funno ärendet tarva ytterligare överväganden. Med hänsyn härtill ansåg jag mig icke böra ingå på en närmare bedömning av de framlagda förslagen.

Högskolestyrelsen har nu såsom sitt eget framfört högskolekommitténs förslag. Styrelsen anför:

I sin föregående framställning om inrättande av en professur i teleteknik och tillämpad elektronfysik i stället för den nu befintliga speciallärarbefattningen i teleteknik hade styrelsen bland annat framhållit, att teletekniken (telegrafi, telefoni och radioteknik) hastigt uppnått en teknisk-ekonomisk betydelse, som ställde den fullt vid sidan av den s. k. starkströmstekniken, samt att dess metoder och hjälpmedel vunnit stadigt växande tillämpning inom teknikens alla grenar. Konsumtionen av teletekniska artiklar inom landet vore avsevärd; den teletekniska materielen hade dessutom blivit oumbärlig för kommunikationsväsendet, krigsmakten, medicinska områden m. m. Efterfrågan på kvalificerade teletekniker hade kraftigt ökat och torde överstiga tillgången. Stort behov av dylika experter funnes inom försvarsväsendet på grund av den moderna krigsmaterielens ofta invecklade elektriska instrument.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden bedömde styrelsen de rådande förutsättningarna för undervisning och forskning i teleteknik och tillämpad

elektronfysik vid högskolan såsom alltför otidsenliga och begränsade. Det rådde enligt styrelsens mening intet tvivel därom, att dessa nya områden måste rycka mer i förgrunden än hittills, om vårt lands elektroteknik skall kunna hävda sin ställning i konkurrensen med utlandet och om våra betingelser för ekonomiskt och materiellt oberoende i dessa hänseenden skola kunna förbättras. Styrelsen hemställde i anslutning härtill om inrättande av en professur i teleteknik och tillämpad elektronfysik vid högskolan.

Sakkunniga för den högre tekniska undervisningen anslöto sig i avgivet yttrande till ett av svenska elektroingenjörsföreningens högskolekommitté framlagt förslag, innebärande att i stället skulle inrättas en professur i radioteknik samt att nuvarande speciallärar-befattningen i teleteknik skulle förändras till att omfatta telegrafi och telefoni. De sakkunniga funno emellertid ärendet tarva ytterligare övervägande och voro därför icke då beredda att tillstyrka åtgärder i någon av de angivna riktningarna.

Departementchefen ansåg sig med hänsyn härtill icke böra ingå på en närmare bedömning av styrelsens förslag.

Under den tid, som förflutit sedan nämnda utlåtande avgavs, har de sakkunnigas arbete fortskridit, och styrelsen hyser förhoppning, att de sakkunniga äro i stånd att nu taga definitiv ståndpunkt till denna fråga. Styrelsen återkommer därför nu med förnyad framställning i ärendet.

Styrelsen har i sitt föregående år framlagda förslag beträffande denna professur följt lärarkollegiets framställning och hemställt om benämningen »teleteknik och tillämpad elektronfysik». Professuren skall enligt detta förslag omfatta den egentliga teletekniken (telegrafi, telefoni och radioteknik) samt den för densamma grundläggande elektronfysiken. Enligt svenska elektroingenjörsföreningens högskolekommitté borde professuren omfatta endast radiotekniken, medan undervisningen i telegrafi och telefoni borde anförtros åt en speciallärare. Vid tillsättande av en professur i radioteknik kan enligt styrelsens mening stor hänsyn tagas till sökandens skicklighet inom den tillämpade elektronfysikens område även om denna grundläggande del av ämnet ej särskilt anges i professurens benämning. Styrelsen vill därför ej motsätta sig att beteckningen »tillämpad elektronfysik» borttages. Av kostnadsskäl ansåg sig styrelsen böra låta telegrafi och telefoni ingå i samma professur som radiotekniken. Detta ansåg styrelsen vara möjligt av den anledningen, att undervisningen i telegrafi och telefoni, i den mån den är mera speciell och skiljer sig från den allmänna teletekniken, vid Chalmers tekniska högskola varit föga omfattande och även i fortsättningen tänktes bli så. En viss differentiering har varit rådande mellan de tekniska högskolorna i detta avseende; en mera fullständig undervisning i telegrafi och telefoni har meddelats endast vid tekniska högskolan i Stockholm. Styrelsen motsätter sig icke högskolekommitténs uppfattning, att ämnet teleteknik innebär ett väl omfattande område för att kunna tillfredsställande behärskas av en och samme professor. Ehuru den av högskolekommittén föreslagna anordningen blir något dyrare än styrelsens förslag, är styrelsen dock beredd att följa den av kommittén angivna linjen. Styrelsen hemställer alltså, att en ny professur i radioteknik inrättas vid högskolan från och med den 1 juli 1943.

De sakkunniga tillstyrka styrelsens förslag och anföra:

De sakkunniga hava sedan föregående år närmare diskuterat undervisningens planläggning vid Chalmers tekniska högskola och därvid funnit det

mest ändamålsenligt att undervisningen i de teletekniska ämnena ordnas på sätt högskolekommittén föreslagit. De sakkunniga finna att undervisningen i dessa ämnen med nuvarande anordning icke kunnat bedrivas i önskvärd omfattning. Särskilt har ett tydligt behov av förbättrad undervisning i radioteknik bland annat för försvarets räkning gjort sig kännbart.

Ä n d r a d p e r s o n a l o r g a n i s a t i o n p å k a n s l i e t. Innebörden av högskolestyrelsens förslag framgår av följande sammanställning:

Nuvarande personalorganisation:	Föreslagen personalorganisation:
1 kamrerare A 22	1 kamrerare A 22
— —	1 kansliskrivare A 11
1 kanslibiträde A 7	1 kanslibiträde A 7
1 kontorsbiträde Eo 4	1 kontorsbiträde Eo 4
1 »skrivbiträde» Ex 5	— —

Högskolans bibliotekspersonal bestod före budgetåret 1940/41 av bibliotekarien och ett biblioteksbiträde i lönegraden Eo 4. För sistnämnda budgetår beviljades en anslagshöjning för förstärkning av arbetskraften med ytterligare två biträden. Från och med innevarande budgetår har bibliotekariebefattningen uppflyttats från lönegraden A 21 till lönegraden A 24 och medel anvisats för anställande av en amanuens i lönegraden Eo 16 med halvtidstjänstgöring.

Styrelsen har nu återupprepat en tidigare gjord framställning om personalförstärkning på sätt framgår av följande sammanställning:

Nuvarande organisation:	Föreslagen organisation:
1 bibliotekarie A 24	1 bibliotekarie A 24
— —	1 andre bibliotekarie A 21
— —	1 amanuens A 18
1 amanuens, halvtidstjänstgöring . . Eo 16	1 amanuens, heltidstjänstgöring . . Eo 16
— —	1 kanslibiträde A 7
1 biblioteksbiträde Eo 5	1 biblioteksbiträde Eo 5
1 » Eo 4	1 » Eo 4
1 » , halv arbetskraft, avlönas medelst assistentmedel ¹	1 » , halv arbetskraft, avlönas medelst assistentmedel ¹
1 vaktmästare Ex 6	1 vaktmästare Ex 6

¹ Tjänstgöring vid kemiska biblioteket.

Av styrelsens framställning inhämtas bland annat:

I nedanstående tablå äro bibliotekets frekvenssiffror för senare år angivna:

Budgetår	Besök	Framtagna band	Hemlån
1934/35	670	362	488
1935/36	1,224	825	697
1936/37	1,836	1,225	903
1937/38	8,089	11,180	3,313
1938/39	9,987	11,590	4,820
1939/40	11,601	13,732	8,148
1940/41	13,365	16,030	12,040
1941/42	18,682	22,292	16,584

Bibliotekets besöksiffra var under budgetåret 1941/42 82 procent av besöksfrekvensen vid tekniska högskolans i Stockholm bibliotek under budgetåret 1940/41; stockholmsbiblioteket hade detta budgetår 22,790 besök och 14,713 hemlån. Antalet hemlån och nyanskaffade band var större vid Chalmerska högskolan än vid stockholmshögskolan. Personalen vid den sistnämnda utgjorde likväl under budgetåret 1940/41 10 personer. Ur jämförelsesynpunkt finner styrelsen därför en ökning av personalen vid göteborgsbiblioteket vara väl motiverad. I övrigt hänvisar styrelsen till en av *bibliotekarien* gjord framställning i ämnet, däri denne bland annat anför:

Biblioteket har under de senare åren genomgått en påfallande snabb utveckling, vars orsak djupast varit det starka behovet av teknisk litteratur för institutioner, företag och allmänhet i västra och södra Sverige; medan i Stockholm finnas sex tekniskt-vetenskapliga specialbibliotek¹, är chalmersbiblioteket det enda moderna i nämnda landsdelar, vilket har att tillgodose icke endast högskolans krav utan även Göteborgs samt västra och södra Sveriges industriers behov. Vidare ha inverkat bokbeståndets starka utökning och en rationell omordning av katalog- och uppställningssystemen. Högskolans bibliotek har utvecklats till att bli ett tekniskt centralbibliotek för västra och södra Sverige. I samråd med den expert, som av de sakkunniga för den högre tekniska undervisningen och utredningen rörande den tekniska forskningen tillkallats för att biträda vid utredningen av det tekniska biblioteksväsendet, har begärts den personalförstärkning, som ansetts nödvändig för nästa budgetår. Personalförstärkningen är ett absolut minimum för att biblioteket hjälpligt skall kunna fylla sina arbetsuppgifter.

Sakkunniga för den högre tekniska undervisningen ha tillstyrkt ett successivt genomförande av den begärda personalförstärkningen:

De sakkunniga förutse en betydande utveckling av biblioteksverksamheten vid de tekniska högskolorna. Med hänsyn härtill, och då den nuvarande personalen vid chalmersbiblioteket är exceptionellt ansträngd, vilja de sakkunniga tillstyrka, att den föreslagna andre bibliotekariebefattningen och kanslibiträdestjänsten inrättas samt att amanuensbefattningen i lönegrad Eo 16 utökas från halvtids- till heltidstjänst. Utökningen av personalen bör ske successivt. Innan den pågående utredningen angående den tekniska bibliotekstjänsten blivit slutförd, anse sig de sakkunniga icke böra tillstyrka den föreslagna ordinarie amanuensbefattningen.

Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande har intagit samma ståndpunkt som de sakkunniga.

¹ Tekniska högskolans, patentverkets, järnvägsstyrelsens, teknologföreningens, industriförbundets och ingenjörsvetenskapsakademiens bibliotek.

I fråga om den tekniskt-vetenskapliga forskningen utanför högskolan har Chalmers tekniska högskolas bibliotek motsvarande uppgifter som biblioteket vid tekniska högskolan i Stockholm och det är utredningens uppfattning, att de båda biblioteken i detta hänseende i princip böra jämföras. Biblioteket, som är relativt nytt, befinner sig för närvarande under stark och snabb utveckling. Det är av vikt att denna utveckling främjas, så att biblioteket snarast möjligt på ett fullt tillfredsställande sätt må kunna tillgodose de stigande och berättigade kraven icke blott från undervisningen utan även från den tekniskt-vetenskapliga forskningen inom olika områden.

Det betydande utvecklingsarbete, som i biblioteket bedrivs samtidigt med det allttjämt växande löpande arbetet, medför en mycket stor belastning av personalen. Det är därför angeläget, att biblioteket redan nu erhåller en något ökad personalstab, varvid det bland annat synes erforderligt att bibliotekets chef vid sin sida erhåller en högt kvalificerad befattningshavare, på vilken en del av det löpande arbetets ledning kan avlastas. Utredningen får därför tillstyrka inrättande av en andre bibliotekariebefattning och en kanslibiträdestjänst samt att amanuensbefattningen ändras till heltidstjänst. Tillsättandet av den föreslagna ordinarie amanuensbefattningen synes däremot böra få anstå till dess slutgiltiga förslag till den tekniska bibliotekstjänstens ordnande föreligger.

Statskontoret har tillstyrkt en anslagshöjning av 5,000 kronor för ökning av bibliotekspersonalen:

I avvaktan på nämnda sakkunnigutredning synes någon större utökning av personalen icke böra komma till stånd. Utredningen i ärendet har emellertid övertygat statskontoret om att en viss förstärkning av personalen redan nu får anses påkallad. Framställningen torde därför böra på så sätt bifallas, att ett belopp av förslagsvis 5,000 kronor ställes till högskolans förfogande för utökning av bibliotekspersonalen. Härvid förutsätter ämbetsverket dock, att i avvaktan på nämnda utredning ytterligare med pensionsrätt förenade tjänster icke inrättas vid högskolans bibliotek.

N y a l a b o r a t o r i e v a k t m ä s t a r e. Såsom framgår av sid. 245 f. i 1942 års åttonde huvudtitel begärde högskolan för budgetåret 1942/43 inrättande av två nya ordinarie befattningar som laboratorievaktmästare (A 7), avsedda den ena för institutionen för organisk kemi och den andra för institutionen för teleteknik. Framställningen bifölls endast på så sätt, att 3,000 kronor anvisades för ökad vaktmästarhjälp.

Styrelsen har nu framhållit, att Chalmers tekniska högskola med sina 6 fackavdelningar endast har 5 ½ laboratorievaktmästare, medan tekniska högskolan i Stockholm med 9 fackavdelningar enligt katalogen har icke mindre än 21. Vaktmästarna vid Chalmers tekniska högskola tjänstgöra i stor utsträckning vid flera institutioner; i medeltal finnes 1 vaktmästare på 3 institutioner (5 ½ tjänster på 17 institutioner) under det att i Stockholm enligt katalogen finnes 1 på 1,7. Det år 1942 beviljade anslaget av 3,000 kronor för vaktmästarhjälp, vilket tilldelats institutionerna för organisk kemi, oorganisk kemi och mineralogi, innebär med nuvarande löneläge icke en tillfredsställande lösning, då en kompetent extra laboratorievaktmästare icke kan erhållas för detta belopp. Man måste i stället välja utvägen att ge honom mindre tjänstgöring eller anställa honom för kortare tid varje år.

Styrelsen hemställer, att medel anvisas för anställande av en extra ordinarie laboratorievaktmästare vid teletekniska institutionen, där det är nödvändigt att få tillgång till en finmekaniker och instrumentmakare.

Den under uppförande varande nybyggnaden för avdelningen för väg- och vattenbyggnad beräknas tagas i bruk med läsårets början höstterminen 1943. (Enligt avtalet skall ritsalsbyggnaden vara färdig den 1 augusti och laboratoriebyggnaden den 1 september 1943.) För de fem institutioner, som komma att finnas i byggnaden, beräknas tre laborativaktmästare erfordras. Arbetet med eldning och renhållning tänkes uppdelat på de tre vaktmästarna. Då under det första budgetåret fullständig utrustning ej hunnit skaffas till laboratorerna, komma laborationerna till en början att ha mindre omfattning, varför man kan beräkna att under budgetåret 1943/44 reda sig med två vaktmästare. Enligt styrelsens mening kan man av kostnadshänsyn anordna en ordinarie och en extra ordinarie befattning. Styrelsen hemställer alltså om inrättande från den 1 september 1943 inom avdelningen för väg- och vattenbyggnad av en ordinarie laborativaktmästarbefattning (A 7) och en extra ordinarie laborativaktmästarbefattning (Eo 7).

Sakkunniga för den högre tekniska undervisningen ha tillstyrkt styrelsens förslag.

Statskontoret har föreslagit anvisande av 6,000 kronor för anställande av extra vaktmästare vid vardera av dels institutionen för teleteknik, dels väg- och vattenbyggnadsavdelningen.

Statskontoret anför:

Då vid institutionerna för telegrafi och telefoni samt radioteknik vid tekniska högskolan i Stockholm genom beslut av 1942 års riksdag inrättats två nya vaktmästarbefattningar, vill statskontoret, även om en jämförelse icke kan anses enbart avgörande, i betraktande av föreliggande omständigheter icke motsätta sig, att medel för budgetåret 1943/44 anvisas till anställande av vaktmästarhjälp på Chalmers tekniska högskolas teletekniska institution. Under erinran om det av 1942 års riksdag anvisade beloppet av 3,000 kronor, finner statskontoret för budgetåret 1943/44 ett lika stort belopp böra anvisas för anställande av en vaktmästare vid sagda institution. I avbidan på institutionsvaktmästarsakkunnigas betänkande lärar vederbörande icke böra beredas pensionsberättigande anställning.

Som i ärendet framhållits komma laboratorerna i nybyggnaden för väg- och vattenbyggnadsavdelningen under nästkommande budgetår icke att tagas i anspråk i hela sin omfattning. Vid sådant förhållande lärar det få anses tillfyllest med anställande av *en* vaktmästare för avdelningen ifråga. I likhet med vad statskontoret ovan förordat beträffande vaktmästarhjälp vid institutionen för teleteknik torde för ändamålet böra anvisas ett belopp av 3,000 kronor för anställande av en extra befattningshavare. Statskontoret vill tillika understryka, att enligt ämbetsverkets mening eldning och renhållning — som styrelsen förutsatt skola för ifrågavarande avdelning utföras av laborativaktmästare — bör anförtros åt befattningshavare med lägre löneställning än dessa vaktmästare.

Assistenterna och lärarbiträden. För detta ändamål ha i avlöningsstaten under de senaste budgetåren anvisats följande belopp (i den högra kolumnen angivas de verkliga utgifterna för ändamålet):

Budgetår:	Anvisat belopp:	Utgivet belopp:
1939/40	95,300	65,560
1940/41	64,300	77,321
1941/42	65,000	130,394
1942/43	110,000	—

Under budgetåret 1939/40 uppstod sålunda en besparing på omkring 30,000 kronor. Orsaken härtill uppgavs vara den ringa tillgången på dugliga ingenjörer, som ville ägna sig åt lärarbanan. Då jämlikt gällande bestämmelser besparingar på ifrågavarande assistentmedel liksom även eventuellt överskott på terminsavgifternas i avlöningsstaten beräknade totalsumma uppsamlas i en besparingsfond, avsedd för oförutsedda behov och dylikt, kom denna fond, redan förut uppgående till omkring 41,000 kronor, att överstiga 60,000 kronor. Med hänsyn härtill ansågs fonden under budgetåret 1940/41 kunna delvis tagas i anspråk, till följd varav ifrågavarande medel för budgetåret 1940/41 sänktes med 31,000 kronor till 64,300 kronor. Fondens behållning sjönk då till omkring 44,000 kronor. Då den normala behållningen för mötande av oförutsedda behov och dylikt ansetts utgöra omkring 10,000 kronor, anvisades även för budgetåret 1941/42 ett betydligt lägre belopp än normalt. Vid anslagsberäkningarna för innevarande budgetår förutsattes, att besparingsfonden den 1 juli 1942 skulle ha nedgått till 10,000 kronor, varför en mera normal medelsanvisning ansågs erforderlig. Med utgångspunkt från de verkliga utgifterna under budgetåret 1940/41 samt med hänsynstagande till arvodesregleringar och tillkomsten av nya utgiftsändamål höjdes anslagsmedlen till 110,000 kronor. Med hänsyn till arvodesregleringar och dylikt innebar detta i realiteten en anslagsminskning med omkring 15,000 kronor i jämförelse med budgetåret 1939/40.

För budgetåret 1939/40, då till assistenter och lärarbiträden anvisades 95,300 kronor, hade högskolans styrelse beräknat medelsbehovet till 116,500 kronor. Denna beräkning överensstämde nära med de kalkyler, 1934 års chalmerssakkunniga uppgjort. Samma beräkning låg till grund för anslagsäskandena för budgetåren 1940/41 och 1941/42. För innevarande budgetår beräknade styrelsen anslagsbehovet till 168,950 kronor. Højningen belöpte huvudsakligen på ökat lärarbehov inom kemiavdelningen och på arvodesregleringen.

För budgetåret 1943/44 har *styrelsen* — sådan framställningen slutligt bestämts — hemställt om följande öknningar:

motsedd brist för budgetåret 1942/43	kronor 35,000
ökning av utgifterna för budgetåret 1943/44	» 85,000
arvodesförhöjning med 10 procent	» 20,000

Summa kronor 140,000.

Styrelsen anför:

Utgifterna ha under senare år stannat vid betydligt lägre belopp än de på förhand beräknade. Anledningen härtill har huvudsakligen varit den, att det på grund av nu rådande löneläge varit svårt att besätta lediga assistentbefattningar samt att redan anställda assistenter inkallats till militärtjänstgöring.

Under läsåret 1941/42 ha förhållandena medgivit anställande av assistenter i större omfattning. Till följd av behov av ökad assistenthjälp och utvidgad undervisning i vissa ämnen ha utgifterna uppgått till 130,394 kronor. För bestridande av dessa ha funnits tillgängliga dels behållningen å fonden för avlöning av assistenter, den 30 juni 1941 44,048 kronor, dels det för budgetåret 1941/42 beviljade anslaget, 70,000 kronor, och dels det överskott, som uppstått därigenom, att terminsavgifternas verkliga belopp överstigit det beräknade beloppet med 3,965 kronor. Tillsammans stodo således till förfogande 118,013 kronor. Då utgifterna sålunda överstego de disponibla medlen med 12,381 kronor, har en brist på sistnämnda belopp

uppstått, vilken beräknas bli täckt under innevarande budgetår genom ett visst överskott på terminsavgifter.

Medelsbehovet för budgetåret 1942/43 har av styrelsen tidigare beräknats till 168,950 kronor. Genom iakttagande av största sparsamhet torde behovet kunna nedbringas till 158,000 kronor. Då anslaget endast utgör 110,000 kronor, skulle en brist av 48,000 kronor uppkomma. Denna brist torde dock kunna minskas till 35,000 kronor till följd av ett beräknat överskott på terminsavgifter. Genom viss uppdelning av undervisningen i en del läroämnen har det nämligen blivit möjligt att höstterminen 1942 i första årskursen mottaga 170 studerande mot 140 året därförut. Härtill kommer att antalet närvarande studerande under höstterminen 1942 varit ovanligt stort.

För nästa budgetår beräknar styrelsen utgifterna till 194,575 kronor vid oförändrade arvodesförhållanden. Emellertid torde det bli nödvändigt att med hänsyn till den stigande prisnivån räkna med en höjning av arvodena, å vilka dyrtidstillägg icke utgår, med omkring 10 procent. Styrelsen räknar därför med ett medelsbehov av 215,000 kronor. Tillsammans med bristen från budgetåret 1942/43, 35,000 kronor, skulle alltså för nästa budgetår erfordras ett anslag av 250,000 kronor.

Sakkunniga för den högre tekniska undervisningens ordnande ha tillstyrkt styrelsens förslag. Jämförd med det nuvarande anslaget kan den begärda summan synas förvånansvärt hög. De sakkunniga finna emellertid styrelsens skäl för anslagets ökning bärande. Visserligen skulle anslagen till assistentmedel komma att uppgå till ett obetydligt högre belopp per studerande i Göteborg än i Stockholm men det är att märka, att i Göteborg vissa föreläsningar, som rätteligen skulle hållas av speciallärare, på grund av svårigheten att erhålla medel till sådana måst anförtros assistenter, varigenom totalkostnaden för undervisningen blivit lägre. En biträdande kvinnlig assistent vid avdelningen för kemisk teknologi, som bland annat utför visst biblioteksarbete, har också avlönats av assistentmedel.

Statskontoret, som tillstyrkt en ökning av medelsanvisningen med 40,000 kronor, har anfört:

Då någon uppräknning av arvodena endast synes kunna ifrågasättas i samband med en allmän arvodesreglering, anser statskontoret i nuvarande läge medel icke böra beräknas härför.

Vad angår förslaget om täckande av det för innevarande budgetår beräknade underskottet genom anvisande av medel för budgetåret 1943/44 tillåter sig statskontoret fästa uppmärksamheten vid den stora frihet, som de tekniska högskolorna åtnjuta i avseende å dispositionen av de till avlönande av assistenter anvisade anslagsmedlen. Sålunda är dispositionen av dessa medel ej begränsad vare sig av några generella bestämmelser angående avlöningsförmånerna till dessa befattningshavare eller några föreskrifter rörande assistenternas antal och fördelning å olika institutioner. Som ovillkorlig förutsättning för denna dispositionsfrihet måste anses gälla att det åligger vederbörande högskola att hålla utgifterna för ett budgetår inom ramen av det för budgetåret anvisade beloppet, i den mån icke genom överskott å elevavgifter balansen mellan utgifterna och inkomsterna likväl kan upprätthållas. I annat fall torde det ur statsverkets synpunkt vara nödvändigt, att staten erhåller vidsträcktare kontroll över anställandet av ifrågakomna befattningshavare. Detta skulle emellertid innebära, att högskolorna erhålla minskade möjligheter att genom en smidig anpassning av personalbehovet efter vid varje tidpunkt rådande förhållanden tillgodose

undervisningens intressen. Ämbetsverket förutsätter därför, att högskolan genom lämpliga åtgärder håller utgifterna för ifrågavarande ändamål inom ramen för det för varje budgetår disponibla medelsbeloppet. Statskontoret måste sålunda bestämt motsätta sig, att för budgetåret 1943/44 medel anvisas till täckande av det beräknade underskottet.

I betraktande av den successivt fortgående utbyggnaden av högskolan synes för budgetåret 1943/44 en viss utökning av antalet lärarbiträden och assistenter påkallad. Med hänsyn härtill har statskontoret icke något att erinra mot att anslagsmedlen undergå en viss höjning, förslagsvis dock med högst 40,000 kronor.

Styrelsen har med anledning av statskontorets yttrande framhållit, att därest Kungl. Maj:t icke skulle finna skäl föreslå anslag till täckande av bristen, det är styrelsens skyldighet att ordna undervisningen så, att någon brist ej uppstår vid läsårets slut. Detta kan endast ske genom sådana nedskärningar av handledningen vid undervisningen, att enligt styrelsens mening försämringen i undervisningsresultaten måste bli mera ödesdiger än att den kan uppvägas av det inbesparade beloppet 35,000 kronor.

Elevavgifter. Såsom särskilda uppbördsmedel i form av elevavgifter har i den för innevarande budgetår gällande avlöningsstaten beräknats ett belopp av 90,000 kronor. Det belopp, varmed inkomsterna av elevavgifter eventuellt överstiger detta belopp, må enligt gällande bestämmelser användas såsom tillskott till anslagsmedlen till assistenter och lärarbiträden. Inkomsterna ha under de två senast förflutna budgetåren uppgått till 67,210 respektive 77,965 kronor. Från och med höstterminen 1942 har terminsavgiften höjts från 100 till 150 kronor. *Styrelsen* har för nästa budgetår räknat med oförändrat inkomstbelopp, 90,000 kronor.

Statskontoret har framhållit, att med utgångspunkt från de avgifter, som influtit under budgetåret 1941/42, elevavgifterna för nästa budgetår vid oförändrat elevantal kunna beräknas överstiga 100,000 kronor. Terminsavgiften vid högskolan utgör från och med innevarande läsår 150 kronor, medan densamma vid tekniska högskolan i Stockholm uppgår till 200 kronor. Som statskontoret tidigare framhållit, torde någon anledning att bibehålla lägre avgifter i Göteborg än i Stockholm numera icke vara för handen, varför ämbetsverket anser sig böra ifrågasätta en ytterligare höjning av terminsavgiften vid Chalmers tekniska högskola till samma belopp som fastställts för högskolan i Stockholm. Vid ett bifall härtill torde inkomsterna av elevavgifter för nästkommande budgetår kunna beräknas uppgå till minst 125,000 kronor.

Styrelsen har med anledning av statskontorets yttrande anfört, att skälen för höjning av avgifterna främst äro, att med högskolans fortsatta utbyggnad kostnaderna för assistentavlöningar undan för undan ökas. Det ökade laboratoriarbetet under övningarna, examensarbetenas allt mer experimentella karaktär och en viss specialisering i undervisningen samverka till ökat behov av assistenter. Högskolan har även känt det vara sin plikt att i sina laboratorier till behandling upptaga åtskilliga av kristidens tekniska problem, varigenom högskolan tvingats att sträcka sig till gränsen av det möjliga ifråga om detta avlöningsanslags utnyttjande, med påföljd att ett visst överskridande av anslaget ägt rum.

Utgår man från den synpunkten, att avgifterna från de studerande böra täcka kostnaderna för avlöning av undervisningsassistenter, synes en höjning av avgifterna böra vidtagas. Emellertid bör observeras, att i anslaget

till avlöningar åt assistenter ingå vissa poster, som ej äro av den karaktär, som i allmänhet avses med assistentavlöningar. Dit hör dels ett sammanlagt belopp av omkring 21,000 kronor för undervisning, som enligt gängse regler skulle meddelas genom speciallärare, men som nu måste meddelas av assistenter, då erforderlig ökning av speciallärartjänsterna ej kunnat erhållas, dels en del av förste assistenternas avlöningar, då dessa assistenter under en del av sin tid syssla med undersökningar av betydelse för försvar och näringsliv och med forskningsarbeten, dels ett belopp av 5,000 kronor till avlöning åt rektors undervisningsvikarie.

Även om man alltså minskar assistentarvodenas summa med omkring 45,000 kronor, kvarstår emellertid ett så stort belopp (omkring 150,000 kronor för nästa budgetår), att detta sannolikt överskrider vad som kommer att inflyta i terminsavgifter även efter den föreslagna höjningen.

Styrelsen finner dock starka skäl tala mot en höjning. En allmän tendens har varit att göra den högre undervisningen tillgänglig för de studerande till lägsta möjliga kostnad; begåvade studenter från hem med begränsade ekonomiska villkor ha i vårt land haft lättare att fortsätta sina studier till vetenskapliga examina än vad förhållandet varit i många andra länder. Enligt vad inkomna ansökningar om nedsättning i terminsavgifterna visa, kommo höstterminen 1942 minst 15 procent av högskolans studerande från familjer, där det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet understiger 600 kronor per familjemedlem.

Avgifterna ha så nyss som vid innevarande läsårs början höjts från 100 till 150 kronor. Då statens kostnader per utexaminerad elev räknat fortfarande äro ej obetydligt större vid tekniska högskolan i Stockholm än vid Chalmers tekniska högskola, ligger häri även ett visst skäl till att ännu någon tid hålla lägre terminsavgifter vid den senare.

Sammanfattningsvis får styrelsen uttala, att styrelsen finner statsfinansiella skäl fullt motivera en höjning av terminsavgifterna till 200 kronor, men att styrelsen hyser stor tveksamhet om åtgärdens lämplighet. Styrelsen vill emellertid icke motsätta sig den föreslagna höjningen, men anser, att den icke bör träda i kraft förrän från den 1 juli 1943.

Högskolestyrelsen har även i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår framfört sitt året dessförinnan framlagda förslag om två nya professurer inom högskolans elektrotekniska avdelning, dock med viss modifiering beträffande den ena professurens ämnesområde. Jag ansåg mig i fjol icke beredd att då förorda detta förslag. Med hänsyn till den utredning, som numera föreligger, synes det i och för sig klarlagt, att en snar förstärkning av undervisningen inom ifrågavarande fack är befogad. Jag finner det emellertid nödvändigt att avvakta resultatet av den pågående utredningen beträffande den högre tekniska undervisningens ordnande, innan mera genomgripande förändringar, även om de äro av partiell natur, genomföras i fråga om den tekniska högskoleundervisningen. Innan en mera samlad överblick över denna undervisnings behov möjliggjorts genom det sakkunnigförslag, som inom kort torde vara att vänta, kan jag för min del icke tillstyrka förslaget om inrättande av nämnda två professurer. Intill dess en mera definitiv organisation av undervisningen inom det elektrotekniska fackområdet kan ernås, torde oundgängliga förbättringar beträffande denna undervisningsgren

Departementschefen.

böra av högskolestyrelsen vidtagas genom anordningar, som stå till buds inom ramen för det nuvarande provisoriet.

Högskolans de senare åren framförda förslag rörande ändrad personalorganisation inom kansliet ha hittills icke vunnit bifall i vidare mån än att kamrerarbefattningen år 1942 förändrats från extra ordinarie till ordinarie. Tidpunkten synes icke heller nu vara lämplig för genomförande av förbättringar i kanslipersonalens löneställning, och jag anser mig därför icke kunna för närvarande biträda styrelsens förslag i detta avseende.

Biblioteket har under de senaste åren, såsom framgår av de i det föregående återgivna uppgifterna, genomgått en mycket kraftig utveckling såväl kvalitativt som kvantitativt. Den förstärkning av bibliotekets personalorganisation, som under samma tidrymd ägt rum, har uppenbarligen icke tillnärmelsevis motsvarat arbetsbördans växande omfattning. En betydande utvidgning av personalkadern ingår därför helt naturligt såsom en av de angelägnaste uppgifterna i högskolans program för de närmaste åren. För egen del finner jag det oundvikligt att i detta hänseende tillmötesgå styrelsens förslag, ehuru den pågående utredningen rörande det tekniska biblioteksväsendets ordnande givetvis gör en viss försiktighet nödvändig. Jag inskränker mig därför för närvarande till att förorda, att en andre bibliotekarietjänst i lönegraden Eo 21 inrättas från och med nästa budgetår, varjämte ett belopp av 3,000 kronor torde böra ställas till högskolans förfogande för beredande av ytterligare arbetshjälp på biblioteket. Vid bifall till vad jag förordat bör icke-ordinarieposten höjas med $(6,400 + 3,000 =) 9,400$ kronor.

Såsom torde framgå av den lämnade redogörelsen ha goda skäl anförts för anställande av tre nya laboratorievaktmästare. Jag nödgas dock för närvarande inskränka mig till att förorda, att medel anvisas till två nya sådana tjänster; dessa böra av högskolestyrelsen disponeras för de institutioner, där behovet av ny vaktmästarpersonal finnes vara störst. Då frågan om institutionsvaktmästarnas löneställning för närvarande är föremål för utredning, bör den nya vaktmästarpersonalen tills vidare icke beredas fastare anställning. Jag förordar därför, att de två nya befattningarna för närvarande placeras i lönegraden Ex 7, för vilket ändamål anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör höjas med *5,900 kronor*.

Till arvoden åt assistenter och lärarbiträden kommer enligt styrelsens beräkningar att under innevarande budgetår erfordras 35,000 kronor mer än de för ändamålet tillgängliga medlen, vilka utgöras av anslagsmedlen, 110,000 kronor, och beräknat överskott på terminsavgifter 13,000 kronor. Orsakerna till bristens uppkomst äro flera. Sålunda synas svårigheterna att erhålla assistenthjälp, vilka varit anledning till de påfallande låga utgifterna under de närmast föregående budgetåren, numera ha lättat. Vidare har knappheten på speciallärtjänster nödvändiggjort, att assistentmedlen måst anlitas för anställande av lärarkrafter, vilka eljest skulle ha avlönats av anslagsmedlen till arvoden åt speciallärare. Behovet av assistenter och

speciallärare har därjämte starkt ökat. Anledningen härtill synes huvudsakligen vara att söka i studentantalets successiva ökning. Antalet studerande i första årskursen ökades sålunda för läsåret 1941/42 från 120 till 140 och har för innevarande läsår stigit till 170, vilket i viss grad framtvingat dubbelning av undervisningsavdelningarna. Då härtill kommer, att anslagsberäkningarna grundats på de relativt låga belastningssiffrorna för läsåren 1939/41, är det förklarligt, att styrelsen ställts inför betydande svårigheter då det gällt att hålla utgifterna inom ramen för tillgängliga medel. Såsom statskontoret framhållit torde det emellertid icke böra ifrågasättas att för nästa budgetår anvisa medel för täckande av det för innevarande budgetår beräknade underskottet. I stället har Kungl. Maj:t på min hemställan den 4 december 1942 beslutat en höjning av terminsavgiften från 150 kronor till 200 kronor från och med vårterminen 1943. Härigenom torde högskolan få ett så stort tillskott till assistentmedlen för innevarande budgetår, att det beräknade underskottet till stor del kan elimineras. Genom höjningen möjliggöres även, att de särskilda uppbördsmedlen för nästa budgetår torde kunna uppräknas med 35,000 kronor, vilket innebär anslagsbesparing med samma belopp.

För nästa budgetår har styrelsen räknat med ett utgiftsbelopp för assistenter och lärarbiträden av — fränsett förutnämnda underskott och den föreslagna arvodesförhöjningen — 195,000 kronor, vilket innebär en ökning med 85,000 kronor. För egen del tillstyrker jag en höjning med 60,000 kronor. Någon förbättring av arvoden torde icke för närvarande böra ifrågasättas. Till arvoden åt assistenter och lärarbiträden torde alltså böra beräknas ett belopp av 170,000 kronor. De verkliga utgifterna under budgetåret 1941/42 ha uppgått till cirka 130,000 kronor.

Med beaktande av vad i det föregående anförts beräknar jag avlöningsanslaget på följande sätt. Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde böra uppföras med oförändrade belopp. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör ökas med $(9,400 + 5,900 + 60,000 =) 75,300$ kronor till $(136,600 + 75,300 =) 211,900$ kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör höjas med 2,000 kronor till 38,900 kronor. De särskilda uppbördsmedlen böra som nämnts uppräknas med 35,000 kronor till 125,000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med $(75,300 + 2,000 - 35,000 =) 42,300$ kronor till $(406,000 + 42,300 =) 448,300$ kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola under rubriken Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än den 20:e uppföra 1 andre bibliotekarie i lönegraden Fo 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 226,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 96,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 211,900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 38,900
Summa	kronor 573,300

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l :

Elevavgifter	kronor 125,000
Nettoutgift	kronor 448,300;

dels ock till Chalmers tekniska högskola: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 448,300.

[109.] 8. Chalmers tekniska högskola: **Omkostnader, förslagsanslag.** Anslagets nuvarande belopp, belastningen (i jämna krontal) av de olika delposterna för det sistförflutna budgetåret samt högskolans förslag för nästa budgetår framgå av följande sammanställning:

U t g i f t e r :				
Delpost :	Anslag 1942/43, kronor:	Belastning 1941/42, kronor:	Högskolans förslag, kronor:	Ökning, kronor:
Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	500	589	500	
Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i> .	100,000	75,052	106,000	+ 6,000
Övriga expenser	28,500	28,996	33,000	+ 4,500
Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	300	—	300	
(Publikationsserie)	—	—	10,000	+ 10,000
Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	500	—	500	
Summa	129,800	104,637	150,300	+ 20,500
S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l :				
Ersättningar för bränsle m. m., hyror	6,000	6,818	6,400	+ 400
Nettoutgift	123,800	97,819	143,900	+ 20,100

Styrelsen har bland annat anfört:

Ö v r i g a e x p e n s e r.

Priserna på förnödenheter av alla slag hava stigit och styrelsen anser sig av denna anledning tvingad begära ökat anslag. Genom inskränkning av förbrukning och iakttagande av största sparsamhet anser styrelsen dock att höjningen kan begränsas till 10 procent. Då det är att förutse, att det tillägg av 10 procent till städpersonalens avlöning, som utgått enligt Kungl. Maj:ts cirkulär den 17 januari 1941, kan komma att höjas, räknar styrelsen med att utgifterna för dessa avlöningar, nu cirka 12,000 kronor per år, likaledes komma att ökas med 10 procent. Styrelsen måste därför räkna med en höjning av hela anslaget till övriga expenser med 10 procent, eller från 28,500 kronor till 31,500 kronor. Från och med läsåret 1943/44 tillkommer kostnaden för städning i den nya byggnaden för väg- och vattenbyggnadsavdelningen. Denna kostnad beräknas till 1,500 kronor.

Publikationsserie. Sedan en följd av år har lärarkollegiet vid högskolan undersökt möjligheten att anskaffa medel till utgivande av en högskolans publikationsserie. Utgivandet av en dylik serie ger lärarna möjlighet att publicera resultaten av sitt vetenskapliga arbete i obesekret skick på ett bättre sätt än vad de tekniska tidskrifterna ge möjlighet till. Högskolans bibliotek får också härigenom till sitt förfogande ett bytesobjekt i sin bytesrörelse med utländska bibliotek, högskolor och lärda samfund. Den sista synpunkten är icke den minst viktiga. I längden äro utländska institutioner ej villiga att gratis överlämna sina skriftserier, om de ej få något motsvarande i utbyte.

Kollegiet har funnit riktigast att först söka starta skriftserien med enskilda medel för att sedan, då man kan bedöma såväl resultat som kostnader, hemställa om anslag av statsmedel. Under det gångna läsåret har det blivit möjligt att igångsätta utgivande av serien, som erhållit benämningen »Chalmers tekniska högskolas handlingar». Genom donationer dels av en av styrelsens ledamöter, dels av en göteborgsindustri om tillsammans 10,000 kronor skapades första förutsättningen för utgivandet. Ur chalmerska forskningsfonden har erhållits ett anslag på 2,000 kronor. Styrelsen har vidare medgivit, att ur en donation från en annan göteborgsindustri, som lämnats utan bestämda villkor för användningen, en viss del ställes till förfogande. Sedan serien börjat utkomma, ha några svenska industrier inom elektrotekniska branschen visat sitt intresse för skriftserien genom att skänka 3,000 kronor för att möjliggöra publicerandet av vissa uppsatser inom elektriska facket.

Skriftseriens första nummer utkom vid årsskiftet 1941—1942. Tryckningskostnaderna för de första 11 häftena uppgå till 7,930 kronor. För hela året beräknas kostnaderna uppgå till 12,000 kronor. De till förfogande stående medlen, cirka 18,000 kronor, beräknas räcka för seriens utgivande under 1½ år. För att möjliggöra utgivandet efter den 1 juli 1943 hemställer styrelsen nu om statsanslag. Genom försäljning av skrifterna i bokhandeln beräknas omkring 1,000 kronor om året kunna inflyta. Vidare torde omkring 1,000 kronor om året kunna skaffas i tryckningsbidrag till vissa bestämda avhandlingar. Styrelsen beräknar därför, att ett anslag av 10,000 kronor per år erfordras för att fortsätta utgivandet av serien i den omfattning, vari den börjat utkomma. I likhet med kollegiet anser styrelsen, att lösandet av denna fråga är en av högskolans för tillfället mest betydelsefulla angelägenheter, och styrelsen hemställer därför om ett anslag för utgivande av en högskolans publikationsserie av 10,000 kronor.

Departementschefen.

Någon höjning av delposten till bränsle, lyse och vatten synes icke vara nödvändig. Delposten till övriga expenser bör höjas endast med 1,500 kronor, avseende nybyggnaden för avdelningen för väg- och vattenbyggnad. Förslag om statsanslag till utgivande av en högskolans publikationsserie kan jag, under hänvisning till vad jag under punkten 103 anfört beträffande tekniska högskolans i Stockholm motsvarande anslagsäskande, icke för närvarande giva min anslutning. Omkostnadsanslaget torde således böra höjas med 1,500 kronor till 125,300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 125,300.

[110.] 9. **Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 135,000 kronor, vilket belopp fördelats med 110,000 kronor till samlingar och laborationer och med 25,000 kronor till nyanskaffningar av apparater m. m.

Styrelsen för Chalmers tekniska högskola har för nästa budgetår hemställt *dels* om höjning av det löpande anslaget till samlingar och laborationer med 48,000 kronor till 158,000 kronor,

dels ock om anslag till nyanskaffningar av apparater till redan befintliga institutioner med 43,700 kronor.

Till stöd för sitt förslag har styrelsen anfört i huvudsak följande:

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r .

Anslagsmedlen för detta ändamål, vilka tidigare utgått med 105,000 kronor, ha för innevarande år höjts till 110,000 kronor. Höjningen har kommit kemiavdelningen till godo i det att dess andel i anslaget höjts från 20,000 kronor till 25,000 kronor. Denna avdelning har under de senare åren haft stora svårigheter att reda sig med tillgängliga anslag. Svårigheterna ha under det gångna budgetåret ytterligare vuxit; för kemiavdelningen återstodo den 1 juli 1942 räkningar till ett belopp av 18,119 kronor, vilka icke kunnat betalas före det nya budgetårets ingång. Kemiavdelningens förbrukning under det gångna läsåret uppgick med inräknande av nämnda innehållna räkningar till sammanlagt 47,310 kronor. Det vore beklagligt, om det betydelsefulla forskningsarbete, som bedrives vid de kemiska institutionerna, skulle behöva inskränkas av brist på medel till material. Styrelsen hemställer därför om en ökning av 20,000 kronor, avsedd att helt komma kemiavdelningen till godo.

Den allmänna prisstegringen på instrument och material för laborationer har ställt högskolans samtliga avdelningar i svårt läge. För att kompensera en del av den fördyring, som inträtt och som ej sällan uppgår till 50 procent, erfordras enligt styrelsens mening en allmän höjning av anslaget; med hänsyn till det allmänna läget torde man få inskränka sig till en ökning av 20 procent eller med 20,000 kronor.

Den vid maskinlaboratoriets byggande år 1914 anskaffade kolvångmaskinen med tillhörande bromsanordning är utsliten och en genomgående revi-

sion är nödvändig. Det har visat sig, att själva ångmaskinen kan repareras på sådant sätt, att den änyo blir brukbar, men att den hydrauliska bromsanordningen måste ersättas med en ny, som lämpligen utföres elektrisk. Styrelsen hemställer om anslag härtill med 8,000 kronor.

Det sammanlagda anslag till samlingar och laborationer, varom styrelsen hemställer, utgör sålunda (110,000 + 20,000 + 20,000 + 8,000 =) 158,000 kronor.

N y a n s k a f f n i n g a v a p p a r a t e r m. m.

I sina petita för budgetåret 1941/42 hemställde styrelsen om anslag till nyanskaffning av följande apparater m. m.

En dieselmotor (speciell experimentmotor) för maskinlaboratoriet	kronor 27,000
Utrustning för röntgenografiska, dielektriska, polarografiska och kolorimetriska metoder inom institutionen för organisk kemi: 35,500 kronor, varav för budgetåret 1942/43 begärdes	» 25,000
Utrustning (potentiometrar och polarograf) för institutionen för elektrokemi	» 3,000

Summa kronor 55,000.

Framställningen vann i så måtto bifall, att ett anslag av 25,000 kronor beviljades.

I fråga om den begärda utrustningen för institutionen för elektrokemi har specialläraren i ämnet meddelat, att det på grund av krigsförhållanden icke varit möjligt för vederbörande firma att leverera den i förslaget upptagna polarografen. Då den polarografotyp, som nu synes vara den enda möjliga att leverera, nämligen firma Radiometers i Köpenhamn, betingar 2,000 kronor högre pris (3,600 kronor i stället för 1,600 kronor), hemställer styrelsen om ökning av anslaget med 2,000 kronor.

Styrelsen hemställer nu dels om anslag, motsvarande den del av det föregående år begärda anslaget, som ej beviljades, eller 30,000 kronor, dels om anslag till den del av utrustningen till institutionen för organisk kemi, som styrelsen enligt det ovanstående avsåg att begära för budgetåret 1943/44, eller 10,500 kronor, dels om ökning av anslaget till institutionen för elektrokemi med 2,000 kronor, eller tillsamman 42,500 kronor.

Bland övriga ingivna framställningar om nyanskaffning av apparater har styrelsen funnit sig böra tillstyrka följande tre, nämligen
dels från professorn i mekanik om anslag till anskaffande av en vibrotorsiograf, kostnad 8,000 kronor,

dels från specialläraren i teleteknik om anslag till anskaffande av två frekvensmätningssinstrument för en sammanlagd kostnad av 9,200 kronor,
dels från specialläraren i elektrisk anläggningsteknik om anslag till anskaffande av en stötspänningsgenerator m. m. för ett sammanlagt belopp av 9,000 kronor.

Styrelsen hemställer sålunda om ett anslag till nyanskaffning av apparater av (42,500 + 8,000 + 9,200 + 9,000 =) 68,700 kronor.

De väsentligt ökade kostnaderna för anskaffande av materiel m. m. för laborationer synas nödvändiggjöra en viss höjning av anslagsmedlen för detta

Departementschefen.

ändamål. Anslagsposten till samlingar och laborationer torde därför böra höjas med 30,000 kronor till 140,000 kronor, ur vilket belopp även bör bestridas kostnaden för reparation och revision av den i ärendet omnämnda ångmaskinen.

För nyanskaffning av apparater har högskolan för innevarande budgetår tilldelats ett belopp av 25,000 kronor. Jag tillstyrker, att samma anslagsbelopp anvisas för nästa budgetår.

Ifrågavarande anslag bör alltså för nästa budgetår höjas med 30,000 kronor till 165,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 165,000.

[111.] 10. **Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.** Detta anslag har för budgetåren 1939/43 uppförts med 25,000 kronor. *Högskolans styrelse* har hemställt om en höjning av anslaget till 40,000 kronor. Det nuvarande anslagets otillräcklighet belyses därav, att under början av innevarande budgetår betalats biblioteksräkningar, gällande föregående budgetår på tillsammans nära hälften av anslaget. Med hänsyn till bibliotekets för ögonblicket prekära ekonomiska läge och inträffade prisstegringar föreligger behov av det begärda anslaget.

Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande har tillstyrkt styrelsens framställning. Höjningen är enligt utredningen motiverad dels av de avsevärt stegrade priserna på böcker och tidskrifter, dels av nödvändigheten att bibliotekets bok- och tidskriftsbestånd snarast möjligt erhåller en allsidig och tillfyllestgörande sammansättning.

Departem-
entschefen.

Anslaget torde även för nästa budgetår böra uppföras med 25,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25,000.

[112.] 11. **Chalmers tekniska högskola: Stipendier.** Detta anslag, som nu är uppfört med 900 kronor, disponeras till ersättning åt särskilt utsedda stipendiater, vilka sköta utlämning av kemikalier eller ha tillsyn över vissa laboratorieapparater m. m. *Högskolans styrelse* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Departem-
entschefen.

I överensstämmelse med styrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 900.

[113.] 12. Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag. I annat sammanhang denna dag förordar jag anvisande av ett slutanslag för uppförande av den påbörjade nybyggnaden för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola. *Styrelsen för högskolan* har hemställt, att för nästa budgetår även måtte anvisas medel för nybyggnadens utrustning och möblering. För maskin- och instrumentutrustning äskas 400,000 kronor och för möblering och lös inredning 100,000 kronor, tillhoppa alltså 500,000 kronor.

Maskin- och instrumentutrustning. Bland handlingarna i ärendet finnes en specifikation av behövlige apparater och instrument. Enligt denna beräknas kostnaderna sammanfattningsvis till följande belopp:

A. Institutionen för brobyggnad och byggnadsstatik:			
1. Maskinsalen	kronor	112,000	
2. Laboratoriet för modellförsök	»	14,500	
3. Laboratoriet för geoteknik	»	15,200	kronor 141,700
B. Institutionen för byggnadsteknik:			
1. Maskinsalen	kronor	112,500	
2. Betonglaboratoriet	»	55,100	
3. Laboratorium för värmeundersökningar	»	17,000	
4. Laboratorium för byggnadsakustik	»	13,000	» 197,600
C. Institutionen för vattenbyggnad:			
1. Instrument och apparater	kronor	46,600	
2. Reservoarar och rännor	»	49,195	
3. Pumpar och rörledningar	»	35,395	
4. Oförutsett och diverse	»	13,810	» 145,000
D. Institutionen för vägbyggnad	»	25,000	
E. Institutionen för geodesi	»	39,800	
F. Verkstadsutrustning:			
1. Mekanisk verkstad	kronor	19,600	
2. Smedja och svetsningsverkstad	»	8,800	
3. Snickeriverkstad	»	9,500	» 37,900
G. Arkitekturavdelningen	»	7,600	
H. Gemensamma apparater å föreläsningssalarna	»	3,000	
Summa kronor			597,600.

Högskolans rektor framhåller i anslutning till ovanstående tablå bland annat:

Det i styrelsens framställning begärda anslaget, 400,000 kronor, täcker sålunda ungefär två tredjedelar av kostnaden för den enligt ovan föreslagna utrustningen. Man torde få räkna med, att gåvor kunna erhållas till någon del av utrustningen samt att vissa mindre dyrbara apparater kunna successivt inköpas med hjälp av de årliga anslagen. Vidare torde framdeles, då erfarenhet vunnits om tillräckligheten eller otillräckligheten av utrustningen, erforderliga anslag till nödig komplettering få sökas i vanlig ordning. Det begärda anslaget torde därför, om oförutsedda prisstegringar ej uppkomma, räcka till byggnadens huvudsakliga begynnelseutrustning.

Möblering och inredning. Kostnaderna härför ha beräknats av byggnadens arkitekt, professorn M. Wernstedt. Av de beräknade kostnaderna belöpa 89,000 kronor på ritsalar och lärarrum och 11,000 kronor på laboratorierna.

Byggnadsstyrelsen har anfört:

Byggnadsstyrelsen har infordrat utredning i form av möbleringsplaner med tillhörande kostnadstablå, upprättade av professorn Wernstedt i samråd med aktiebolaget Nordiska kompaniet. Enligt utredningen skulle kostnaderna för möbleringen belöpa sig till 86,662 kronor 68 öre. Efter granskning av planerna och kostnadsberäkningen har byggnadsstyrelsen funnit kostnaderna böra kunna nedbringas till 68,000 kronor.

Under framhållande av att i högskolestyrelsens framställning om anslag för ändamålet icke inräknats kostnaderna för byggnadens förseende med elektrisk armatur, mattor och gardiner, har högskolans rektor i skrivelse till byggnadsstyrelsen framlagt kostnadsförslag rörande dessa inredningsanskaffningar. Elektrisk armatur i ritsalarna har däri upptagits till 13,200 kronor, armatur för övrig belysningsinstallation till 8,260 kronor, för mattor till fyra lärarrum har upptagits 1,600 kronor samt för 181 luftgardiner 6,335 kronor eller sammanlagt 29,395 kronor.

Beträffande denna kostnadsberäkning vill styrelsen framhålla, att kostnaden för elektrisk armatur i ritsalarna bör kunna minskas till 70 kronor per ljuspunkt eller till 9,240 kronor. Med hänsyn till nödvändig sparsamhet synes med anskaffning av mattor i lärarrummen kunna anstå. Ävenså bör kostnaden för anskaffning av gardiner nedbringas med omkring 2,000 kronor. Kostnaden för ifrågavarande inredning skulle således kunna minskas till 21,835 kronor.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att för möblering och inredning av nu ifrågavarande byggnad måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av 90,000 kronor.

Departementschefen.

Beträffande storleken av det för maskin- och instrumentutrustning äskade beloppet, 400,000 kronor, har jag icke något att erinra. Av statsfinansiella skäl torde dock medelsanvisningen för ändamålet till en del böra anstå till budgetåret 1944/45. För nästa budgetår tillstyrker jag, att 250,000 kronor anvisas för detta ändamål.

I fråga om möbelutrustningen och vad därmed sammanhänger ansluter jag mig till vad byggnadsstyrelsen anför i fråga om kostnadsberäkningarna. Kostnaderna för ändamålet böra alltså kunna begränsas till sammanlagt 90,000 kronor, vilket belopp dock i anslagshänseende torde böra fördelas på två budgetår. För nästa budgetår torde för ändamålet böra anvisas ett belopp av 50,000 kronor.

Vid bifall till vad jag förordat bör förevarande anslag således uppföras med (250,000 + 50,000 =) 300,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

[114.] 13. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier, *reservationsanslag*.** 14. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning, *reservationsanslag*.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i 1942 års åttonde huvudtitel (punkt 112, sid. 260—279) framlagda förslag anvisade samma års riksdag för budgetåret 1942/43 till ovannämnda ändamål två *reservationsanslag* av respektive 22,500 kronor och 150,000 kronor. Av stipendieanslaget disponeras 15,000 kronor av styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm och 7,500 kronor av styrelsen för Chalmers tekniska högskola. Stipendierna utgå med 2,500 kronor för år. Behörig att erhålla stipendium är svensk medborgare, som avlagt avgångsexamen vid svensk teknisk högskola och tillika visat särskild fallenhet för tekniskvetenskaplig forskning. Stipendierna utdelas för en tid av ett år. Stipendiat, som med omsorg och framgång bedriver sina studier, må som regel kunna av vederbörande högskolestyrelse medgivas rätt till förlängt innehav av stipendium under ett andra år. Stipendiat, som utmärkt sig genom framstående forskningsverksamhet, må av styrelsen medgivas rätt till innehav av stipendiet jämväl under ett tredje år. Av staten anvisade medel för främjande av teknisk forskning vid de tekniska högskolorna kunna sökas företrädesvis av professorer, laboratorer, docenter och speciallärare vid nämnda högskolor. Ansökan om medel för genomförande av viss forskningsuppgift ställes till Kungl. Maj:t och ingives till vederbörande högskolas styrelse, som har att jämte eget yttrande och förslag insända ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t.

Lärarkollegiet och *styrelsen* vid tekniska högskolan i Stockholm har hemställt, att för nästa budgetår måtte äskas dels ett *reservationsanslag* av 60,000 kronor att fördelas på 12 stipendier, vart och ett å 5,000 kronor, för främjande av högre tekniska studier vid nämnda högskola, dels ock oförändrat belopp, 150,000 kronor, till bidrag till främjande av teknisk forskning vid de tekniska högskolorna. I fråga om stipendierna har *lärarkollegiet* därvid framhållit, att det med hänsyn till de löner, som industrien för närvarande erbjöde nyutexaminerade civilingenjörer och till och med studerande i fjärde årskursen, tyvärr vore föga troligt, att de nuvarande stipendierna skulle utöva någon större lockelse för dem, som eventuellt ämnade fortsätta sina studier efter avgångsexamen. Kollegiet ville understryka, att ett belopp av minst 5,000 kronor per år vore ofrånkomligt, om syftet med stipendierna skulle kunna nås. Skulle av statsfinansiella skäl det begärda beloppet, 60,000 kronor, icke kunna beviljas, ansåge kollegiet, att antalet stipendier hellre borde minskas än de föreslagna stipendiebeloppen. I fråga om anslaget till bidrag till främjande av teknisk forskning har *lärarkollegiet* framhållit, att kollegiet fortfarande hyste den uppfattningen, att det vore lämpligt, att styrelserna vid högskolorna finge fördela till respektive högskolors förfogande ställda anslag, samt hemställt, att till styrelsens för tek-

niska högskolan i Stockholm förfogande måtte ställas ett belopp av 100,000 kronor såsom en forskningsfond med rätt för styrelsen att utdela anslag ur fonden.

Departementschefen.

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget av 22,500 kronor till stipendier för befrämjande av högre tekniska studier har i enlighet med Kungl. Maj:ts av riksdagen bifallna förslag disponerats för inrättande av sex stipendier vid tekniska högskolan i Stockholm och tre stipendier vid Chalmers tekniska högskola, vart och ett å 2,500 kronor per år. Enligt vad jag under hand inhämtat anmälde sig 13 såsom sökande till stipendierna vid tekniska högskolan i Stockholm och 3 till stipendierna vid Chalmers tekniska högskola. Såsom i fjolårets åttonde huvudtitel förutsattes, bör stipendiat i regel kunna påräkna att få behålla sitt stipendium under två år. Med hänsyn härtill torde antalet stipendier för nästa budgetår böra utökas till tolv vid tekniska högskolan i Stockholm och till sex vid Chalmers tekniska högskola. Någon höjning av stipendiebeloppen kan jag däremot icke förorda. Vid bifall till vad jag nyss föreslagit bör stipendianslaget för nästa budgetår höjas med 22,500 kronor till $(22,500 + 22,500 =)$ 45,000 kronor.

Till bidrag till främjande av teknisk forskning torde för nästa budgetår såsom reservationsanslag böra äskas oförändrat belopp, 150,000 kronor. Anslaget torde liksom nu böra disponeras av Kungl. Maj:t att användas för sådana forskningsuppgifter, som befinnas böra understödjas från statens sida.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 anvisa
dels till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier ett reservationsanslag av kronor 45,000;
dels ock till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning ett reservationsanslag av kronor 150,000.

[115.] 15. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I riksstaten fanns tidigare ett anslag till Tekniska högskolan: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar. Från och med budgetåret 1941/42 avser anslaget jämväl Chalmers tekniska högskola. Anslaget, som är uppfört med 1,500 kronor, fördelas mellan de två tekniska högskolorna efter överenskommelse mellan högskolornas styrelser. Lärarkollegiet och styrelsen vid tekniska högskolan i Stockholm ha hemställt om en anslagshöjning med 500 kronor. Ett belopp av 1,500 kronor syntes bliva tillräckligt för högskolans eget behov, men det komme att

visa sig otillräckligt, om även Chalmers tekniska högskola skulle vara i behov av medel för med anslaget avsett ändamål.

Enligt vad jag inhämtat torde för Chalmers tekniska högskolas vidkommande ett anslagsbelopp av 500 kronor få anses tillräckligt för nästa budgetår. För tekniska högskolan i Stockholm torde anslagsbehovet i enlighet med lärarkollegiets förslag bära beräknas till 1,500 kronor. Förevarande anslag bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(500 + 1,500 =) 2,000$ kronor, vilket innebär en höjning med 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 2,000.

[116.] 16. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, förslagsanslag.** Beträffande dessa ersättningar gälla i huvudsak samma bestämmelser som tillämpas i fråga om universiteten.

Anslagsbelastningen i avrundade tal framgår av följande tablå:

Budgetår	Anvisat belopp	Nettoutgift
	kronor	kronor
1938/39	3,000	2,000
1939/40	2,000	11,400
1940/41	1,000	6,500
1941/42	3,000	10,100
1942/43	3,000	

Tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Med hänsyn till belastningen torde anslaget för nästa budgetår höjas med 4,000 kronor till 7,000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7,000.

G. Skolöverstyrelsen.

[117.] 1. Skolöverstyrelsen: *Avlöningar, förslagsanslag*. 2. Skolöverstyrelsen: *Omkostnader, förslagsanslag*. Dessa två anslag äro för innevarande budgetår uppförda med 838,000 kronor respektive 146,500 kronor. Inom ecklesiastikdepartementet föreligger för närvarande till övervägande frågan angående en omorganisation av den centrala ledningen av yrkesutbildningen på grundval av det förslag i ämnet, som framlagts av den s. k. verkstadsskolutredningen. Då detta spörsmål emellertid kräver ytterligare beredning, torde ifrågavarande två anslag böra i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptagas med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till Skolöverstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag
 av kronor 950,000;
dels ock till Skolöverstyrelsen: Omkostnader ett förslags-
anslag av kronor 180,000.

H. Allmänna läroverken m. m.

[118.] 1. **Allmänna läroverken: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Allmänna läroverken: Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår äro dessa anslag uppförda med 28,585,000 kronor, respektive 135,000 kronor. Anslagsbehovet för avlöningar vid de allmänna läroverken för nästa budgetår påverkas av frågan om vissa ändringar av läroverksorganisationen, vilka föranledas av högre lärarinneseminariets nedläggande med utgången av innevarande budgetår. Vidare har skolöverstyrelsen framlagt utredning och förslag rörande statens övertagande av en del utgifter, som för närvarande bestridas av vissa kassor vid de allmänna läroverken; om detta förslag bifalles, kommer detta att inverka på anslagsbehovet för såväl avlöningar som omkostnader. Beredningen av dessa två frågor är ännu icke avslutad. Vidare erinrar jag, att utredning för närvarande pågår rörande de avlöningsgrupper, som böra fastställas för rektorer vid statliga läroanstalter och högre kommunala skolor från och med nästa budgetår; förslag i nämnda hänseende torde komma att underställas 1943 års riksdag.

Med hänsyn till det anförda förordar jag, att ovannämnda två anslag i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknade belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till *Allmänna läroverken: Avlöningar* ett *förslagsanslag*
av kronor 29,200,000;

dels ock till *Allmänna läroverken: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 135,000.

[119.] 3. **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 10,000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om en anslagshöjning till 50,000 kronor och till stöd härför anført:

För här ifrågavarande ändamål ha tidigare anvisats belopp av varierande storlek. För budgetåret 1938/39 uppgick sålunda anslaget till 100,000 kronor. För budgetåret 1939/40 anvisades likaledes 100,000 kronor, av vilket anslag emellertid enligt beslut av Kungl. Maj:t endast 80,000 kronor fingo tagas i anspråk. För budgetåret 1940/41 beviljades endast 25,000 kronor. Riksdagen

förklarade sig emellertid förutsätta, att den synnerligen starka reduktion, som föreslagits beträffande förevarande anslag, allenast komme att få tillfällig natur och att anslaget, så snart omständigheterna det tillåte, åter komme att uppböras till ett för det med anslaget avsedda ändamålet mera betryggande belopp. Trots detta ansåg sig överstyrelsen i sina år 1940 avgivna riksdagspetita böra stanna vid ett anslagsbelopp om 10,000 kronor. Överstyrelsen erinrade därvid om att här ifrågavarande bibliotek ägde att disponera medel jämväl ur läroverkens biblioteks- och materielkassor och att dessa medel i vissa fall kunde antagas nödortförtigt förslå till bestridande av utgifterna för de oundgängligaste bokinköpen, under det att kassorna på andra håll voro synnerligen hårt anlitade för andra ändamål. Det begärda, starkt reducerade anslaget vore endast avsett att tillgodose de allra nödvändigaste behoven för bibliotek, som kommit i ett särskilt ogynnsamt läge. I sina år 1941 avgivna riksdagspetita för innevarande budgetår ansåg sig överstyrelsen icke kunna tillstyrka en lika stark reduktion av anslaget. Anslagsreduktionen hade — i förening med prisökningar — redan medfört allvarliga olägenheter, som äventyrade bibliotekens möjligheter att fylla sina uppgifter, särskilt i fråga om det arbete på egen hand, som intoge en central plats i undervisningen. Disproportionen mellan behovet och medelstillgången vore för närvarande så stor, att en väsentlig anslagshöjning skulle vara högeligen motiverad. Emellertid ansåge överstyrelsen sig böra stanna vid det för budgetåret 1940/41 anvisade beloppet, 25,000 kronor.

Kungl. Maj:t föreslog emellertid ett oförändrat anslag av 10,000 kronor, och riksdagen godtog förslaget. Föredragande departementschefen framhöll emellertid (1942 års åttonde huvudtitel, sid. 300), att en ökning av detta anslag otvivelaktigt vore önskvärd, ehuru han av statsfinansiella skäl icke kunde tillstyrka en anslagshöjning redan för ifrågavarande budgetår.

Då överstyrelsen nu anser sig på nytt böra hemställa om en höjning av anslaget till bokinköp och bokbindning, kan överstyrelsen endast ytterligare understryka sina betänkligheter mot att en så långt gående reduktion blir bestående under en följd av år. De tillskott ur läroverkens biblioteks- och materielkassor, som överstyrelsen tidigare kunnat räkna med, måste med nuvarande stegring av alla materielkostnader bliva av förhållandevis ringa storlek. Ett bibehållande av den kraftiga anslagsreduktionen — den uppgår som av det föregående framgår till icke mindre än 90 procent — skulle göra situationen fullständigt ohållbar och ställa de allmänna läroverkens bibliotek i en avgjort mycket sämre ställning än bibliotek vid andra skolformer. Överstyrelsen skulle finna detta så mycket mindre tillräddigt, som biblioteken vid de högre skolformerna hava en särskilt betydelsefull uppgift att fylla som hjälpmedel vid lösandet av individuella arbetsuppgifter och fullgörandet av de »enskilda arbeten», som äro föreskrivna för det differentierade gymnasiet. Den kraftiga ökningen av bok- och bindningspriserna har medfört en ytterligare försämring av läroverksbibliotekens ställning. Under sådana omständigheter skulle överstyrelsen helst velat förorda, att anslaget återfördes till den storlek, det hade före reduktionen 1939/40. Under nuvarande förhållanden anser sig överstyrelsen emellertid böra stanna vid halva detta belopp eller 50,000 kronor.

Departementschefen.

Från att under budgetåren 1938/40 ha varit uppfört med 100,000 kronor har detta anslag reducerats till 25,000 kronor för budgetåret 1940/41 och till endast 10,000 kronor för sistförflutna och innevarande budgetår. Av skäl,

som överstyrelsen framhållit, synes det mig icke tillrådligt att ännu ett budgetår bibehålla anslaget vid en så låg nivå som för närvarande. Jag har dock funnit mig böra stanna vid att förorda en höjning med 15,000 kronor till 25,000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 25,000.

[120.] 4. **Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 570,000 kronor. Skolöverstyrelsens under punkten 118 omnämnda förslag angående statens övertagande av vissa läroverkskassors utgifter skulle, om det bifölles, innebära bland annat, att anslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna skulle upphöra att utgå. Då detta ärende emellertid ännu icke är färdigberett, torde anslaget böra uppföras med beräknat belopp i riksstatsförslaget. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44 till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna* ett förslagsanslag av kronor 570,000.

[121.] 5. **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepennningar m. m.** Detta anslag är uppfört med 8,500 kronor. En redogörelse för anslags uppkomst och disposition har lämnats i 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 300 ff. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepennningar m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag
av kronor 8,500.

[122.] 6. **Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.** Direktionen, som fullgör vissa — huvudsakligen kamerala — uppgifter för högre lärarinneseminarier samt allmänna och enskilda läroverk i Stockholm, disponerar för sin verksamhet räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond. Då räntemedlen visat sig otillräckliga, har direktionen sedan flera år tillbaka understötts med statsmedel. Sedan budgetåret 1940/41 har ett anslag för ändamålet varit uppfört på riksstaten. Anslaget utgör för innevarande budgetår 2,000 kronor. Direktionens personal består av en sekreterare, en kamrerare, en vaktmästare, ett räkenskapsbiträde och ett extra

skrivbiträde. Arvodena till sekreteraren och kamreraren hos direktionen må, jämlikt beslut av Kungl. Maj:t, om de för ändamålet tillgängliga medlen därtill förslå, utgå med respektive 1,800 kronor och 3,900 kronor.

Direktionen, som hemställt om höjning av anslaget till 5,000 kronor för att möjliggöra viss ökning av tjänstemännens löner, har anfört:

Sekreterarens och kamrerarens arvoden ha på grund av räntemedlens minskning måst successivt sänkas sedan år 1932. Sekreterarens arvode har sålunda måst sänkas från 2,400 kronor till 1,800 kronor, kamrerarens från 4,500 kronor till 3,900 kronor. Någon minskning i deras arbetsbörda har däremot icke inträtt, utan arbetet har tvärtom ökat med cirka 50 procent. Bland annat ha tre nya läroverk tillkommit, och antalet befattningshavare vid stockholmsläroverken ökat med 70 procent. På grund härav har ett extra skrivbiträde måst anställas på ifrågavarande tjänstemäns egen bekostnad. Direktionen anser det ofrånkomligt att öka sekreterarens och kamrerarens arvoden med 600 kronor för vardera, varjämte 500 kronor böra anvisas för renskrivning.

För att direktionens tjänstemän skola få någon ersättning för de stegrade levnadskostnaderna föreslås vidare en höjning med sammanlagt 1,400 kronor.

Ränteinkomsten beräknas för nästa budgetår till 7,600 kronor, varför en brist av 5,000 kronor torde uppkomma.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Statskontoret, som avstyrker en höjning av anslaget, yttrar:

Då tjänstgöringen för envar av direktionens befattningshavare utgör en bisyssla, kan statskontoret med hänsyn till eljest inom statsförvaltningen tillämpade principer icke tillstyrka ersättning åt dem för stegrade levnadskostnader.

Statskontoret har icke något att erinra mot att ett belopp av 500 kronor i enlighet med direktionens förslag beräknas för renskrivning. Då härigenom kamreraren och sekreteraren — i motsats till vad tidigare varit fallet — komma att få uppbära dem nu tillkommande arvoden obeskurna, synas tillräckliga skäl icke förefinnas att höja arvodena.

Från dessa utgångspunkter böra direktionens utgifter för nästa budgetår icke behöva överstiga 10,000 kronor. Ränteinkomsterna hava, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, sistförflutna budgetår uppgått till 7,977 kronor 98 öre. Med hänsyn härtill torde anslagsökning för nästa budgetår icke vara erforderlig.

Departementschefen.

Jag biträder statskontorets mening, att anslaget bör uppföras med oförändrat belopp, och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 2,000.

[123.] 7. **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 11,400 kronor, vilket belopp är avsett att fördelas på de kommunala gymnasierna i

Söderhamn och Hässleholm med respektive 6,000 kronor och 5,400 kronor. Enligt beslut av 1942 års riksdag skall gymnasiet i Hässleholm förstatligas successivt från och med budgetåret 1942/43. Då ytterligare en ring av gymnasiet kommer att förstatligas från och med nästa läsår, har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att anslaget minskas med 2,700 kronor till 8,700 kronor.

I överensstämmelse med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 8,700.

[124.] 8. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor, förslagsanslag.** 9. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor, förslagsanslag.** 10. **Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor, förslagsanslag.** Dessa tre anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 4,700,000 kronor, 3,930,000 kronor och 2,275,000 kronor. För närvarande gälla i fråga om de högre kommunala skolorna provisoriska lönebestämmelser. Särskilda sakkunniga ha emellertid framlagt förslag om en mera definitiv reglering av dessa förhållanden. Förslag i ämnet torde komma att underställas 1943 års riksdag. I avbidan härpå torde förevarande anslag böra i riksstatsförslaget uppföras med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* ett förslagsanslag av kronor 4,640,000;

dels till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* ett förslagsanslag av kronor 4,050,000;

dels ock till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor* ett förslagsanslag av kronor 2,365,000.

[125.] 11. **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor, förslagsanslag.** Efter 1927 års beslut rörande omorganisation av det högre undervisningsväsendet undergick detta anslag en successiv minskning. Av besparingskäl beslöt därjämte 1933 års riksdag en utvidgning av tjänstgörings-skyldigheten för ämneslärare och vissa restriktioner i fråga om uppdelning av årsklass i parallellavdelningar. Från och med budgetåret 1940/41 ha dessa besparingsbestämmelser, som alltjämt i princip gälla, blivit skärpta (se kungörelsen 1941: 405). Vid 1941 års riksdag beslöts en provisorisk förbättring av lärarlönerna vid privatläroverken i form av viss dyrtortsgradering av den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättringen.

För innevarande budgetår har riksdagen vidare höjt anslaget för att läroanstalterna skola av Kungl. Maj:t kunna tilldelas tilläggsunderstöd, i princip motsvarande tre fjärdedelar av bränslekostnadernas stegring. Anslaget,

654,100 kronor, är uppdelat på fyra anslagsposter, nämligen understöd till högre goss- och samskolor (199,200 kronor), tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. (61,500 kronor), lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor (förslagsvis 34,100 kronor) och tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor (förslagsvis 359,300 kronor).

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit minskning av anslagsposten till understöd med 100 kronor på grund av minskat behov av understöd till manliga lärare. Vidare har överstyrelsen uppräknat anslagsposterna till lönetillägg och tillfällig löneförbättring med respektive 200 och 4,600 kronor för utökning av antalet intagningsklasser med 3. Anslagsposten till tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader föreslås ökad med 4,500 kronor till 66,000 kronor på grund av stegrade bränslepriser. Anslaget beräknas alltså av överstyrelsen till 663,300 kronor.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande:

Ökning av antalet intagningsklasser. Under budgetåren 1941/43 har gällt såsom statsbidragsvillkor, att antalet intagningsklasser icke må ökas (jfr kungörelsen 1941: 405). Tillika har bestämts, att statsbidrag får utgå till sammanlagt högst 125 parallellavdelningar vid samtliga privatläroverk.

Hos skolöverstyrelsen anhölls i augusti 1942 föreståndarna för Whitlockska och Palmgrenska samskolorna i Stockholm, att läsåret 1942/43 måtte på vederbörande skolas egen bekostnad få upprättas en parallellavdelning av klass 1⁷ respektive 1⁵. Då förbudet mot ökning av antalet intagningsklasser ansågs ha tillkommit endast i syfte att skapa garantier för att statsutgifterna höllos inom vissa av det statsfinansiella läget betingade gränser, men däremot icke att förbjuda de enskilda läroanstalterna att med egna resurser företaga en uppdelning av klass, om en sådan ansågs medföra fördelar, förklarade Kungl. Maj:t Sig genom beslut den 25 september 1942 finna hinder icke möta för upprättande av de ifrågasatta parallellavdelningarna på skolornas egen bekostnad.

Under hänvisning till detta ärende har *skolöverstyrelsen* nu ånyo påpekat behovet av ökat antal intagningsklasser. En utökning av antalet intagningsklasser vid privatläroverken är, framhåller överstyrelsen, en billigare utväg för statsverket att sörja för det lärjungematerial, som på grund av platsbrist avvisats från de statliga läroverken. Överstyrelsen hemställer därför om utökning av antalet intagningsklasser för samtliga de statsunderstödda privatläroverken med fem, varav tre skulle avse högre goss- och samskolorna samt två de högre flickskolorna.

Statskontoret har erinrat, att antalet parallellavdelningar vid privatläroverken under senare år successivt minskats i syfte att nedbringa statsverkets kostnader. Vidare erinras, att statsutskottet år 1942 uttalat sig för utredning om i vilken utsträckning läroanstalter av detta slag ur det allmännas synpunkt vore förtjänta av statsunderstöd. Under hänvisning även till begränsningen av antalet nybörjaravdelningar vid de allmänna läroverken har statskontoret bestämt motsatt sig överstyrelsens förslag.

Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. *Skolöverstyrelsen* har anfört bland annat:

Av erhållna uppgifter har, såsom var att vänta, framgått, att kostnadsstegringen, beräknad fram till den 1 juli 1942, varit så stor, att det för närva-

rande utgående anslaget icke skulle räckt till att täcka tre fjärdedelar därav. För högre goss- och samskolor är anslaget 61,500 kronor och kostnadsökningen steg till 88,033 kronor, varav tre fjärdedelar utgöra 66,025 kronor; för högre flickskolor utgöras motsvarande summor av anslaget 31,000 kronor, kostnadsökningen 50,660 kronor, varav tre fjärdedelar 37,995 kronor, och för enskilda mellanskolor anslaget 5,500 kronor och kostnadsökningen 9,666 kronor, varav tre fjärdedelar 7,250 kronor. För de olika skolformerna utgör skillnaden mellan det belopp, som skulle ha täckt tre fjärdedelar av kostnadsstegringen, och det anslagna beloppet respektive 4,525 kronor, 6,995 kronor och 1,750 kronor.

Under beaktande av att bränslepriserna alltjämt ha en stigande tendens, som endast genom statliga regleringsåtgärder kan hållas nere, torde man för nästkommande budgetår i varje fall icke böra räkna med nedåtgående kostnadskurva. Överstyrelsen finner sig därför böra föreslå en höjning av förevarande anslag med belopp, som motsvara för vardera skolformen ovan angivna skillnaden mellan tre fjärdedelar av den verkliga kostnadsstegringen och nu utgående anslagssumma.

Överstyrelsen hemställer därför, att tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. upptagas till följande belopp:

för högre goss- och samskolor	kronor 66,000
» högre flickskolor	» 38,000
» enskilda mellanskolor	» 7,250.

Vid de statsunderstödda privatläroverken — därunder inbegripna icke blott högre goss- och samskolor utan även högre flickskolor och enskilda mellanskolor — har någon ökning av antalet statsunderstödda intagningsklasser icke fått äga rum sedan läsåret 1939/40. Detta har vållat svårigheter, särskilt i Stockholm, där hösten 1942 omkring 200 godkända inträdessökande måste avvisas från statsläroverken. Två statsunderstödda privatläroverk ha därför sett sig nödsakade att under innevarande läsår på egen bekostnad uppdelat vissa nybörjaravdelningar. Överstyrelsen hemställer nu, att antalet statsunderstödda nybörjaravdelningar nästa läsår må i förhållande till det nuvarande antalet ökas med 3 vid högre goss- och samskolorna och 2 vid högre flickskolorna. Jag finner så mycket mindre anledning att motsätta mig detta förslag, som kostnaderna för dessa nya klasser för nästa budgetår komma att stanna vid inalles 8,600 kronor, ett belopp som endast obetydligt torde överstiga kostnaderna för en enda ny intagningsklass vid ett statligt läroverk. Av nämnda merkostnad belöpa 4,800 kronor på högre goss- och samskolor och 3,800 kronor på högre flickskolor.

Departement-
schefen.

Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. torde böra utgå till privatläroverken även under nästa budgetår. De nuvarande beloppen äro beräknade efter kostnadsstegringen intill den 1 juli 1941. Överstyrelsen har nu på grund av uppgifter rörande bränslekostnaderna intill den 1 juli 1942 föreslagit en viss ökning av tilläggsunderstöden. Då emellertid de förordade ökningarna relativt sett icke uppgå till mera betydande belopp, anser jag mig icke böra tillstyrka detta förslag. Tilläggsunderstödet till högre goss- och samskolor torde alltså böra uppföras med oförändrat belopp.

I övrigt har jag intet att erinra mot överstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså böra uppföras med 658,800 kronor. Den förut nämnda regleringen av den tillfälliga löneförbättringen åt lärarinnorna bör — liksom i fråga om övriga statsunderstödda privatläroverk — äga bestånd även under budgetåret 1943/44. De besparingsbestämmelser, som nu gälla för de statsunderstödda privatläroverken, torde i huvudsak böra tillämpas även under nästa budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att gällande bestämmelser angående statsunderstöd för budgetåret 1942/43 till statsunderstödda enskilda läroanstalter skola äga huvudsaklig tillämpning jämväl för budgetåret 1943/44, dock med den jämkning, som följer av vad jag i det föregående anført beträffande antalet intagningsklasser;

dels besluta, att till de statsunderstödda enskilda läroanstalterna må under budgetåret 1943/44 utgå tilläggsunderstöd i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 658,800.

[126.] 12. Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor, förslagsanslag.

I likhet med det under närmast föregående punkt omförmälda anslaget undergick detta anslag stark minskning efter 1927 års skolreform. År 1941 ökades anslaget emellertid med 65,000 kronor till följd av den förut omnämnda dyrortsdifferentieringen av den tillfälliga löneförbättringen åt privatläroverkens lärare. För innevarande budgetår har vidare anvisats ett belopp av 31,000 kronor till tilläggsunderstöd åt de högre flickskolorna på grund av stegrade bränslekostnader. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 611,500 kronor. Därav skola 30,000 kronor användas till nedbringande av terminsavgifter vid vissa högre flickskolor i Stockholm under villkor, att Stockholms stad bidrager med enahanda belopp på sätt angivits i propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag och i punkten 127 av 1942 års åttonde huvudtitel. Förutom de restriktiva bestämmelser, vilka såsom under nästföregående punkt nämnts gälla för privatläroverken i allmänhet, finnes för högre flickskolor en ursprungligen av 1933 års riksdag beslutad besparingsföreskrift av innebörd, att grundunderstöd må utgöra högst 4,800 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår skall sänkas med 60,900 kronor till 550,600 kronor med följande fördelning (inom parentes anges ökning eller minskning i förhållande till nuvarande anslag):

1. Understöd till högre flickskolor	kronor	67,700	(— 11,200)
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade
bränslekostnader m. m.	»	38,000	(+ 7,000)

3. Lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i>	kronor	65,400	(— 10,100)
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i> ..	»	349,500	(— 46,600)
5. Bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm	»	30,000	
Summa kronor		550,600	(— 60,900).

Av överstyrelsens framställning inhämtas:

Av det för Understöd till högre flickskolor avsedda beloppet torde en minskning beräknas med hänsyn till att de båda högre flickskolorna i Uppsala erkänts såsom en kommunal flickskola från och med den 1 juli 1942. För dessa båda skolor hade för innevarande budgetåret beräknats 11,200 kronor.

Beloppen under anslagsposterna Lönetillägg åt lärarinnor och Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid dessa skolor torde i första hand böra minskas med hänsyn till de båda flickskolornas i Uppsala ombildning till en kommunal flickskola. Överstyrelsen får sålunda föreslå en minskning å respektive 10,500 och 50,000 kronor. Å andra sidan får överstyrelsen med hänsyn till vad under nästföregående punkt anförts rörande en utökning av antalet intagningsklasser föreslå en höjning av beloppen under förevarande anslagsposter med 400 kronor, respektive 3,400 kronor.

Statskontoret, vars yttrande rörande överstyrelsens förslag om utökning av antalet parallellavdelningar vid de högre flickskolorna återgivits under nästföregående punkt, har i övrigt icke funnit överstyrelsens förslag giva anledning till annan erinran än beträffande anslagsposten till tilläggsunderstöd på grund av ökade bränslekostnader. Då de båda högre flickskolorna i Uppsala omorganiserats till kommunal flickskola, borde nämligen anslagsposten — i vilken medel syntes ha inräknats jämväl för nämnda två skolor — böra nedsättas med lämpligt belopp.

Jag erinrar om vad jag under nästföregående punkt anfört beträffande vissa frågor, som äga avseende även på de högre flickskolorna. Vad särskilt angår tilläggsunderstöd åt högre flickskolor på grund av stegrade bränslekostnader m. m., anser jag mig med hänsyn till de höga bränslekostnaderna under det gångna läsåret, vilka ersättas i efterskott, icke böra förorda statskontorets förslag om en minskning av denna post. Någon ökning av posten kan jag å andra sidan icke tillstyrka. I övrigt ansluter jag mig till överstyrelsens förslag till beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår. Anslaget torde alltså böra minskas med 67,900 kronor till 543,600 kronor. Minskningen är huvudsakligen en följd av kommunaliseringen av de statsunderstödda högre flickskolorna i Uppsala. Nu gällande bestämmelser om grundunderstödet till högre flickskolor torde böra äga tillämpning även nästa budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att den av 1933 års riksdag godkända ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre

Departementschefen.

flickskola skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1943/44;

dels ock till Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 543,600;

därav 30,000 kronor skola användas till nedbringande av terminsavgifter under läsåret 1943/44 vid vissa högre flickskolor i Stockholm under villkor, att Stockholms stad för samma tid bidrager med enahanda belopp på sätt angivits i propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag och i punkten 127 av 1942 års åttonde huvudtitel.

[127.] 13. **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor, förslagsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 5,500 kronor för anvisande av tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. och är nu uppfört med 54,100 kronor, vilket belopp disponeras på sätt framgår av sid. 536 i statsläggaren.

Skolöverstyrelsen har föreslagit ökning av anslagsposten till tilläggsunderstöd med 1,750 kronor.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag under punkten 125 i det föregående anfört föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 54,100.

[128.] 14. **Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm.** Denna skola åtnjuter från och med innevarande budgetår understöd av statsmedel. Anslaget är uppfört med 30,000 kronor (se propositionen nr 255 och riksdagens skrivelse nr 406).

Stiftelsen Högländsskolan har anhållit om ett till 45,000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. Till stöd härför har stiftelsen bland annat anfört:

Skolan nödgas tillämpa lärarlöner, som ligga icke oväsentligt under dem, som utgå vid statliga och kommunala skolor. Även i andra avseenden är lärarnas vid Högländsskolan ställning oförmånligare. En måttlig justering uppåt av lärarlönerna är därför ofrånkomlig. På grund av inträdda prisstegringar måste även vissa andra utgiftsposter, särskilt för värme, höjas. Större möjligheter till nedsättning av terminsavgifterna äro även önskvärda. Skolans verksamhet har under budgetåret 1941/42 gått med betydande förlust. Bristen på medel inverkar givetvis menligt på skolarbetets pedagogiska kvalitet.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt höjning av bidraget till 35,000 kronor. Överstyrelsen har visserligen funnit det begärda beloppet väl högt i jämförelse med understöden åt andra privatläroverk men har framhållit den eko-

nomiska fördelen för statsverket av att Höglandsskolan delvis ersätter ett starkt behövt nytt läroverk i Bromma.

Jag anser mig icke kunna förorda en höjning av detta anslag utan tillstyrker, att anslaget uppföres med samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till Höglandsskolan i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag
av kronor 30,000.

[129.] 15. **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, förslagsanslag.** Detta anslag, som under senare år undergått successiva sänkningar som en följd av ombildningen av privatläroverk till kommunala flickskolor, är för innevarande budgetår uppfört med 5,000 kronor. Under hänvisning till en av kassan verkställd beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att anslaget nedsättes till 4,650 kronor.

Det för nästa budgetår erforderliga anslagsbeloppet torde kunna avrundas till 4,500 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 500 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,500.

[130.] 16. **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 66,400 kronor. Bestämmelser om ifrågavarande ersättningar äro jämlikt av riksdagen godkända grunder meddelade genom kungörelsen 1931: 344 med däri vidtagna ändringar. Ersättningarna, som äro avsedda att för lärare vid privatläroverk mildra verkningarna av det högre flickskoleväsendets förstatligande eller kommunalisering, äro satta i relation till lärarinnornas tidigare löner. Enligt beslut vid 1941 års riksdag (se propositionen 118, sid. 34 f., och riksdagens skrivelse nr 238) skall en omprövning av beviljade ersättningsbelopp med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna verkställas vartannat år, så att lärarinnorna skulle få del av förhöjt dyrtidstillägg och kristillägg. För budgetåret 1941/42 beräknades härigenom uppkomma en merkostnad av omkring 7,000 kronor utöver det anvisade anslagsbeloppet, 74,700 kronor.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för budgetåret 1943/44 till 59,500 kronor. Två av de lärarinnor, som nu uppbära ersättning ur anslaget, komma att under nästa budgetår uppnå pensionsåldern. Då det nuvarande anslagsbeloppet är beräknat med hänsyn till dyrtids- och kristilläggens storlek den 1 juli 1941, har stegringen av dessa tillägg föranlett uppräknings av vissa ersättningsbelopp.

Departement-
mentschefen.

Mot överstyrelsens förslag har jag intet annat att erinra än att jag anser det för nästa budgetår erforderliga anslaget kunna minskas till 59,000 kronor (—7,400 kronor). Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 59,000.

[131.] 17. **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar, förslagsanslag.** Hittills ha medel för detta ändamål varit inräknade i anslaget till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 350,300 kronor.

Skolöverstyrelsen framhåller, att sedan statsmakterna beslutat högre lärarinneseminariets nedläggande från och med utgången av juni månad 1943, borde själva anslagsrubriken icke längre kvarstå med den avfattning den för närvarande har. De till högre lärarinneseminariet hittills knutna läroanstalterna statens normalskola samt statens skolköksseminarium och hushållsskola, borde sålunda frigöras från detta samband i budgeten och uppföras var för sig under särskilda poster.

För statens normalskola erforderliga anslagsmedel äro inberäknade under punkten 118 här ovan. Beträffande statens skolköksseminarium och hushållsskola har *överstyrelsen* anfört:

Under ett avlöningsanslag för skolköksseminariet och hushållsskolan kunna posterna Avlöningar till ordinarie tjänstemän samt Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföras oförändrade i vad de avse statens skolköksseminarium. De böra beräknas till respektive 45,400 kronor och 1,200 kronor. Den senare posten avser arvodet till den biträdande föreståndarinnan. Under posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal faller delvis den anslagsökning, som är en följd av den av innevarande års riksdag beslutade utvidgningen i seminariets verksamhet, nämligen dels den nuvarande husmoderskursens omläggning till en förberedande skolkökslärarinnekurs, dels den egentliga skolkökslärarinnekursens förlängning med en termin. Denna ökning utgör för ifrågavarande post 5,475 kronor utöver vad som eljest skolat föreslås, eller 26,946 kronor, tillsammans i runt tal 32,000 kronor. I övrigt har förevarande post icke undergått annan förändring än den, som följer därav att siffrorna för timlärararvoden beräknats i enlighet med kungörelsen 1942: 787. Rörligt tillägg på ovanstående avlöningar beräknas till 10,300 kronor.

Departement-
mentschefen.

1942 års riksdag beslöt (se propositionen nr 255 och riksdagsskrivelsen nr 406), att högre lärarinneseminariet skall nedläggas med utgången av budgetåret 1942/43. Beträffande statens skolköksseminarium beslöts en viss utbyggnad av undervisningen i avbidan på en mera definitiv omorganisation till ett skolköks- och handarbetsseminarium. En följd av beslutet om lärarinneseminariets nedläggande torde, på sätt skolöverstyrelsen framhållit, böra bli, att medel för driften av statens normalskola beräknas under anslagen till de allmänna läroverken, medan däremot de för skolköksseminariet och hus-

hållsskolan erforderliga anslagsmedlen anvisas under särskilda rubriker. Be-
träffande det blivande avlöningsanslaget har jag icke funnit anledning till
erinran mot skolöverstyrelsens beräkning. Anslaget torde alltså böra uppföras
med $(45,400 + 1,200 + 32,000 + 10,300 =)$ 88,900 kronor, fördelade på
nedanstående avlöningsstat. Särskild personalförteckning för skolkökssemina-
riet och hushållsskolan finnes redan; någon förändring av den ifrågasätter jag
icke.

I detta sammanhang må nämnas, att överstyrelsen hemställt, att till
»Högre lärarinneseminariet: Avlöningar» för nästa budgetår anvisas ett för-
slagsanslag av 700 kronor. Anslaget skulle erfordras för bestridande av kost-
naderna för praktiska övningar och tentamina för de seminarister, vilka icke
hunnit avsluta sina studier vid utgången av innevarande läsår. Jag har icke
i och för sig något att erinra mot att förslagsvis 700 kronor beräknas för detta
ändamål men finner mest praktiskt, att ifrågakommande utgifter bestridas
från anslagsposten till icke-ordinarie personal vid de allmänna läroverken.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens skolköks-
seminarium och hushållsskola, att tillämpas tills vidare från
och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, för- slagsvis	kronor 45,400
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	» 1,200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 32,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 10,300
Summa kronor 88,900;	

dels ock till Statens skolköksseminarium och hushållsskola:
Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 88,900.

[132.] 18. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostna-
der, förslagsanslag. Anslaget till Högre lärarinneseminariet: Omkostnader
är för innevarande budgetår uppfört med 42,300 kronor, varav för expenser
vid skolköksseminariet och hushållsskolan 14,000 kronor och en för dessa sko-
lor och lärarinneseminariet gemensam anslagspost till sjukvård m. m. om
2,000 kronor.

Skolöverstyrelsen beräknar sjukvårdsposten för skolköksseminariet till 1,000
kronor och expensposten till oförändrat belopp, 14,000 kronor. Slutligen till-
kommer, framhåller överstyrelsen, ett nytt anslagsbehov till reseersättningar
till följd av den av riksdagen beslutade utvidgningen av skolköksseminariets
verksamhet med däri ingående kontroll över lärarinnekandidaternas prakti-
kantår. Anslagsbehovet beräknar överstyrelsen till 900 kronor.

Sedermera har *skolöverstyrelsen* hemställt om anvisande av tillgängliga medel av ett anslag av 3,800 kronor för inredning av gymnastiklokalen i det för statens skolköksseminarium och hushållsskola förhyrda skolhuset vid Götgatan i Stockholm. Till stöd härför har överstyrelsen anfört bland annat:

Byggnadsstyrelsen har för tiden intill den 1 juli 1945 förhyrt f. d. Schultheisska skolans hus för skolköksseminariets och hushållsskolans räkning. Gymnastiklokalen saknar emellertid fast och lös gymnastikinredning. Då den av riksdagen beslutade omläggningen från och med nästa läsår av skolköksseminariets kurser bland annat medför, att gymnastik upptages i undervisningsplanen, är en inredning av gymnastiksalen nödvändig. En gymnastikinredning torde även i en blivande nybyggnad komma till nytta. Kostnaderna ha av överstyrelsens andre gymnastikkonsulent beräknats till i runt tal 3,800 kronor.

Statskontoret har icke ansett tillräckliga skäl föreligga för att för ifrågasvarande ändamål disponera åttonde huvudtiteln anslag till extra utgifter utan ansett att — därest den planerade utvidgningen av undervisningen anses böra komma till stånd — erforderliga medel för ändamålet böra äskas på riksstaten för nästa budgetår.

Departementschefen.

Mot överstyrelsens anslagsberäkningar har jag icke funnit anledning till erinran. Erforderliga medel för gymnastikinredning för skolköksseminariets räkning torde böra bestridas från seminariets omkostnadsanslag; för detta ändamål synes därför under omkostnadsanslaget böra anvisas ett belopp av högst 3,800 kronor. Jag beräknar sålunda förevarande anslag till (1,000 + 14,000 + 900 + 3,800 =) 19,700 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola*: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 19,700.

[133.] 19. **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier.** För innevarande budgetår utgår ett anslag av 1,200 kronor till Högre lärarinneseminariet: Stipendier.

Högre lärarinneseminariets rektor har hemställt, att till stipendier vid skolköksseminariet och hushållsskolan måtte anvisas ett anslag av 600 kronor. *Skolöverstyrelsen*, som förordar ett anslag av 700 kronor, anför:

Överstyrelsen vill erinra om att detta anslag tidigare utgått med 2,500 kronor till enbart högre lärarinneseminariet och att det år 1933 av statsfinansiella skäl minskades till 1,700 kronor. Rektor för de båda förenade seminarierna föreslog i sina anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 ett särskilt stipendieanslag av 2,000 kronor för eleverna vid statens skolköksseminarium och hushållsskola, ett förslag, som av överstyrelsen tillstyrktes. Departementschefen ansåg sig emellertid icke under dåvarande förhållanden kunna tillstyrka sagda anslagsförhöjning, och Kungl. Maj:t föreslog i anslutning till statskontorets uttalande, att det till högre lärarinneseminariet anslagna beloppet måtte komma jämväl elever vid statens skolköksseminarium och hushållsskola tillgodo. Detta blev också 1940 års lagtima riksdags beslut. 1942 års riksdag beslöt i

enlighet med proposition nr 255, att nämnda anslag med hänsyn därtill, att endast en årsklass seminarister skulle komma att studera vid högre lärarinneseminarier under budgetåret 1942/43, skulle nedsättas med 500 kronor eller till 1,200 kronor. Överstyrelsen, som redan tidigare uttalat sig för ett högre stipendieanslag för eleverna vid statens skolköksseminarium och hushållsskola, finner nu, att ett något högre belopp än det av rektor föreslagna borde behållas för sagda ändamål av den för närvarande utgående anslagssumman, och vill för sin del föreslå, att, då till nästa budgetår ytterligare en avdelning seminarister från högre lärarinneseminarier kan borträknas från det antal, som kunde göra anspråk på delaktighet i stipendieanslaget, samma minskning, som den Kungl. Maj:t förra året beräknade, eller 500 kronor, även nu företages, så att den kvarstående summan blir 700 kronor. Den nu försvinnande sista avdelningen vid högre lärarinneseminarier utgör 42 elever. Antalet elever i statens skolköksseminarium och hushållsskola beräknas höstterminen 1943 till 102. Ett särskilt motiv för att underlätta för mindre bemedlade unga flickor att genomgå någon av de till statens skolköksseminarium och hushållsskola hörande kurserna finner överstyrelsen vara den omständigheten, att stipendiemedel i avsevärt rikligare grad äro tillgängliga för elever vid privata och kommunala yrkesutbildningsanstalter av motsvarande natur. Överstyrelsen erinrar om att av det anslag av 800,000 kronor, som under åttonde huvudtiteln utgår till Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, kan en elev i vissa fall erhålla intill 45 kronor per månad.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag förordar jag, att ett anslag av 700 kronor anvisas till stipendier vid ifrågavarande institutioner. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag
av kronor 700.

[134.] 20. Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd. Till detta ändamål anvisades för vart och ett av budgetåren 1930/40 anslag med 19,000 kronor. Av besparingsskäl sänktes anslaget för budgetåret 1940/41 till 17,500 kronor. För budgetåret 1941/42 höjdes anslaget dels med 2,500 kronor för att lärarinnorna vid ifrågavarande läroanstalter skulle erhålla tillfällig löneförbättring, dels ock med 4,000 kronor i samband med begränsning av elevintagningen vid anstalterna. Även för innevarande budgetår har elevintagningen reducerats och anslaget i kompensationsssyfte höjts med 4,000 kronor. Anslaget, som alltså är uppfört med 28,000 kronor, har fördelats sålunda, att 11,900 kronor tilldelats Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg samt 16,100 kronor anvisats till föreningen handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm. Antalet nya elever har begränsats till respektive högst 12 och högst 18 mot tidigare högst 16 respektive 24. Utbildningen vid seminarierna är tvåårig.

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av anslaget med 750 kronor.

Enligt av överstyrelsen införskaffade uppgifter är arbetslösheten bland handarbetslärarinnorna nu visserligen något mindre än tidigare, men då ar-

betslösheten fortfarande är stor, bör begränsningen av elevintagningen äga bestånd även under nästa budgetår.

Tillfällig löneförbättring bör i avbidan på en lönereglering fortfarande utgå till lärarinnorna under nästa budgetår.

Liksom privatläroverken böra handarbetsseminarierna erhålla kompensation för den mycket kännbara stegringen av omkostnaderna. Överstyrelsen föreslår därför, att även seminarierna tilldelas ett tilläggsunderstöd, motsvarande tre fjärdedelar av skillnaden mellan kostnaden för bränsle och lyse budgetåret 1938/39 och budgetåret 1941/42. Sammanlagt skulle härför erfordras en anslagsökning av 750 kronor.

Departementschefen.

Den omständigheten, att de egentliga privatläroverken tillerkänts särskilt statsbidrag för täckande av en del av merkostnaderna för bränsle, kan enligt min mening icke, på sätt som skett, åberopas till stöd för en höjning av detta och de två närmast följande anslagen. Jag kan med hänsyn härtill och av statsfinansiella skäl icke tillstyrka en höjning av förevarande anslag utan hemställer, under åberopande i övrigt vad skolöverstyrelsen anfört, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 28,000.

[135.] 21. **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** Detta anslag sänktes år 1940 från 70,000 kronor, vilket belopp anvisats sedan budgetåret 1933/34, till 65,000 kronor. I samband med regleringen av den tillfälliga löneförbättringen för lärarinnorna vid de statsunderstödda privatläroverken höjdes anslaget för budgetåret 1941/42 med 10,900 kronor till 75,900 kronor, vilket belopp anvisats även för innevarande budgetår. Anslagshöjningen har helt kommit lärarpersonalen till godo.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med ett belopp av 8,000 kronor såsom tilläggsunderstöd åt fackskolan på grund av stegrade bränslekostnader m. m.

Fackskolans styrelse har hemställt om ökning av skolans s. k. grundanslag (65,000 kronor) med 15 procent under åberopande av att skolan genom den år 1940 vidtagna anslagssänkningen och genom krissituationen råkat i ett allvarligt ekonomiskt läge. De starkt ökade utgifterna på omkostnads-kontot hade varit särskilt kännbara, framhåller styrelsen. Posten bränsle och lyse hade exempelvis stigit från 14,900 kronor under budgetåret 1938/39 till 25,579 kronor under budgetåret 1941/42. Genom höjning av elevavgifterna beräknade skolan erhålla ett »kristillägg» av cirka 4,240 kronor, men detta täckte givetvis icke tillnärmelsevis kostnadsökningen.

Då fackskolan uppenbarligen befunne sig i en svår ekonomisk situation och då det ej skulle vara önskvärt, att skolan ytterligare höjde elevavgifterna, föreslår överstyrelsen en höjning av grundanslaget med 8,000 kronor, motsvarande det tilläggsunderstöd, som 1942 års riksdag beviljat privatläroverken på grund av dessa skolors stegrade bränslekostnader m. m.

Den tillfälliga löneförbättringen till lärarinnorna bör enligt överstyrelsen i avvaktan på en lönereglering utgå även under nästa budgetår.